

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 10ης Μαρτίου 1992 *

Περιεχόμενα

Τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίχθηκε η προσφυγή	ΠΙ-1409
Η διαδικασία	ΠΙ-1426
Τα αιτήματα των διαδίκων	ΠΙ-1431
Επί των αιτιάσεων που επικαλέστηκε η SIV σχετικά με τη διαδικασία και την αιτιολογία της απόφασης	ΠΙ-1434
Α — Επιχειρήματα της SIV	ΠΙ-1434
Β — Επιχειρήματα της Επιτροπής	ΠΙ-1436
Γ — Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	ΠΙ-1438
Επί της ουσίας	ΠΙ-1439
Α — Επί της εκτιμήσεως της αγοράς	ΠΙ-1444
1. Προσβαλλόμενη πράξη	ΠΙ-1444
α) Το προϊόν	ΠΙ-1445
β) Η προσφορά	ΠΙ-1445
γ) Η ζήτηση	ΠΙ-1447
2. Επιχειρήματα των προσφευγουσών	ΠΙ-1448
α) Το επιχείρημα αρχής	ΠΙ-1448
β) Τα επιχειρήματα που αφορούν το προϊόν	ΠΙ-1449
γ) Τα επιχειρήματα που αφορούν την προσφορά	ΠΙ-1453
δ) Τα επιχειρήματα που αφορούν τη ζήτηση	ΠΙ-1457
3. Τα επιχειρήματα της Επιτροπής	ΠΙ-1461
4. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	ΠΙ-1463
α) Επί της εξέλιξης της ιταλικής αγοράς	ΠΙ-1464
β) Επί των δυνατοτήτων της προσφοράς σε σχέση με τη ζήτηση	ΠΙ-1465
γ) Επί του μεριδίου αγοράς των τριών παραγωγών στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου	ΠΙ-1466

* Γλώσσες διαδικασίας: T-68/89:η ιταλική· T-77/89:η γαλλική· T-78/89:η αγγλική.

B — Επί των διαπιστώσεων των πραγματικών περιστατικών και επί των αποδείξεων	II-1467
1. Η συμπεριφορά των επιχειρήσεων στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου	II-1468
α) Η ταυτότητα των τιμολογίων	II-1468
β) Η ταυτότητα των εκπτώσεων	II-1476
γ) Η ταυτότητα των σπουδαιότερων πελατών που ταξινομούνται σε κατηγορίες ή επίπεδα	II-1479
δ) Τα στοιχεία εναρμόνισης της πρακτικής των παραγωγών	II-1482
ε) Οι σχέσεις μεταξύ των παραγωγών και των χονδρεμπόρων	II-1492
2. Η συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην αγορά του αυτοκινήτου	II-1501
α) Οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν τον όμιλο Fiat	II-1501
β) Οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν τον όμιλο Piaggio	II-1521
3. Οι ανταλλαγές υάλου	II-1524
Γ — Επί της νομικής εκτιμήσεως	II-1533
1. Επί της εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης	II-1533
α) Όσον αφορά την αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου	II-1536
β) Όσον αφορά την αγορά του αυτοκινήτου	II-1540
i) Όσον αφορά τον όμιλο Fiat	II-1540
ii) Όσον αφορά τον όμιλο Piaggio	II-1541
γ) Όσον αφορά τις ανταλλαγές υάλου	II-1541
2. Επί της εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης	II-1542
α) Επιχειρήματα των διαδίκων	II-1542
β) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1547
Επί των προστίμων	II-1551
Επί των δικαστικών εξόδων	II-1552

Στις υποθέσεις T-68/89,

Società Italiana Vetro SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου με έδρα το San Salvo (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους Luigi Citarella, δικηγόρο Ρώμης, και Crisanto Mandrioli, δικηγόρο Μιλάνου, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του δικηγόρου Ernest Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

T-77/89,

Fabbrica Pisana SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους Pierre van Ommeslaghe και Bernard van de Walle de Ghelcke, δικηγόρους Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του δικηγόρου Jean-Claude Wolter, 8, rue Zithe,

και T-78/89,

PPG Vernante Pennitalia SpA (πρώην Vernante Pennitalia SpA), εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα τη Γένοβα (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους Gianni Manca και A. J. Manca Graziadei, δικηγόρους Ρώμης, και τους Michel Waelbroeck και Alexandre Vandencastele, δικηγόρους Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του δικηγόρου Ernest Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

προσφεύγουσες,

υποστηριζόμενες από το

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενο από τον J. E. Collins, μέλος του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενο από τον δικηγόρο Stephen Richards, barrister of Gray's Inn, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την έδρα της Πρεσβείας του Ηνωμένου Βασιλείου, 14, boulevard Roosevelt, ως προς τα αιτήματα των προσφευγουσών που αφορούν την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ,

παρεμβαίνον,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Enrico Traversa, Julian Curral και, κατά την έγγραφη διαδικασία, Hendrik van Lier, μέλη της Νομικής

Υπηρεσίας, επικουρούμενους από τους Alberto Dal Ferro, δικηγόρο Vicence, και Hervé Lehman, δικηγόρο Παρισιού, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπρόσωπο της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης από το

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενο από τον J. E. Collins, μέλος του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενο από τον δικηγόρο Stephen Richards, barrister of Gray's Inn, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την έδρα της Πρεσβείας του Ηνωμένου Βασιλείου, 14, boulevard Roosevelt, ως προς τα αιτήματα των προσφευγουσών που αφορούν την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ,

παρεμβαίνον,

που έχουν ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 89/93/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.906-Επίπεδος ύαλος, ΕΕ L 33, σ. 44),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas, K. Lenaerts, H. Kirschner και R. Schintgen, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 12ης, 13ης, 14ης και 15ης Νοεμβρίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίχθηκε η προσφυγή

- 1 Η παρούσα υπόθεση αφορά απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καθής η προσφυγή (στο εξής, αντιστοίχως: απόφαση και Επιτροπή), με την οποία επιβάλλεται στις τρεις προσφεύγουσες, που είναι Ιταλοί παραγωγοί επιπέδου υάλου, πρόστιμο για παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ και διαπιστώνεται ότι οι προσφεύγουσες παρέβησαν το άρθρο 86 της Συνθήκης. Οι τρεις εταιρίες αποδέκτριες της αποφάσεως είναι, πρώτον, η Società Italiana Vetro (στο εξής: SIV), πλειοψηφούσα μέτοχος της οποίας είναι η Ente Finanziamento Industria Manifatturiera (στο εξής: EFIM)· δεύτερον, η Fabbrica Pisana SpA (στο εξής: FP), θυγατρική του βιομηχανικού ομίλου Saint-Gobain(στο εξής: SG), και, τρίτον, η Vernante Pennitalia (στο εξής: VP), θυγατρική του ομίλου PPG-Industries Inc. του Pittsburg (στο εξής: PPG).
- 2 Στην απόφαση (σημείο 2) το εν λόγω προϊόν ορίζεται ως η «επίπεδος υάλος κάθε μορφής». Διακρίνονται τρία είδη επιπέδου υάλου — η τραβηχτή υάλος, η χυτή υάλος και, το σημαντικότερο, το κρύσταλλο. Διευκρινίζεται ότι σήμερα το 90 % της επιπέδου υάλου παρασκευάζεται με μία μέθοδο καλούμενη float, μοντέρνα μέθοδο παραγωγής που προϋποθέτει, για κάθε μονάδα παραγωγής, επένδυση εκατό περίπου εκατομμυρίων ECU.
- 3 Στο εσωτερικό του τομέα της επιπέδου υάλου γενικώς η Επιτροπή διακρίνει δύο αγορές (σημείο 5): αφενός, την αγορά της υάλου που προορίζεται για τις βιομηχανίες των μεταφορών, και ιδίως τη βιομηχανία του αυτοκινήτου (στο εξής: αγορά του αυτοκινήτου)· αφετέρου, την αγορά της υάλου που προορίζεται για τις άλλες βιομηχανίες, και ιδίως για τις οικοδομές και επιπλώσεις (στο εξής: αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου). Στην αγορά του αυτοκινήτου οι κατασκευαστές αυτοκινήτων εφοδιάζονται άμεσα από τους παραγωγούς υάλου, οι οποίοι μεταποιούν οι ίδιοι την επίπεδο υάλο κατά τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κατασκευαστών. Στην αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου η επίπεδος υάλος μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς μεταποίηση (παραδείγματος χάρη ως υάλος υαλοπινάκων) ή μεταποιημένη. Σ' αυτούς τους τομείς οι καταναλωτές μπορούν να εφοδιάζονται είτε άμεσα από τους παραγωγούς είτε έμμεσα από χονδρεμπόρους, χονδρεμπόρους-μεταποιητές ή ανεξάρτητους μεταποιητές.

- 4 Στις 28 Σεπτεμβρίου 1981 η Επιτροπή απηύθυνε στις FP, SIV και VP, σε μία ένωση ιταλικών επιχειρήσεων ειδικευμένων στη χονδρική πώληση της επιπέδου υάλου καθώς και στα μέλη δύο αναλόγων ενώσεων που έχουν ήδη διαλυθεί απόφαση (81/881/ΕΟΚ, ΕΕ L 326, σ. 32, στο εξής: απόφαση του 1981), με την οποία διαπιστώθηκε η εκ μέρους τους παράβαση των διατάξεων του προαναφερθέντος άρθρου 85, παράγραφος 1. Πρώτον, η Επιτροπή διατύπωσε αιτιάσεις κατά των ενώσεων χονδρεμπόρων διότι περιέλαβαν στα καταστατικά τους, στους κανονισμούς εφαρμογής και στις αποφάσεις τους, ρήτρες που αφορούσαν:

— την υποχρέωση των μελών να αγοράζουν μέσω των ενώσεων·

— την απαγόρευση εισαγωγής για τα μέλη και την υποχρέωση κατανομής των προϊόντων που ενδεχομένως εισήχθησαν, με προηγούμενη άδεια της ενώσεως, από χώρες κρατικού εμπορίου·

— τη θέσπιση και την τήρηση κοινού τιμοκαταλόγου.

Δεύτερον, η Επιτροπή διατύπωσε αιτιάσεις κατά των παραγωγών και των χονδρεμπόρων διότι συνήψαν συμφωνίες που αφορούσαν:

— τον καθορισμό ποσοστών πωλήσεως·

— τη χορήγηση διαφοροποιημένης εκπτώσεως·

— τον έλεγχο της δραστηριότητας των μελών των ενώσεων.

Η απόφαση του 1981 κατέστη οριστική.

- 5 Κατά τον μήνα Μάρτιο 1986 η εταιρία Industria Vetraria Alfonso Cobelli (στο εξής: Cobelli), με έδρα το Reggio Calabria, ασχολούμενη με το χονδρεμπόριο υάλου, προσέφυγε στο δικαστήριο της περιφέρειας αυτής κατά των εταιριών FP και SIV, κατηγορώντας τις ότι συνέβαλαν στην οικονομική της καταστροφή με μία συμπεριφορά την οποία θεωρούσε ως αθέμιτη και συνιστώσα κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Ειδικότερα, η Cobelli τις κατηγορούσε για μία «σιωπηρή συμφωνία», στην οποία συμμετείχε και η VP, «με την οποία επιδίωκαν να διατηρήσουν τη σταθερότητα της αγοράς υιοθετώντας τιμοκαταλόγους για την πώληση των προϊόντων τους». Στις 25 Ιουνίου 1986 ο δικηγόρος της VP απηύθυνε στην Cobelli επιστολή με την οποία κατήγγειλε την ανακρίβεια του ισχυρισμού αυτού, στο μέτρο που αφορούσε τη VP. Στις 15 Ιουλίου 1986 ο δικηγόρος της Cobelli του απάντησε εκφράζοντας την «έκπληξή του δεδομένου ότι η Industria Vetraria Cobelli και ο ιδιοκτήτης της ουδέποτε αμφισβήτησαν την ορθή συμπεριφορά και την προθυμία που επέδειξε η Vernante Pennitalia απέναντί τους».
- 6 Κατά τους μήνες Ιούλιο και Οκτώβριο 1986 η Επιτροπή, ενεργώντας δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17) προέβη σε ελέγχους, αφενός, στις FP, SIV και VP και, αφετέρου, σε μία επιχείρηση ειδικευμένη στη χονδρική πώληση επιπέδου υάλου, τη Socover SpA (στο εξής: Socover), που περιλαμβανόταν στους αποδέκτες της αποφάσεως του 1981.
- 7 Με έγγραφο της 31ης Οκτωβρίου 1986, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 6 Νοεμβρίου 1986, ο Alfonso Cobelli, ιδιοκτήτης της επιχειρήσεως Cobelli, υπέβαλε στην Επιτροπή καταγγελία, δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 17, με σκοπό να διαπιστωθεί ότι οι SIV, FP και VP παρέβησαν του κανόνες ανταγωνισμού. Κατά την άποψη του Cobelli υφίστατο από καιρού συμφωνία μεταξύ των τριών παραγωγών «με σκοπό τον έλεγχο και τη σταθεροποίηση της αγοράς και την εξαφάνιση κάθε μορφής αμοιβαίου ανταγωνισμού, με την υιοθέτηση τιμοκαταλόγων, που είχαν συμφωνηθεί για την πώληση των προϊόντων τους· οι κατάλογοι αυτοί, που προέβλεπαν όχι μόνο ταυτόσημες τιμές για ομογενείς κατηγορίες προϊόντων, αλλά και ταυτόσημους όρους πωλήσεως και τρόπους πληρωμής, διαιρούσαν την πελατεία σε διαφορετικές ομάδες αναλόγως της εμπορικής σημασίας βάσει του κύκλου εργασιών και του τομέα δραστηριότητας, εφαρμόζοντας σε κάθε ομάδα διαφορετική τιμή πωλήσεως βάσει μιας «σειράς εκπτώσεων» με προβλεπόμενη διαφορά περίπου 9% μεταξύ της πρώτης και της τελευταίας ομάδας». Στη συνέχεια ο Cobelli κατηγορούσε τις FP και SIV (όχι όμως τη VP) ότι εφάρμοσαν, από το 1982 περίπου, «εμπορική στρατηγική που αποσκοπούσε στην απόκτηση του πλήρους ελέγχου όχι μόνο της παραγωγής, αλλά και της διανομής της υάλου, αποκλείοντας από την αγορά το μεγαλύτερο μέρος των σημερινών χονδρεμπόρων-διανομέων».

- 8 Στις 13, 14 και 15 Ιανουαρίου 1987 η Επιτροπή, ενεργώντας δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, προέβη εκ νέου σε ελέγχους στις FP, SIV και VP.
- 9 Με έγγραφο της 20ής Φεβρουαρίου 1987 η VP υπέβαλε στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής (στο εξής: ΓΔ IV) τις παρατηρήσεις της επί της καταγγελίας του Cobelli, της οποίας έλαβε για πρώτη φορά γνώση, επικαλούμενη ιδίως προς υπέρσπισή της τη διάψευση που της απηύθυνε ο δικηγόρος του Cobelli στις 15 Ιουλίου 1986.
- 10 Στις 3 Απριλίου 1987 ο Cobelli απηύθυνε στη ΓΔ IV υπόμνημα, που πρωτοκολλήθηκε στην Επιτροπή στις 10 Απριλίου 1987, απαντώντας στις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι FP, SIV και VP κατόπιν της γνωστοποιήσεως της καταγγελίας του. Στο υπόμνημα αυτό ο Cobelli υποστήριζε ότι οι FP, SIV και, « σε ορισμένες περιπτώσεις και » η VP, είχαν συμμετάσχει σε περιοδικές συσκέψεις με τους χονδρεμπόρους, « άλλοτε υπό την αιγίδα των ενώσεων κατά κατηγορίες, άλλοτε με άμεση πρωτοβουλία των κατασκευαστών », και ότι οι τρεις παραγωγοί:

« εμφανίζονταν συνεχώς με απόλυτα ενιαίες θέσεις σε σχέση με τα αιτήματα των διανομέων: οι κατάλογοι των εμπορευομένων προϊόντων, πάντοτε απολύτως ταυτόσημοι, δημοσιευόμενοι συγχρόνως ή σχεδόν συγχρόνως από τις τρεις επιχειρήσεις, αποστέλλονταν στους ίδιους τους διανομείς, πριν γίνουν αντικείμενο διευκρινίσεων κατά τη διάρκεια των συσκέψεων αυτών, χωρίς εντούτοις να υπάρχει η παραμικρή δυνατότητα να τεθούν υπό συζήτηση (...) κάθε φορά, αντιθέτως, που (οι υπόλοιποι συμμετέχοντες) επιχειρούσαν να επηρεάσουν τις αποφάσεις των κατασκευαστών ή να προτείνουν συμφωνίες που θα ελάμβαναν υπόψη τις δικές τους εμπορικές απαιτήσεις, οι κατασκευαστές αντέτασσαν ένα "κοινό μέτωπο" (...)

Υπό τύπον παραδείγματος μπορούν να αναφερθούν μερικές από τις πολυάριθμες συσκέψεις που έλαβαν χώρα μεταξύ 1984 και 1986, στις περισσότερες από τις οποίες παρέστη ο υπογράφων: στις 19 Μαρτίου 1984 στη Νάπολη, με πρωτοβουλία της SIV, στον Barbato· στις 10 Οκτωβρίου και στις 31 Οκτωβρίου 1984 στη Ρώμη, στο ξενοδοχείο Sheraton· στις 19 Οκτωβρίου 1984 στην Caserta, στον Fontana· στις 31 Οκτωβρίου 1984, άλλη σύσκεψη στη Μπολώνια, στη VIC SpA· έγινε γνωστό ότι σημαντικές συσκέψεις μεταξύ των εμπορικών διευθυντών των τριών επιχειρήσεων

έλαβαν χώρα στις 28 Φεβρουαρίου και στις 2 Μαρτίου 1985· στις 2 Μαΐου 1985 στη Ρώμη, στο ξενοδοχείο Sheraton· στις 18 Φεβρουαρίου 1986 στην Κατάνη, αποκλειστικώς μεταξύ των Tortorici, Donato, Fontana, Milletti (FP), Baldi (SIV) και Bilotta της Callipo Vetro. Φυσικά οι συσκέψεις ήταν ακόμη περισσότερες από τις προαναφερθείσες, οι οποίες έρχονται αμέσως στη μνήμη του υπογράφοντος, και εξάλλου εξακολουθούν να λαμβάνουν χώρα μέχρι σήμερα, μόνο που ο υπογράφων έχει αυστηρώς αποκλειστεί από αυτές, διότι τόλμησε να αναλάβει πρωτοβουλίες έναντι των κατασκευαστών!

Προς υποστήριξη των προαναφερθέντων, και ως απόδειξη της υπάρξεως, μεταξύ των κατασκευαστών, συγκεκριμένων συμφωνιών με σκοπό την ενοποίηση των τιμών και των όρων πώλησεως, αρκεί να εξεταστούν τα συνημμένα τιμολόγια που αναγράφουν, στις ίδιες ημερομηνίες και για τα ίδια προϊόντα, απολύτως ταυτόσημες τιμές (...)»

Μετά από μακροσκελή σχολιασμό της συμπεριφοράς των FP και SIV, ο Cobelli διατύπωνε στη συνέχεια ρητή επιφύλαξη όσον αφορά τη VP:

« η οποία συμμετείχε βέβαια στις συμφωνίες με τους άλλους κατασκευαστές όσον αφορά τους καταλόγους και τις σχετικές εκπτώσεις, η οποία όμως πάντοτε, χωρίς να υπάρξουν συγκρούσεις, διατήρησε, ιδίως έναντι του υπογράφοντος, απόλυτα ορθή εμπορική συμπεριφορά και δεν υπήρξε ποτέ υπεύθυνη καταχρήσεων ή κρυφών συμφωνιών με σκοπό να ευνοηθεί ένας επιχειρηματίας εις βάρος των άλλων (...)»

- 11 Στις 15 Οκτωβρίου 1987 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17. Στις 28 Οκτωβρίου 1987 απηύθυνε στις FP, SIV και VP τη γραπτή γνωστοποίηση των αιτιάσεων που προβλέπεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού και στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφος 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63). Με αυτή τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων προσήπτετο στις αποδέκτριες επιχειρήσεις ότι παρέβησαν τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ τόσο στον τομέα του αυτοκινήτου, σε σχέση με τις ιταλικές επιχειρήσεις Fiat και Piaggio, όσο και στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου. Οι FP, SIV και VP απήντησαν γραπτώς στη γνωστοποίηση αυτή.

- 12 Στις 9 και 10 Μαρτίου 1988 διεξήχθησαν οι ακροάσεις που προβλέπονται στα άρθρα 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17, 7, 8 και 9 του κανονισμού 99/63. Εκπροσωπήθηκαν και ανέπτυξαν τις απόψεις τους οι FP, SIV, VP και Cobelli. Το σχέδιο των πρακτικών των ακροάσεων, συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, διαβιβάστηκε στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής επί συμπράξεων και δεσπουζουσών θέσεων. Απεστάλη στις επιχειρήσεις στις 25 Αυγούστου 1988. Τα οριστικά πρακτικά, που περιέχουν τις διορθώσεις, τα συμπληρώματα και τις διαγραφές κειμένων που ζήτησαν οι επιχειρήσεις, τους απεστάλησαν αργότερα.

- 13 Από τα προαναφερθέντα πρακτικά προκύπτει ότι, στον εκπρόσωπο της Πορτογαλικής Δημοκρατίας που ζήτησε να διευκρινιστεί αν η Επιτροπή είχε έλθει σε επαφή με τη Fiat, ένας από τους υπαλλήλους της ΓΔ IV απάντησε:

« Η Επιτροπή επιφυλάσσεται να απαντήσει στην ερώτηση αυτή αργότερα. »

Όταν ο εκπρόσωπος της Ιταλικής Δημοκρατίας επέμεινε να μάθει αν η Επιτροπή είχε πραγματοποιήσει ελέγχους στη Fiat, ο ίδιος υπάλληλος απάντησε:

« Δεν έχω τίποτε να προσθέσω σε ό,τι είπα προηγουμένως. »

Από τα πρακτικά προκύπτει επίσης ότι ο Cobelli, καλούμενος να διευκρινίσει σε ποιες συσκευές είχε, κατά την άποψή του, συμμετάσχει η VP, ανέφερε μία μόνο σύσκευή στην Toprea το 1986 και ότι στην προκειμένη περίπτωση επρόκειτο για μία εορτή υαλουργών στην οποία είχαν συμμετάσχει πεντακόσια άτομα, συμπεριλαμβανομένων των οικογενειών τους.

- 14 Μετά το πέρας της διαδικασίας αυτής η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση στις 7 Δεκεμβρίου 1988. Η απόφαση είναι διαρθρωμένη σε δύο τμήματα που αφορούν αντίστοιχα την έκθεση των γεγονότων (σημεία 1 έως 58, στο εξής: τμήμα που αφορά τα πραγματικά περιστατικά) και τη νομική εκτίμηση (σημεία 59 έως 84, στο εξής: νομικό τμήμα), και ακολουθούνται από το διατακτικό. Ως προς τα ουσιώδη στοιχεία της η απόφαση επαναλαμβάνει το περιεχόμενο της γνωστοποίησης των αιτιάσεων.

15 Στο τμήμα που αφορά τα πραγματικά περιστατικά η απόφαση εξετάζει, καταρχάς, την αγορά της επιπέδου υάλου από την άποιμη, διαδοχικώς, του προϊόντος, της προσφοράς και της ζήτησεως. Στη συνέχεια εξετάζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων όσον αφορά, πρώτον, τους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, δεύτερον, τον τομέα του αυτοκινήτου, και, τρίτον, τις μεταξύ των επιχειρήσεων ανταλλαγές υάλου.

16 Όσον αφορά τους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, η απόφαση εξετάζει την επικρινόμενη συμπεριφορά των επιχειρήσεων σε πέντε κεφάλαια που αφορούν αντίστοιχα:

— την ταυτότητα των τιμολογίων·

— την ταυτότητα των εκπτώσεων·

— τη με ταυτόσημο τρόπο ταξινόμηση των σημαντικότερων πελατών·

— τα στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών, και

— τις σχέσεις μεταξύ παραγωγών και χονδρεμπόρων.

17 Η απόφαση διαπιστώνει ότι « οι τρεις Ιταλοί παραγωγοί απέστειλαν σχεδόν ταυτοχρόνως και μερικές φορές μάλιστα την ίδια ημέρα (...) πανομοιότυπα τιμολόγια στην (ιταλική) πελατεία τους » (σημείο 18), ότι « πανομοιότυπες εκπτώσεις επί των τιμών σημειώθηκαν ανάλογα με τις κατηγορίες ή τα επίπεδα στα οποία ταξινομήθηκαν οι πελάτες » (σημείο 20) και ότι « οι σημαντικότεροι πελάτες (...) ταξινομούνται στην ίδια κατηγορία ή στο ίδιο επίπεδο όταν αγοράζουν από έναν ή άλλο παραγωγό (και αυτό ανάλογα με) τον κύκλο εργασιών του κάθε πελάτη με όλους τους παραγωγούς » (σημείο 22). Στη συνέχεια αναφέρει ότι « η ταυτότητα των τιμών και των εκπτώσεων καθώς και η ομοιομορφία ταξινόμησης των σημαντικότερων πελατών σε κατηγορίες ή επίπεδα είναι αποτέλεσμα συμφωνιών μεταξύ παραγωγών που συνήφθησαν άμεσα κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συσκέψεων ή επαφών ή μέσω εκπροσώπων των

σημαντικότερων πελατών (Socover)» (σημείο 24). Ακολουθούν οι «αποδείξεις των εν λόγω συμφωνιών» (σημεία 25 έως 32). Η απόφαση διαπιστώνει ακόμη ότι «οι ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ των τριών ιταλών παραγωγών αποτελεί¹ επίσης ευκαιρία να γνωρίσουν τους τιμοκαταλόγους και τις τιμές που εφαρμόζουν οι ανταγωνιστές ή να συμφωνήσουν για τη συμπεριφορά που πρέπει να έχουν στην αγορά (...) Η τιμή των μεταβιβαζομένων προϊόντων οριζόταν και προσαρμοζόταν διαδοχικά πάντοτε βάσει των τιμολογιακών τροποποιήσεων που επέφεραν οι μεταβιβάζοντες παραγωγοί» (σημείο 33). Τέλος, η απόφαση διαπιστώνει ότι «οι τιμοκατάλογοι και οι εναρμονισμένες εκπτώσεις εφαρμόστηκαν πραγματικά. Η εξέταση ορισμένων τιμολογίων απέδειξε ότι οι τρεις παραγωγοί πωλούσαν με τις ίδιες τιμές και τις ίδιες εκπτώσεις σε έναν και τον αυτό πελάτη που αγόραζε εντελώς διαφορετικές ποσότητες». Ακολουθεί κατάλογος των εξετασθέντων τιμολογίων (σημείο 34).

- 18 'Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ παραγωγών και χονδρεμπόρων, η απόφαση αναφέρει ότι «οι τρεις παραγωγοί φρόντιζαν να εφαρμόζονται οι τιμές και οι εκπτώσεις τους στο στάδιο της διανομής». Η απόφαση δέχεται ότι δεν υπάρχουν άμεσες αποδείξεις για τις συσκέψεις που επικαλείται ο καταγγέλλων Cobelli «με τους χονδρεμπόρους προκειμένου οι τελευταίοι να δεχθούν τη μετακύλιση της αύξησης των τιμών», επιμένει όμως στο γεγονός ότι «ορισμένα έγγραφα δείχνουν, αφενός, ότι μερικές συσκέψεις συγκλήθηκαν με πρωτοβουλία των παραγωγών και ότι οι παραγωγοί επιτύγχαν να προσανατολίσουν, λαμβάνοντας υπόψη την ταυτότητα των τιμοκαταλόγων και των εκπτώσεων, τις εμπορικές επιλογές των χονδρεμπόρων και, αφετέρου, ότι οι πελάτες περίμεναν ίδιες τιμές από τους παραγωγούς» (σημείο 35). Στα σημεία 36 έως 42 εξετάζονται ορισμένα έγγραφα. Η απόφαση διαπιστώνει, ειδικότερα, βάσει ενός από τα έγγραφα αυτά, ότι «η Socover αποτελεί το μέσο διαβίβασης των μηνυμάτων από τους χονδρέμπορους προς τους παραγωγούς και τανάπαλιν» (σημείο 36).

- 19 'Όσον αφορά τον τομέα του αυτοκινήτου, η απόφαση βεβαιώνει ότι «σύμφωνα με τα προαναφερθέντα έγγραφα των εταιριών, οι SIV και FP συμφώνησαν για τις τιμές και για την κατανομή των ποσοστών τουλάχιστον από το 1982. Η εταιρία VP συμμετείχε επίσης στις εν λόγω πράξεις από το 1983, αν και όχι τόσο ενεργά όσο οι δύο προηγούμενες» (σημείο 43). Στη συνέχεια η απόφαση εξετάζει τα στοιχεία που δέχθηκε η Επιτροπή ως αποδείξεις των συμφωνιών και των εναρμονισμένων πρακτικών που αφορούν, αντίστοιχα, τον όμιλο Fiat (σημεία 44 έως 51) και τον όμιλο Piaggio (σημείο 52). 'Όσον αφορά τον όμιλο Fiat, αφού εξετάσει το ζήτημα των τιμών και των ποσοστώσεων, η απόφαση διαπιστώνει ότι «οι τρεις παραγωγοί προέβησαν σε αμοιβαίες ανταλλαγές προϊόντων (...) με στόχο να διατηρήσει καθένας τις ποσοστώ-

¹ — Σημ. μετφρ.: αποτελούν.

σεις διεξόδου στην αγορά ή να επιτύχει τις ποσοστώσεις που συμφωνήθηκαν με τους ανταγωνιστές» (σημείο 48) και, αναφερόμενη στο επιχείρημα των παραγωγών σύμφωνα με το οποίο η Fiat ήταν «αγοραστής που κατέχει δεσπόζουσα θέση», ότι «εν πάση περιπτώσει, όποιες και αν είναι οι σχέσεις μεταξύ ενός αγοραστή που κατέχει δεσπόζουσα θέση και των προμηθευτών του, αποδείχθηκε ότι η SIV, η FP και η VP συμφώνησαν μεταξύ τους προκειμένου να υιοθετήσουν κοινή στάση απέναντι στον όμιλο Fiat» (σημείο 51, στοιχείο iii, δεύτερο εδάφιο²). Όσον αφορά τον όμιλο Piaggio, η απόφαση διαπιστώνει ότι «η SIV και η FP συμφώνησαν, τουλάχιστον από το 1983, για την κατανομή του εφοδιασμού και τον καθορισμό τιμών στην Piaggio» (σημείο 52). Καμιά αιτίαση δεν έγινε δεκτή σε βάρος της VP όσον αφορά τις σχέσεις της με τον όμιλο Piaggio.

20 Όσον αφορά τις ανταλλαγές υάλου μεταξύ των παραγωγών, η απόφαση αναφέρει ότι «σημαντικές ποσότητες υάλου ανταλλάσσονται με συμβάσεις μεταξύ των τριών παραγωγών. Οι ανταλλαγές αυτές επιτρέπουν στους παραγωγούς να έχουν στη διάθεσή τους κάθε μορφή προϊόντων, ακόμη και αυτά που δεν κατασκευάζουν, και να διατηρήσουν τις ποσοστώσεις τους στην αγορά. Αποτελούν, επίσης, μέσο για την κατανομή των αγορών και των πελατών καθώς και γνώση των τιμοκαταλόγων και των τιμών που εφαρμόζουν οι ανταγωνιστές (...)» (σημείο 53). Ακολουθεί εξέταση των εγγράφων (σημεία 54 έως 56) και των επιχειρημάτων των παραγωγών (σημεία 57 και 58). Η απόφαση διευκρινίζει ότι «δεν προτίθεται να αμφισβητήσει τις αμοιβαίες πωλήσεις προϊόντων σε περίπτωση παροχής συνδρομής μεταξύ των παραγωγών (ανανέωση των μηχανημάτων παραγωγής, παύσεις για συντήρηση των φούρνων, ικανοποίηση συγκεκριμένης χρονικά ζήτησης), αλλά (...) μόνον τις συστηματικές ανταλλαγές προϊόντων που συμφωνούνται για μεγάλες χρονικές περιόδους και που αποτελούν επιλογή στα πλαίσια βιομηχανικής ή εμπορικής πολιτικής, επιλογή η οποία πραγματοποιείται από τους παραγωγούς σε συνάρτηση με άλλες συνεννοήσεις ή/και άλλες συμφωνίες περιοριστικές του ανταγωνισμού» (σημείο 58, στοιχείο i, πρώτο εδάφιο). Από οικονομική άποψη, η απόφαση διαπιστώνει ότι «οι αμοιβαίες πωλήσεις εξαλείφουν το πλεονέκτημα της εξειδίκευσης και επιδιώκουν να τοποθετήσουν τεχνητά όλους τους παραγωγούς στο αυτό επίπεδο, εμποδίζοντας έτσι τους πελάτες να επωφεληθούν οικονομικά από την προνομιούχο θέση που κατέχει ο κάθε παραγωγός από άποψη παραγωγής και εμπορίας. Πράγματι, οι αμοιβαίες πωλήσεις οδηγούν, όπως αποδείχθηκε και με την ταυτότητα των τιμών και των εκπτώσεων των τριών παραγωγών, σε επιπεδοποίηση και ενοποίηση της αγοράς» (σημείο 58, στοιχείο i, τρίτο εδάφιο). Τέλος, η απόφαση επιμένει στο γεγονός ότι οι ανταλλαγές είναι «συστηματικές» και «δεν γίνονται για ελάχιστες αλλά για τεράστιες ποσότητες» (σημείο 58, στοιχείο iii).

21 Στο νομικό τμήμα η απόφαση εξετάζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων υπό το πρίσμα των άρθρων 85 (σημεία 59 έως 73) και 86 της Συνθήκης (σημεία 74 έως 82).

2 — Σημ. μετφρ.: τρίτο εδάφιο στο ελληνικό κείμενο της αποφάσεως.

22 Στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου η απόφαση διαπιστώνει ότι « η δημοσίευση ταυτόσημων τιμών σε μικρό χρονικό διάστημα, αν όχι την ίδια ημερομηνία, η ύπαρξη ταυτόσημων κλιμάκων εκπτώσεων και η ύπαρξη καταλόγων και ταυτόσημων κατηγοριών πελατών που ευνοούνται από αυτούς τους όρους είναι το αποτέλεσμα των συμφωνιών και των εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ των εν λόγω παραγωγών. Πράγματι, τα έγγραφα και οι σημειώσεις (...) αποδεικνύουν ότι οι FP, SIV και VP συνήψαν συμφωνίες ή προέβησαν τουλάχιστον σε εναρμονισμένες πρακτικές, τουλάχιστον από το 1983 και μέχρι το 1986, για να εφαρμόσουν ενιαίες τιμές και όρους πώλησης » (σημείο 61). Αφού εξετάσει τα επιχειρήματα των επιχειρήσεων όσον αφορά την έννοια της συμφωνίας, η απόφαση θεωρεί ότι « ακόμα και αν δεν χαρακτηριστεί ως συνεννόηση το περιεχόμενο των σημειώσεων και εγγράφων (...) δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτές οι σημειώσεις και τα έγγραφα αποδεικνύουν την ύπαρξη συμπαιγνίας μεταξύ των τριών παραγωγών, ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη μορφή που έλαβε η συνεννόησή τους σε κάθε περίπτωση (...) » (σημείο 63, πέμπτο εδάφιο³). Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ παραγωγών και χονδρεμπόρων, η απόφαση θεωρεί ότι « οι συσκέψεις μεταξύ των πιο σημαντικών χονδρεμπόρων, τις οποίες υποσχέθηκαν⁴ ή/και διοργάνωσαν οι παραγωγοί, αποτελούν το αποτέλεσμα (...) συνεννοήσεων ή εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ των FP, SIV και VP, που είχαν ως σκοπό να κατευθύνουν σύμφωνα με τα εναρμονισμένα συμφέροντά τους τις πολιτικές αγοράς και πώλησης των χονδρεμπόρων, οι οποίοι λόγω της οικονομικής τους εξάρτησης δεν μπορούν να απαλλαγούν από την εξουσία και τη συντονισμένη δράση των παραγωγών » (σημείο 64).

23 Τέλος, στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, η απόφαση καταλήγει ως εξής:

« Αυτές οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων που κατασκευάζουν ομοειδή προϊόντα συνιστούν σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1. Μέσω αυτών των συμφωνιών και πρακτικών, οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις ανέλαβαν πράγματι τη δέσμευση να περιορίσουν ουσιαστικά την αυτονομία τους όσον αφορά τη συμπεριφορά τους έναντι των πελατών και έδρασαν κατά τρόπο ώστε οι πιο σημαντικοί πελάτες να συμμορφωθούν με τις αποφάσεις τους και να μην έχουν τη δυνατότητα να προβούν ελεύθερα στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την εμπορική πολιτική. Τα αποτελέσματα αυτών των περιορισμών είναι ιδιαίτερα αισθητά δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις FP, SIV και VP ελέγχουν περίπου το 79 % της εγχώριας ιταλικής αγοράς. Με την αμφισβητούμενη συμπεριφορά, οι επιχειρήσεις περιόρισαν τη δυνατότητα να υπάρξει ανταγωνισμός μεταξύ των τοπικών παραγωγών, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού μεριδίου τους στην αγορά παρά τις εισαγωγές. Εξάλλου, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων που υπάρχουν όσον αφορά την τακτικότητα των προμηθειών, οι πιο σημαντικοί αγοραστές, χονδρέμποροι και μεταποιητές, δεν μπορούν εύκολα να αγνοήσουν τις προμήθειες των παραγωγών που είναι εγκατεστημένοι στην Ιταλία » (σημείο 66).

3 — Σημ. μετφρ.: τέταρτο εδάφιο στο ελληνικό κείμενο της απόφασης.

4 — Σημ. μετφρ.: ορθότερη μετάφραση: τις οποίες προκάλεσαν.

- 24 Στον τομέα του αυτοκινήτου, όσον αφορά τις σχέσεις με τον όμιλο Fiat, η απόφαση διαπιστώνει ότι «οι επιχειρήσεις FP και SIV από το 1982 έως το 1986 και οι FP, SIV και VP από το 1983 έως το 1986 συνήψαν συμφωνία ή, τουλάχιστον, συμφώνησαν να ακολουθήσουν εναρμονισμένη πρακτική στο θέμα των τιμών που επρόκειτο να εφαρμοστούν για τον όμιλο Fiat και από το 1982 έως το 1987 στο θέμα της κατανομής της αγοράς, καταργώντας τουτουτρόπως κάθε αβεβαιότητα όσον αφορά την αμοιβαία συμπεριφορά τους. Οι συμφωνίες και οι αναγνωρισμένες πρακτικές μεταξύ των επιχειρήσεων FP και SIV (...) αποτελούν παραβάσεις πολύ πιο σοβαρές από εκείνες που πραγματοποιήθηκαν με τη συνεργασία της VP. Πάντως και η συμπεριφορά της VP συνιστά παράβαση (...) (διότι) η VP συμμετείχε σε συνεννοήσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές (...) (διότι) εφάρμοσε με ακριβή τρόπο τις αλλαγές των τιμών (...) (διότι) η VP συμμετείχε σε συμφωνίες σχετικές με την κατανομή των προμηθειών (...) και (...) κατασκεύασε και κατασκεύαζει προϊόντα μεταποιημένα και μη για λογαριασμό των ανταγωνιστών της» (σημείο 67).
- 25 Όσον αφορά τις σχέσεις με τον όμιλο Piaggio, η απόφαση διαπιστώνει ότι «οι FP και SIV συνήψαν συμφωνία ή ακολούθησαν εναρμονισμένες πρακτικές, από το τέλος του 1982 έως του 1986, σχετικά με τις τιμές που επρόκειτο να επιβληθούν στην Piaggio και σχετικά με τις ποσότητες και τα κομμάτια που όφειλε να προμηθεύσει καθεμία από αυτές τις επιχειρήσεις. Με αυτές τις συμφωνίες και πρακτικές, οι οποίες αποτελούν παραβάσεις, οι δύο παραγωγοί έθεσαν σε εφαρμογή μια μακροπρόθεσμη στρατηγική που είχε σαν σκοπό να παρακινήσει τον συγκεκριμένο πελάτη να κατανείμει τις παραγγελίες του σε συνάρτηση με την απόφασή τους, αποστερώντας κατ' αυτόν τον τρόπο την Piaggio, με το σύστημα των διαφοροποιημένων τιμών, από κάθε οικονομική δυνατότητα να επιλέξει τις πηγές προμήθειάς της. Μια τέτοια συμπεριφορά καθίσταται ακόμα πιο σοβαρή αν ληφθεί υπόψη ότι οι επιχειρήσεις FP και SIV έθεσαν πράγματι σε εφαρμογή της συμφωνίες τους, τις προσάρμοσαν κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής τους ανάλογα με τις συνθήκες της στιγμής και τις παρέτειναν πέραν της αρχικά προβλεπόμενης περιόδου» (σημείο 68).
- 26 Όσον αφορά γενικώς τον τομέα του αυτοκινήτου, η απόφαση καταλήγει ως εξής:

«Οι προαναφερόμενες συμφωνίες και πρακτικές αποτελούν περιορισμούς που εμποδίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1. Με αυτές τις συμφωνίες και πρακτικές, οι εν λόγω παραγωγοί δημιούργησαν μια τέτοια κατάσταση αγοράς που να αποκλείει ή τουλάχιστον να μειώνει στο ελάχιστο κάθε μορφή ανταγωνισμού μεταξύ τους. Αυτές οι συμφωνίες και οι πρακτικές επέτρεψαν, πράγματι, στους ενδιαφερόμενους να επιδιώξουν και να επιτύχουν μια ισορροπία τιμών και αγορών σε διαφορετικό επίπεδο από εκείνο που θα μπορούσε να υπάρξει σε κανονική κατάσταση ανταγωνισμού και τους επέτρεψε επίσης να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες θέσεις στην αγορά. Τα αποτελέσματα των περιορισμών που επεβλήθησαν από τους εν

λόγω παραγωγούς είναι αισθητά από το γεγονός ότι οι FP και SIV ελέγχουν άνω του 80 % της ιταλικής αγοράς υάλου για αυτοκίνητα οχήματα και οι επιχειρήσεις FP, SIV και VP ελέγχουν το 95 % περίπου της εν λόγω αγοράς. Λόγω της αμφισβητούμενης συμπεριφοράς, οι καταναλωτές απώλεσαν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τον ανταγωνισμό μεταξύ των τοπικών παραγωγών, δεδομένης της υπεροχής των πωλήσεων αυτών των τελευταίων στη συγκεκριμένη αγορά παρά τις εισαγωγές. Εξάλλου, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, για να εξασφαλιστεί η σταθερότητα των προμηθειών, οι χρήστες δεν μπορούν να αγνοήσουν τις προμήθειες παραγωγών εγκατεστημένων στην Ιταλία» (σημείο 69).

27 Όσον αφορά τις ανταλλαγές υάλου, η απόφαση καταλήγει ως εξής:

« Οι συμφωνίες και οι συμβάσεις (...) σχετικά με τις συστηματικές ανταλλαγές υάλου μεταξύ των τριών παραγωγών αποτελούν αισθητούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, επειδή αφαιρούν από τους συμβαλλόμενους την αυτονομία συμπεριφοράς και τη δυνατότητα να προσαρμοστούν μεμονωμένα στις περιστάσεις. Πράγματι, με αυτές τις συμφωνίες και συμβάσεις, κάθε παραγωγός παραιτείται από την προσπάθειά του να αντλήσει όφελος, μέσω της αύξησης των απευθείας πωλήσεων στους πελάτες, από την έλλειψη του προϊόντος που παρατηρείται στους άλλους κατασκευαστές, από την παραγωγική του ικανότητα, από την εξειδίκευσή του και την τεχνική ικανότητα μεταποίησης που διαθέτει, προστατεύοντας, με τη σειρά του, τον εαυτό του από έναν τέτοιο κίνδυνο σε αντίθετη περίπτωση (...) Αυτές οι συμφωνίες και οι συμβάσεις αποσκοπούν στην κατανομή των αγορών και της πελατείας μεταξύ των συγκεκριμένων παραγωγών και στην προσπάθεια να αποφευχθεί⁵ κάθε αλλαγή των αντίστοιχων θέσεων των εν λόγω παραγωγών στα διάφορα τμήματα της αγοράς και οι ενδεχόμενες πιέσεις των καταναλωτών. Στον τομέα της υάλου που προορίζεται για αυτοκίνητα, η κατανομή της αγοράς και της πελατείας αποκτά μερικές φορές πολύ μεγάλες διαστάσεις. Ορισμένοι παραγωγοί συμφωνούν να εργάζονται με υπεργολαβία για τους ανταγωνιστές τους, οι οποίοι διαθέτουν την τεχνική και τα εργοστάσια μεταποίησης, με μόνο σκοπό να επιτύχουν την κατανομή των ποσοστώσεων των προμηθειών σε κάθε πελάτη» (σημείο 70).

28 Στη συνέχεια, η απόφαση διαπιστώνει ότι οι συγκεκριμένοι περιορισμοί του ανταγωνισμού είναι σε θέση να επηρεάσουν αισθητά το ενδοκοινοτικό εμπόριο λόγω του ότι « οι συμφωνίες σχετικά με τις τιμές αφορούν επίσης τα προϊόντα που εισάγονται από τη SIV από άλλα κράτη μέλη, από την FP από άλλες εταιρίες του ομίλου Saint-Gobain, από τη VP από τη θυγατρική γαλλική εταιρία Boussois»⁶. ότι « οι συμφωνίες οι σχετικές με τις ανταλλαγές υάλου αφορούν επίσης τα προϊόντα των τριών (...) επιχειρήσεων που προορίζονται να εξαχθούν»· ότι οι συμφωνίες αυτές « επηρεάζουν τις πωλήσεις που πραγματοποιούνται στην Ιταλία χάρη στις εισαγωγές προϊόντων που

5 — Σημ. μετφρ.: να αποφευχθούν.

6 — Σημ. μετφρ.: ορθότερη θα ήταν η μετάφραση: οι συμφωνίες σχετικά με τις τιμές αφορούν επίσης τα προϊόντα που εισάγει η SIV από άλλα κράτη μέλη, η FP από άλλες εταιρίες του ομίλου Saint-Gobain, η VP από τη θυγατρική του ίδιου ομίλου γαλλική εταιρία Boussois.

παράγονται σε γειτονικές χώρες»· ότι «αυτές οι πρακτικές δημιουργούν μια διάρθρωση ενιαίων εμπορικών όρων διαφορετική από τη διάρθρωση διαφοροποιημένων όρων, η οποία θα επικρατούσε κανονικά αν δεν είχε περιοριστεί ο ανταγωνισμός και, ως εκ τούτου, μεταβάλλουν την πορεία των εμπορικών ροών μεταξύ κρατών αντίθετα με ό,τι θα συνέβαινε στην περίπτωση που θα εξέλειπαν αυτές οι πρακτικές», και ότι «αυτές οι συμφωνίες και συνεννοήσεις έχουν αισθητά αποτελέσματα στις ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ κρατών μελών παγιώνοντας τις διαιρέσεις εθνικού χαρακτήρα που αποτελούν εμπόδιο στην οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκει η Συνθήκη» (σημείο 71).

- 29 Αφού απέκλεισε την εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση της παραγράφου 3 του άρθρου 85 της Συνθήκης (σημεία 72 και 73), η απόφαση αρχίζει την εξέταση των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 86 προβαίνοντας, καταρχάς, στον ορισμό της οικείας αγοράς. Διαπιστώνει, από την άποψη του προϊόντος, ότι η επίπεδος ύαλος πρέπει να θεωρηθεί ως ειδική αγορά και, από γεωγραφική άποψη, ότι η Ιταλία πρέπει να θεωρηθεί ως η κατάλληλη αγορά για να αξιολογηθεί ο ανταγωνισμός. Η απόφαση δέχεται ότι «η γεωγραφική τοποθεσία των μονάδων παραγωγής αποτελεί παράγοντα ζωτικής σημασίας για τη βιομηχανία υάλου»· ότι το κόστος μεταφοράς «αποτελεί σίγουρα έναν πολύ σημαντικό παράγοντα»· ότι «αν (ο παραγωγός) επιθυμεί να εξασφαλίσει την αποδοτικότητα της επιχείρησης, προορίζει για εξαγωγή εκτός των συνόρων μόνο τις ποσότητες που έχουν παραχθεί με οριακό κόστος» και ότι «οι εθνικοί παραγωγοί (...) παραμένουν κύριοι του μεγαλύτερου μέρους της εσωτερικής αγοράς» (σημείο 77, πρώτο εδάφιο). Επομένως, σύμφωνα με την απόφαση, «η ευχέρεια ανεφοδιασμού και η οικονομική σημασία της γεωγραφικής τοποθεσίας των μονάδων παραγωγής έχει σαν συνέπεια ότι οι χρήστες μπορούν ουσιαστικά να στηρίζονται, για να εξασφαλίσουν τακτικές προμήθειες, μόνο στους εγχώριους παραγωγούς» (σημείο 77, δεύτερο εδάφιο).
- 30 Στη συνέχεια η απόφαση εξετάζει αν υπήρξε «συλλογική δεσπόζουσα θέση». Αναφέρει ότι «οι FP, SIV και VP, σαν επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε ένα στενό ολιγοπώλιο, διαθέτουν έναν βαθμό ανεξαρτησίας σε σχέση με τις ανταγωνιστικές πιέσεις, ο οποίος τους παρέχει τη δυνατότητα να εμποδίζουν τη διατήρηση πραγματικού ανταγωνισμού και τις απαλλάσσει, κυρίως, από την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη τη συμπεριφορά των άλλων συμμετεχόντων στην αγορά» (σημείο 78).
- 31 Διαπιστώνει ότι «η συλλογική δεσπόζουσα θέση των FP, SIV και VP» προκύπτει από το ότι «τα μερίδια της αγοράς ύψους 79 % για την ύαλο που δεν προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων και 95 % περίπου για την ύαλο που προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων (...) επαρκούν για να εξασφαλίσουν στις επιχειρήσεις FP,

SIV και VP δεσπόζουσα θέση στην ιταλική αγορά επιπέδου υάλου»· ότι «ο άμεσος έλεγχος της εσωτερικής προσφοράς και ο έμμεσος έλεγχος της προσφοράς που προέρχεται από το εξωτερικό παρέχουν στις τρεις εν λόγω επιχειρήσεις τη δυνατότητα να ασκούν εμπορική πολιτική ανεξάρτητη από την εξέλιξη της αγοράς και των όρων του ανταγωνισμού»· ότι «παρά τις προσπάθειές τους, οι ανταγωνίστριες επιχειρήσεις δεν πέτυχαν να αποδυναμώσουν τη θέση των τριών επιχειρήσεων στην ιταλική αγορά»· ότι «αυτές οι επιχειρήσεις εμφανίζονται στην αγορά σαν μία ενότητα και όχι η καθεμία χωριστά»· ότι «οι τρεις παραγωγοί διατηρούν από κοινού ιδιαίτερους δεσμούς με έναν όμιλο χονδρεμπόρων, οι οποίοι είναι οι πιο σημαντικοί διανομείς υάλου στην Ιταλία, συγκαλούν συσκέψεις, καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για να τους υποχρεώσουν να δεχτούν τις αναπροσαρμογές τιμών και για να εφαρμοστούν οι αλλαγές»· ότι «οι οικονομικές αποφάσεις των τριών παραγωγών φανερώνουν έναν μεγάλο βαθμό αλληλοεξάρτησης όσον αφορά τις τιμές και τους όρους πώλησης, τις σχέσεις με την πελατεία και τις εμπορικές στρατηγικές», και ότι «οι τρεις επιχειρήσεις έχουν επίσης δημιουργήσει μεταξύ τους, στο επίπεδο της παραγωγής, διαρθρωτικούς δεσμούς διά μέσου των συστηματικών ανταλλαγών προϊόντων» (σημείο 79).

- 32 Η απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η συμπεριφορά των επιχειρήσεων, όπως αναλύθηκε, συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, αφενός, «επειδή περιορίζει, από την άποψη των καταναλωτών, τη δυνατότητα επιλογής όσον αφορά τις πηγές προμήθειας και περιορίζει τις αγορές των άλλων κοινοτικών παραγωγών επιπέδου υάλου» (σημείο 80) και, αφετέρου, «επειδή είναι ασυμβίβαστη με τον στόχο που επιδιώκεται από το άρθρο 3, στοιχείο στ, της Συνθήκης, το οποίο προβλέπει καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς» (σημείο 81, πρώτο εδάφιο). Η απόφαση διαπιστώνει, ειδικότερα, ότι «οι τρεις παραγωγοί στέρησαν τους πελάτες τους από τη δυνατότητα να εκμεταλλευθούν τον ανταγωνισμό των προμηθευτών όσον αφορά τις τιμές και τους όρους πώλησης και περιόρισαν τις αγορές με τον καθορισμό ποσοστάσεων πώλησης για την ύαλο που προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων παγιώνοντας, τοιουτοτρόπως, τις κεκτημένες θέσεις στην αγορά και περιορίζοντας την πρόσβαση στην αγορά των ανταγωνιστών παραγωγών» (σημείο 81, δεύτερο εδάφιο).

- 33 Τέλος, η απόφαση αναφέρει τις σκέψεις που οδήγησαν στον καθορισμό των προστίμων. Δέχεται ότι δεν πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο βάσει του άρθρου 86, λόγω του ότι «θα πρέπει να επιβληθούν μόνο τα πρόστιμα για την πλέον βαρεία παράβαση των επιχειρήσεων» και ότι «η έννοια της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης χρησιμοποιείται για πρώτη φορά» (σημείο 84, στοιχείο α). Διαπιστώνει ότι «οι παραβάσεις ήταν μακράς σχετικά διάρκειας» (σημείο 84, στοιχείο β), ότι «είναι της καθιερωμένης μορφής και δεν υπάρχουν αμφιβολίες ότι υπάγονται στο άρθρο 85» και ότι είναι «ιδι-

αίτερα σοβαρές» (σημείο 84, στοιχείο γ). Εντούτοις, «για να μετριασθεί το ποσό των προστίμων, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός (...) (ότι) υπήρξαν περίοδοι πτώσης της ζήτησης και ότι, συνεπώς, οι επιχειρήσεις υπέστησαν ζημιές» (σημείο 84, στοιχείο δ). Τέλος, η απόφαση διαπιστώνει ότι «ο ρόλος τον οποίο διαδραμάτισε η VP ήταν πολύ λιγότερο σημαντικός από εκείνον των επιχειρήσεων FP και SIV» (σημείο 85).

- 34 Βάσει όλων των προηγούμενων παρατηρήσεων η Επιτροπή εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA παρέβησαν τις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ συμμετέχοντας:

- α) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA, από την 1η Ιουνίου 1983 έως τις 10 Απριλίου 1986, σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές και τους όρους πώλησης και σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές που είχαν σαν σκοπό να προσανατολίσουν την πολιτική αγοράς και πώλησης των πιο σημαντικών χονδρεμπόρων στον τομέα της επιπέδου υάλου που δεν προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων.
- β) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA και Società Italiana Vetro-SIV SpA, από τις 26 Οκτωβρίου 1982 έως την 1η Δεκεμβρίου 1986, οι Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA, από τις 11 Μαΐου 1983 έως την 1η Δεκεμβρίου 1986, σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές που έπρεπε να επιβληθούν στον όμιλο Fiat στον τομέα της επιπέδου υάλου που προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων.
- γ) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA, από την 1η Ιανουαρίου 1982 έως τις 30 Ιουνίου 1987, σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με την κατανομή των ποσοστάσεων για τις προμήθειες στον όμιλο Fiat στον τομέα της επιπέδου υάλου που προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων.

- δ) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA και Società Italiana Vetro-SIV SpA, από την 1η Ιανουαρίου 1983 έως την 1η Μαΐου 1986, σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές και τις ποσοστάσεις των προμηθειών που έπρεπε να ισχύσουν για τον όμιλο Piaggio στον τομέα της επιπέδου υάλου που προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων.
- ε) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA, από την 1η Ιανουαρίου 1982 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1986, σε συμφωνίες για τις ανταλλαγές προϊόντων στον τομέα της επιπέδου υάλου με στόχο να καταλήξουν σε κατανομή της αγοράς.

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA παρέβησαν τις διατάξεις του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ καταχρώντως της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τους μέσω της συμπεριφοράς τους με την οποία αφαιρούσαν από τους πελάτες τη δυνατότητα να υποχρεώσουν τους προμηθευτές να ανταγωνισθούν μεταξύ τους όσον αφορά τις τιμές και τους όρους πώλησης και με την οποία περιόριζαν τις αγορές με τον καθορισμό ποσοστάσεων για την υάλου που προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων:

- α) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA, από την 1η Ιουνίου 1983 έως τις 10 Απριλίου 1986, για την επίπεδο υάλου που δεν προορίζεται για τον τομέα των αυτοκινήτων.
- β) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA και Società Italiana Vetro-SIV SpA, από τις 26 Οκτωβρίου 1982 έως την 1η Δεκεμβρίου 1986, οι Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA, από τις 11 Μαΐου 1983 έως την 1η Δεκεμβρίου 1986, για τις τιμές της επιπέδου υάλου που χρησιμοποιείται στον τομέα των αυτοκινήτων η οποία προοριζόταν για τον όμιλο Fiat.
- γ) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA, από την 1η Ιανουαρίου 1982 έως τις 30 Ιουνίου 1987, για τις ποσοστάσεις των προμηθειών επιπέδου υάλου για τον τομέα των αυτοκινήτων που προορίζονταν για τον όμιλο Fiat.

δ) οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA και Società Italiana Vetro-SIV SpA, από την 1η Ιανουαρίου 1983 έως την 1η Μαΐου 1986, για τις τιμές και τις ποσοστώσεις των προμηθειών επιπέδου υάλου για τον τομέα των αυτοκινήτων που προορίζονταν για τον όμιλο Piaggio.

Άρθρο 3

Οι επιχειρήσεις Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA και Vernante Pennitalia SpA παύουν αμέσως τις παραβάσεις που αναφέρονται στα άρθρα 1 και 2 (αν δεν το έχουν ήδη πράξει), και απέχουν στο μέλλον, στο πλαίσιο του τομέα τους που είναι η επίπεδος υάλος, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική ικανή να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανόμενης της ανταλλαγής πληροφοριών που καλύπτονται γενικά από το επαγγελματικό απόρρητο, η οποία θα τους επέτρεπε να συνεχίσουν την εκτέλεση κάθε συμφωνίας, ρητής ή σιωπηρής, ή κάθε εναρμονισμένης πρακτικής σχετικής με τις τιμές ή την κατανομή της αγοράς.

Άρθρο 4

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η παρούσα απόφαση, λόγω των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν στο άρθρο 1:

— Fabbrica Pisana SpA πρόστιμο ύψους 7 000 000 ECU·

— Società Italiana Vetro-SIV SpA πρόστιμο ύψους 4 700 000 ECU·

— Vernante Pennitalia SpA πρόστιμο ύψους 1 700 000 ECU.

Άρθρα 5 και 6

(παραλείπονται)»

Η διαδικασία

- 35 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι προσφεύγουσες, με δικόγραφο που κατέθεσαν, αντιστοίχως, στις 10 Μαρτίου 1989 (SIV), στις 22 Μαρτίου 1989 (FP) και στις 23 Μαρτίου 1989 (VP), άσκησαν ενώπιον του Δικαστηρίου τις παρούσες προσφυγές ζητώντας την ακύρωση της απόφασεως. Οι προσφυγές πρωτοκολλήθηκαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου υπό τους αριθμούς, αντιστοίχως, 75/89 (SIV), 97/89 (FP) και 98/89 (VP).
- 36 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 8 Σεπτεμβρίου 1989, το Ηνωμένο Βασίλειο ζήτησε να παρέμβει στην παρούσα υπόθεση προς υποστήριξη των αιτημάτων της Επιτροπής, στο μέτρο που αφορούν την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, και προς υποστήριξη των αιτημάτων των προσφευγουσών, στο μέτρο που αφορούν την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 37 Με Διάταξη της 4ης Οκτωβρίου 1989, το Δικαστήριο δέχθηκε να παρέμβει το Ηνωμένο Βασίλειο στις τρεις υποθέσεις 75/89, 97/89 και 98/89. Το Δικαστήριο δεν επέβαλε κανένα περιορισμό στην παρέμβαση αυτή.
- 38 Προτού περατωθεί η έγγραφη διαδικασία, το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, παρέπεμψε με Διατάξεις της 15ης Νοεμβρίου 1989 τις τρεις υποθέσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου, όπου πρωτοκολλήθηκαν υπό τους αριθμούς T-68/89 (SIV), T-77/89 (FP) και T-78/89 (VP). Στη συνέχεια η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 39 Με υπόμνημα που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 4 Φεβρουαρίου 1990, το παρεμβαίνον Βασίλειο υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις όμοιες σε καθεμία από τις τρεις υποθέσεις, διότι, κατά την άποψή του, τα επιχειρήματα που σκόπευε να επι-

καλεστεί αφορούσαν ζητήματα αρχής που δεν διέφεραν αναλόγως των ειδικών περιστάσεων κάθε υποθέσεως ή των επιχειρημάτων καθεμίας από τις προσφεύγουσες. Διευκρίνισε εξάλλου ότι:

«Όσον αφορά το άρθρο 85, το Ηνωμένο Βασίλειο παρενέβη με αποκλειστικό σκοπό να διευκρινίσει ότι η παρέμβασή του υπέρ των αιτημάτων των προσφευγουσών όσον αφορά το άρθρο 86 δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ως υποστήριξη των προσφευγουσών όσον αφορά το άρθρο 85. Το Ηνωμένο Βασίλειο συμμερίζεται τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Επιτροπή στην απόφασή της όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 85. Αναγνωρίζει επίσης ότι το ύψος των επιβληθέντων προστίμων είναι το ενδεδειγμένο. Δεν σκοπεύει να υποβάλει καμία συμπληρωματική παρατήρηση ως προς το ένα ή το άλλο από τα ζητήματα αυτά.»

Στην ανταπάντησή της σε καθεμία από τις τρεις υποθέσεις η Επιτροπή ζήτησε από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει το Ηνωμένο Βασίλειο να επιλέξει τον διάδικο τον οποίο σκόπευε να εξακολουθήσει να υποστηρίζει.

40 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο, με Διατάξεις της 7ης Μαΐου 1991, αποφάσισε να προχωρήσει σε διεξαγωγή αποδείξεων και σε οργάνωση της διαδικασίας, αναθέτοντάς τες στον εισηγητή δικαστή. Ο εισηγητής δικαστής προήδρευσε σε μία άτυπη σύσκεψη με τους διαδίκους που έλαβε χώρα στις 29 και 30 Μαΐου 1991.

41 Κατά τη σύσκεψη αυτή ο εισηγητής δικαστής εξήγησε στους διαδίκους ότι, για να διευκολύνει τη μελέτη των δικογραφιών και τη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζήτησεως, επιθυμούσε να παρουσιάσει για τη λήψη αποφάσεως, κατόπιν της συσκέψεως αυτής, εκθέσεις ακροατηρίου, το περιεχόμενο των οποίων να μπορεί να γίνει δεκτό από κάθε διάδικο ως πλήρης και λεπτομερής περίληψη της θέσεώς του, καθώς και μία μόνο κοινή δικογραφία για όλες τις υποθέσεις, περιέχουσα όλα τα στοιχεία που οι διάδικοι θεωρούν σημαντικά για την κρίση της υποθέσεώς τους. Κάλεσε τους διαδίκους να του υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους για τα σχέδια εκθέσεως ακροατηρίου που τους κοινοποίησε καθώς και για τον κατάλογο των εγγράφων που επρόκειτο να περιληφθούν στην κοινή δικογραφία. Κάλεσε επίσης την Επιτροπή να προσκομίσει τα ευρισκόμενα στη διάθεσή της πρωτότυπα των εγγράφων αποδείξεων, στις οποίες στηρίχθηκε για να εκδώσει την απόφασή της.

- 42 Όσον αφορά την παρέμβαση του Ηνωμένου Βασιλείου, ο εκπρόσωπός του επιβεβαίωσε τη θέση που είχε διατυπωθεί στο υπόμνημά του της 4ης Φεβρουαρίου 1990, όπως εξετέθη προηγουμένως στη σκέψη 39. Ανακοίνωσε ότι επρόκειτο επομένως να περιοριστεί, στην αγόρευσή του, να εκθέσει την άποψή του προς υποστήριξη των αιτημάτων των προσφευγουσών που αφορούν την εφαρμογή του άρθρου 86 ΕΟΚ. Η Επιτροπή δήλωσε ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν είχε πλέον αντίρρηση ως προς το παραδεκτό της παρεμβάσεως αυτής.
- 43 Όσον αφορά την εκτίμηση της αγοράς, οι διάδικοι συμφώνησαν από κοινού να περιλάβουν στην κοινή δικογραφία όλες τις στατιστικές που είναι απαραίτητες για την εκτίμηση της λειτουργίας της ιταλικής και ευρωπαϊκής αγοράς επιπέδου υάλου. Συμφώνησαν ότι, κατά συνέπεια, δεν θα ήταν αναγκαίο να διαταχθεί σχετικά πραγματογνωμοσύνη.
- 44 Όσον αφορά τους ελέγχους που διενήργησε, η Επιτροπή δήλωσε ότι οι μόνες έρευνες που διεξήγαγε, όσον αφορά τους χονδρεμπόρους, ήταν αυτές που πραγματοποιήθηκαν στη Socover και ότι ήταν γνωστή η προέλευση όλων των εγγράφων που ανευρέθησαν με την ευκαιρία αυτή. Εξάλλου, δήλωσε ότι, όσον αφορά τον τομέα του αυτοκινήτου, δεν είχε προβεί σε έλεγχο ή άλλη έρευνα στις Fiat ή Piaggio και δεν τους είχε απευθύνει αίτηση πληροφοριών.
- 45 Όσον αφορά την ένσταση που άσκησε κατά ορισμένων εγγράφων που προσήγαγαν οι διάδικοι, η Επιτροπή δήλωσε ότι εξακολουθούσε να αντιτίθεται στην προσαγωγή του σχεδίου « Mazzucca », που αφορούσε σύμπραξη χονδρεμπόρων, δέχθηκε όμως τη δυνατότητα του Πρωτοδικείου να αποφανθεί στην απόφαση επί του ζητήματος αυτού, στο μέτρο που είναι αναγκαίο.
- 46 Όσον αφορά την αίτηση της VP, της 19ης Νοεμβρίου 1990, να προσαγάγει μια εσωτερική ανακοίνωση των υπηρεσιών της, της 25ης Φεβρουαρίου 1985, καθώς και τον συνημμένο στην ανακοίνωση αυτή κατάλογο, η Επιτροπή και η VP συμφώνησαν ότι τα έγγραφα αυτά μπορούν να περιληφθούν στη δικογραφία με αναφορά του γεγονότος ότι προσήχθησαν εκπρόθεσμα και ότι το Πρωτοδικείο θα δύναται, στο μέτρο

που είναι αναγκαίο, να αποφανθεί στην απόφαση αν μπορούν να ληφθούν υπόψη. Τα έγγραφα αυτά κοινοποιήθηκαν στη συνέχεια στην Επιτροπή που υπέβαλε σχετικά γραπτές παρατηρήσεις. Το σχέδιο σχετικά με τη σύμπραξη των χονδρεμπόρων, τα δύο έγγραφα που προσήγαγε η VP καθώς και οι σχετικές παρατηρήσεις της Επιτροπής περιελήφθησαν στην κοινή δικογραφία, υπό την επιφύλαξη της κρίσεως του Πρωτοδικείου σχετικά με το παραδεκτό τους.

- 47 Εξάλλου, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι οι σελίδες 47 και 50 του υπομνήματος που υπέβαλε η FP ως απάντηση στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων που της είχε απευθύνει η Επιτροπή δεν κοινοποιήθηκαν στις VP και SIV κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και επομένως δεν μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν έναντι των εταιριών αυτών.
- 48 Όσον αφορά τις αιτήσεις κλητεύσεως και εξετάσεως μαρτύρων, η VP παραιτήθηκε από το αίτημά της να εξεταστεί ο Βοργονο, υπάλληλος της Socover, ως μάρτυρας σχετικά με την έννοια των σημειωμάτων που συνέταξε και τα οποία επικαλέστηκε η απόφαση ως αποδεικτικά στοιχεία σε βάρος της VP. Περιορίστηκε να αναφερθεί σε μία έγγραφη δήλωση του Βοργονο, την οποία προσήγαγε. Η VP παραιτήθηκε επίσης από το αίτημά της να διαταχθεί η εξέταση, ως μάρτυρα, ενός αρμοδίου εκπροσώπου της Fiat, για να καταθέσει σχετικά με τη συμπεριφορά της VP έναντι της Fiat.
- 49 Η Επιτροπή προσήγαγε το σύνολο των χειρογράφων σημειωμάτων του Benvenuti, υπαλλήλου της FP, πολλά αποσπάσματα των οποίων περιλαμβάνονταν ήδη στη δικογραφία. Στη συνέχεια η FP συνεννοήθηκε με την Επιτροπή για να καταστεί δυνατή στο Πρωτοδικείο και στους λοιπούς διαδίκους η πρόσβαση στις κρίσιμες σελίδες. Οι διάδικοι συμφώνησαν να αντιγραφούν τα σημειώματα αυτά.
- 50 Σε ερώτηση του εισηγητή δικαστή, η Επιτροπή δήλωσε ότι η φράση που αναφέρεται στο σημείο 79, έκτο εδάφιο, της αποφάσεως, «αυτές οι επιχειρήσεις εμφανίζονται στην αγορά σαν μια ενότητα και όχι η καθεμία χωριστά», αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της θέσεώς της όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης, το βάσιμο του οποίου οφείλει να αποδείξει.

- 51 Οι διάδικοι συμφώνησαν για ενδεχόμενη συνεκδίκαση των τριών υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας.
- 52 Έπειτα από τη σύσκεψη αυτή, οι διάδικοι προσήγαγαν συμπληρωματικά έγγραφα και υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα σχέδια εκθέσεως ακροατηρίου. Κληθείσα από τον εισηγητή δικαστή, η Επιτροπή προσκόμισε κατάλογο ο οποίος κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Ιουνίου 1991 και ανέφερε τα έγγραφα τα οποία, κατά την άποψή της, περιείχαν ρητή ή σιωπηρή αναφορά στη VP. Ο εισηγητής δικαστής συνέταξε την οριστική έκθεση ακροατηρίου για κάθε υπόθεση και κοινή δικογραφία που περιέχει τα έγγραφα — συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των κειμένων που αντιγράφηκαν και μεταφράστηκαν κατόπιν συμφωνίας των διαδίκων — βάσει των οποίων οι διάδικοι συμφώνησαν να προβούν στις αγορεύσεις. (Η παραπομπή στα έγγραφα της κοινής δικογραφίας γίνεται στο εξής με το σημείο ακολουθούμενο από τον αριθμό της σελίδας.)
- 53 Με Διάταξη της 4ης Ιουνίου 1991 το Πρωτοδικείο αποφάσισε την ένωση και συνεκδίκαση των υποθέσεων T-68/89, T-77/89 και T-78/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας.
- 54 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που υπέβαλε το Πρωτοδικείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη από τις 12 έως τις 15 Νοεμβρίου 1991.
- 55 Κατά την προφορική διαδικασία το Πρωτοδικείο κάλεσε τους διαδίκους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με ενδεχόμενη συνεκδίκαση των υποθέσεων T-68/89, T-77/89 και T-78/89 προς έκδοση κοινής απόφασης. Οι διάδικοι δεν πρόβηκαν αντιρρήσεις κατά μιας τέτοιας συνεκδικάσεως.
- 56 Δεδομένου ότι οι υποθέσεις T-68/89, T-77/89 και T-78/89 είναι συναφείς ως προς το αντικείμενό τους, πρέπει, βάσει του άρθρου 50 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, να συνεκδικαστούν προς έκδοση κοινής απόφασης.

Τα αιτήματα των διαδίκων

57 Η προσφεύγουσα SIV ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- 1) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ(IV/31.906-Επίπεδος ύαλος), για μη τήρηση των κανόνων της διαδικασίας και, εν πάση περιπτώσει, της γενικής αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως και, ειδικότερα, των δικαιωμάτων του αμυνομένου·
- 2) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής για παράβαση και εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, της Συνθήκης καθώς και με τη διάταξη του άρθρου 3, στοιχείο στ·
- 3) επικουρικώς, να ακυρώσει την απόφαση όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης·
- 4) επικουρικώς, να ακυρώσει το άρθρο 4 του διατακτικού της αποφάσεως, σχετικά με τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στη SIV, λόγω ελλείψεως αιτιολογίας όσον αφορά τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων και/ή λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες που μπορεί να επισύρει η καταβολή των προστίμων αυτών·
- 5) όλως επικουρικώς, να μειώσει, βάσει της αρχής της επεικειάς, το ύψος των προστίμων που επιβλήθηκαν στη SIV.

58 Απαντώντας στην προσφεύγουσα SIV, η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- 1) να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
- 2) να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

59 Η προσφεύγουσα FP ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- 1) να ακυρώσει τα άρθρα 1, 2 και 3 της προσβαλλομένης απόφασης, στο μέτρο που αφορούν την προσφεύγουσα·
- 2) να ακυρώσει το άρθρο 4 της προσβαλλομένης απόφασης, στο μέτρο που επιβάλλει στην προσφεύγουσα πρόστιμο· επικουρικός, να μειώσει ουσιωδώς το ύψος του προστίμου αυτού·
- 3) να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

60 Απαντώντας στην προσφεύγουσα FP, η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- 1) να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
- 2) να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

61 Η προσφεύγουσα VP ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- 1) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ στην υπόθεση IV/31.906-Επίπεδος ύαλος, στο μέτρο που η απόφαση αυτή διαπιστώνει ότι:
 - α) η VP συμμετείχε από την 1η Ιουνίου 1983 έως τις 10 Απριλίου 1986 σε συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές και τους όρους πωλή-

σεως και σε συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές που είχαν σαν σκοπό να προσανατολίσουν την πολιτική αγοράς και πωλήσεως των πιο σημαντικών χονδρεμπόρων στον τομέα της επιπέδου υάλου που δεν προορίζεται για τον τομέα του αυτοκινήτου.

β) η VP συμμετείχε από τις 11 Μαΐου 1983 έως την 1η Δεκεμβρίου 1986 σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές που έπρεπε να επιβληθούν στον όμιλο Fiat στον τομέα της επιπέδου υάλου που προορίζεται για τον τομέα του αυτοκινήτου.

γ) η VP συμμετείχε από την 1η Ιανουαρίου 1982 έως τις 30 Ιουνίου 1987 σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με την κατανομή των ποσοτώσεων για τις προμήθειες στον όμιλο Fiat στον τομέα της επιπέδου υάλου που προορίζεται για τον τομέα του αυτοκινήτου.

δ) η VP συμμετείχε από την 1η Ιανουαρίου 1982 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1986 σε συμφωνίες για τις ανταλλαγές προϊόντων στον τομέα της επιπέδου υάλου με στόχο την κατανομή της αγοράς.

και επιβάλλει για τους λόγους αυτούς πρόστιμο στη VP.

2) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

62 Απαντώντας στην προσφεύγουσα VP, η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

1) να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη.

2) να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

- 63 Σε κάθε υπόθεση, το παρεμβαίνον Βασίλειο ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- 1) να ακυρώσει το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και το άρθρο 3 στο μέτρο που αναφέρεται στο άρθρο 2·
 - 2) να απορρίψει κατά τα λοιπά την προσφυγή ως αβάσιμη, στο μέτρο που αφορά την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης και το ύψος των επιβληθέντων προστίμων.

Επί των αιτιάσεων που επικαλέστηκε η SIV σχετικά με τη διαδικασία και την αιτιολογία της αποφάσεως

A — Επιχειρήματα της SIV

- 64 Προτού εκθέσει τους λόγους ακυρώσεως που αφορούν την ουσία, η SIV προβάλλει πολλές αιτιάσεις που αφορούν την τήρηση των κανόνων της διαδικασίας, συγκεκριμένα τον σεβασμό της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως και, γενικότερα, των δικαιωμάτων του αμυνομένου.
- 65 Η SIV επικρίνει το γεγονός ότι η Επιτροπή της χορήγησε, για να εκθέσει τις απόψεις της, πολύ σύντομη προθεσμία, ενώ η δραστηριότητα της Επιτροπής επεξετάθη σε πολύ μακρά χρονική περίοδο. Επικαλείται σχετικά τις αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 1825), και της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής (Rec. 1979, σ. 461), στις οποίες το Δικαστήριο υπογράμμισε τη σημασία του δικαιώματος του αμυνομένου να εκθέσει αποτελεσματικά τις απόψεις του σχετικά με την ύπαρξη και την επίδραση που ασκούν τα περιστατικά και οι συνθήκες που προβάλλονται, καθώς και σχετικά με τα έγγραφα στα οποία στηρίζει η Επιτροπή τον ισχυρισμό της ότι παραβιάστηκε η Συνθήκη.
- 66 Η SIV, υπογραμμίζοντας την ενεργό και καθοριστική επίδραση που μπορεί να είχε η επιχείρηση Cobelli επί της συμπεριφοράς της Επιτροπής, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή κράτησε μυστικά τα έγγραφα τα σχετικά με την Cobelli. Κατά συνέπεια, η SIV ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή να προσαγάγει, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, όλα τα σημειώματα, την αλληλογραφία, τις πράξεις τις σχετικές με

τις σχέσεις του Alfonso Cobelli και/ή της επιχειρήσεώς του και των δικηγόρων του με την Επιτροπή, που συνδέονται με τη διαδικασία που διεξήχθη ενώπιον της Επιτροπής.

- 67 Κατά την άποψη της SIV, η Επιτροπή συνέλεξε πληροφορίες από τη Fiat σχετικά με τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ του ομίλου αυτού και των παραγωγών υάλου, τις οποίες δεν γνωστοποίησε ούτε στους ενδιαφερομένους ούτε στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής. Η SIV ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσαγωγή των πρακτικών που αφορούν τη γνώμη που εξέφερε η συμβουλευτική επιτροπή, καθώς και όλων των εγγράφων και της αλληλογραφίας που αντηλλάγη μεταξύ της επιτροπής αυτής ή των μελών της και της Επιτροπής.
- 68 Ως προς την αιτιολογία, η SIV θεωρεί ότι η απόφαση έχει σημαντικά συλλογιστικά κενά όσον αφορά τις αιτιολογίες που στηρίζουν τα συμπεράσματα. Παραδείγματος χάρη, η Επιτροπή βεβαιώνει ότι οι ιταλοί παραγωγοί υάλου χορήγησαν στους χονδρεμπόρους ταυτόσημες εκπτώσεις, επιλέγοντας αποσπασματικά εκείνες από τις (σπάνιες) αποδείξεις που μπορούν να στηρίζουν τέτοια θέση και χωρίς να εξετάσει αν η προβαλλόμενη θέση είναι γενικώς ορθή και αντικειμενική. Η τάση αυτή βιασμού της συλλογιστικής πορείας ώστε αυτή να οδηγήσει σε ορισμένα συμπεράσματα αποτελεί απλώς αποτέλεσμα παθητικής αποδοχής εκ μέρους της Επιτροπής των θέσεων που υιοθέτησαν και της υπέβαλαν τρίτοι.
- 69 Τέλος, η SIV υποστηρίζει ότι η Επιτροπή στην πράξη αγνόησε τα επιχειρήματα που προέβαλαν και τα έγγραφα που προσήγαγαν οι τρεις ενδιαφερόμενοι παραγωγοί, μεταφέροντας στην απόφαση το ουσιώδες τμήμα του περιεχομένου της γνωστοποίησης των αιτιάσεων.
- 70 Στο υπόμνημα απαντήσεώς της, η SIV κατηγορεί εξάλλου την Επιτροπή ότι είναι συγχρόνως κριτής και κρινόμενος. Παρ' όλον ότι το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να απορρίψει την αιτίαση αυτή (αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κατά Επιτροπής, καλούμενη « Fedetab », Rec. 1980, σ. 3125, και της 7ης Ιουνίου 1983, Musique Diffusion française, που προαναφέρθηκε), η προσφεύγουσα κάλεσε το Πρωτοδικείο να επανεξετάσει τη νομολογία αυτή λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και το άρθρο 14, παράγραφος 1, του Διεθνούς Συμφώνου

των Ηνωμένων Εθνών περί των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων. Κατά την άποψη της SIV, η αιτιολογία στην οποία είχε στηριχθεί το Δικαστήριο δεν είναι πλέον επαρκής· η μεταρρύθμιση όλων των εθνικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας των διοικητικών δικαστηρίων, που υπαγορεύθηκε από την υποχρέωση προσαρμογής των εσωτερικών συστημάτων στις αρχές που καθιέρωσαν οι διεθνείς συμβάσεις, θα έπρεπε αναγκαστικά να επηρεάσει και το κοινοτικό σύστημα.

71. Εν πάση περιπτώσει, η SIV θεωρεί ότι η διπλή λειτουργία των ενεργειών της Επιτροπής, η οποία ασκεί ερευνητικές και ανακριτικές εξουσίες, σε συνδυασμό με εξουσία λήψεως αποφάσεως, επιβάλλει στην Επιτροπή ακόμη αυστηρότερη υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων του αμυνόμενου (απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, *Musique Diffusion française*, που προαναφέρθηκε). Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν πρέπει να έχει το δικαίωμα να εμποδίσει την πρόσβαση της υπερασπίσεως σε έγγραφα ή πληροφορίες που συνέλεξε.

B — *Επιχειρήματα της Επιτροπής*

72. Η Επιτροπή παρατηρεί καταρχάς ότι παρέσχε στη SIV περίοδο τριών μηνών (από τις 6 Νοεμβρίου 1987, ημερομηνία κατά την οποία κοινοποιήθηκε στη SIV η γνωστοποίηση των αιτιάσεων, μέχρι τις 2 Φεβρουαρίου 1988, ημερομηνία υποβολής του υπομνήματος με το οποίο η SIV απάντησε στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων) για να εκθέσει τις απόψεις της, περίοδο που αποτελούσε απόλυτα επαρκή προθεσμία για να ετοιμάσει η SIV πλήρεις παρατηρήσεις σε απάντηση της γνωστοποίησεως των αιτιάσεων. Εξάλλου, μεγάλο μέρος των συλλεγόντων στοιχείων προερχόταν από την ίδια τη SIV ή της ήταν ήδη γνωστό. Τέλος, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατόπιν αιτήσεως της SIV, παρέτεινε την προθεσμία υποβολής του εν λόγω υπομνήματος.
73. Η Επιτροπή απορρίπτει την άποψη ότι έδωσε υπερβολικό βάρος στην καταγγελία του Cobelli. Οι έρευνες στις οποίες στηρίζεται η απόφαση διεξήχθησαν εν μέρει πριν την καταγγελία και, εν πάση περιπτώσει, ανεξαρτήτως της υποβολής της καταγγελίας.
74. Όσον αφορά την επικοινωνία μεταξύ της επιχειρήσεως Cobelli και/ή των δικηγόρων της με την Επιτροπή, ως προς την οποία η SIV ζήτησε να προσκομιστούν στοιχεία, η

Επιτροπή θεωρεί ότι τα έγγραφα αυτά είναι τελείως ξένα προς την επίδικη απόφαση. Κάθε φορά που η Επιτροπή έλαβε, έστω εμμέσως, υπόψη δηλώσεις και/ή αποδεικτικά στοιχεία που προέρχονταν από την Cobelli, η απόφαση διευκρίνιζε ειδικά το γεγονός αυτό. Για τους ίδιους λόγους, η Επιτροπή απορρίπτει την αιτίαση σύμφωνα με την οποία «έλαβε από τη Fiat» πληροφορίες άλλες από αυτές που αναφέρονται στην απόφαση.

- 75 Η Επιτροπή απορρίπτει τον ισχυρισμό σύμφωνα με τον οποίο οι παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων παραγωγών δεν ελήφθησαν υπόψη. Βεβαιώνει ότι τις αξιολόγησε συγκρίνοντάς τες με τις αποδείξεις που προσήχθησαν προς υποστήριξή τους καθώς και με τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίστηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.
- 76 Κατά την άποψη της Επιτροπής, όλα τα έγγραφα που αφορούν τη διαδικασία που κατέληξε στην προσβαλλόμενη απόφαση είχαν επισυναφθεί στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων και απεστάλησαν στη SIV. Κανέναν περιορισμό δεν της επιβλήθηκε όσον αφορά το δικαίωμα προσβάσεως στα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε η απόφαση.
- 77 Όσον αφορά το αίτημα της SIV να διαταχθεί η προσαγωγή των εγγράφων που αφορούν τη συμβουλευτική επιτροπή, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα έγγραφα αυτά δεν έχουν καμία συνάφεια με την παρούσα υπόθεση.
- 78 Τέλος, η Επιτροπή απορρίπτει τον ισχυρισμό σύμφωνα με τον οποίο δεν προσήγαγε επαρκείς αποδείξεις προς υποστήριξη της αποφάσεώς της.
- 79 Όσον αφορά τον πρόσθετο λόγο ακυρώσεως που προέβαλε η προσφεύγουσα στο υπόμνημα απαντήσεώς της, σχετικά με την προσβαλλόμενη παραβίαση της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Διεθνούς Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών περί των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου στις αποφάσεις του της 18ης Οκτωβρίου 1989, 374/87, Otkem κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3283), της 17ης

Οκτωβρίου 1989, 85/87, Dow Chemical Iberica κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3165), της 29ης Οκτωβρίου 1980, Fedetab, που προαναφέρθηκε, και της 7ης Ιουνίου 1983, Musique Diffusion française, που προαναφέρθηκε, η συμπεριφορά της κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας έναντι της SIV υπερέβη κατά πολύ το ελάχιστο όριο εγγυήσεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου που απαιτεί το Δικαστήριο.

- 80 Στην προσφυγή της η SIV επικαλέστηκε επίσης, λόγω ακυρώσεως στηριζόμενο στα άρθρα 2 και 3, στοιχείο στ, της Συνθήκης ΕΟΚ. Η SIV θεωρεί ότι, αν ακολουθούνταν όλες οι αρχές που διατυπώνονται στην απόφαση, αυτό θα οδηγούσε, στο επίπεδο της βιομηχανίας και των εμπορικών ανταλλαγών, σε αντικειμενικά καταστροφικά αποτελέσματα, συγκεκριμένα στη ριζική εξαφάνιση κάθε μορφής ανταγωνισμού — λαμβανομένων υπόψη της τάξεως του μεγέθους των αναγκαιών επενδύσεων και του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού τους —, στην ενθάρρυνση δημιουργίας ενός συστήματος παραγωγής και εμπορίας σε μονοπωλιακή βάση, στην παρότρυνση αυξήσεως των τιμών στα διάφορα στάδια της διανομής και της πωλήσεως και σε κρίση στον τομέα του εφοδιασμού.
- 81 Η Επιτροπή απορρίπτει τους ισχυρισμούς αυτούς ως γενικούς, αντιφατικούς και ασαφείς. Κατά την άποψή της, η απόφαση στηρίχθηκε σε σειρά αναμφισβήτητων γεγονότων και σημειωμάτων που επεξηγούν τα γεγονότα αυτά, η αποδεικτική αξία των οποίων δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από τις υποθέσεις που διατυπώνει η SIV σχετικά με τη λειτουργία της αγοράς.

Γ — Εκτίμηση του πρωτοδικείου

- 82 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 48, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, όπως και το άρθρο 42, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, που εφαρμόζεται στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και, μετά την παραπομπή των υποθέσεων, *mutatis mutandis* στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, απαγορεύει την προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν οι ισχυρισμοί αυτοί στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκλυαν κατά την έγγραφη διαδικασία. Όσον αφορά τον ισχυρισμό που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του άρθρου 14 του Διεθνούς Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών περί των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα τον επικαλέστηκε για πρώτη φορά στο στάδιο της απαντήσεως και ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν στηρίζεται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκλυαν κατά την έγγραφη διαδικασία· επομένως, ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί.

- 83 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα ουδόλως εκθέτει σε τι συνίσταται πράγματι η παραβίαση της αρχής της εκατέρωθεν ακρόασης και των δικαιωμάτων του αμυνομένου από την Επιτροπή. Κατά συνέπεια, οι ισχυρισμοί που στηρίζονται στην παραβίαση της αρχής της εκατέρωθεν ακρόασης και των δικαιωμάτων του αμυνομένου δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί ως λόγοι ακυρώσεως της αποφάσεως στο σύνολό της. Στο μέτρο που οι ισχυρισμοί αυτοί δεν ελήφθησαν ήδη υπόψη και αφορούν ορισμένες ειδικές πλευρές της αποφάσεως, θα εξεταστούν κατά την κατ' ουσία εξέταση των πλευρών αυτών.
- 84 Όσον αφορά τον ισχυρισμό που στηρίζεται στα άρθρα 2 και 3, στοιχείο στ, της Συνθήκης, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι ο ισχυρισμός αυτός, τόσο γενικά διατυπωμένος και χωρίς λεπτομερή ιστορική βάση, στερείται νομικής βάσεως και δεν μπορεί, κατά συνέπεια, να προβληθεί ως λόγος ακυρώσεως της αποφάσεως.

Επί της ουσίας

- 85 Προς υποστήριξη των αιτημάτων της, η προσφεύγουσα SIV επικαλείται τους ακόλουθους λόγους ακυρώσεως:
- παράβαση και εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, όσον αφορά την εκτίμηση της ενδεχομένης υπάρξεως συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ των ιταλών παραγωγών υάλου·
 - παράβαση και εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, όσον αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής του·
 - παράβαση και εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης·
 - παράβαση και εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, όσον αφορά τα επιβληθέντα πρόστιμα.

86 Προς υποστήριξη των αιτημάτων της, η προσφεύγουσα FP επικαλείται τους ακόλουθους λόγους ακυρώσεως:

Ως προς την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης:

- όσον αφορά την αγορά της υάλου στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου:
 - εσφαλμένες εκτιμήσεις ως προς τα πραγματικά περιστατικά και έλλειψη αποδείξεων·
 - εσφαλμένη εφαρμογή της εννοίας της εναρμονισμένης πρακτικής·
- όσον αφορά την αγορά της υάλου στον τομέα του αυτοκινήτου:
 - εσφαλμένες εκτιμήσεις ως προς τα πραγματικά περιστατικά και έλλειψη αποδείξεων·
 - εσφαλμένη εκτίμηση του οικονομικού και νομικού πλαισίου·
- όσον αφορά τις πωλήσεις υάλου μεταξύ παραγωγών:
 - εσφαλμένες εκτιμήσεις ως προς τα πραγματικά περιστατικά και έλλειψη αποδείξεων·
 - οι πωλήσεις αυτές δεν έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού·

Ως προς το άρθρο 86 της Συνθήκης:

- παραβίαση της εννοίας της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης·

- εσφαλμένη εκτίμηση ως προς τα πραγματικά περιστατικά.
- παράνομη σωρευτική εφαρμογή των άρθρων 85 και 86.

Ως προς τα πρόστιμα:

- παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

87 Προς υποστήριξη των αιτημάτων της, η προσφεύγουσα VP επικαλείται τους ακόλουθους λόγους ακυρώσεως:

- έλλειψη αξιόπιστων αποδείξεων ικανών να αποδείξουν τη συμμετοχή της VP σε παράνομη σύμπραξη.
- παράλειψη αναζήτησεως αποδεικτικών στοιχείων από ανεξάρτητες πηγές.
- εσφαλμένη εκτίμηση του προϊόντος, της αγοράς και της συμπεριφοράς της VP στην αγορά.

88 Σε τελική ανάλυση, οι αιτιάσεις που προβάλλουν οι τρεις προσφεύγουσες μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις λόγους ακυρώσεως που αφορούν: την εκτίμηση της αγοράς (Α), τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και τις αποδείξεις (Β) και τη νομική εκτίμηση (Γ). Κατά την άποψη των προσφευγουσών, η απόφαση δεν περιέχει καμία οικονομική ανάλυση της αγοράς και αυτή η έλλειψη ανάλυσεως πλήττει την απόφαση στο σύνολό της. Όσον αφορά τις αποδείξεις, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι οι αποδείξεις που έγιναν δεκτές αποτελούν, στο μεγαλύτερο μέρος τους, εντελώς

τμηματική επιλογή αποσπασμάτων που θα έπρεπε να εξεταστούν στο πλαίσιο τόσο του εγγράφου από το οποίο ελήφθησαν όσο και της πραγματικότητας της αγοράς. Κατά συνέπεια, είναι πλημμελής η νομική εκτίμηση που στηρίζεται στα θεωρούμενα ως αποδεδειγμένα πραγματικά περιστατικά, τόσο όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 85 όσο και την εφαρμογή του άρθρου 86.

89 Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως — που αφορά τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και τις αποδείξεις — πρέπει να καταστεί, ήδη από το παρόν στάδιο, σαφές ένα στοιχείο που αποκαλύφθηκε μόνον όταν, όπως εξετέθη προηγουμένως (σκέψη 41), η Επιτροπή κλήθηκε να επισυνάψει στη δικογραφία τα ευρισκόμενα στη διάθεσή της πρωτότυπα των εγγράφων αποδείξεων, στις οποίες στηρίχθηκε για να εκδώσει την απόφασή της.

90 Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο β, του κανονισμού 17 η Επιτροπή έχει μόνο την εξουσία, κατά τη διάρκεια των ελέγχων τους οποίους διεξάγει στις επιχειρήσεις, να λαμβάνει αντίγραφα ή αποσπάσματα των βιβλίων και επαγγελματικών εγγράφων. Στην παρούσα υπόθεση ένας μεγάλος αριθμός των εγγράφων στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή στις γνωστοποιήσεις αιτιάσεων, και φωτοτυπίες των οποίων κοινοποίησε στις επιχειρήσεις, είναι χειρόγραφα σημειώματα, συχνά δυσανάγνωστα, σε ιταλική γλώσσα. Σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν προφανές, από τη μορφή του κοινοποιηθέντος από την Επιτροπή στις επιχειρήσεις εγγράφου, ότι επρόκειτο για ένα τμήμα μόνο του πρωτοτύπου εγγράφου. Άλλα έγγραφα ήταν εσωτερικά έγγραφα των επιχειρήσεων ή των θυγατρικών τους. Και στην περίπτωση αυτή, ήταν προφανές, από τη μορφή του εγγράφου, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, επρόκειτο μόνο για τμήμα του πρωτοτύπου. Σε άλλες περιπτώσεις αυτός ο αποσπασματικός χαρακτήρας δεν προέκυπτε σαφώς από το κοινοποιηθέν έγγραφο.

91 Από τις αποδείξεις που διεξήγαγε το Πρωτοδικείο προέκυψε ότι κατά την προετοιμασία, από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, των αποδεικτικών εγγράφων με σκοπό την κοινοποίησή τους στις επιχειρήσεις, διαγράφηκαν ή παραλείφθηκαν εσκεμμένα ορισμένα κρίσιμα αποσπάσματα, χωρίς να έχει τεθεί θέμα σεβασμού του επαγγελματικού απορρήτου. Αναφέρεται σχετικά, συγκεκριμένα, η διαγραφή χωρίς ίχνη εννέα λέξεων σε χειρόγραφο σημείωμα της SIV με ημερομηνία 30 Ιανουαρίου 1985 (374).

92 Στην απόφαση γίνεται τέσσερις φορές αναφορά σ' αυτό το σημείωμα της 30ής Ιανουαρίου 1985, το οποίο γίνεται δεκτό αφενός ως απόδειξη για την « ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ των τριών παραγωγών για τις τιμές και τους όρους πωλήσεως » στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου (σημείο 62 του νομικού τμήματος, που επαναλαμβάνει τα σημεία 27 και 32 του τμήματος που αφορά τα πραγματικά περιστατικά) και αφετέρου ως απόδειξη των « συζητήσεων στον όμιλο Fiat για τον τρόπο αύξησεως των τιμών » (σημείο 47 του τμήματος που αφορά τα πραγματικά περιστατικά). Στο σημείο 24, δεύτερο εδάφιο, η απόφαση βεβαιώνει ρητώς ότι το έγγραφο αυτό κοινοποιήθηκε στις επιχειρήσεις με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, και αναφέρεται στην παράγραφο 23 (σελίδα 17) της γνωστοποίησησεως των αιτιάσεων. Στο πρωτότυπο το κρίσιμο απόσπασμα έχει ως εξής:

« — Problema Fiat

— Scaroni (FP) pensa di non potersi battere per fermare PPG

— aumento fori e staffette come cavallo di Troia in Fiat per aumento prezzi »

[« Πρόβλημα Fiat — Ο Scaroni (της FP) θεωρεί ότι δεν μπορεί να αγωνιστεί για να σταματήσει τον PPG (VP) — αύξηση των μοχλών (ανυψωτικού μηχανισμού των πλαϊνών υαλοπινάκων) ώστε με τον τρόπο αυτό να επιτευχθεί αύξηση της τιμής »].

Στη φωτοτυπία που κοινοποιήθηκε με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων οι λέξεις « Scaroni pensa di non potersi battere per fermare PPG » (« ο Scaroni θεωρεί ότι δεν μπορεί να αγωνιστεί για να σταματήσει τον PPG ») είχαν διαγραφεί. Στην ίδια τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, το απόσπασμα αναφέρεται ως εξής: « Problema Fiat — aumento fori e staffette come cavallo di Troia in Fiat per aumento prezzi », χωρίς να αναφέρεται η παράλειψη ορισμένων λέξεων.

93 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι είναι προφανές και αναμφισβήτητο ότι το περιεχόμενο του σημειώματος μεταβάλλεται πλήρως με την παράλειψη των εν λόγω εννέα λέξεων. Περιλαμβάνοντας τις εννέα αυτές λέξεις, το σημείωμα μπορεί να γίνει δεκτό ως απόδειξη αγώνα ανταγωνισμού μεταξύ της SIV και της FP, αφενός, και της VP, αφετέρου.

Μάταια η Επιτροπή, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προσπάθησε να δώσει μια αντικειμενικά δικαιολογημένη εξήγηση για τη διαγραφή των λέξεων αυτών.

- 94 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι δεν πρόκειται για τη μόνη περίπτωση χρησιμοποίησης μιας τέτοιας μεθόδου, άλλα παραδείγματα της οποίας θα σχολιαστούν κατωτέρω (βλ. ιδίως κατωτέρω τις σκέψεις 214, 215, 224,
- 236 και 246). Το Πρωτοδικείο παρατηρεί εξάλλου ότι το σημείωμα της SIV της 30ής Ιανουαρίου 1985, που προαναφέρθηκε, και ένα άλλο σημείωμα της SIV της 24ης Ιουνίου 1985 (715) αναγράφονται στον κατάλογο των εγγράφων που αναφέρονται ρητώς ή σιωπηρώς στη VP, τον οποίο προσκόμισε στο Πρωτοδικείο η Επιτροπή, ως αναφερόμενα σιωπηρώς στη VP, ενώ από το πλήρες κείμενο των σημειωμάτων αυτών προκύπτει ότι αναφέρονται ρητώς στη VP. Το γεγονός αυτό φαίνεται να υποδηλώνει ότι όλες οι υπηρεσίες της Επιτροπής δεν είχαν στη διάθεσή τους το πλήρες κείμενο των εγγράφων αυτών.
- 95 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει, όσον αφορά την εκτίμηση του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες, να ελέγξει εξονυχιστικά τη φύση και την έκταση των αποδείξεων που δέχθηκε η Επιτροπή στην απόφαση. Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη, αφενός, του γεγονότος ότι η φύση και η έκταση των αποδείξεων συνδέονται στενά με την ανάλυση της φύσεως και της λειτουργίας της οικείας αγοράς που περιέχεται στην απόφαση καθώς και, αφετέρου, του γεγονότος ότι οι διάδικοι αφιέρωσαν κατά κύριο λόγο τα επιχειρήματά τους στην ανάλυση της εν λόγω αγοράς, θα πρέπει, καταρχάς, να εξεταστεί υπό το πρίσμα των επιχειρημάτων αυτών η εκτίμηση της αγοράς που περιέχεται στην απόφαση. Στη συνέχεια θα εξεταστούν οι αποδείξεις που δέχθηκε η απόφαση και οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών που η απόφαση στήριξε στις αποδείξεις αυτές. Τέλος, θα εξεταστεί η νομική εκτίμηση που πραγματοποιήθηκε υπό το πρίσμα των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης.

A — Επί της εκτιμήσεως της αγοράς

1. Προσβαλλόμενη πράξη

- 96 Αυτό το τμήμα της αποφάσεως (σημεία 2 έως 17) διαρθρώνεται σε τρία κεφάλαια: το προϊόν, η προσφορά και η ζήτηση. Πρέπει εντούτοις να επισημανθεί εξ αρχής ότι η Επιτροπή, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υποστήριξε ότι, δεδομένου ότι οι έγγραφες αποδείξεις των συμπράξεων μεταξύ των τριών παραγωγών είναι σαφείς και ρητές, καθιστούν εντελώς περιττή οποιουδήποτε είδους έρευνα σχετικά με τη δομή της

αγοράς. Αυτό το τμήμα της αποφάσεως πρέπει να θεωρηθεί περισσότερο ως περιγραφικό και λιγότερο ως αναλυτικό.

α) Το προϊόν

97 Τα ουσιώδη σημεία της περιγραφής του προϊόντος, όπως αυτή περιέχεται στα σημεία 2 έως 5 της αποφάσεως, αναφέρθηκαν στις προηγούμενες σκέψεις 1 έως 3. Η απόφαση αναφέρει ότι η ιταλική αγορά «αντιπροσωπεύει πράγματι το +/- 20% της ευρωπαϊκής αγοράς υάλου αυτοκινήτων και το ίδιο περίπου ποσοστό της ευρωπαϊκής αγοράς εκτός αυτοκινήτου» (σημείο 6). Η εξέλιξη της ιταλικής αγοράς επιπέδου υάλου εκτίθεται στους πίνακες που περιέχονται στο παράρτημα I της αποφάσεως.

β) Η προσφορά

98 Η απόφαση διαπιστώνει ότι «κατά μέσο όρο, το 79% της ιταλικής ζήτησης υάλου για τους υπόλοιπους τομείς πλην του αυτοκινήτου και το 95% της ιταλικής ζήτησης υάλου για αυτοκίνητα καλύφθηκε (...) από τους τρεις (...) παραγωγούς» (σημείο 7 και παράρτημα II). Ακολουθεί (στα σημεία 8 έως 10) μία περιγραφή των τριών παραγωγών.

99 Η FP είναι θυγατρική του ομίλου SG, που διαθέτει στην Ιταλία, μέσω της FP ή άλλων εταιριών του ομίλου, πολλές εταιρίες, μεταξύ των οποίων η Luigi Fontana SpA, που είναι η μεγαλύτερη εταιρία χονδρικής πωλήσεως και μεταποίησης στην ιταλική αγορά. Η FP διαθέτει μονάδα παραγωγής float στην Πίζα και μονάδα παραγωγής float στο San Salvo, την οποία διαχειρίζεται από κοινού με τη SIV, και την οποία εκμεταλλεύεται η Flovetto, θυγατρική του ομίλου SG. Η FP είναι η μόνη παραγωγός χυτής υάλου στην Ιταλία (σημείο 8).

100 Η SIV, ελεγχόμενη από την κρατική εταιρία holding EFIM, διαθέτει δύο μονάδες παραγωγής float στο San Salvo, τη μία από τις οποίες εκμεταλλεύεται η Flovetto. Η SIV διαθέτει, εξάλλου, μία εταιρία στην Ιταλία και μία στην Ισπανία που παράγουν ύαλο για αυτοκίνητα, μία άλλη εταιρία στο San Salvo που παράγει κάτοπτρα και δύο εταιρίες εμπορίας υάλου στη Φραγκφούρτη και στο Παρίσι. Το 1986 η SIV πήρε τον έλεγχο της Veneziana Vetro και της Splintex SpA και παραχώρησε στην Glaverbel τον έλεγχο της εταιρίας Iived (σημείο 9).

- 101 Η VP, θυγατρική του ομίλου PPG, διαθέτει δύο μονάδες παραγωγής float, στο Cuneo και στο Salerno, και ελέγχει την εταιρία Pennitalia Securglass που παράγει ύαλο για αυτοκίνητα. Το 1982 ο όμιλος PPG αγόρασε την Boussois, εταιρία « με μεγάλη παράδοση στον τομέα της υάλου η οποία κατέχει ισχυρή θέση στη γαλλική αγορά υάλου για αυτοκίνητα και άλλους τομείς » (σημείο 10).
- 102 Το σημείο 11 περιλαμβάνει δύο πίνακες που εκθέτουν, αντιστοίχως, τα μερίδια αγοράς (δηλαδή της ιταλικής αγοράς) των τριών εταιριών, με βάση τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II, και τα μερίδιά τους στην ευρωπαϊκή αγορά. Στην ευρωπαϊκή αγορά επιπέδου υάλου δεσπόζει ολιγοπώλιο που περιλαμβάνει τους SG, SIV, PPG, Pilkington, Glaverbel (του ομίλου Asahi) και Guardian. Πρόκειται περί καθετοποιημένων ομίλων με προεκτάσεις επέκεινα της παραγωγής υάλου και πριν την παραγωγή (σημείο 12).
- 103 Όσον αφορά τις παραγωγικές ικανότητες της αγοράς αυτής, η απόφαση στηρίζεται στις προβλέψεις που διατύπωσε το Groupement européen des producteurs du verre plat (στο εξής: GEPVP) τον Ιούνιο 1986 (για την Κοινότητα των Δέκα, ισχύουσες μέχρι το 1996) και τον Ιούνιο 1987 (για την Κοινότητα των Δώδεκα, ισχύουσες μέχρι το 1989). Η κοινοτική παραγωγή ήταν υπεραρκετή για την κάλυψη της ζήτησεως στα έτη από το 1980 έως το 1987, οι δε εξαγωγές προς τρίτες χώρες ήταν πάντοτε περισσότερες από τις εισαγωγές από τρίτες χώρες. Εκτός αυτού, η κοινοτική ζήτηση υάλου δεν πρόκειται, κατά τις προβλέψεις αυτές, να αυξηθεί, στην καλύτερη περίπτωση, παρά μόνο κατά 1 έως 3 % ετησίως. Επομένως, το GEPVP πρόβλεψε ότι η κατάσταση μεγάλης υπερεπάρκειας της ικανότητας παραγωγής των αρχών της δεκαετίας του 1980 θα συνεχιστεί κατά τα επόμενα χρόνια αν και μετριασμένη.
- 104 Κατά τις ενδείξεις της FP, η μέση επένδυση για μία μονάδα float 150 000 τόνων ετησίως υπολογίζεται περίπου σε 70,5 έως 86 εκατομμύρια ECU σε προϋπάρχουσες εγκαταστάσεις ενώ το ποσό διπλασιάζεται σε περίπτωση νέου εργοστασίου. Υπό τους όρους αυτούς, πρέπει να αποκλειστεί στο προβλεπόμενο μέλλον η είσοδος και άλλων παραγωγών στην εν λόγω αγορά (σημείο 12).

- 105 Στην αγορά του αυτοκινήτου, οι δραστηριότητες μεταποίησης απαιτούν διαφορετικές μονάδες παραγωγής για κάθε τεχνική, και κάθε μονάδα έχει σχεδιαστεί ειδικά ανάλογα με τους τύπους και τις τεχνικές προδιαγραφές που ορίζει η ζήτηση. Αποτέλεσμα αυτού είναι να καθίστανται σύντομα παρωχημένες οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές, κάθε επτά έως οκτώ χρόνια, σε συνάρτηση με την τεχνική εξέλιξη στην αυτοκινητοβιομηχανία. Κατά την άποψη της FP, το κόστος μιας σειράς μεταποίησης για την κατασκευή εξαρτημάτων για 650 000 αυτοκίνητα ετησίως εκτιμάται σε 40 εκατομμύρια ECU. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι « ελάχιστες επιχειρήσεις είναι ικανές να αναλάβουν το κόστος και τον επιχειρηματικό κίνδυνο ενόψει της μεταποίησης υάλου για αυτοκίνητα » (σημείο 13).

γ) Η ζήτηση

- 106 Η πελατεία των παραγωγών επιπέδου υάλου για τους λοιπούς τομείς πλην του αυτοκινήτου αποτελείται από χονδρεμπόρους και μεταποιητές. Περίπου 40 % της ζήτησης περνά κατευθείαν από τους μεταποιητές στους παραγωγούς, ενώ τα 60 % περνούν από τους χονδρεμπόρους στους παραγωγούς. Οι χονδρέμποροι μεταποιούν μόνοι τους τουλάχιστον το ήμισυ της υάλου που έχουν αγοράσει, το δε υπόλοιπο πωλούν κατά ένα μέρος στους μικρούς μεταποιητές αλλά κατά το μεγαλύτερο μέρος κατευθείαν στους τελικούς καταναλωτές (σημείο 14, πρώτο εδάφιο). Οι μεταποιητές ευρίσκονται συχνά σε ανταγωνισμό με τους παραγωγούς επιπέδου υάλου που ασκούν δραστηριότητες μεταποίησης. Μερικές φορές οι μεταποιητές αυτοί εξαρτώνται από τη μεταφορά τεχνολογίας εκ μέρους των παραγωγών υάλου και, κατά συνέπεια, κατασκευάζουν τα μεταποιημένα προϊόντα με άδεια εκμεταλλεύσεως που τους παραχωρούν οι προμηθευτές τους (σημείο 14, δεύτερο εδάφιο⁷).
- 107 Η πελατεία των παραγωγών υάλου για αυτοκίνητα αποτελείται από κατασκευαστές αυτοκινήτων. Η απόφαση περιγράφει τις δύο φάσεις εξελίξεως του προϊόντος: τη φάση του πρωτοτύπου, στην οποία συμμετέχουν μόνον ένας ή δύο παραγωγοί, και τη φάση της εμπορικής εκμεταλλεύσεως, στην οποία ο κατασκευαστής απευθύνεται σε μεγαλύτερο αριθμό παραγωγών (σημείο 15).
- 108 Η απόφαση διαπιστώνει (σημείο 16) ότι η αγορά των λοιπών τομέων πλην του αυτοκινήτου « χαρακτηριζόταν, κατά την περίοδο από το 1979 έως το 1983, από μια πτώση της ζήτησης, παράλληλα με την ύφεση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Μετά το 1984 σημειώθηκε αναθέρμανση της ζήτησης που επέτρεψε στους παραγωγούς, ιδίως μετά το δεύτερο εξάμηνο του 1985, να πραγματοποιήσουν σημαντικές αυξήσεις των τιμών.

7 — Σημ. μεταφ.: τρίτο εδάφιο στο ελληνικό κείμενο της αποφάσεως.

Όπως αναφέρθηκε στην παράγραφο 12, η ζήτηση υάλου θα πρέπει, σύμφωνα με τις προβλέψεις του κλάδου, να αυξηθεί κατά την επόμενη δεκαετία μεταξύ του 1 και 3 % ετησίως ».

- 109 Η αγορά υάλου για αυτοκίνητα « συνδέεται αυστηρά με την εξέλιξη της παραγωγής αυτοκινήτων η οποία διήλθε στην Ευρώπη και στην Ιταλία, μετά τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση, μία φάση ύφεσης μέχρι το 1984. Από το 1985 και μετά σημειώθηκε ανάκαμψη της παραγωγής που εντάθηκε το 1986 και 1987. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, η αύξηση της ζήτησης υάλου για αυτοκίνητα την επόμενη δεκαετία θα πρέπει να είναι κατώτερη από τη ζήτηση υάλου για άλλους τομείς » (σημείο 17).

2. Επιχειρήματα των προσφευγουσών

- 110 Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, τόσο ενώπιον της Επιτροπής όσο και ενώπιον του Πρωτοδικείου, οι προσφεύγουσες επέμειναν ότι η έλλειψη οικονομικής ανάλυσης της αγοράς πλήττει την απόφαση στο σύνολό της. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προέβαλαν κοινή ανάλυση της αγοράς. Στη συνέχεια θα εκτεθούν τα ουσιώδη σημεία της ανάλυσης αυτής, προστιθεμένων ορισμένων στοιχείων που εξακολουθούν να αποτελούν ατομικές απόψεις των προσφευγουσών.

α) Το επιχείρημα αρχής

- 111 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, παρά την παρουσίαση των δύο αγορών, της αγοράς του τομέα του αυτοκινήτου και της αγοράς των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου, η απόφαση δεν αντλεί από αυτές τις συνέπειες που επιβάλλονται όταν αναλύει τις συμπεριφορές των διαδίκων και τα οικονομικά φαινόμενα που διαπιστώνει. Η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να λάβει υπόψη όλες τις συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών χαρακτηριστικών της οικείας αγοράς, που αποτελούν το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η προσβαλλόμενη σύμπραξη ή πρακτική (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κατά Επιτροπής, Rec. 1975, σ. 1663). Όσον αφορά τις εναρμονισμένες πρακτικές, η ύπαρξη των οποίων αμφισβητείται ρητώς, η ανάλυση της αγοράς θα έπρεπε να χρησιμεύει όχι μόνο για να αποδειχθεί ότι η συμπεριφορά των επιχειρήσεων είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά και, προπαντός, για να αποδειχθεί ότι η συμπεριφορά των

επιχειρήσεων δεν μπορούσε να εξηγηθεί παρά μόνο με την ύπαρξη απαγορευμένης εναρμονίσεως, και όχι μόνο με τους κανόνες της αγοράς. Η ανάλυση της αγοράς ήταν επομένως διπλά απαραίτητη: αφενός, ελλείπει εγγράφων αποδείξεων, για να αποδειχθεί η ενδεχόμενη ύπαρξη των προβαλλομένων εναρμονισμένων πρακτικών και, αφετέρου, για να αποδειχθούν τα περιοριστικά τους αποτελέσματα.

β) Τα επιχειρήματα που αφορούν το προϊόν

- 112 Οι προσφεύγουσες, μολονότι δέχονται ότι διακρίνονται τρία είδη επιπέδου υάλου — δηλαδή η τραβηγτή υάλος (ή υάλος για υαλοπίνακες), η χυτή υάλος (στα ιταλικά greggi) και το κρύσταλλο (που άλλοτε παρασκευαζόταν με διαρκή εκροή και σήμερα σχεδόν αποκλειστικά με τη μέθοδο float), επισημαίνουν το γεγονός ότι τα ποσοστά που αντιπροσωπεύουν στην ιταλική αγορά ανέρχονται, αντιστοίχως, σε 0,5%, 4,5% και 95% (στοιχεία Assovetro, 227). Στο μέτρο που η απόφαση αφορά την επίπεδο υάλο γενικώς, αφορά επομένως σχεδόν αποκλειστικώς συμπεριφορές που αναφέρονται στην υάλο float.
- 113 Η χυτή υάλος διαφοροποιείται πλήρως από τα δύο άλλα είδη επιπέδου υάλου, τόσο όσο προς τα χαρακτηριστικά της (αφήνει το φως να περνά, χωρίς να είναι διαφανής) όσο και ως προς τις χρήσεις της. Προοριζόμενο αποκλειστικώς για ορισμένες εφαρμογές στον τομέα των οικοδομών και της διακοσμήσεως, το προϊόν αυτό ευρίσκεται σε παρακμή (188). Η κατασκευή αυτού του είδους υάλου με πολύ μικρή προστιθέμενη αξία δεν είναι πλέον αποδοτική λόγω των μαζικών εισαγωγών σε χαμηλή τιμή από τις ανατολικές χώρες και την Τουρκία (188, 235). Στην Ιταλία μόνον η FP διαθέτει ακόμη, από το 1983, μονάδα παραγωγής χυτής υάλου (229, 235). Η Επιτροπή αγνόησε τη διάκριση μεταξύ της χυτής υάλου και της υάλου float που προορίζεται για τις οικοδομές και χρησιμοποίησε έγγραφα που αφορούν τη χυτή υάλο για να προσβάλει συμπεριφορές της FP και της SIV που αφορούσαν την υάλο float.
- 114 Όσον αφορά τη βασική υάλο float, αυτή έχει γίνει ένα ομοιογενές σύνθετο προϊόν. Η ίδια τεχνολογία χρησιμοποιείται από όλους τους παραγωγούς για την κατασκευή των float· οι τεχνικές παραγωγής της υάλου float είναι σχεδόν όμοιες σε όλη την Ευρώπη και μάλιστα παγκοσμίως· οι προδιαγραφές και τα κριτήρια ποιότητας, η οργάνωση της εργασίας, το ποιοτικό επίπεδο είναι σε μεγάλο βαθμό ισοδύναμα σε όλα τα ευρωπαϊκά εργοστάσια. Κατά συνέπεια, στο στάδιο των βασικών προϊόντων, είναι εξαιρετικά δύσκολο για τους καταναλωτές να διακρίνουν τα προϊόντα των διαφόρων παραγωγών. Στην πραγματικότητα η βασική επίπεδος υάλος έχει γίνει πραγματική πρώτη ύλη, μία «commodity» όπως ο χρυσός ή το αλουμίνιο. Για τον λόγο αυτό η τιμή της

υάλου είναι σχεδόν η ίδια στο σύνολο των χωρών όπου ευρίσκονται οι σημαντικότεροι παραγωγοί υάλου. Οι διακυμάνσεις των τιμών, όταν υπάρχουν, οφείλονται σε συμπληρωματικές δαπάνες όπως οι δαπάνες μεταφοράς. Η διαπίστωση αυτή αποτελεί βασικό στοιχείο για την κατανόηση της οργανώσεως της αγοράς καθώς και για την ακριβή εκτίμηση ορισμένων πρακτικών και ορισμένων συμπεριφορών των επιχειρήσεων.

- 115 Η ύαλος float παρασκευάζεται σε μεγάλη ποικιλία ως προς το χρώμα και το πάχος. Εκτός από την άχρωμη ύαλο, στην ευρωπαϊκή αγορά υπάρχουν, στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, έξι χρώματα και, στον τομέα του αυτοκινήτου, τέσσερα χρώματα. Η παραγωγή χρωματιστής υάλου είναι πιο δύσκολη και πιο δαπανηρή από την παραγωγή άχρωμης υάλου λόγω των πρόσθετων μεταλλικών και χημικών συστατικών. Υπάρχουν εξάλλου περί τα δεκαπέντε διαφορετικά πάχη, που ξεκινούν από 2 χιλιοστά και ξεπερνούν τα 20 χιλιοστά.
- 116 Η ίδια η Επιτροπή, στην απόφαση του 1981, αναγνώρισε την ομοιογένεια του προϊόντος (σημείο Π. Α.3. α.1, στη σελίδα 39), ενώ στην παρούσα απόφαση αρνήθηκε ή παρέλειψε να τη λάβει υπόψη ως εξήγηση ορισμένων φαινομένων που διαπιστώνει στην αγορά.
- 117 Η βιομηχανία επιπέδου υάλου καλύπτει διάφορες δραστηριότητες και επαγγέλματα, μεταξύ των οποίων κυρίως: την παραγωγή βασικής υάλου (που εξετάστηκε ήδη προηγουμένως), τη μεταποίηση και την κατασκευή ειδικών προϊόντων.
- 118 Η απόφαση παρέβλεψε τη σημασία της μεταποιητικής δραστηριότητας. Περίπου το 78 % της συνολικής παραγωγής μεταποιείται (μονωτική ύαλος, ύαλος οικοδομών σε πολλαπλά στρώματα και αντανακλαστική ύαλος, ύαλος ασφαλείας οικοδομών, ύαλος για ηλεκτρικές οικιακές συσκευές, επαργύρωση), και στις μεθόδους μεταποίησεως περιλαμβάνονται η ελασματοποίηση, το βάνιμο, η ενίσχυση, η κατασκευή διπλής υάλου, μονωτικής υάλου, υάλου σε πολλαπλά στρώματα κ. λπ. Στην Ιταλία το μεγαλύτερο τμήμα της δραστηριότητας αυτής ασκείται από ανεξάρτητες επιχειρήσεις· μερικοί μεταποιητές ασκούν αποκλειστικά τη δραστηριότητα αυτή, ενώ άλλοι ασκούν συγχρόνως δραστηριότητες χονδρεμπόρου, εμπόρου και μεταποιητή. Όσοι ασκούν αποκλειστικά δραστηριότητα μεταποιητή έχουν τη δική τους δυναμική και διαφορε-

τικές προτεραιότητες από αυτές των χονδρεμπόρων, διότι επηρεάζονται λιγότερο από τις διακυμάνσεις των τιμών και δεν προβαίνουν σε κερδοσκοπικές αγορές, επειδή το κέρδος τους οφείλεται στην προστιθέμενη αξία της μεταποίησης και όχι απλώς στην αγορά και μεταπώληση των προϊόντων.

- 119 Πράγματι, οι προσβαλλόμενες στην απόφαση συμπεριφορές (ταυτότητα τιμολογίων και εκπτώσεων, συγχρονισμός των ενεργειών, κατάταξη των χονδρεμπόρων, συσκέψεις, κ.λπ.) αφορούν αποκλειστικώς τα βασικά προϊόντα float που διανέμονται μέσω των χονδρεμπόρων. Η συμπεριφορά αυτή αφορά μόνο το 30 % της συνολικής καταναλώσεως επιπέδου ύαλου στην Ιταλία και όχι το 76 με 80 % όπως υποστηρίζεται στην απόφαση, με αποτέλεσμα να καθίσταται εσφαλμένη η εκτίμηση των αποτελεσμάτων και της βαρύτητας της συμπεριφοράς αυτής.
- 120 Τα ειδικά προϊόντα, τα οποία επίσης αγνοεί η απόφαση, είναι προϊόντα υψηλής τεχνολογίας με ιδιαίτερα υψηλές αποδόσεις και/ή ειδικές προδιαγραφές (παραδειγματος χάρη αντανακλαστική ύαλος, ύαλος σε πολλαπλά στρώματα, ύαλος με μικρή φωτόγνο ικανότητα, επαργύρωση). Τα προϊόντα αυτά διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό αναλόγως των παραγωγών, οι οποίοι δίνουν πραγματική τεχνολογική μάχη για να δημιουργούν και να βελτιώνουν συνεχώς νέα προϊόντα, τα οποία έχουν στρατηγική σημασία για τη θέση τους στην αγορά. Αυτά τα άκρως ανταγωνιστικά προϊόντα αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ένα τρίτο του κύκλου εργασιών των προσβαλλόμενων επιχειρήσεων. Αποτελούν εξάλλου ένα όργανο ανταγωνισμού για τα άλλα προϊόντα, στο μέτρο που επιτρέπουν σε κάθε παραγωγό να ενισχύσει την εικόνα του στην αγορά, να εισέλθει σε νέες αγορές και να ενισχύσει έτσι τη θέση του στην αγορά της βασικής επιπέδου ύαλου και της μεταποιημένης ύαλου. Στα ειδικά προϊόντα οφείλεται εξάλλου η ανάκαμψη των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου.
- 121 Οι αγορές του αυτοκινήτου και των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου είναι οργανωμένες και λειτουργούν κατά εντελώς διαφορετικό τρόπο: η αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου εφοδιάζεται κυρίως μέσω των χονδρεμπόρων και μεταποιητών, στους οποίους οι παραγωγοί πωλούν τα προϊόντα τους είτε σε ακατέργαστη μορφή είτε μεταποιημένα σε μονάδες μεταποίησης, ενώ η αγορά του αυτοκινήτου είναι αποκλειστικά η αγορά της ύαλου που έχει μεταποιηθεί σύμφωνα με τις ειδικεύσεις των κατασκευαστών αυτοκινήτων και παραδοθεί άμεσα από τους παραγωγούς στους κατασκευαστές αυτοκινήτων. Η έλλειψη ενδιαμέσων στην αγορά του αυτοκινήτου εξηγείται από τη σημασία και την πολυπλοκότητα της μεταποιητικής δραστη-

ριότητας για την αγορά αυτή, το σημαντικό της κόστος, την απαίτηση στενών και μονίμων σχέσεων με τους κατασκευαστές αυτοκινήτων για την εξέλιξη και την τελειοποίηση των μοντέλων, την αρχή του « just in time » (παράδοση στη μονάδα συναρμολογήσεως, χωρίς αποθήκευση στον κατασκευαστή αυτοκινήτων).

- 122 Παρ' όλον ότι η Επιτροπή αναγνώρισε τη διάκριση μεταξύ αυτών των δύο αγορών στο πλαίσιο του άρθρου 85, αρνήθηκε να τη λάβει υπόψη στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 86. Χωρίς να δώσει την παραμικρή εξήγηση, υποστήριξε ότι η αγορά που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι αυτή της επιπέδου υάλου γενικώς.
- 123 Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της βιομηχανικής παραγωγής της υάλου float, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι κλίβανοι float είναι πολύ βαριά όργανα παραγωγής, χωρίς καμιά ευκαμψία. Για να είναι αποδοτικοί, πρέπει να διαθέτουν μεγάλη παραγωγική ικανότητα (της τάξεως των 500 τόνων ημερησίως) και να χρησιμοποιούνται στον μέγιστο βαθμό (24 ώρες το εικοσιτετράωρο) και κατά τρόπο ορθολογικό. Η κατασκευή ενός float αποτελεί σημαντική επενδυτική απόφαση (περίπου 100 εκατομμύρια ECU), έτσι ώστε η βιομηχανία δεν μπορεί να προσαρμοστεί γρήγορα και ομαλά στις διακυμάνσεις της ζήτησεως. Μετά την εγκατάστασή του, το float πρέπει να λειτουργεί σε συνεχή βάση, πράγμα που επιφέρει αναγκαστικά αύξηση της παραγωγής και κινδύνους υπερεπάρκειας παραγωγικής ικανότητας.
- 124 Τα float δεν είναι επίσης εύκαμπτα ως προς τη λειτουργία τους, υπό την έννοια ότι ένας κλίβανος float μπορεί να παράγει μόνο ένα χρώμα και ένα πάχος κάθε φορά. Κάθε αλλαγή χρώματος απαιτεί χρόνο (περίπου 14 ημέρες) και συνεπάγεται σημαντική απώλεια παραγωγής (7 000 τόνους του προς πώληση προϊόντος για ένα κλίβανο 500 τόνων ημερησίως). Η διάρκεια των περιόδων παραγωγής πρέπει αναγκαστικά να είναι μακρά, αντιστοιχώντας σε μεγάλες ανάγκες, για να είναι οικονομικώς πρόσφορη, ενώ η ποικιλία των προϊόντων για τα οποία υπάρχει ζήτηση στην αγορά είναι πολύ μεγάλη. Επιπλέον, λόγω του όγκου της, δεν είναι οικονομική η αποθήκευση της επιπέδου υάλου ούτε σε μεγάλη ποσότητα ούτε για μακρές περιόδους.
- 125 Τέλος, οι επιδιορθώσεις και συντηρήσεις, που είναι περιοδικώς απαραίτητες, πρέπει να γίνονται εν ψυχρώ και έχουν ως συνέπεια παύσεις της παραγωγής μετά από πέντε ή έξι έτη. Θα πρέπει, για τις επιδιορθώσεις και συντηρήσεις αυτές, καθώς και για τεχνο-

λογικές βελτιώσεις και ενδεχόμενες αυξήσεις της παραγωγικής ικανότητας, να παύει για πολλούς μήνες η λειτουργία των float.

- 126 Όλοι αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στην υπέρμετρη δυσκολία προσαρμογής της προσφοράς στη ζήτηση και στην αδυναμία, τόσο από τεχνική όσο και από οικονομική άποψη, κάθε παραγωγού να έχει στη διάθεσή του, σε κάθε στιγμή, το σύνολο της σειράς των προϊόντων. Αυτοί οι τεχνικοί περιορισμοί και οι οικονομικές επιταγές, που υποχρεώνουν σε συμβιβασμό της ανάγκης για όσο το δυνατόν περισσότερο ορθολογική χρησιμοποίηση των παραγωγικών ικανοτήτων με την ανάγκη συνεχούς παρουσίας στην αγορά, εξηγούν γιατί οι παραγωγοί έχουν αντικειμενικό συμφέρον, ανάλογα με τις συνθήκες, να αγοράζουν ή να πωλούν στους ανταγωνιστές τους.
- 127 Αν και είναι αλήθεια ότι «ελάχιστες επιχειρήσεις είναι ικανές να αναλάβουν το κόστος και τον επιχειρηματικό κίνδυνο ενόψει της μεταποίησης υάλου για τα αυτοκίνητα» (σημείο 13), οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι αυτό οφείλεται στις παρατηρήσεις που αναφέρθηκαν προηγουμένως, στη σκέψη 121.

γ) Τα επιχειρήματα που αφορούν την προσφορά

- 128 Η συνολική ικανότητα ευρωπαϊκής παραγωγής (προς πώληση) το 1989 εκτιμάται περί τους 5 100 000 τόνους, κατά την άποψη των προσφευγουσών, ενώ έφθανε τους 4 444 000 τόνους το 1986 και τους 4 176 000 τόνους το 1982 (πηγή GEPVP, 175). Η ιταλική παραγωγή float ήταν, το 1985, 700 000 τόνοι και, το 1986, 673 000 τόνοι, που παρήχθησαν σε πέντε float, ένα από τα οποία ανήκε στην FP, ένα στη SIV, ένα από κοινού στις FP και SIV και δύο στη VP (πηγή Assovetro Istat, 187). Στο τέλος του έτους 1987 η SIV έθεσε σε λειτουργία ένα νέο float στο Porto Marghera (Veneziana Vetro).
- 129 Στην ευρωπαϊκή αγορά επιπέδου υάλου, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου, η Ιταλία είναι η τρίτη — ή η τέταρτη (αναλόγως του έτους) — κατά σειρά σημασίας αγορά, δεδομένου ότι το 1986 της αναλογούσε ποσοστό 14,1 % της συνολικής καταναλώσεως επιπέδου υάλου στην Ευρώπη, ποσοστό που ουδέποτε στο παρελθόν υπερέβη το 16,3 % (189).

130

Σύμφωνα με την απόφαση, οι τρεις ιταλοί παραγωγοί κατέχουν το 79 % της ιταλικής αγοράς άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το μερίδιό τους στην ιταλική αγορά άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου κατά την εξεταζόμενη περίοδο δεν έφθασε, κατ' ανώτατο όριο, παρά μόνο το 63,7 % το 1986, όταν η SIV πήρε τον έλεγχο της Vetrococke. Κατά μέσο όρο, το μερίδιο αγοράς τους ήταν, μεταξύ 1982 και 1986, της τάξεως του 56,2 %. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι, κατά την άποψη της Επιτροπής, οι εισαγωγές που προέρχονταν από τη Γαλλία δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως ανεξάρτητες εισαγωγές αν ο πωλητής ήταν εταιρία συνδεδεμένη με Ιταλό παραγωγό. Η άποψη αυτή δεν ήταν δικαιολογημένη. Η Boussois, αδελφή εταιρία της VP, είχε έναν εξωτερικό μέτοχο, που κατείχε το 30 % του κεφαλαίου και υποχρέωνε την εταιρία να ενεργεί προς όφελος των ιδίων συμφερόντων, ανεξαρτήτως της VP η οποία ανήκε η ίδια κατά 20 % σε ανεξάρτητους μετόχους και δεν ήταν επομένως, ούτε αυτή, πλήρως ελεγχόμενη από τον όμιλο PPG. Οι εισαγωγές στην Ιταλία με προέλευση την Boussois ήταν ανεξάρτητες εισαγωγές (απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 1986, 75/84, Μετρο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 3021). Εν πάση περιπτώσει οι εισαγωγές το 1986 ανέρχονταν στο ένα τρίτο περίπου της ιταλικής αγοράς επιπέδου υάλου άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου. Η δομή της αγοράς μεταβλήθηκε λίγο μετά την ανάκτηση της Boussois από τον όμιλο PPG το 1982, παρ' όλα αυτά όμως το ρεύμα των εισαγωγών, ακόμη και αν αυτές προέρχονται από αδελφές-εταιρίες, αποδεικνύει ότι οι εισαγωγές είναι οικονομικώς αποδοτικές. Σημαντική είναι επίσης η κίνηση των εξαγωγών (30 %).

131

Υπό τις συνθήκες αυτές εσφαλμένα η απόφαση υποστηρίζει ότι η Ιταλία αποτελεί την κρίσιμη αγορά από γεωγραφική άποψη, λόγω του ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να προορίζουν για εξαγωγή εκτός των συνόρων μόνο τις ποσότητες που έχουν παραχθεί με οριακό κόστος. Ο ισχυρισμός αυτός δεν αποδεικνύεται από κανένα στοιχείο της δικογραφίας. Στην απόφασή της του 1981 καθώς και στην απόφασή της 84/388/ΕΟΚ της 23ης Ιουλίου 1984, σχετικά με συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές στον τομέα της επιπέδου υάλου στις χώρες της Benelux (EE L 212, σ. 13, στο εξής: απόφαση του 1984) η Επιτροπή υπογράμμισε τη σημασία του ενδοκοινοτικού εμπορίου. Έτσι, στην απόφασή της του 1981 (σημείο 6, σελίδα 35) υποστηρίχθηκε, αφενός, ότι τα μερίδια στην αγορά των ιταλών παραγωγών για το σύνολο της επιπέδου υάλου στην Ιταλία ήταν αντιστοίχως 20 % για την FP, 14 % για τη SIV, 14 % για τη VP, 3 % για τη Fabbrica Sciarra, και 3 % για τη Vetrococke, ενώ το υπόλοιπο της αγοράς, δηλαδή το 46 %, εκαλύπτετο από εισαγωγές και, αφετέρου, ότι η SIV και η VP είχαν, κατά τα έτη 1976 και 1977, πωλήσει στις άλλες αγορές της ΕΟΚ περίπου το 55 % της παραγωγής τους η καθεμία.

- 132 Είναι αλήθεια, όπως επισημαίνει η απόφαση, ότι ο τομέας της επιπέδου υάλου γνώρισε, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, περίοδο δύσκολης κρίσεως, χαρακτηριζόμενη από σημαντική υπερεπάρκεια παραγωγικής ικανότητας, συνεχώς αυξανόμενο κόστος παραγωγής, κρίση των τομέων της οικοδομής και του αυτοκινήτου και αύξηση του κόστους της ενέργειας, που είχε ως συνέπεια σημαντικές απώλειες για τους παραγωγούς· οι ίδιοι όμως αυτοί παραγωγοί έλαβαν τα αναγκαία μέτρα αναδιαρθρώσεως (κλείσιμο των μη αποδοτικών μονάδων ή των μονάδων που είχαν πέσει σε αχρησία, μειώσεις προσωπικού, ανακεφαλαιοποιήσεις, νέες επενδύσεις σε περισσότερο αποδοτικές μονάδες, έρευνα και ανάπτυξη της παραγωγής ειδικών προϊόντων, κ.λπ.). Η βιομηχανία επιπέδου υάλου, σε αντίθεση με τις άλλες βαριές βιομηχανίες της Κοινότητας (παραδείγματος χάρη τη σιδηρουργία), μπόρεσε να ξεπεράσει την κρίση αυτή χωρίς μείζονα παρέμβαση ή λήψη ειδικών μέτρων για τον τομέα αυτό εκ μέρους των εθνικών ή κοινοτικών αρχών. Επρόκειτο επομένως, κατά την περίοδο 1982-1986 που αποτελεί το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως, για μία δυναμική βιομηχανία η οποία, όχι μόνο δεν προσπάθησε να ξεπεράσει την κρίση καταφεύγοντας σε διανομές της αγοράς και άλλες απαγορευμένες συμφωνίες, αλλά και συμπεριφέρθηκε θετικά, λαμβάνοντας υγιή οικονομικά μέτρα.
- 133 Είναι εσφαλμένη η διαπίστωση της Επιτροπής ότι η αγορά λιμνάζει, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από υπερεπάρκεια παραγωγικής ικανότητας και δεν υφίσταται δυνατότητα εισόδου νέων παραγωγών στην αγορά. Αντίθετα, η αγορά γνώρισε — και εξακολουθεί να γνωρίζει — συχνές και σημαντικές αλλαγές: η ανάκτηση της Glaverbel από την Asahi, της Boussois από τον όμιλο PPG, της Flachglas από την Pilkington, η εγκατάσταση της Guardian στο Λουξεμβούργο εν μέσω κρίσεως, η θέση σε λειτουργία εννέα νέων μονάδων από το 1981, με αποτέλεσμα η παραγωγική ικανότητα από 3,8 εκατομμύρια τόνους το 1981 να ξεπεράσει τα 5,1 εκατομμύρια τόνους το 1989, αποτελούν εξελίξεις που αποδεικνύουν την ένταση του υφιστάμενου ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών, οι οποίοι βρίσκονται σε αδιάκοπο συναγωνισμό με νέες επενδύσεις και νέα προϊόντα.
- 134 Πράγματι, παρά το γενικό πλαίσιο στην Ευρώπη, που χαρακτηρίζεται από υπερεπάρκεια παραγωγικής ικανότητας, στην ιταλική αγορά υπάρχει έλλειψη προσφοράς, η οποία καθιστά την αγορά αυτή ιδιαίτερος ενδιαφέρουσα για τους ξένους παραγωγούς. Η κατάσταση αυτή επιβεβαιώνεται από το ρεύμα των εισαγωγών και των εξαγωγών στην Ιταλία (253Α).

- 135 Εξάλλου, η SIV και η VP υπενθυμίζουν ότι, κατά την εξεταζόμενη περίοδο, ο πληθωρισμός στην Ιταλία ήταν πολύ υψηλός και κυμαινόταν μεταξύ 12 και 20 % αναλόγως του έτους, πράγμα που είχε ως συνέπεια ότι οι αυξήσεις των τιμών ήταν περισσότερο φαινομενικές παρά πραγματικές και ότι οι παράλληλες αυξήσεις δεν είχαν αναγκαστικά παράνομο χαρακτήρα (215).
- 136 Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι η έννοια του « παραγωγού » καλύπτει, στην πραγματικότητα, διάφορα επαγγέλματα: τον παραγωγό βασικής επιπέδου υάλου, τον μεταποιητή υάλου οικοδομών, τον μεταποιητή υάλου αυτοκινήτων, τον παραγωγό ειδικών προϊόντων. Αν και όλες αυτές οι δραστηριότητες αφορούν την επίπεδο υάλου, αναφέρονται όμως σε διαφορετικές αγορές, καθεμία από τις οποίες έχει τη δική της λογική. Οι πωλήσεις βασικής επιπέδου υάλου δεν επηρεάζουν επομένως αναγκαστικά την αγορά της μεταποιημένης υάλου αυτοκινήτων, που ακολουθεί άλλους νόμους.
- 137 Καθένας από τους τρεις παραγωγούς ακολουθεί τη δική του στρατηγική, αποδίδοντας διαφορετική σημασία στα διάφορα επαγγέλματα:
- Η FP, στο πλαίσιο της κατανομής καθηκόντων στον όμιλο Saint-Gobain επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στην ιταλική αγορά και έχει σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου.
 - το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της SIV συνίσταται στο ότι επικεντρώνει το ενδιαφέρον της περισσότερο στη μεταποίηση στον τομέα του αυτοκινήτου και καλύπτει την Ευρώπη με τις μεταποιητικές της ικανότητες και τις πωλήσεις της, με εξαγωγή του 50 % της παραγωγής της το 1986, και μειωμένη δραστηριότητα, τουλάχιστον στην εποχή που αφορά η απόφαση, ως παραγωγός βασικής υάλου.
 - η VP δίνει μεγαλύτερη σημασία στην παραγωγή βασικής υάλου, περιλαμβάνοντας σε μικρό βαθμό στις δραστηριότητές της μεταποιητικές δραστηριότητες· το 1986 εξήγαγε το 40 % των προϊόντων της.

138 Οι τρεις επιχειρήσεις διαφέρουν επίσης όσον αφορά τη δομή, διότι η SIV δεν ανήκει σε πολυεθνικό όμιλο, αλλά ελέγχεται από την κρατική ιταλική εταιρία holding EFIM, που είναι μη βιομηχανική δημόσια επιχείρηση και δεν έχει τους ίδιους σκοπούς, τα ίδια συμφέροντα και τους ίδιους τρόπους δράσεως με τους ιδιωτικούς ομίλους.

139 Εξάλλου, τα μερίδια αγοράς καθεμιάς από τις επιχειρήσεις υπέστησαν σημαντικές μεταβολές: μεταξύ 1982 και 1986, για την ύαλο των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου, η FP αύξησε το μερίδιο αγοράς της κατά 22 %, ενώ τα μερίδια αγοράς της SIV και της VP ελαττώθηκαν κατά 8 και 12 % αντιστοίχως.

δ) Τα επιχειρήματα που αφορούν τη ζήτηση

140 Όσον αφορά τους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν, αφενός, ότι η κατάσταση των μεταποιητών από πλευράς ανταγωνισμού είναι εντελώς διαφορετική λόγω της προστιθέμενης αξίας της οφειλομένης στη μεταποιητική τους δραστηριότητα και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή παρέβλεψε τη συμπεριφορά των χονδρεμπόρων.

141 Όσον αφορά τους χονδρεμπόρους, η ζήτηση παρουσιάζει μεγάλη συγκέντρωση, δεδομένου ότι οι 20 σημαντικότεροι χονδρέμποροι απορροφούν περισσότερο από το 80 % των προϊόντων που διανέμονται με αυτό τον τρόπο. Ο τομέας αυτός γνώρισε πολύ σημαντικές δυσκολίες, οφειλόμενες σε ξεπερασμένους τρόπους και αρχές διαχειρίσεως και σε οικονομική διαχείριση ακατάλληλη για τη δραστηριότητα των χονδρεμπόρων, με αφύσικα υψηλά έξοδα, καθώς και στον ανταγωνισμό των παραγωγών που περιλαμβάνουν στις δραστηριότητές τους και τη διανομή. Για να προσπαθήσουν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες αυτές, οι χονδρέμποροι επεχείρησαν να δημιουργήσουν ενώσεις. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, οι σημαντικότερες επιχειρήσεις με ειδικευση στη χονδρική πώληση επιπέδου υάλου στην Ιταλία δημιούργησαν ενώσεις με σκοπό να επιβάλουν κοινή για όλους εμπορική πολιτική, τόσο στο στάδιο των αγορών όσο και της μεταπωλήσεως. Η απόφαση του 1981 καταδίκασε αυτές τις συμφωνίες ενώσεως μεταξύ χονδρεμπόρων, που αποσκοπούσαν στον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ τους. Αυτή η πολύ προχωρημένη οργάνωση των χονδρεμπόρων, με τον διπλό σκοπό επιτεύξεως καλύτερων όρων και περιορισμού του μεταξύ τους ανταγωνισμού, αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό της αγοράς επιπέδου υάλου για οικοδομές στην Ιταλία.

142 Από μία προσεκτική ανάγνωση της καταγγελίας της επιχειρήσεως Cobelli προκύπτει σαφέστατα ότι αυτό που καταγγέλλει η επιχείρηση αυτή είναι το γεγονός ότι δεν εφαρμόζονταν οι ίδιοι όροι σε όλους τους χονδρεμπόρους και ότι οι ευνοϊκότεροι όροι που εφαρμόζονταν σε μερικούς οδήγησαν στην πτώχευση και στο κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων η καταγγέλλουσα. Αυτό συμφωνεί προς τα συμπεράσματα της εκθέσεως που υπέβαλε ο Battelle στη σύσκεψη της Trorea σχετικά με την εξέλιξη της διανομής της επιπέδου υάλου στην Ιταλία, στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου (276), συμπεράσματα που κατέστησαν σαφείς τις δυσκολίες του τομέα της διανομής επιπέδου υάλου στην Ιταλία. Πρόκειται για αιτίαση τελείως διαφορετικής φύσεως από τις αιτιάσεις σχετικά με τη σύμπραξη των παραγωγών για την εφαρμογή αυξήσεων τιμών. Πρέπει εξάλλου να παρατηρηθεί ότι η επιχείρηση Cobelli υποστηρίζει ότι η κατάσταση έγινε αφόρητη από το 1982, δηλαδή ακριβώς μετά την απόφαση της Επιτροπής του Σεπτεμβρίου 1981, που καταδίκασε τις συμφωνίες ενώσεως μεταξύ των χονδρεμπόρων και την υποχρέωση που αυτοί ζήτησαν να αναλάβουν οι παραγωγοί σχετικά με τη χορήγηση διαφοροποιημένων εκπτώσεων στα μέλη των ενώσεών τους, βάσει καταλόγων πελατών. Στην πραγματικότητα η καταγγέλλουσα παραπονιέται για μια κατάσταση που έγινε αφόρητη λόγω του ότι οι παραγωγοί δεν δέχονταν πλέον το αίτημα των χονδρεμπόρων να καθορίσουν από κοινού και για όλους τις τιμές και τους όρους.

143 Όσον αφορά την αγορά του αυτοκινήτου, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, έστω και αν η απόφαση αναφέρει με αρκετή ορθότητα τα κύρια χαρακτηριστικά της αγοράς της υάλου αυτοκινήτων, η Επιτροπή δεν συνάγει τις συνέπειες που απορρέουν από τα χαρακτηριστικά αυτά. Ο κατασκευαστής αυτοκινήτων είναι συγχρόνως ο συνθέτης της μουσικής και ο διευθυντής ορχήστρας, από τον οποίο εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό οι προμηθευτές υάλου αυτοκινήτων. Η αγορά καθορίζεται εξ ολοκλήρου από τη ζήτηση. Ο μόνος περιορισμός της εξουσίας του κατασκευαστή αυτοκινήτων, όσον αφορά τους προμηθευτές υάλου, συνίσταται στις τεχνικές δυνατότητες κατασκευής και σχηματοποίησεως των υάλινων τεμαχίων του αυτοκινήτου, για τις οποίες παίζει ρόλο η τεχνολογία του υαλοργού. Από τη στιγμή όμως που το μοντέλο έχει καθοριστεί, εναπόκειται στον κατασκευαστή αυτοκινήτων να αποφασίσει εξ ολοκλήρου για την τύχη των προμηθειών.

144 Οι προσφεύγουσες επιμένουν στο γεγονός, το οποίο αναγνωρίζεται εξάλλου στην απόφαση, ότι οι μονάδες μεταποίησεως παρουσιάζουν το φαινόμενο να καθίστανται αρκετά σύντομα παρωχημένες οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές, και ότι για να αποσβεστούν οι μονάδες αυτές πρέπει να αξιοποιείται συνεχώς στον μέγιστο βαθμό η παραγωγική τους ικανότητα. Επομένως, αφενός, ο παραγωγός προσπαθεί να επιτύχει όσο το δυνατό σημαντικότερες παραγγελίες από τον κατασκευαστή αυτοκινήτων και δεν έχει φυσικά συμφέρον να μοιραστεί με άλλους την ποσόστωση που του χορη-

γείται. Αφετέρου, ο παραγωγός πρέπει να προλάβει τις μέλλουσες ανάγκες των κατασκευαστών αυτοκινήτων όσον αφορά τα μοντέλα, τις τεχνικές απαιτήσεις και τον πιθανό όγκο, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στη ζήτηση όταν αυτή θα παρουσιαστεί. Υπολογίζεται, πράγματι, ότι χρειάζεται να παρέλθει ένα έτος μεταξύ της αρχής εγκαταστάσεως μιας νέας μονάδας μεταποίησης και της πραγματικής θέσεώς της σε λειτουργία. Μετά την εγκατάστασή της, η μονάδα παραγωγής υάλου αυτοκινήτου είναι, λόγω της εξειδικεύσεώς της, πολύ λίγο εύκαμπτη και πρέπει, για να είναι αποδοτική, να λειτουργεί στον μέγιστο βαθμό.

145 Όσον αφορά τη διαδικασία αναπτύξεως των μοντέλων, είναι προφανές ότι, αν μπορούσε να επιλέξει, ο « παραγωγός/δημιουργός » του πρωτοτύπου θα κρατούσε ολόκληρη την αγορά για τον εαυτό του, πραγματοποιώντας έτσι σημαντικές οικονομίες κλίμακος. Δεν θα είχε κανένα συμφέρον να μοιραστεί την αγορά με τους ανταγωνιστές παραγωγούς. Οι κατασκευαστές αυτοκινήτων δεν ακολούθησαν όμως τέτοια πολιτική και η δικογραφία περιέχει εύλωτες αποδείξεις σχετικά με την ισχύ της Fiat στις συμβατικές διαπραγματεύσεις (721 επ.).

146 Όσον αφορά την κατανομή των πηγών εφοδιασμού και τις « ποσοστάσεις » που χορηγούν οι κατασκευαστές αυτοκινήτων, όταν αρνούνται να εξαρτώνται από ένα μόνο προμηθευτή, πρέπει να επισημανθεί ότι ο αριθμός προμηθευτών περιορίζεται σε δύο ή τρεις ανά μοντέλο, πρακτική παρατήρηση στην οποία οφείλεται το σύστημα χορηγήσεως « ποσοστάσεων ». Αυτές οι ποσοστάσεις-μερίδια καθορίζονται κατά ποσοστό και όχι κατά τεμάχια ή ποσότητες. Το μέγεθος που αντιπροσωπεύει η ποσόστωση αυτή εξαρτάται από την εμπορική επιτυχία του εν λόγω μοντέλου αυτοκινήτου. Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται από όλους τους κατασκευαστές αυτοκινήτων στην Ευρώπη και, στην προκειμένη περίπτωση, εφαρμόστηκε από τη Fiat. Υπό τις συνθήκες αυτές ο προμηθευτής διατρέχει έναν κίνδυνο στο μέτρο που, αν οι πωλήσεις ενός μοντέλου ξεπεράσουν τις προβλέψεις, μπορεί να συναντήσει δυσκολίες ως προς την παράδοση του αριθμού τεμαχίων που αντιστοιχούν στο ποσοστό του μεριδίου του και, αν δεν κατορθώσει να παραδώσει, σύμφωνα με την ποσόστωση, ότι του παρήγγειλε η Fiat, κινδυνεύει να υποστεί την κύρωση της μειώσεως της ποσοστάσεως κατά την επόμενη διαπραγμάτευση. Αντίθετα, αν ο προμηθευτής διαπιστώσει, δεχόμενος τις παραγγελίες, ότι δεν συμπληρώνει την ποσόστωσή του, μπορεί να υποβάλει διαμαρτυρία στην κεντρική διεύθυνση αγορών της Fiat. Οι διαπραγματεύσεις των ποσοστάσεων και των τιμών είναι επομένως εξίσου σημαντικές: η χορήγηση μεγαλύτερης ποσοστάσεως επιτυγχάνεται με παραχώρηση όσον αφορά τις τιμές, και γι' αυτό ο προμηθευτής έχει συμφέρον να επαληθεύει συνεχώς αν τηρείται πράγματι η ποσόστωση προμήθειάς του.

147 Οι κατασκευαστές αυτοκινήτων δεν αρκούνται στο να επιβάλουν στους υαλουργούς τις τεχνικές εξειδικεύσεις και τις ποσότητες που απαιτούνται για κάθε μοντέλο, αλλά καθορίζουν και τον ρυθμό των παραδόσεων. Αυτή η απαίτηση παραδόσεων «just in time» σημαίνει ότι οι παραδόσεις πρέπει να λαμβάνουν χώρα την ηθελημένη στιγμή, ενσωματούμενες στον ρυθμό κατασκευής των οχημάτων και όχι, όπως φαίνεται ότι εξέλαβε η Επιτροπή, ότι ο κατασκευαστής μπορεί να στηρίζεται μόνο στους τοπικούς παραγωγούς.

148 Στην κοινή έκθεση των προσφευγουσών σχετικά με την αγορά, η VP προσθέτει ότι η Επιτροπή παραγνώρισε την ειδική θέση που κατέχει στην αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου και την παρουσίασε εσφαλμένα. Η VP δεν πραγματοποιεί η ίδια καμία πράξη μεταποιήσεως ούτε προβαίνει σε μεταποιήσεις μέσω συγγενών εταιριών. Κατά συνέπεια, η VP δεν είναι σε θέση να ανταγωνιστεί κανέναν από τους πελάτες της, συμπεριλαμβανομένης της καταγγέλλουσας επιχειρήσεως Cobelli. Η υιοθέτηση πολιτικής εξαναγκασμού της Cobelli, καθώς και των άλλων πελατών της Νοτίου Ιταλίας, να εξέλθουν από την αγορά θα ήταν αντίθετη προς το συμφέρον της VP. Η καταγγελία Cobelli δεν περιέχει κανένα αξιόπιστο αποδεικτικό στοιχείο που να αποδεικνύει παράνομη συμπεριφορά εκ μέρους της VP. Στην αγορά της υάλου για άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, η VP έχει περίπου τρεις φορές περισσότερους πελάτες από ό,τι οι ανταγωνιστές της, και το 55 % των πελατών της είναι μεταποιητές. Οι πωλήσεις που πραγματοποίησε η VP σε μεταποιητές, οι οποίες καταχωρήθηκαν λογιστικά ως πωλήσεις υάλου, αυξήθηκαν με κανονικό ρυθμό από 42,2 % του συνόλου των πωλήσεων που πραγματοποίησε η VP εκτός του τομέα του αυτοκινήτου το 1985 σε 53,3 % του συνόλου των πωλήσεων αυτών που πραγματοποιήθηκαν το 1988.

149 Εκτός αυτού, αν η Επιτροπή δεν είχε καταστήσει τη VP διάδικο, τα μερίδια αγοράς που κατείχαν από κοινού η SIV και η FP κατά τη λαμβανόμενη υπόψη περίοδο θα κυμαίνονταν, για την υάλου που προορίζεται για τους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, μεταξύ 21,2 % και 36,1 %. Αυτό το μειωμένο μερίδιο αγοράς θα μπορούσε να εξηγήσει το πώς στηρίχθηκε η απόφαση όσον αφορά την αιτίαση για «συλλογική δεσπόζουσα θέση». Κατά τη VP μπορεί να υποστηριχθεί ότι μία από τις υπολανθάνουσες αιτίες της διαδικασίας που κινήθηκε εναντίον της ήταν να δημιουργηθεί μία βάση για τις διαπιστώσεις της Επιτροπής βάσει του άρθρου 86.

150 Η SIV υπογραμμίζει ότι, στην αγορά του αυτοκινήτου, το μερίδιο αγοράς της μειώθηκε από 50,3 σε 37,5 %. Δεν θα είχε καμία χρησιμότητα γι' αυτή να συμμετάσχει στις

« συμπράξεις » με άλλους παραγωγούς, εφόσον υπέστη σημαντική διάβρωση του μεριδίου αγοράς της, ιδίως στις σχέσεις της με τη Fiat, της οποίας υπήρξε ο κύριος προμηθευτής (721 επ.).

3. Τα επιχειρήματα της Επιτροπής

- 151 Η Επιτροπή επιμένει στο γεγονός ότι η ευρωπαϊκή αγορά επιπέδου υάλου χαρακτηριζόταν από υπερεπάρκεια παραγωγικής ικανότητας καθ' όλη την περίοδο που αφορά η απόφαση — δηλαδή την περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου 1982 και Ιουνίου 1987. Ο ισχυρισμός αυτός δεν ανατρέπεται από το γεγονός ότι είναι δυνατόν, εκ των υστέρων, βάσει στατιστικών μεταγενεστέρων των προσβαλλομένων πραγματικών περιστατικών, να διαπιστωθεί ότι η υπερεπάρκεια αυτή ήταν κατώτερη εκείνης που είχε προβλεφθεί. Εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες στατιστικές — δηλαδή τα στοιχεία GEPVP για το έτος 1988 (172, 173 και 174) —, όλη η περίοδος την οποία αφορά η απόφαση χαρακτηριζόταν πράγματι από υπερεπάρκεια παραγωγικής ικανότητας και το γεγονός αυτό αφαιρεί κάθε αξιοπιστία από τους ισχυρισμούς σύμφωνα με τους οποίους οι αυξήσεις των τιμών που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο αυτή, τόσο στον τομέα του αυτοκινήτου όσο και στους υπόλοιπους τομείς, οφείλονταν στη συγκυρία της αγοράς.
- 152 Η Επιτροπή απορρίπτει τον ισχυρισμό σύμφωνα με τον οποίο οι τρεις παραγωγοί κατείχαν μόνο το 30 % της ιταλικής αγοράς της υάλου για τους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου. Τα ποσοστά της αγοράς της υάλου για τους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, όπως προκύπτουν από το παράρτημα II της αποφάσεως, κυμαίνονται περί το 73-79 % της αγοράς. Οι θέσεις των τριών ιταλών παραγωγών ήταν σταθερές. Όχι μόνο η θέση που κατέχουν από κοινού οι τρεις παραγωγοί στην ιταλική αγορά παρέμεινε ουσιαστικά η ίδια (σημείο 11 της αποφάσεως), αλλά επίσης, στο ατομικό επίπεδο, τα μερίδια αγοράς κάθε παραγωγού δεν μεταβλήθηκαν αισθητά, έστω και αν το ποσοστό της SIV υπέστη κάποια μείωση στον τομέα της υάλου αυτοκινήτου.
- 153 Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι οι συμπράξεις μεταξύ των παραγωγών προκύπτουν σαφώς από τα αναφερθέντα στην απόφαση έγγραφα και επαληθεύονται με ακρίβεια από την πραγματικότητα. Ακόμη και αν η αγορά βρισκόταν σε μεγάλη ανάκαμψη, με περιορισμένη προσφορά και πολύ μεγάλη ζήτηση, η συμπεριφορά των επιχειρήσεων θα αποτελούσε απαγορευμένη σύμπραξη.

- 154 'Όσον αφορά τις εισαγωγές στην Ιταλία που πραγματοποιούνται από εταιρίες ελεγχόμενες από τους παραγωγούς (παραδείγματος χάρη τη Boussois), η Επιτροπή θεωρεί ότι θα ήταν παράλογο να αφαιρεθούν από τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι παραγωγοί, διότι αυτό θα προϋπέθετε ένα βαθμό ανεξαρτησίας που δεν υπάρχει στην πραγματικότητα μεταξύ των μελών του ιδίου ομίλου. Δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι οι εισαγωγές αυτές θα μπορούσαν να ανταγωνιστούν την παραγωγή των τριών ιταλών παραγωγών. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, αντίθετα από την περίπτωση της προαναφερθείσας αποφάσεως του Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 1986, Metro κατά Επιτροπής, στην οποία ορισμένες επιχειρήσεις, ελεγχόμενες από τον ίδιο όμιλο, εμπορεύονταν υπό διαφορετικά σήματα προϊόντα που παρουσίαζαν διαφορετικά τεχνικά χαρακτηριστικά σε διαφορετικές τιμές, εδώ πρόκειται για ένα προϊόν που η VP χαρακτηρίζει ως πρωτογενές προϊόν, του οποίου η προστιθέμενη αξία είναι ιδιαίτερος χαμηλή (μη μεταποιημένη επίπεδος ύαλος).
- 155 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ανάλυσή της επικεντρώθηκε στον βαθμό ανταγωνισμού μεταξύ των εισαγωγών που προέρχονται από τη Boussois και το Saint-Gobain (Γαλλία), αφενός, και της παραγωγής των FP, SIV και VP, αφετέρου. Αφαιρουμένων των εισαγωγών αυτών, θα απέμενε ένας σχετικά χαμηλός αριθμός, ο οποίος, έστω και αν αντιπροσώπευε εισαγωγές που πραγματοποιήθηκαν από τους χονδρεμπόρους που ανταγωνίζονται τις FP, VP ή SIV, οπωσδήποτε δεν θα επηρέαζε καθόλου τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Επιτροπή στην απόφαση.
- 156 'Όσον αφορά το αξιόπιστο και την ακρίβεια της καταγγελίας Cobelli σε βάρος των παραγωγών ύαλου, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η απόφασή της στηρίζεται στους ελέγχους που πραγματοποίησε η ίδια και ότι, κάθε φορά που αναφέρεται στην καταγγελία, όλα τα συμπεράσματά που συνάγονται από αυτή και όλα τα κρίσιμα έγγραφα αναφέρονται ρητώς.
- 157 'Όσον αφορά τα επιχειρήματα που προβάλλει η VP, αυτή δεν μπορεί, κατά την άποψη της Επιτροπής, να ισχυρίζεται ότι τα έγγραφα που αναφέρονται στους « παραγωγούς ύαλου » δεν την αφορούν. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ο αριθμός των εγγράφων και η σημερινή οικονομική κατάσταση. Το γεγονός ότι η VP δεν ήταν μεταποιητής ύαλου για τομείς άλλους πλην του αυτοκινήτου μπορεί, οπωσδήποτε, να σήμαινε ότι επεφύλασσε προνομιακή μεταχείριση στους χονδρεμπόρους-μεταποιητές, αλλά όχι ότι τα συμφέροντά της ήταν ουσιωδώς διαφορετικά από αυτά της FP ή της SIV. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι τίποτε δεν αντικρούει το γεγονός ότι η VP αύξησε τις τιμές της συγχρόνως ή λίγο μετά τις SIV και FP.

4. Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 158 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει καταρχάς ότι, μέχρις ενός σημείου, η Επιτροπή δέχθηκε την ανάλυση της αγοράς που πραγματοποίησαν οι προσφεύγουσες. Πράγματι, ένα μεγάλο τμήμα της εκθέσεώς της σχετικά με την παραγωγή επιπέδου υάλου προέρχεται αυτούσιο από το υπόμνημα που υπέβαλε η FP απαντώντας στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων (χωρίς εντούτοις να αναφέρεται, σε όλες τις περιπτώσεις, η πηγή). Ορισμένα από τα αριθμητικά στοιχεία του σημείου 11 και των παραρτημάτων I και II της αποφάσεως προέρχονται επίσης από τις πληροφορίες που έδωσαν οι προσφεύγουσες. Εντούτοις η Επιτροπή χρησιμοποίησε ένα μικρό μέρος των πληροφοριών αυτών, χωρίς η απόφαση ή τα υπομνήματα που υποβλήθηκαν κατά την παρούσα διαδικασία να παρέχουν ενδείξεις σχετικά με τους λόγους για τους οποίους μόνο τα επιλεγέντα αποσπάσματα θεωρήθηκαν αξιόπιστα. Μόνο εντελώς περιστασιακά η Επιτροπή προέβη σε λεπτομερή αντίκρουση των συμπερασμάτων που συνήγαγαν οι προσφεύγουσες από τις πληροφορίες που προέρχονταν από τις ίδιες. Η Επιτροπή ισχυρίστηκε μάλιστα, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι έγγραφες αποδείξεις των συμπράξεων που υπήρξαν μεταξύ των τριών παραγωγών ήταν τόσο σαφείς και ρητές ώστε καθιστούσαν περιττή οποιαδήποτε έρευνα σχετικά με τη δομή της αγοράς.
- 159 Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να συμμεριστεί την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία θα ήταν περιττή η ανάλυση της αγοράς. Το Πρωτοδικείο θεωρεί, αντιθέτως, ότι ο κατάλληλος ορισμός της οικείας αγοράς αποτελεί απαραίτητο και προαπαιτούμενο όρο κάθε κρίσεως αναφερομένης σε συμπεριφορά που θεωρείται αντίθετη προς τον ανταγωνισμό. Έστω και αν η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξετάζει στις αποφάσεις της όλα τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι επιχειρήσεις, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, ενόψει των επιχειρημάτων που πρόέβαλαν οι προσφεύγουσες, όπως αυτά εξετάθησαν προηγουμένως, η Επιτροπή θα έπρεπε να προβεί σε πιο εμπειριστατωμένη έρευνα των δομών και της λειτουργίας της αγοράς ώστε να αποδείξει τους λόγους για τους οποίους τα συμπεράσματα που συνήγαγαν οι προσφεύγουσες ήταν αβάσιμα. Πράγματι, το Πρωτοδικείο έχει να αντιμετωπίσει, από την πλευρά των προσφευγουσών, σειρά λεπτομερών επιχειρημάτων, στηριζομένων σε δεδομένα από τα οποία η ίδια η Επιτροπή άντλησε ορισμένα στοιχεία προς υποστήριξη της αποφάσεώς της και, από την πλευρά της Επιτροπής, μία υπεράσπιση που συνίσταται, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε απλή παραπομπή στην απόφαση.
- 160 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν πρέπει να προβεί σε δική του ανάλυση της αγοράς, αλλά πρέπει να περιοριστεί να εξακριβώσει, στο μέτρο του δυνατού, το βάσιμο των διαπιστώσεων που περιέχονται στην απόφαση και είναι κρίσιμες για την εκτίμηση της υποθέσεως.

α) Επί της εξέλιξης της ιταλικής αγοράς

161 Σύμφωνα με την απόφαση, το παράρτημα I παρουσιάζει την εξέλιξη της αγοράς της επιπέδου υάλου στην Ιταλία. Πρέπει εντούτοις να επισημανθεί ότι οι τρεις πίνακες που περιέχονται στο παράρτημα I περιλαμβάνουν αριθμητικά στοιχεία προερχόμενα από διαφορετικές πηγές. Τα καλούμενα Assovetro και Istat στοιχεία προέρχονται από πίνακες που προσκόμισε η SIV κατά τη διοικητική διαδικασία (183-185, 187-188), ενώ τα αριθμητικά στοιχεία που περιέχονται στις πρώτες γραμμές των πινάκων 1 και 2, αντιστοίχως, φαίνεται ότι προέρχονται από άλλα στοιχεία που προσκόμισαν οι τρεις παραγωγοί. Αυτή η ανάμιξη αριθμητικών στοιχείων προερχομένων από διαφορετικές πηγές είχε, τουλάχιστον, δύο συνέπειες. Αφενός, μειώθηκε η αναλογία των εισαγωγών σε σχέση με την κατανάλωση στην ιταλική αγορά. Αφετέρου, η σχέση εισαγωγές/κατανάλωση από το ένα έτος στο άλλο και, κατά συνέπεια, η έκφραση της εξέλιξης της σχέσεως αυτής (μείωση ή αύξηση) κατά την εξεταζόμενη περίοδο δεν είναι οι ίδιες, όπως θα ήταν αν τα χρησιμοποιούμενα στοιχεία προέρχονταν από την ίδια πηγή.

162 Στη συνέχεια η Επιτροπή, αφού υπολόγισε βάσει των αριθμητικών αυτών στοιχείων τη φαινομένη κατανάλωση διαφανούς υάλου στην Ιταλία, αφαιρέσε τις « εισαγωγές από τη Γαλλία » και τις « εισαγωγές από άλλες χώρες που πραγματοποιήθηκαν από τους τρεις παραγωγούς ». Σε υποσημείωση στο τέλος της σελίδας αναφέρεται ότι:

« Οι εισαγωγές προέλευσης Γαλλίας καταργήθηκαν επειδή στη συγκεκριμένη χώρα υπάρχουν δύο μόνο παραγωγοί, οι Saint-Gobain και Boussois, αντίστοιχα μητρική της Fabbrica Pisana και θυγατρική⁸ της Vernante Pennitalia. Οι εισαγωγές που προέρχονταν από αυτές τις δύο γαλλικές εταιρίες προορίζονται, τις περισσότερες φορές, για τους ιταλούς παραγωγούς. Όταν ορισμένες ποσότητες πωλούνται απευθείας στην ιταλική αγορά από μια από τις εν λόγω γαλλικές εταιρίες, δεν μπορούν να θεωρηθούν σαν ανταγωνιστικές πωλήσεις. »

Από τη δικογραφία προκύπτει ότι τα αριθμητικά στοιχεία που αντιστοιχούν στις « εισαγωγές από τη Γαλλία » αντλήθηκαν από ορισμένα στοιχεία που προσκόμισε η SIV σχετικά με τις συνολικές εξαγωγές από άλλες χώρες προς την Ιταλία (183, 185). Εντούτοις η Επιτροπή, παρ' όλων ότι η προαναφερθείσα υποσημείωση αναγνωρίζει ότι οι εισαγωγές από τη Γαλλία στην Ιταλία δεν προορίζονταν πάντοτε για τους ιταλούς παραγωγούς και παρ' όλων ότι η VP της παρέσχε τα στοιχεία που αφορούν τις πωλήσεις που πραγματοποιήσε στην Ιταλία η Boussois ανεξαρτήτως της αδελφής εταιρίας της (213), φαίνεται ότι θεώρησε, κατά την κατάρτιση των πινάκων που

8 — Σημ. μετφρ.: Ορθότερη μετάφραση: αδελφή εταιρία.

περιλαμβάνονται στο παράρτημα I, ότι όλες οι εισαγωγές όλων των ειδών επιπέδου υάλου που πραγματοποιήθηκαν στην Ιταλία, με προέλευση τη Γαλλία, από εταιρίες συγγενείς προς τους τρεις Ιταλούς παραγωγούς προορίζονταν, σε ποσοστό 100 %, για τους παραγωγούς αυτούς. Η Επιτροπή προσπαθεί να δικαιολογήσει αυτόν τον τρόπο ενεργείας αναφερόμενη στο μικρό μέγεθος των εισαγωγών που προέρχονται από γαλλικές πηγές διαφορετικές από τις εταιρίες που είναι συγγενείς προς τις προσφεύγουσες. Αυτή η προσπάθεια δικαιολογήσεως δεν βρίσκει έρεισμα ούτε στην απόφαση ούτε στη δικογραφία.

163 Η Επιτροπή, απαντώντας σε ερώτηση που υπέβαλε το Πρωτοδικείο, ισχυρίστηκε ότι τα αριθμητικά στοιχεία « εισαγωγές από άλλες χώρες » αναφέρονται αποκλειστικώς στις εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη της Κοινότητας. Επιβεβαίωσε ρητώς ότι τα αριθμητικά αυτά στοιχεία δεν λαμβάνουν υπόψη τις εισαγωγές που προέρχονται από τρίτες χώρες. Προκύπτει όμως από τη δικογραφία ότι οι εισαγωγές από την Τουρκία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης στην Ιταλία ήταν συχνά πολύ σημαντικές για τη λειτουργία της ιταλικής αγοράς επιπέδου υάλου γενικώς. Καλούμενη, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να διευκρινίσει την πηγή των αριθμητικών στοιχείων « εισαγωγές από άλλες χώρες », η Επιτροπή αναφέρθηκε σε ένα έγγραφο το οποίο δεν περιλαμβάνεται στην κοινή δικογραφία και από το οποίο, εξάλλου, δεν φαίνεται να προκύπτουν τα στοιχεία αυτά.

164 Επομένως, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να εξηγήσει στο Πρωτοδικείο τους λόγους για τους οποίους θεώρησε αναγκαίο να αναμίξει στατιστικές προερχόμενες από διαφορετικές πηγές. Εκ πρώτης όψεως, μια τέτοια μεθοδολογία φαίνεται ύποπτη. Εν πάση περιπτώσει, για τους λόγους που μόλις εξετάστησαν, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι οι διαπιστώσεις που αντλούνται από το παράρτημα I της αποφάσεως δεν είναι αξιόπιστες.

165 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι βάσει των εγγράφων που του υπέδειξε η Επιτροπή δεν αποδείχθηκε ούτε ο ισχυρισμός που περιέχεται στο σημείο 6 της αποφάσεως, σύμφωνα με τον οποίο η ιταλική αγορά αντιπροσωπεύει το 20 % περίπου της ευρωπαϊκής αγοράς.

β) Επί των δυνατοτήτων της προσφοράς σε σχέση με τη ζήτηση

166 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, τόσο στην απόφαση όσο και στα υπομνήματά της, τη λιμνάζουσα κατάσταση της αγοράς, που χαρακτηριζόταν από υπερεπάρκεια παραγωγ-

γικής ικανότητας καθ' όλη την περίοδο στην οποία αναφέρεται η απόφαση. Εντούτοις, από πολλές γραφικές παραστάσεις που περιλαμβάνονται στη δικογραφία, και ιδίως από τη γραφική παράσταση 176, στην οποία η Επιτροπή επέστησε την προσοχή του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προκύπτει ότι η διαφορά μεταξύ της «saleable capacity» (ικανότητας προς πώληση) και των «total sales» (συνολικών πωλήσεων) μειώθηκε προοδευτικώς μετά το 1981. Από τη γραφική παράσταση 178, που προέρχεται από το GEPVP, προκύπτει ότι οι πωλήσεις άρχισαν να ξεπερνούν την προς πώληση ικανότητα κατά τη διάρκεια του έτους 1985. Η έκθεση του GEPVP του μηνός Ιουνίου 1987, στην οποία γίνεται ρητή αναφορά στην απόφαση (σημείο 12, τρίτο εδάφιο), αναφέρεται σε «tight supply situation» (στενότητα προσφοράς) το 1986 και το 1987.

167 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν είναι δυνατό να μη ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα έγγραφα αυτά βάσει του ισχυρισμού, στον οποίο φαίνεται ότι στηρίζεται η Επιτροπή, ότι η κατάσταση της αγοράς πρέπει να εκτιμάται βάσει των προβλέψεων και όχι βάσει γεγονότων που αποδεικνύονται εκ των υστέρων. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την υπόθεση που προέβαλε, ότι δηλαδή πρόκειται για λιμνάζουσα αγορά χαρακτηριζόμενη από διαρκή υπερεπάρκεια παραγωγικής ικανότητας.

168 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, στο μέτρο που η υπόθεση ότι πρόκειται για λιμνάζουσα αγορά χαρακτηριζόμενη από διαρκή υπερεπάρκεια παραγωγικής ικανότητας δεν μπορεί να γίνει δεκτή, διότι δεν αποδείχθηκε επαρκώς, είναι ακόμη περισσότερο αναγκαίο να επανεκτιμηθούν οι προερχόμενες από τις προσφεύγουσες πληροφορίες σχετικά με τη θέση σε λειτουργία νέων κλιβάνων float κατά την εν λόγω περίοδο. Πράγματι, οι πληροφορίες αυτές μπορούν να γίνουν δεκτές ως αποτελούσες απόδειξη μιας δραστήριας αγοράς, όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες.

γ) Επί του μεριδίου αγοράς των τριών παραγωγών στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου

169 Σύμφωνα με το σημείο 7 της απόφασης, οι τρεις παραγωγοί κάλυψαν, κατά μέσο όρο, το 79 % της ιταλικής ζήτησης υάλου για τους υπόλοιπους τομείς πλην του αυτοκινήτου. Το σημείο 11 περιλαμβάνει πίνακα των «μεριδίων των τριών εταιριών στην αγορά, που υπολογίζονται με βάση τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II». Εντούτοις, το άθροισμα των αριθμητικών στοιχείων υπό τον τίτλο «λοιποί τομείς» στον πίνακα του σημείου 11 ανέρχεται μόνο για το έτος 1985 σε 79 %. Η Επιτροπή δεν μπόρεσε να δικαιολογήσει ούτε τα αριθμητικά στοιχεία που αναγράφονται στον άλλο πίνακα του σημείου 11, ο οποίος αφορά τα μερίδια αγοράς των SG, SIV και PPG σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

170 Παρ' όλων ότι το Πρωτοδικείο ζήτησε ρητώς να ενημερωθεί για όλες τις πηγές των πινάκων που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα της αποφάσεως, η Επιτροπή δεν ανέφερε τα στοιχεία κανενός εγγράφου που να περιέχει τα προβαλλόμενα « στοιχεία GEPVP » που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του πίνακα 1 του παραρτήματος II. Εξάλλου το Πρωτοδικείο δεν μπόρεσε να συναγάγει ούτε από τη δικογραφία ούτε από τις παρασχεθείσες πληροφορίες αν, και σε ποιο μέτρο, οι πίνακες που περιέχονται στο παράρτημα II καταρτίστηκαν λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι, σύμφωνα με την Επιτροπή, οι εισαγωγές από συγγενείς εταιρίες πρέπει να θεωρηθούν ως τμήμα της ιταλικής παραγωγής.

171 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να δεχθεί ως αφετηρία για την εκτίμηση της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων στην αγορά των λοιπών τομέων πλην του αυτοκινήτου την υπόθεση σύμφωνα με την οποία οι τρεις ιταλοί παραγωγοί κατείχαν πράγματι τα τέσσερα πέμπτα της ιταλικής αγοράς. Το Πρωτοδικείο όμως δεν μπορεί ούτε να δεχθεί ως αποδεδειγμένο το γεγονός ότι τα μερίδια της αγοράς αυτής που κατείχαν οι τρεις παραγωγοί ήταν πολύ μικρότερα. Το Πρωτοδικείο μπορεί μόνο να διαπιστώσει ότι αυτό το σημαντικό στοιχείο παραμένει άγνωστο.

B — Επί των διαπιστώσεων των πραγματικών περιστατικών και επί των αποδείξεων

172 Όπως εξετάθη προηγουμένως (σκέψη 15), η απόφαση εξετάζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων σε τρία κύρια κεφάλαια που αφορούν την αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου, την αγορά του αυτοκινήτου και τις ανταλλαγές υάλου μεταξύ παραγωγών. Το κεφάλαιο που αναφέρεται στην αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου διαρθρώνεται σε πέντε υποκεφάλαια που αφορούν, αντιστοίχως, την ταυτότητα των τιμολογίων, την ταυτότητα των εκπτώσεων, την ταυτότητα ταξινομήσεως των σημαντικότερων πελατών, τα στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών και τις σχέσεις μεταξύ των παραγωγών και των χονδρεμπόρων. Το κεφάλαιο που αφορά την αγορά του αυτοκινήτου διαιρείται σε δύο υποκεφάλαια που αφορούν, αντιστοίχως, τις σχέσεις με τη Fiat και την Piaggio.

173 Ως προς τα περισσότερα ζητήματα πρέπει να εξεταστούν οι αποδείξεις και οι διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών με τη σειρά που ακολουθείται στην απόφαση. Πρέπει εντούτοις να παρατηρηθεί ότι ορισμένα έγγραφα αφορούν δύο ή περισσότερα κεφάλαια και/ή υποκεφάλαια και ότι, κατά συνέπεια, θα είναι αναγκαίο να γίνει παραπομπή στις διαπιστώσεις που έγιναν σε άλλο κεφάλαιο ή υποκεφάλαιο.

1. Η συμπεριφορά των επιχειρήσεων στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου

α) Η ταυτότητα των τιμολογίων

- 174 Σύμφωνα με την απόφαση (σημεία 18 και 19), οι τρεις Ιταλοί παραγωγοί απέστειλαν σχεδόν ταυτοχρόνως και μερικές φορές μάλιστα την ίδια ημέρα πανομοιότυπα τιμολόγια στην ιταλική πελατεία τους. Το παράρτημα III της αποφάσεως απαριθμεί τις ημερομηνίες αποστολής στους πελάτες και τις ημερομηνίες ενάρξεως ισχύος των τιμολογίων αυτών. Η πρωτοβουλία αυτών των μεταβολών των τιμολογίων δεν ανήκε πάντοτε στον ίδιο παραγωγό, αλλά άλλοτε στον ένα και άλλοτε στον άλλο από τους τρεις παραγωγούς. Οι τρεις παραγωγοί απέστειλαν την ίδια ημέρα ή με ελάχιστη χρονική διαφορά το ήμισυ τουλάχιστον των εξετασθέντων τιμολογίων. Τον Νοέμβριο 1981 η VP αναγκάστηκε να ακυρώσει την αύξηση τιμής που είχε αναγγείλει τον προηγούμενο Σεπτέμβριο, διότι οι FP και SIV δεν ακολούθησαν αυτή τη μεταβολή των τιμολογίων. Μετά το επεισόδιο αυτό όλοι « οι παραγωγοί ακολούθησαν πάντοτε και άμεσα τις αυξήσεις των τιμών ».
- 175 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι δεν γίνεται στο σημείο αυτό διάκριση αναλόγως του είδους υάλου στο οποίο αναφέρονται τα τιμολόγια. Πρόκειται επομένως για εντελώς γενική διαπίστωση, που αφορά αποκλειστικώς δύο σημεία: αφενός, την ταυτότητα περιεχομένου των τιμολογίων που απέστειλαν οι τρεις επιχειρήσεις και, αφετέρου, την εγγύτητα της ημερομηνίας αποστολής των τιμολογίων αυτών από τις εν λόγω επιχειρήσεις και της ημερομηνίας ενάρξεως ισχύος τους. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει εντούτοις ότι ο κατάλογος ημερομηνιών που περιλαμβάνεται στο παράρτημα III της αποφάσεως αρχίζει τον μήνα Ιούνιο 1981 και τελειώνει τον μήνα Οκτώβριο 1986, ενώ το άρθρο 1, στοιχείο α, της αποφάσεως περιορίζει την περίοδο της παραβάσεως στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου στην περίοδο από την 1η Ιουνίου 1983 έως τις 10 Απριλίου 1986. Κατά συνέπεια, μόνο τα τιμολόγια που απεστάλησαν κατά τη διάρκεια της τελευταίας αυτής περιόδου μπορούν να ληφθούν υπόψη για την απόδειξη παραβάσεως. Και τα τιμολόγια όμως που απεστάλησαν εκτός της περιόδου αυτής παρουσιάζουν ενδιαφέρον όσον αφορά τη μεθοδολογία της αποφάσεως. Δεδομένου ότι ούτε οι αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως ούτε το παράρτημα III δεν περιέχουν διευκρινίσεις ως προς το περιεχόμενο των τιμολογίων αυτών, το Πρωτοδικείο θεώρησε αναγκαίο να εξετάσει κάθε περίπτωση χωριστά.
- 176 Στις 26 Ιουνίου 1981 (427), η FP ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη και χρωματισμένη ύαλο, με ισχύ από τις 25 Ιουλίου 1981. Στις 14 Ιουλίου 1981 (300), η SIV ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για τα ίδια είδη υάλου με ισχύ από τις 14 Σεπτεμβρίου 1981. Ο τιμοκατάλογος της SIV για την άχρωμη ύαλο ήταν πανομοιότυπος με τον τιμοκατάλογο της FP για την ύαλο από 3 χιλιοστόμετρα έως 12 χιλιοστόμετρα σε στερεότυπο μέτρο και σε μεγάλες πλάκες. Το Πρωτοδικείο δεν έχει στη

διάθεσή του τον τιμοκατάλογο της SIV για τη χρωματισμένη ύαλο. Την 1η Σεπτεμβρίου 1981 (494), η VP ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη και τραβηχτή ύαλο με ισχύ από 1ης Οκτωβρίου 1981. Την εποχή εκείνη η VP δεν κατασκεύαζε χρωματισμένη ύαλο. Ο τιμοκατάλογος της VP για την άχρωμη ύαλο ήταν πανομοιότυπος με τους τιμοκαταλόγους που είχαν αναγγείλει η FP και η SIV μερικές εβδομάδες νωρίτερα, εκτός από τον τιμοκατάλογο για την ύαλο των 3 χιλιοστομέτρων. Με επιστολή της 9ης Νοεμβρίου 1981 (497) η VP ακύρωσε τους τιμοκαταλόγους που ανήγγειλε την 1η Σεπτεμβρίου 1981 και επανέφερε σε ισχύ τους προγενέστερους τιμοκαταλόγους της 23ης Μαρτίου 1981. Την 1η Φεβρουαρίου 1982 (A183), η VP ανήγγειλε και πάλι νέους τιμοκαταλόγους με ισχύ από την 1η Μαρτίου 1982. Οι τιμοκατάλογοι αυτοί ήταν πανομοιότυποι με τους τιμοκαταλόγους που είχε αναγγείλει η VP την 1η Σεπτεμβρίου 1981 και τους οποίους είχε ακυρώσει στις 9 Νοεμβρίου 1981. Επομένως, εσφαλμένα ισχυρίζεται η απόφαση, στο σημείο 19, ότι η « VP (...) αναγκάστηκε να ακυρώσει τον Νοέμβριο 1981 την αύξηση τιμής που είχε αναγγείλει τον προηγούμενο Σεπτέμβριο διότι η FP και η SIV δεν ακολούθησαν τις μεταβολές των τιμολογίων της VP ».

177 Στις 7 Μαΐου 1982 (430), η FP ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη και χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 15 Ιουνίου 1982. Στις Μαΐου 1982 (302), η SIV ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη και χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 30 Ιουνίου 1982. Ο τιμοκατάλογος της SIV για την άχρωμη ύαλο ήταν πανομοιότυπος με αυτόν της FP. Το Πρωτοδικείο δεν έχει στη διάθεσή του τον τιμοκατάλογο της SIV για τη χρωματισμένη ύαλο. Στις 24 Ιουνίου 1982 (498), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από την 1η Σεπτεμβρίου 1982. Ο τιμοκατάλογος της VP ήταν πανομοιότυπος με αυτούς της FP και της SIV, εκτός από τον τιμοκατάλογο για την ύαλο των 3 χιλιοστομέτρων.

178 Στις 17 Φεβρουαρίου 1983 (A185), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 5 Απριλίου 1983. Στις 7 Μαρτίου 1983 (433), η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο (μόνο), πανομοιότυπο με αυτόν της VP για τις υάλους από 3 χιλιοστόμετρα έως 12 χιλιοστόμετρα σε στερεότυπο μέτρο και σε μεγάλες πλάκες, με ισχύ από τις 11 Απριλίου 1983. Την ίδια ημέρα, στις 7 Μαρτίου 1983 (A047), η SIV ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη και χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 7 Απριλίου 1983. Ο τιμοκατάλογος για την άχρωμη ύαλο ήταν επίσης πανομοιότυπος με αυτόν της VP. Μη έχοντας στη διάθεσή του τον τιμοκατάλογο της SIV για τη χρωματισμένη ύαλο, το Πρωτοδικείο δεν είναι σε θέση να τον συγκρίνει με τους τιμοκαταλόγους των άλλων παραγωγών γι' αυτό το είδος υάλου.

179 Στις 21 Ιουλίου 1983 (500), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 10 Οκτωβρίου 1983. Στις 2 Σεπτεμβρίου 1983 (A014), η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 5 Σεπτεμβρίου 1983. Στις 19 Σεπτεμβρίου 1983 (304), η SIV ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη

και χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 2 Νοεμβρίου 1983. Ο τιμοκατάλογος για την άχρωμη ύαλο ήταν πανομοιότυπος με αυτόν της VP για την ύαλο από 3 χιλιοστόμετρα έως 10 χιλιοστόμετρα σε στερεότυπο μέτρο και σε μεγάλες πλάκες· ο τιμοκατάλογος για τη χρωματισμένη ύαλο ήταν πανομοιότυπος με αυτόν της FP. Στις 26 Σεπτεμβρίου 1983 (A001), η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο, πανομοιότυπο με τους τιμοκαταλόγους της VP και της SIV για την ύαλο από 3 χιλιοστόμετρα έως 10 χιλιοστόμετρα σε στερεότυπο μέτρο και σε μεγάλες πλάκες, με ισχύ από τις 2 Νοεμβρίου 1983.

180 Στις 16 Δεκεμβρίου 1983 (A187), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 15 Φεβρουαρίου 1984. Ο τιμοκατάλογος αυτός, όπως όλοι οι μεταγενέστεροι τιμοκατάλογοι της VP, περιελάμβανε μία τιμή για την ύαλο των 2 χιλιοστομέτρων. Στις 27 Δεκεμβρίου 1983 (A003), η FP ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη ύαλο και τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 13 Φεβρουαρίου 1984. Στις 28 Δεκεμβρίου 1983 (A049), η SIV ανήγγειλε πανομοιότυπο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 20 Φεβρουαρίου 1984. Οι τιμοκατάλογοι που ανήγγειλαν οι FP και SIV δεν περιελάμβαναν τιμή για την ύαλο των 2 χιλιοστομέτρων. Αυτή η διαφορά μεταξύ των τιμοκαταλόγων των SIV και FP, αφενός, και της VP, αφετέρου, εξακολούθησε να υπάρχει. Οι τιμοκατάλογοι των SIV και FP ήταν πανομοιότυποι. Διέφεραν από τον τιμοκατάλογο της VP όσον αφορά την ύαλο των 4 χιλιοστομέτρων και 5 χιλιοστομέτρων σε στερεότυπο μέτρο, και των 19 χιλιοστομέτρων σε μεγάλες πλάκες.

181 Στις 20 Απριλίου 1984 (A189), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 21 Μαΐου 1984. Στις 7 Μαΐου 1984 (A051), η SIV ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο, πανομοιότυπο με αυτόν της VP (με εξαίρεση την ύαλο των 2 χιλιοστομέτρων), με ισχύ από τις 23 Μαΐου 1984. Η FP δεν ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο γι' αυτό το είδος ύαλου. Την ίδια ημέρα, στις 7 Μαΐου 1984 (A051), η SIV ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο. Η αναγγελία αυτή αναφέρεται στο παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως, ο τιμοκατάλογος όμως δεν περιλαμβάνεται στη δικογραφία. Φαίνεται, χωρίς να μπορέσει το Πρωτοδικείο να το εξακριβώσει, ότι η FP δεν ανήγγειλε ούτε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο.

182 Στις 3 Ιουλίου 1984 (435 & 308), οι FP και SIV ανήγγειλαν νέους πανομοιότυπους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 20 Αυγούστου 1984 (FP) και τις 3 Σεπτεμβρίου 1984 (SIV). Οι τιμοκατάλογοι αυτοί περιείχαν αισθητή μείωση των τιμών, επαναφέροντάς τες στο επίπεδο μεταξύ των τιμοκαταλόγων του Σεπτεμβρίου και του Δεκεμβρίου 1983. Την ίδια ημέρα, στις 3 Ιουλίου 1984 (435), η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 20 Αυγούστου 1984. Η SIV δεν προέβη σε νέα αναγγελία. Στις 27 Ιουλίου 1984 (502), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο και, για πρώτη φορά, τιμοκατάλογο για τη χρω-

ματισμένη ύαλο, με ισχύ από τις 3 Σεπτεμβρίου 1984. Ο τιμοκατάλογος της VP για την άχρωμη ύαλο ήταν πανομοιότυπος με αυτούς της FP και SIV για την ύαλο σε μεγάλες πλάκες, διέφερε όμως αισθητά όσον αφορά την ύαλο σε στερεότυπο μέτρο. Ο τιμοκατάλογος της VP για τη χρωματισμένη ύαλο ήταν επίσης πανομοιότυπος με αυτόν της FP για την ύαλο σε μεγάλες πλάκες από 3 χιλιοστόμετρα έως 12 χιλιοστόμετρα, διέφερε όμως αισθητά όσον αφορά την ύαλο σε στερεότυπο μέτρο. Και στις δύο περιπτώσεις οι τιμές για την ύαλο σε στερεότυπο μέτρο που προέβλεπαν οι τιμοκατάλογοι της VP ήταν ανώτερες από τις τιμές που προέβλεπαν οι τιμοκατάλογοι των FP και SIV.

183

Στις 25 Οκτωβρίου 1984 (505), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο και μη αναφερόμενη στο παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως μεταβολή της τιμής της χρωματισμένης ύαλου σε στερεότυπο μέτρο με ισχύ από τις 9 Νοεμβρίου 1984. Η επιστολή που περιείχε την αναγγελία αυτή ήταν διατυπωμένη ως εξής:

«Όπως θα δείτε, ο τιμοκατάλογος αυτός αντικατοπτρίζει την κατάσταση των τιμών που ισχύουν σήμερα στην ιταλική αγορά.

Πράγματι, καταργήσαμε — όπως έπραξαν εδώ και μερικούς μήνες οι άλλοι παραγωγοί — την υπάρχουσα διαφορά τιμής μεταξύ “στερεότυπου μέτρου” και “μεγάλων πλακών”, χωρίς να μεταβάλλουμε τις τιμές για τις μέσες διαστάσεις πάχους.

Μεταβάλαμε εντούτοις ελαφρώς τις τιμές ορισμένων άλλων διαστάσεων πάχους, για να τις προσαρμόσουμε καλύτερα στο κόστος παραγωγής τους σε σχέση (με τις τιμές) των άλλων διαστάσεων πάχους.

Φυσικά, εφόσον ο νέος τιμοκατάλογος αντικατοπτρίζει μόνο τη σημερινή κατάσταση των τιμών στην αγορά μας, δεν λαμβάνει πλήρως υπόψη τις συνεχείς αυξήσεις του κόστους παραγωγής (όπως την ενέργεια, το εργατικό δυναμικό, τις μεταφορές, τη συσκευασία και τις πρώτες ύλες). Οι αυξήσεις αυτές όμως θα ληφθούν υπόψη στον επόμενο τιμοκατάλογό μας, ο οποίος θα εκδοθεί πιθανώς τον επόμενο Ιανουάριο.

Όσον αφορά τον τιμοκατάλογο μας για την κίτρινη (χρώμα ορείχαλκου) και πράσινη ύαλο με τη μέθοδο float, αυτός παραμένει αμετάβλητος: καταργήσαμε όμως, και σ' αυτό τον τιμοκατάλογο, τη διαφορά τιμής μεταξύ "στερεότυπου μέτρου" και "μεγάλων πλακών".

Ας σημειωθεί τέλος ότι θεωρήσαμε απαραίτητο να επιφέρουμε ορισμένες ελαφρές μεταβολές στον αριθμό των προσφερομένων διαστάσεων για ορισμένα πάχη.»

Πράγματι, από τη σύγκριση του τιμοκαταλόγου που ανήγγειλε η VP στην επιστολή αυτή με τους τιμοκαταλόγους που ανήγγειλαν οι FP και SIV τον προηγούμενο Ιούλιο προκύπτει ότι, αφενός, η VP ευθυγραμμίστηκε προς τις FP και SIV προτείνοντας την ίδια τιμή για την ύαλο σε στερεότυπο μέτρο και σε μεγάλες πλάκες και ότι, αφετέρου, ορισμένες από τις τιμές της VP ήταν πανομοιότυπες με αυτές που πρότειναν οι FP και SIV, ενώ άλλες τιμές δεν ήταν πανομοιότυπες.

- 184 Στις 12 Νοεμβρίου 1984 (438), η FP ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη και χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 16 Ιανουαρίου 1985. Στις 15 Νοεμβρίου 1984 (310), η SIV ανήγγειλε πανομοιότυπους τιμοκαταλόγους με ισχύ από τις 15 Ιανουαρίου 1985. Στις 22 Νοεμβρίου 1984 (508), η VP ανήγγειλε τους νέους τιμοκαταλόγους της για την άχρωμη και χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 14 Ιανουαρίου 1985. Αυτοί οι τιμοκατάλογοι της VP επανεισήγαγαν ορισμένες διαφορές μεταξύ των τιμών «στερεότυπου μέτρου» και των τιμών για τις «μεγάλες πλάκες». Επί δεκαέξι τιμών για την άχρωμη ύαλο, εκτός από την ύαλο των 2 χιλιοστομέτρων, μόνο πέντε τιμές είναι πανομοιότυπες με αυτές που προβλέπουν οι τιμοκατάλογοι των FP και SIV. Οι τιμές της VP για τη χρωματισμένη ύαλο σε μεγάλες πλάκες είναι πανομοιότυπες με αυτές των FP και SIV, οι τιμές της όμως για την ύαλο σε στερεότυπο μέτρο είναι διαφορετικές, πράγμα που οφείλεται στο γεγονός ότι οι FP και SIV διατήρησαν τις ίδιες τιμές για τα δύο μέτρα.

- 185 Στις 7 Μαρτίου 1985 (511), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 14 Μαρτίου 1985. Ο τιμοκατάλογος αυτός είχε ως μόνο αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών της ύαλου σε στερεότυπο μέτρο. Στις 11 Μαρτίου 1985 (313), η SIV ανήγγειλε αύξηση των τιμών της για τη συσκευασμένη άχρωμη ύαλο. Οι τιμές που πρόβλεπε αυτός ο τελευταίος τιμοκατάλογος ήταν οι ίδιες με τις τιμές που πρόβλεπε ο τιμοκατάλογος της VP για την ύαλο σε στερεότυπο μέτρο. Η FP δεν ανήγγειλε καμία μεταβολή των τιμοκαταλόγων της κατά τον χρόνο αυτό.

- 186 Στις 13 Μαΐου 1985 (314 & 441), οι SIV και FP ανήγγειλαν νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 15 (SIV) και 18 (FP) Ιουνίου 1985. Στις 27 Μαΐου 1985 (513), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 24 Ιουνίου 1985. Οι τρεις τιμοκατάλογοι ήταν πανομοιότυποι, με μόνη εξαίρεση ότι η τιμή της SIV ήταν διαφορετική για την ύαλο των 5 χιλιοστομέτρων σε στερεότυπο μέτρο.
- 187 Στις 8 Ιουλίου 1985 (515) — και όχι στις 8 Αυγούστου 1985, όπως υποστηρίζεται στην απόφαση — η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 2 Σεπτεμβρίου 1985. Ούτε η FP ούτε η SIV ανήγγειλαν μεταβολή των τιμών τους για τη χρωματισμένη ύαλο κατά τον χρόνο αυτό.
- 188 Στις 26 Ιουλίου 1985 (386 & A053), η SIV ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 29 Ιουλίου 1985. Σε ακαθόριστη ημερομηνία, περί τα τέλη Ιουλίου 1985, πιθανώς στις 28 Ιουλίου 1985 (A007 & A008), η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από την 1η Αυγούστου 1985. Ο τιμοκατάλογος αυτός ήταν πανομοιότυπος με τον τιμοκατάλογο της SIV, εκτός από μία τιμή, την τιμή της στερεοτύπου υάλου των 10 χιλιοστομέτρων. Στις 31 Ιουλίου 1985 (517 & 598), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο, πανομοιότυπο με αυτόν της FP, με ισχύ από τις 5 Αυγούστου 1985 και όχι από τις 3 Αυγούστου 1985, όπως υποστηρίζεται στην απόφαση. Οι συνθήκες υπό τις οποίες έγινε αυτή η μεταβολή τιμής θα εξεταστούν στο κεφάλαιο Β.1. δ «Στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών» (βλ. κατωτέρω, σκέψεις 221 και 222).
- 189 Στις 28 Αυγούστου 1985 (A055), η SIV ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 4 Οκτωβρίου 1985. Οι τιμές που προέβλεπε ο τιμοκατάλογος αυτός ήταν ανώτερες από αυτές που προέβλεπε ο τιμοκατάλογος της VP που είχε αναγγελθεί τον Ιούλιο 1985. Σε ακαθόριστη ημερομηνία, κατά τη διάρκεια του μηνός Σεπτεμβρίου 1985 (A013), η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο πανομοιότυπο με τον τιμοκατάλογο που ανήγγειλε η SIV. Στις 12 Σεπτεμβρίου 1985 (βλ. την αναγγελία της 6ης Φεβρουαρίου 1986, A191, παράγραφος 3), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο, που δεν αναφέρεται στο παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως. Αυτός ο νέος τιμοκατάλογος προέβλεπε αύξηση κατά 8% σε σχέση με τις τιμές που προέβλεπε ο τιμοκατάλογος που είχε αναγγελθεί τον Ιούλιο (υπόμνημα του Giordano, υπαλλήλου της VP, της 11ης Σεπτεμβρίου 1985,

528). Ο τιμοκατάλογος του Σεπτεμβρίου 1985 δεν περιλαμβάνεται στη δικογραφία, βάσει των άλλων όμως στοιχείων της δικογραφίας το Πρωτοδικείο μπορεί να διαπιστώσει ότι μία τέτοια αύξηση κατά 8 % σε σχέση με τον τιμοκατάλογο του Ιουλίου 1985 θα οδηγούσε τις τιμές της VP σε επίπεδο σαφώς ανώτερο του επιπέδου των τιμών που προέβλεπαν οι τιμοκατάλογοι των FP και SIV που είχαν μόλις αναγγελθεί.

190 Στις 21 Οκτωβρίου 1985 (384 & A057), η SIV ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 28 Οκτωβρίου 1985. Σε ακαθόριστη ημερομηνία, περί τα τέλη Οκτωβρίου, η FP ανήγγειλε πανομοιότυπο τιμοκατάλογο (479) με ισχύ από τις 25 Οκτωβρίου 1985 (A010). Στο σημείο αυτό η απόφαση (παράρτημα III, υποσημείωση 2) επισημαίνει ότι η FP, στην απάντησή της στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, ισχυρίστηκε ότι αυτός ο νέος τιμοκατάλογος είχε ανακοινωθεί με τηλεγράφημα, αντίγραφο του οποίου (έγγραφο 16), με ημερομηνία 19 και 21 Οκτωβρίου 1985, είχε επισυναφθεί στον φάκελο της υποθέσεως κατά τη διοικητική διαδικασία. Ένα τέτοιο τηλεγράφημα δεν περιλαμβάνεται στη δικογραφία που διαβιβάστηκε στο Πρωτοδικείο, το οποίο εξάλλου διαπίστωσε ότι ένα άλλο έγγραφο, προερχόμενο από την FP (A010) αναφέρει ότι ένας νέος τιμοκατάλογος με άμεση ισχύ είχε αναγγελθεί στις 25 Οκτωβρίου 1985. Στις 25 Οκτωβρίου 1985 (519), η VP ανήγγειλε επίσης νέο τιμοκατάλογο, με ισχύ από τις 4 Νοεμβρίου 1985, πανομοιότυπο με αυτούς της SIV και FP.

191 Στις 6 Φεβρουαρίου 1986 (A191), η VP ανήγγειλε σημαντική αύξηση των τιμών της για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 3 Μαρτίου 1986 (και όχι από την 1η Απριλίου 1986, όπως υποστηρίζεται στην απόφαση). Τον Φεβρουάριο 1986, χωρίς να είναι γνωστή η ακριβής ημερομηνία, η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο (445) για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 10 Μαρτίου 1986. Στις 10 Μαρτίου 1986 (443), η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 17 Μαρτίου 1986. Σε οκτώ από δεκατέσσερις περιπτώσεις οι τιμές της FP για τη χρωματισμένη ύαλο ήταν οι ίδιες με αυτές που είχε αναγγείλει η VP. Στις 14 Μαρτίου 1986 (316), η SIV ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 24 Μαρτίου 1986. Στη δικογραφία περιλαμβάνεται ένας τιμοκατάλογος της SIV για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 17 Μαρτίου 1986, χωρίς να είναι εντούτοις γνωστή η ημερομηνία εκδόσεώς του. Οι τιμές της SIV για τη χρωματισμένη ύαλο ήταν οι ίδιες με αυτές της VP. Οι τιμές της SIV για την άχρωμη ύαλο ήταν, σε δεκατρείς από δεκαέξι περιπτώσεις, διαφορετικές από τις τιμές που είχε αναγγείλει η FP. Τέλος, στις 21 Μαρτίου 1986 (521), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από την 1η Απριλίου 1986. Σε τέσσερις από δεκαέξι περιπτώσεις οι τιμές της VP ήταν διαφορετικές από αυτές της FP· σε δέκα από δεκαέξι περιπτώσεις ήταν διαφορετικές από τις τιμές της SIV. Οι συνθήκες υπό τις οποίες έγινε αυτή η τελευταία αύξηση εκ μέρους της VP θα εξεταστούν στο κεφάλαιο Β.1. δ «Στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών» (βλ. κατωτέρω, σκέψη 214).

192

Στις 9 Σεπτεμβρίου 1986 (A059), η SIV ανήγγειλε νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη και χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 29 Σεπτεμβρίου 1986. Σύμφωνα με το παράρτημα III της αποφάσεως η FP ανήγγειλε, στις 17 Σεπτεμβρίου 1986, νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από την 1η Οκτωβρίου 1986. Ούτε η αναγγελία αυτή ούτε ο τιμοκατάλογος της FP περιλαμβάνονται στη δικογραφία που διαβιβάστηκε στο Πρωτοδικείο. Εντούτοις, σε εσωτερικό έγγραφο της VP, με ημερομηνία 29 Σεπτεμβρίου 1986 (530), αναφέρεται ότι «μερικές ημέρες μετά (την αναγγελία της SIV), στις 17 Σεπτεμβρίου, ο Saint-Gobain δημοσίευσε τον τιμοκατάλογό του, παρόμοιο με αυτόν της SIV, από τον οποίο διέφερε γενικώς μόνον όσον αφορά τη στρογγυλοποίηση των αριθμών». Αφού αναφέρει ότι «δεν συμφωνούμε με αυτές τις αυξήσεις» ο συντάκτης του εγγράφου προβαίνει σε ανάλυση της τακτικής που πρέπει να ακολουθηθεί στον τομέα της αύξησεως των τιμών. Μία ημέρα μετά την έκδοση του εγγράφου αυτού, στις 30 Σεπτεμβρίου 1986 (523), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για την άχρωμη ύαλο με ισχύ από τις 31 Οκτωβρίου 1986. Ο τιμοκατάλογος αυτός δεν περιείχε, σε καμία από τις δεκαοκτώ περιπτώσεις, τιμή πανομοιότυπη με αυτές που προέβλεπε ο τιμοκατάλογος της SIV. Σε εσωτερικό έγγραφο της FP, με ημερομηνία 7 Οκτωβρίου 1986 (446), αναφέρεται ότι:

«Τον Σεπτέμβριο η F. Pisana και η SIV εξέδωσαν νέο τιμοκατάλογο Planilux (άχρωμη ύαλος) και Parsol (χρωματισμένη ύαλος) με μικρές βαθμιαίες αυξήσεις (...) που οδηγούσε σε μέση αύξηση κατά 6,5% περίπου (...) Πριν από μερικές ημέρες εξεδόθη ο τιμοκατάλογος PPG (VP) μόνο για το Planilux (άχρωμη ύαλος), που διαφέρει από τον δικό μας και προβλέπει μέση αύξηση κατά 4,8%.»

Ο συντάκτης του εγγράφου συνάγει το συμπέρασμα ότι η FP δεν μπορούσε να διατηρήσει τον δικό της τιμοκατάλογο. Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι η FP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο συγχρόνως με τον τιμοκατάλογό της για την άχρωμη ύαλο, αναγγελία που δεν αναφέρεται στο παράρτημα III της αποφάσεως. Στις 20 Οκτωβρίου 1986 (526), η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο για τη χρωματισμένη ύαλο με ισχύ από τις 15 Νοεμβρίου 1986. Οι τιμές που προέβλεπε ο τιμοκατάλογος αυτός ήταν, σε όλες τις περιπτώσεις, αισθητά κατώτερες από τις τιμές του τιμοκαταλόγου της SIV της 9ης Σεπτεμβρίου 1986.

193

Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι από την έρευνα αυτή προκύπτει ότι το παράρτημα III της αποφάσεως δίνει μόνο μερική, και συχνά ανακριβή, εικόνα της χρονολογίας και των συνθηκών υπό τις οποίες έλαβαν χώρα οι μεταβολές των τιμών που πραγματοποιήσαν οι τρεις παραγωγοί. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ότι, όπως υποστηρίζεται στην απόφαση, οι τρεις Ιταλοί παραγωγοί απέστειλαν σχεδόν ταυτοχρόνως και μερικές φορές μάλιστα την ίδια ημέρα πανομοιότυπα τιμολόγια στην ιτα-

λική πελατεία τους. Αντίθετα, μόνο κατά τους μήνες Μάιο, Ιούλιο και Οκτώβριο 1985 οι ανακοινώσεις των τριών παραγωγών συμπίπτουν πράγματι, κατά την έννοια της αποφάσεως, τόσο ως προς τις ημερομηνίες όσο και ως προς τις τιμές, μόνο για την άχρωμη ύαλο. Όσον αφορά τον Ιούλιο 1985, από την εξέταση των αποδείξεων στο κεφάλαιο Β.1. δ «Στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών» θα προκύψει ότι η VP έλαβε την απόφαση να μεταβάλει τις τιμές της μόνο μερικές ημέρες μετά την αναγγελία νέων τιμοκαταλόγων από τη SIV και την FP.

194 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξάλλου, ότι από την εξέταση αυτή προκύπτει ότι υπήρξαν σημαντικές διαφορές μεταξύ του ρυθμού ανακοινώσεων της VP και του ρυθμού ανακοινώσεων των FP και SIV. Από την εξέταση αυτή προκύπτει επίσης ότι ο ρυθμός μεταβολής των τιμών για τη χρωματισμένη ύαλο ήταν εντελώς διαφορετικός από αυτόν των μεταβολών που αφορούν την άχρωμη ύαλο.

195 Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι είναι ανακριβής ο ισχυρισμός της αποφάσεως (σημείο 19, δεύτερο εδάφιο) ότι «μετά το επεισόδιο με τη VP το 1981, οι παραγωγοί ακολούθησαν πάντοτε και αμέσως τις αυξήσεις των τιμών».

196 Εντούτοις, από την έρευνα που πραγματοποίησε το Πρωτοδικείο προκύπτει ότι υπήρξε, μέχρι τον Οκτώβριο 1985, σχεδόν μόνιμη σύμπτωση, τόσο όσον αφορά την ημερομηνία όσο και την τιμή, μεταξύ των ανακοινώσεων της FP και της SIV όσον αφορά την άχρωμη ύαλο. Οι συνέπειες της διαπιστώσεως αυτής θα εξεταστούν κατωτέρω (σκέψεις 326 έως 333) υπό το πρίσμα των λόγων ακυρώσεως που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες και αφορούν τη διαδικασία. Το Πρωτοδικείο εξάλλου επισημαίνει ότι τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής δεν στηρίζουν τον ισχυρισμό της FP σύμφωνα με τον οποίο εξέδιδε πάντοτε τους νέους «εποχιακούς» τιμοκαταλόγους της δύο φορές ετησίως.

β) Η ταυτότητα των εκπτώσεων

197 Σύμφωνα με την απόφαση (σημεία 20 και 21) οι τρεις παραγωγοί εφάρμοσαν επί των τιμών πανομοιότυπες εκπτώσεις ανάλογα με τις κατηγορίες ή τα επίπεδα στα οποία

ταξινομήθηκαν οι πελάτες. Η απόφαση απαριθμεί, για τα έτη 1983 έως 1986, τις εκπτώσεις που χορηγήθηκαν στους πελάτες που ταξινομήθηκαν στις κατηγορίες ή επίπεδα Α, Β και Γ. Η σύμπτωση της κλίμακας των εκπτώσεων που χορήγησαν οι τρεις παραγωγοί στους πελάτες δεν εξηγείται από αντικειμενικούς παράγοντες, όπως οι ποσότητες που αγοράστηκαν από έναν παραγωγό ή οι όροι πληρωμής. « Πράγματι, όπως έγινε παραδεκτό κατά την ακρόαση, κάθε πελάτης αγοράζει το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών του από έναν προμηθευτή και κατανέμει το υπόλοιπο στους άλλους παραγωγούς, έχοντας εξασφαλίσει τους ίδιους όρους για την αγορά οποιασδήποτε ποσότητας από οποιονδήποτε προμηθευτή. »

198 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει, καταρχάς, ότι οι διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών, για τις οποίες μόνον πρόκειται εν προκειμένω, αφορούν την ταυτότητα των εκπτώσεων που χορήγησαν οι τρεις παραγωγοί στους πελάτες που ταξινομήθηκαν στις τρεις κατηγορίες Α, Β και Γ. Η απόφαση εξετάζει αργότερα το ζήτημα της ταυτότητας των πελατών που ταξινομήθηκαν σ' αυτές τις τρεις κατηγορίες (σημεία 22 και 23) και αυτό της εφαρμογής των εκπτώσεων στο στάδιο της εκδόσεως των τιμολογίων (σημείο 34). Η ακολουθούμενη συλλογιστική στηρίζεται επομένως στην υπόθεση ότι οι τρεις παραγωγοί είχαν ταξινομήσει τους πελάτες τους σύμφωνα με κοινό σύστημα κατηγοριών ή επιπέδων. Εντούτοις, δεν εξηγείται ρητά στην απόφαση πού στηρίζεται η υπόθεση αυτή.

199 Καλούμενη να εξηγήσει στο Πρωτοδικείο βάσει ποιων εγγράφων διαπίστωσε ταυτότητα εκπτώσεων, η Επιτροπή αναφέρεται σε μία σειρά εγγράφων (319-351, 452-463, 544-571, Α016-Α037, Α121-Α127 και Α194-Α285) που συνίστανται σε πίνακες που βρέθηκαν στα αρχεία καθενός από τους τρεις παραγωγούς, στους οποίους οι παραγωγοί είχαν σημειώσει τις εκπτώσεις που είχαν από καιρού εις καιρόν χορηγήσει στους πελάτες τους. Από την εξέταση των εγγράφων αυτών προκύπτει ότι μόνο η SIV είχε υιοθετήσει σύστημα ταξινομήσεως των πελατών της σε κατηγορίες Α, Β, Γ και Δ, και αυτό μόνο από τις 11 Μαρτίου 1985 (335). Πριν από την ημερομηνία αυτή η SIV είχε ταξινομήσει τους πελάτες της σε δύο επίπεδα (livelli), αναλόγως της περιοχής. Από τα έγγραφα που προέρχονται από τη SIV προκύπτει ότι η SIV χορηγούσε βασική έκπτωση για κάθε κατηγορία ή επίπεδο και ότι στη συνέχεια χορηγούσε συμπληρωματικές εκπτώσεις. Οι πίνακες που προέρχονται από την FP και τη VP συνίστανται μόνο σε μακροσκελείς καταλόγους πελατών, που αφορούν διάφορες περιόδους, και αναφέρουν, δίπλα στο όνομα κάθε πελάτη, τα ποσοστά εκπτώσεως που του είχαν χορηγηθεί. Προκύπτει ότι η VP εφάρμοζε τουλάχιστον επτά επίπεδα εκπτώσεων (βλ., παραδείγματος χάρι, 544). Στο μέτρο που το Πρωτοδικείο μπόρεσε να αναχθεί στη μεθοδολογία που υιοθέτησε η Επιτροπή, η μεθοδολογία αυτή φαίνεται ότι συνίστατο στη

σύγκριση των εκπτώσεων που χορήγησαν οι τρεις παραγωγοί σε ορισμένες εταιρίες, από την οποία η Επιτροπή άντλησε το συμπέρασμα, πρώτον, ότι όλοι οι παραγωγοί είχαν υιοθετήσει το ίδιο σύστημα ταξινομήσεως των πελατών τους και, δεύτερον, ότι είχαν χορηγήσει τις ίδιες εκπτώσεις σε κάθε κατηγορία πελατών.

200 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε, βάσει της σειράς των προαναφερθέντων εγγράφων, χωρίς το περιεχόμενό τους να αποδεικνύεται από άλλα στοιχεία, να συναγάγει ούτε την υπόθεση ότι οι τρεις παραγωγοί είχαν ταξινομήσει τους πελάτες τους σύμφωνα με κοινό σύστημα ούτε, πολύ περισσότερο, τη διαπίστωση ότι οι τρεις παραγωγοί εφήρμοσαν πανομοιότυπες εκπτώσεις βάσει της ταξινομήσεως αυτής. Πράγματι, από την εξέταση των πινάκων των τριών παραγωγών προκύπτει ότι αυτοί δεν εφήρμοσαν όλοι τις εκπτώσεις τους σύμφωνα με το ίδιο σύστημα και με τα ίδια κριτήρια. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η σύμπτωση των εκπτώσεων που χορηγήθηκαν σε ορισμένους χονδρεμπόρους από τους τρεις παραγωγούς δεν αρκεί, μόνη της, για να αποδείξει συστηματική εναρμόνιση της πρακτικής των τριών παραγωγών όσον αφορά γενικώς τις χορηγηθείσες εκπτώσεις.

201 Όσον αφορά το γεγονός ότι οι παραγωγοί παραδέχθηκαν, κατά την ακρόαση, ότι οι πελάτες μπορούσαν να εξασφαλίσουν τους ίδιους όρους αγοράζοντας από οποιονδήποτε προμηθευτή, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η Επιτροπή αναφέρεται στο σημείο αυτό στη σελίδα 4 των πρακτικών της ακροάσεως, όπου ο Milletti, της FP, ανέφερε τα εξής:

« Ο χονδρέμπορος δεν αγοράζει μόνον από έναν προμηθευτή, διότι κανένας προμηθευτής, παρά τις ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ κατασκευαστών, δεν διαθέτει όλη τη σειρά των προϊόντων· ο χονδρέμπορος χρειάζεται πίστωση και είναι επομένως επικίνδυνο να στηριχθεί σε ένα μόνο προμηθευτή· ο προμηθευτής δεν έχει συμφέρον να συγκεντρώνει το 100 % των αγορών ενός χονδρεμπόρου, διότι ο κίνδυνος θα ήταν πολύ μεγάλος. Συνήθως ο χονδρέμπορος έχει έναν ευνοούμενο προμηθευτή από τον οποίο καλύπτει το 60 έως 70 % των αναγκών του. Ο προμηθευτής αυτός του προσφέρει τους καλύτερους όρους, με τους οποίους ευθυγραμμίζονται, κατ' ουσίαν, οι υπόλοιποι προμηθευτές, διότι διαφορετικά δεν θα κατάφεραν να πωλήσουν παρά με μεγάλη δυσκολία. Αν στη συνέχεια οι υπόλοιποι προμηθευτές προσέφεραν καλύτερους όρους από τους όρους του ευνοούμενου προμηθευτή, αυτός θα ευθυγραμμιζόταν αμέσως με τους όρους αυτούς. Για τον λόγο αυτό, μεσοπρόθεσμα, οι όροι που αφορούν τους χονδρεμπόρους είναι στην πράξη ομοιόμορφοι από πλευράς των παραγωγών. »

Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το απόσπασμα αυτό δεν αποτελεί ομολογία ότι οι παραγωγοί εφάρμοσαν πρακτική αντίθετη στον ανταγωνισμό, αλλά αντίθετα αποδεικνύει ότι οι πελάτες μπορούσαν να αφήνουν έναν παραγωγό να πλειοδοτεί έναντι ενός άλλου, ώστε να εξασφαλίσουν τους ίδιους όρους από οποιονδήποτε παραγωγό και αν αγοράζουν.

- 202 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τα πραγματικά περιστατικά τα οποία διαπίστωσε στο τμήμα αυτό της απόφασεως και, ιδίως, την εφαρμογή από τους τρεις παραγωγούς πανομοιότυπων εκπάσεων αναλόγως των κατηγοριών ή των επιπέδων στα οποία είχαν ταξινομηθεί οι πελάτες.

γ) Η ταυτότητα των σπουδαιότερων πελατών που ταξινομούνται σε κατηγορίες ή επίπεδα

- 203 Σύμφωνα με την απόφαση (σημείο 22) οι σημαντικότεροι πελάτες, δηλαδή όσοι αντιπροσωπεύουν το ήμισυ και πλέον της ζήτησεως, ταξινομούνται στην ίδια κατηγορία ή στο ίδιο επίπεδο όταν αγοράζουν από έναν ή άλλο παραγωγό. Η απόφαση παραπέμπει στο σημείο αυτό στο παράρτημα IV, το οποίο αναφέρεται μόνο στα έτη 1985 και 1986 διότι (σημείο 22, υποσημείωση 1) «οι παράγωγοι δεν ήταν σε θέση να δώσουν τις απαραίτητες πληροφορίες». Οι εξαιρέσεις οφείλονται στο γεγονός ότι «ορισμένοι παραγωγοί, όπως η VP, επιδιώκουν ευνοϊκή μεταχείριση προς ορισμένους μεταποιητές ή διότι κάθε παραγωγός ευνοεί ορισμένους πελάτες σε κάποιες περιοχές». Η απόφαση διευκρινίζει ότι «η ταξινόμηση των πελατών σε επίπεδα ή σε κατηγορίες δεν εξαρτάται από τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιούν οι πελάτες με τον ίδιο παραγωγό, αλλά από τον κύκλο εργασιών του κάθε πελάτη με όλους τους παραγωγούς». Η ταξινόμηση αυτή ετροποποιείτο πολλές φορές κατ' έτος, σύμφωνα με τον πίνακα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα V. Στο σημείο 23, πέμπτο εδάφιο, της αποφάσεως υποστηρίζεται ότι «ο πίνακας στο παράρτημα IV αποδεικνύει ότι οι κυριότεροι χονδρέμποροι κατατάσσονται από τους τρεις παραγωγούς στην ίδια κατηγορία.».

- 204 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει, καταρχάς, να εξεταστούν οι πηγές του πίνακα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα IV της αποφάσεως, διότι ο πίνακας αυτός αποτελεί, σύμφωνα με την απόφαση, την κυριότερη απόδειξη των διαπιστώσεων του κεφαλαίου

αυτού. Ο πίνακας αυτός, που φέρει τον τίτλο «Ανάλυση των σημαντικότερων Ιταλών χονδρεμπόρων και ταξινόμηση αυτών», διαιρείται σε δύο κυρίως τμήματα. Το αριστερό τμήμα αναπαριστά ένα έγγραφο που ετοίμασε ο SG και αποτελεί παράρτημα της απαντήσεως της FP στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων (451). Πρόκειται για έναν κατάλογο 43 χονδρεμπόρων και χονδρεμπόρων-μεταποιητών που φέρει, παραπλεύρως κάθε ονόματος, την ένδειξη των συνολικών αγορών υάλου float, τραβηχτής, χυτής και μεταποιημένης υάλου, που πραγματοποίησε, σε τόνους και κατ' έτος, καθένας από αυτούς το 1986 από τους Ιταλούς και ξένους παραγωγούς, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του SG. Οι χονδρέμποροι απαριθμούνται κατά φθίνουσα τάξη των αγορών τους, ενώ μία τρίτη στήλη δηλώνει την προοδευτική αλλαγή του ποσοστού που εκφράζουν οι αγορές αυτές σε σχέση με το γενικό σύνολο. Το δεξιό τμήμα του πίνακα, που αναφέρεται στα δύο έτη 1985 και 1986, καταρτίστηκε από την Επιτροπή βάσει των διαπιστώσεων της, που εξετάστηκαν προηγουμένως, σχετικά με την ταξινόμηση από τις FP, SIV και VP των πελατών τους στις κατηγορίες Α, Β και Γ. Σε κάθε στήλη που αφορά έναν παραγωγό έχει σημειωθεί, παραπλεύρως του ονόματος κάθε χονδρεμπόρου, το γράμμα «Α» ή «Β» ή τα γράμματα «οπ» (όχι πελάτης). Το παράρτημα IV της αποφάσεως αποσκοπεί με τον τρόπο αυτό να αποδείξει ότι ο χονδρέμπορος X ταξινομήθηκε στην κατηγορία Α από τους τρεις παραγωγούς για καθένα από τα έτη 1985 και 1986, ενώ ο χονδρέμπορος Y ταξινομήθηκε στην κατηγορία Α από τις FP και VP και στην κατηγορία Β από τη SIV.

205 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η μεθοδολογία που υιοθέτησε με τον τρόπο αυτό η Επιτροπή επιδέχεται έντονη κριτική. Πρόκειται για μία μέθοδο «κολλάζ» που χρησιμοποιεί, αφενός, έναν πίνακα που επισύναψε στη δικογραφία η FP και, αφετέρου, μία αναπαραγωγή από την Επιτροπή της ταξινομήσεως των πελατών σε κατηγορίες ή επίπεδα στην οποία, κατά την άποψη της Επιτροπής, προέβησαν οι FP, SIV και VP. Όσον αφορά την πρώτη χρησιμοποιηθείσα πηγή πληροφοριών, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι ο πίνακας που κατάρτισε ο SG επισυνάφθηκε στη δικογραφία για να αποδειχθεί η δομή, και ιδίως η συγκέντρωση, της ιταλικής ζήτησεως υάλου γενικώς. Πρόκειται για μία εκτίμηση των αγορών που πραγματοποίησαν επί ένα μόνο έτος οι Ιταλοί χονδρέμποροι και χονδρέμποροι-μεταποιητές υάλου float, τραβηχτής, χυτής και μεταποιημένης υάλου από τους Ιταλούς και ξένους παράγωγους. Τα στοιχεία βάσει των οποίων καταρτίστηκε ο πίνακας αυτός είναι άγνωστα και η Επιτροπή δεν προέβη σε κανένα ανεξάρτητο έλεγχο ως προς τα σημεία αυτά. Ο πίνακας δεν περιέχει, εξάλλου, καμία ένδειξη όσον αφορά την αναλογία των αγορών που πραγματοποιήθηκαν μόνο από τους Ιταλούς παραγωγούς. Όσον αφορά τη δεύτερη χρησιμοποιηθείσα πηγή πληροφοριών, δηλαδή την προβαλλόμενη αναπαραγωγή από την Επιτροπή της ταξινομήσεως των πελατών σε κατηγορίες ή επίπεδα, στην οποία προέβησαν, κατά την άποψη της Επιτροπής, οι Ιταλοί παραγωγοί, πρέπει να υπενθυμιστούν τα όσα ήδη διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στα δύο προηγούμενα κεφάλαια (Β.1. α και β) και τα σχετικά συμπεράσματά του.

- 206 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να στηρίζει μόνο στο παράρτημα IV της αποφάσεως τη διαπίστωσή της, σύμφωνα με την οποία οι τρεις παραγωγοί προέβησαν σε πανομοιότυπη ταξινόμηση των σημαντικότερων πελατών τους. Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το παράρτημα IV μπορεί να γίνει δεκτό ως απόδειξη ενός συστήματος ταξινομήσεως, πρέπει να παρατηρηθεί, όπως αναγνωρίζει η ίδια η απόφαση, ότι οι ταξινομήσεις που πραγματοποιήσαν οι παραγωγοί δεν είναι απολύτως όμοιες. Σύμφωνα με την απόφαση, οι « εξαιρέσεις » μπορούν να εξηγηθούν. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι καθιστούν αναγκαία την εξέταση των υποθέσεων στις οποίες στηρίζονται οι διαπιστώσεις της Επιτροπής στο κεφάλαιο αυτό.
- 207 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η χρησιμοποίηση της εκφράσεως « οι σημαντικότεροι πελάτες » προϋποθέτει ότι έχει λυθεί ένα προηγούμενο ζήτημα — δηλαδή ότι είναι δυνατό να προσδιοριστεί ένας κοινός ως προς τους τρεις παραγωγούς κατάλογος των σημαντικότερων πελατών τους. Οι πίνακες των εκπτώσεων, στους οποίους η Επιτροπή επέστρεψε την προσοχή του Πρωτοδικείου, επιτρέπουν τον προσδιορισμό των πελατών στους οποίους καθένας από τους τρεις παραγωγούς χορήγησε τις καλύτερες εκπτώσεις (βλ. παραδείγματος χάρη, 340 και 344 για τη SIV, 452-465 για την FP, και 544-7 για τη VP). Αν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι καλύτερες εκπτώσεις χορηγήθηκαν από τον κάθε παραγωγό στους σημαντικότερους πελάτες του, από τη σύγκριση των καταλόγων εκπτώσεων που προσκομίστηκαν στο Πρωτοδικείο προκύπτει ότι « οι σημαντικότεροι πελάτες » δεν ήταν οι ίδιοι για καθέναν από τους τρεις παραγωγούς. Η διαπίστωση αυτή δεν σημαίνει ότι υπάρχει αντίφαση με τον προαναφερθέντα πίνακα του SG, διότι από τον πίνακα αυτό προκύπτει ότι μόνο τέσσερις χονδρέμποροι αγόρασαν, ο καθένας, περισσότερο από το 5% του συνολικού όγκου των αγορών κατά το έτος 1986 και ότι η μεγάλη πλειοψηφία των αναφερομένων χονδρεμπόρων αγόρασαν, ο καθένας, μεταξύ 2% και 3% του συνολικού όγκου.
- 208 Θα ήταν, εξάλλου, φυσικό να είναι οι χονδρέμποροι-μεταποιητές σημαντικότεροι πελάτες για τη VP, που δεν ασκούσε δραστηριότητα μεταποίησης, απ' ό,τι για τις FP και SIV. Το Πρωτοδικείο εξακρίβωσε επομένως, με διασταύρωση πληροφοριών, τις εκπτώσεις που χορηγήθηκαν στον Sangalli, ο οποίος ασχολείτο με τη μεταποίηση και, ευρισκόμενος στη δεύτερη θέση στον κατάλογο του παραρτήματος IV, μπορεί να θεωρηθεί ότι ήταν σημαντικός πελάτης για καθέναν από τους παραγωγούς. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι εκπτώσεις που χορηγήθηκαν στον Sangalli από τους τρεις παραγωγούς δεν ήταν καθόλου πανομοιότυπες. Καλούμενη, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να αναφέρει τις εκπτώσεις που, κατά την άποψή της, χορηγήθηκαν από τους τρεις παραγωγούς στον Sangalli, η Επιτροπή προσκόμισε αριθμητικά στοιχεία τα οποία, προφανώς, δεν ήταν ούτε αυτά πανομοιότυπα.

209 Πρέπει τέλος να παρατηρηθεί ότι τα τιμολόγια που αναφέρονται στο σημείο 34 της αποφάσεως, και τα οποία θα εξεταστούν κατωτέρω, αποδεικνύουν ότι ούτε οι εκπτώσεις που χορηγήθηκαν από τους τρεις παραγωγούς στην Cobelli ήταν πανομοιότυπες.

210 Το Πρωτοδικείο εντούτοις υπογραμμίζει ότι, μέχρι το σημείο αυτό, επρόκειτο, τόσο στην απόφαση όσο και κατά την εξέταση της αποφάσεως από το Πρωτοδικείο, αποκλειστικώς για την ταυτότητα των τιμολογίων, των εκπτώσεων και της ταξινομήσεως των σημαντικότερων πελατών.

δ) Τα στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών

211 Σύμφωνα με την απόφαση (σημείο 24) η ταυτότητα των τιμών και των εκπτώσεων καθώς και η ομοιομορφία ταξινομήσεως των σημαντικότερων πελατών σε κατηγορίες ή επίπεδα είναι αποτέλεσμα συμφωνιών μεταξύ των παραγωγών που συνήφθησαν απευθείας κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συσκέψεων ή επαφών ή μέσω εκπροσώπων των σημαντικότερων πελατών. Στη συνέχεια η απόφαση απαριθμεί τις έγγραφες αποδείξεις που έγιναν δεκτές και τα συμπεράσματα που άντλησε από τις αποδείξεις αυτές η Επιτροπή (σημεία 25 έως 33). Διευκρινίζει ότι οι τιμοκατάλογοι και οι εναρμονισμένες εκπτώσεις εφαρμόστηκαν πραγματικά (σημείο 34). Ακολουθεί ο κατάλογος των τιμολογίων από τα οποία προκύπτει ότι οι τρεις παραγωγοί πωλούσαν με τις ίδιες τιμές και τις ίδιες εκπτώσεις σε έναν και τον αυτό πελάτη που αγόραζε εντελώς διαφορετικές ποσότητες.

212 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει καταρχάς να εξεταστούν οι έγγραφες αποδείξεις που, βάσει του καταλόγου που προσκόμισε στο Πρωτοδικείο η Επιτροπή, αναφέρονται ρητώς ή σιωπηρώς στη VP. Όσον αφορά τις αποδείξεις που περιέχουν ρητή αναφορά, πρόκειται για τα σημειώματα της Socover της 12ης Ιουλίου 1983 (σημείο 25 της αποφάσεως) και της 12ης Μαρτίου 1986 (σημείο 32) και, όσον αφορά τις αποδείξεις που περιέχουν σιωπηρή αναφορά, πρόκειται για τα σημειώματα της FP και της SIV της 30ής Ιανουαρίου 1985 (σημείο 27) και τα σημειώματα της Socover της 12ης Απριλίου 1985 (σημείο 29), της 10ης Ιουλίου 1985 (σημείο 30) και της 23ης Ιουλίου 1985 (σημείο 31). Το Πρωτοδικείο επισημαίνει εντούτοις ότι στην απόφαση αναφέρεται ότι «τα έγγραφα της Socover αναφέρουν ρητά τις αποφάσεις που έλαβαν οι τρεις παραγωγοί».

213 Το χειρόγραφο σημείωμα της Socover της 12ης Ιουλίου 1983 (258), που συντάχθηκε έπειτα από σύσκεψη μεταξύ της Socover και της FP, περιέχει τις λέξεις « Scale sconti e supercredito: gli altri non hanno tenuto fede agli impegni » (« Κλίμακες εκπτώσεων και ειδικές εκπτώσεις: οι υπόλοιποι δεν τήρησαν τις ανειλημμένες υποχρεώσεις »), ακολουθούμενες από μνεία της SIV και VP. Βέβαια το απόσπασμα αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως απόδειξη ανειλημμένης υποχρέωσης των τριών παραγωγών έναντι των χονδρεμπόρων σχετικά με τις εκπτώσεις και τις πιστώσεις. Πρέπει εντούτοις να επισημανθεί ότι η ημερομηνία που δέχθηκε η Επιτροπή ως ημερομηνία ενάρξεως της προβαλλομένης παραβάσεως είναι η 1η Ιουνίου 1983. Σύμφωνα με τα συμφραζόμενα του σημειώματος αυτού, η υποχρέωση των « υπολοίπων » στην οποία γίνεται αναφορά δεν μπορεί να είναι υποχρέωση που αναλήφθηκε και παραβιάστηκε κατά τη διάρκεια της σύντομης περιόδου που παρήλθε μεταξύ 1ης Ιουνίου και 12ης Ιουλίου 1983. Κατά συνέπεια, αν το σημείωμα αυτό μπόρεσε να γίνει δεκτό ως απόδειξη υποχρέωσης των τριών παραγωγών έναντι των χονδρεμπόρων πριν από την 1η Ιουνίου 1983, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ως απόδειξη της εξακολουθήσεως μιας τέτοιας κοινής υποχρέωσης κατά τη διάρκεια της περιόδου της προβαλλομένης παραβάσεως.

214 Το χειρόγραφο σημείωμα της Socover της 12ης Μαρτίου 1986 (263), που συντάχθηκε κατόπιν συσκέψεως μεταξύ Socover και VP, περιέχει τις λέξεις « Anche loro adotteranno gli aumenti previsti da SG e SIV col 1/4/86 e saranno ridigi (?) » [« Και αυτοί θα υιοθετήσουν τις αυξήσεις που προέβλεπαν ο SG (FP) και η SIV από 1/4/86 και θα είναι άκαμπτοι (;) »]. Σύμφωνα με την απόφαση (σημείο 32) η φράση αυτή σημαίνει ότι η VP είχε πληροφορηθεί, ήδη από τις 12 Μαρτίου 1986, τουλάχιστον από τη SIV, ότι οι δύο άλλοι παραγωγοί προέβλεπαν αύξηση των τιμών από 1ης Απριλίου 1986 και ότι η VP είχε ανακοινώσει στη Socover στις 12 Μαρτίου 1986 ότι είχε ήδη την πρόθεση να υιοθετήσει την ίδια αύξηση. Πρέπει εντούτοις να επισημανθεί ότι το προαναφερθέν απόσπασμα του σημειώματος ακολουθείται αμέσως από τη φράση: « Se così fosse lunedì 17/3 dovremmo segnalare quanti carichi noi possiamo rititare che ce li manderanno loro » (« Αν αυτό συνέβη τη Δευτέρα 17/3, θα πρέπει να τους αναφέρουμε πόσα φορτία μπορούμε να δεχθούμε και θα μας τα στείλουν »), πράγμα που, εκ πρώτης όψεως, υποδηλώνει ότι δεν είχε ληφθεί η οριστική απόφαση στις 12 Μαρτίου 1986. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από τη διατύπωση ενός εσωτερικού εγγράφου της VP (529), με ημερομηνία 20 Μαρτίου 1986, που συντάχθηκε από τον Giordano, ένα από τα πρόσωπα που είχαν παρευρεθεί στη σύσκεψη με τη Socover στις 12 Μαρτίου 1986. Ο Giordano αναφέρει, καταρχάς, το γεγονός ότι οι SIV και FP είχαν ήδη αναγγείλει αύξηση των τιμών στις 14 και 17 Μαρτίου 1986 αντιστοίχως. Στη συνέχεια εκθέτει τις συνθήκες που συνηγορούν υπέρ μιας αύξησεως των τιμών — δηλαδή τη διατήρηση της ζητήσεως· το γεγονός ότι ορισμένοι κλίβανοι θα έκλειναν για επιδιόρθωση (ιδίως η εγκατάσταση float στην Τουρκία « η οποία προκαλεί σημαντικές διαταραχές στην ιταλική αγορά ») και το γεγονός ότι η VP θα άρχιζε μια έντονη προσπάθεια παραγωγής χρωματισμένης υάλου, που θα είχε ως συνέπεια την έλλειψη άχρωμης υάλου. Ο Giordano συνάγει το συμπέρασμα ότι η VP έπρεπε να ακολουθήσει, γενικώς, την αύξηση που ανήγγειλαν οι SIV και FP. Το υπόμνημα αυτό,

συντεταγμένο σε ανύποπτο χρόνο, ανατρέπει επομένως την ερμηνεία σύμφωνα με την οποία, οκτώ ημέρες νωρίτερα, η VP είχε αναγγείλει στη Socover την πρόθεσή της να υιοθετήσει τις αυξήσεις που προέβλεψαν οι FP και SIV.

215 Όσον αφορά τις προβαλλόμενες σιωπηρές αναφορές στη VP, το Πρωτοδικείο επισήμανε ήδη την εξάλειψη, στο χειρόγραφο σημείωμα της SIV της 30ής Ιανουαρίου 1985 (374) των λέξεων «Ο Scaroni θεωρεί ότι δεν μπορεί να αγωνιστεί για να σταματήσει τον PPG (VP)». Πράγματι, το σημείωμα αυτό περιείχε ρητή αναφορά στη VP, κατά έννοια όμως ασυμβίβαστη προς την άποψη υπάρξεως στενής συμπράξεως μεταξύ των τριών παραγωγών. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει σχετικά ότι το σημείωμα της SIV με ημερομηνία 30 Οκτωβρίου 1984 (369, το οποίο αναφέρεται στο σημείο 26 της απόφασης, δεν περιλαμβάνεται όμως στον κατάλογο των εγγράφων που αναφέρονται στη VP) αναφέρει: «AUTO — secondo Scaroni non alimentare PPG» [«ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ — σύμφωνα με τον Scaroni να μην εφοδιάζεται ο PPG (VP)»]. Η αναφορά αυτή είναι, για άλλη μια φορά, ρητή και ασυμβίβαστη προς την άποψη ότι υπήρχε στενή σύμπραξη μεταξύ των τριών παραγωγών.

216 Δεν αποκλείεται όμως, ακόμη και αν υπήρχε ανταγωνισμός στον τομέα του αυτοκινήτου, να υπήρχε εναρμόνιση των πρακτικών στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου, και το Πρωτοδικείο πρέπει να εξετάσει την υπόθεση αυτή. Σύμφωνα με την απόφαση (σημείο 27) το σημείωμα της SIV της 30ής Ιανουαρίου 1985, που προαναφέρθηκε, και το σημείωμα της FP (474) που αφορά την ίδια σύσκεψη μεταξύ FP και SIV έχουν ιδιαίτερη σημασία, διότι αποδεικνύουν ότι:

«Η SIV και η FP κατέγραψαν στα πρακτικά ότι θα τηρούσαν την ουσία των συμφωνιών και ειδικότερα τις τιμές για τη διαφανή ύαλο. Αντιθέτως, όσον αφορά την έγχρωμη και ελασματοποιημένη ύαλο, η SIV κατηγορήσε την FP ότι παραβίασε τις διατάξεις της συμφωνίας χρησιμοποιώντας ορισμένα τεχνάσματα όπως συμπληρωματικές εκπτώσεις προς ορισμένους χονδρεμπόρους. Η SIV πρότεινε να έχει κάθε παραγωγός τους προνομιούχους πελάτες του, στους οποίους να παρέχει συμπληρωματικές εκπτώσεις. Από πλευράς της η SIV ανέλαβε την υποχρέωση να εφαρμόσει τους ίδιους όρους με τους άλλους παραγωγούς σχετικά με τις εκπτώσεις και τους πελάτες που έχουν ταξινομηθεί στην κατηγορία "super A".»

Η απόφαση επιμένει (σημείο 32, τρίτο εδάφιο) στο γεγονός ότι το σημείωμα της SIV «αναφέρει για τις εκπτώσεις (...) τους τρεις παραγωγούς» και ότι το σημείωμα της FP «μιλάει (...) για την ύπαρξη ενός καρτέλ μεταξύ παραγωγών».

- 217 Πρέπει, καταρχάς, να σημειωθεί ότι η σύσκεψη μεταξύ FP και SIV, στην οποία αναφέρονται τα σημειώματα αυτά, φαίνεται ότι αφορούσε ευρύ φάσμα θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος για τις δύο επιχειρήσεις, μερικά από τα οποία εκτίθενται με περισσότερες λεπτομέρειες στο ένα σημείωμα από ό,τι στο άλλο. Γενικώς το σημείωμα της FP είναι πιο λεπτομερές από αυτό της SIV. Στη συνέχεια πρέπει να ενταχθεί η σύσκεψη στο χρονολογικό της πλαίσιο, σε σχέση με τις αναγγελίες τιμών που πραγματοποιήσαν οι τρεις παραγωγοί. Όπως διαπίστωσε ήδη το Πρωτοδικείο (βλ. ανωτέρω, σκέψη 183), η VP είχε αναγγείλει, στις 25 Οκτωβρίου 1984, νέο τιμοκατάλογο, στον οποίο ευθυγραμμίζονταν μερικώς προς τους τιμοκαταλόγους που είχαν αναγγείλει οι FP και SIV τον προηγούμενο Ιούλιο. Δεκαοκτώ ημέρες και 21 ημέρες αργότερα, αντιστοίχως στις 12 και στις 15 Νοεμβρίου 1984, οι FP και SIV ανήγγειλαν νέους πανομοιότυπους τιμοκαταλόγους. Μια εβδομάδα μετά από αυτή την τελευταία αναγγελία της SIV, η VP ανήγγειλε νέο τιμοκατάλογο που δεν ήταν πανομοιότυπος με αυτούς της FP και της SIV.
- 218 Είναι αληθές ότι στο σημείωμα της SIV της 30ής Ιανουαρίου 1985 (374) χρησιμοποιείται η έκφραση « noi faremo le stesse condizioni degli altri » (« θα εφαρμόσουμε τους ίδιους όρους με τους άλλους ») και ότι στο σημείωμα της FP σημειώνεται ότι « Ing. Papi (SIV) dichiara que loro tengono i prezzi mentre noi scartelliamo almeno per i colorati e laminati tenendo fermo il ch(iaro). Ing. D'Errico (SIV): l'accordo di fondo tiene ma ci sono piccoli mezzucci che in practica pregiudicano l'accordo. » [« Ο μηχανικός Papi (SIV) δηλώνει ότι διατηρούν τις τιμές, ενώ εμείς διαρρηγνύουμε τη συμφωνία τουλάχιστον για τη χρωματισμένη και ελασματοποιημένη ύαλο, ενώ μένουμε σταθεροί ως προς την άχρωμη ύαλο. Ο μηχανικός D'Errico (SIV): η συμφωνία ως προς την ουσία διατηρείται, υπάρχουν όμως μικρά ποταπά τεχνάσματα που, στην πράξη, βλάπτουν τη συμφωνία. »]. Πρέπει εντούτοις να σημειωθεί ότι μόνο κατά το τέλος του έτους 1984 η VP άρχισε να προσφέρει χρωματισμένη ύαλο και ότι η VP δεν προσέφερε ελασματοποιημένη ύαλο.
- 219 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, ενώ τα δύο αυτά σημειώματα μπορούν να γίνουν δεκτά ως αποδείξεις εναρμονίσεως, ή τουλάχιστον λεπτομερούς συζητήσεως, μεταξύ FP και SIV, όσον αφορά τις εφαρμοστέες τιμές και εκπτώσεις για ορισμένους πελάτες, δεν καθίσταται από τα σημειώματα αυτά προφανές, άνευ ετέρου, ότι οι εκφράσεις « gli altri » (« τους άλλους »), « scartelliamo » (« διαρρηγνύουμε τη συμφωνία ») και « l'accordo di fondo » (« η συμφωνία ως προς την ουσία ») προϋπέθεταν αναγκαστικά τη συμμετοχή της VP σε προηγούμενη σύμπραξη, όπως υποστηρίζεται στην απόφαση. Όσον αφορά αποκλειστικά τις σχέσεις μεταξύ FP και SIV, όπως προκύπτουν από τα σημειώματα αυτά, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι έχει σημασία το γεγονός ότι, στο κείμενο του σημειώματος της FP που κοινοποιήθηκε με

τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, οι υπηρεσίες της Επιτροπής εξάλειψαν τις πρώτες λέξεις: « Reclami: chiediamo l'armistizio » (« Διαφήμιση: ζητούμε ανακωχή »). Η έννοια της « ανακωχής » προϋποθέτει ένα στοιχείο αγώνα.

- 220 Το σημείωμα της Socover της 12ης Απριλίου 1985 (260), που συνετάγη κατόπιν συσκέψεως με την FP, δεν περιέχει αναφορά σε άλλους παραγωγούς. Το χειρόγραφο σημείωμα της Socover της 10ης Ιουλίου 1985 (261), που επίσης συνετάγη κατόπιν συσκέψεως με την FP, περιέχει τις λέξεις: « il dr Roberti (της FP) sta lavorando a livello europeo per un aumento dal 1/x abbastanza consistente (7/8 %) » [« Ο Roberti (FP) εργάζεται στο ευρωπαϊκό επίπεδο ενόψει αρκετά σημαντικής (7/8 %) αύξησεως από 1ης Οκτωβρίου »]. Σύμφωνα με την απόφαση (σημείο 30) η διατύπωση αυτή σημαίνει ότι « ένα στέλεχος της FP ανακοίνωσε στη Socover ότι η εταιρία του επρόκειτο να συμφωνήσει με άλλους παραγωγούς για μία αύξηση των τιμών περί τα 7 έως 8 % ». Οι λέξεις « στο ευρωπαϊκό επίπεδο » πρέπει εντούτοις να ερμηνευθούν λαμβανομένων υπόψη των συμφραζομένων, που αφορούν τη δραστηριότητα του ομίλου Saint-Gobain στην Ευρώπη. Κατά συνέπεια είναι περισσότερο πιθανό ότι ο Roberti, υπάλληλος της FP, εργαζόταν στο ευρωπαϊκό επίπεδο εντός του ομίλου Saint-Gobain. Εν πάση περιπτώσει, η έννοια των όρων αυτών είναι διφορούμενη.

- 221 Μετά τη διαπίστωση (σημείο 30), κατόπιν της ερμηνείας του σημειώματος της Socover της 10ης Ιουλίου 1985, ότι πράγματι, τον Οκτώβριο 1985, κοινοποιήθηκε μία αύξηση των τιμών κατά 7,5 % από τους τρεις παραγωγούς στους πελάτες τους, η απόφαση αναφέρεται (σημείο 31) σε ένα άλλο χειρόγραφο σημείωμα της Socover (262) που αφορά σύσκεψη με τον Caberlin, υπάλληλο της SIV, στις 23 Ιουλίου 1985, δηλαδή δεκατρείς ημέρες μετά τη σύσκεψη με την FP. Το τελευταίο αυτό σημείωμα αναφέρει ότι: « Si sta varando un aumento sul float del 10 % già nel prossimo mese di Agosto. Ribadisce l'idea di un certo numero di clienti preferenziali a cui concede un premio finale annuo del 3 % sul float » [« (Η SIV) ετοιμάζει αύξηση ύψους 10 % για την ύαλο float ήδη από τον επόμενο Αύγουστο. (Ο Caberlin, SIV) επιβεβαιώνει την ιδέα της υπάρξεως ενός αριθμού προνομιούχων πελατών στους οποίους θα δοθεί ετήσια τελική πριμοδότηση ύψους 3 % για την ύαλο float »]. Σύμφωνα με την απόφαση, η διατύπωση αυτή σημαίνει ότι « ο εμπορικός διευθυντής της SIV ανακοίνωσε στη Socover ότι οι παραγωγοί προετοίμαζαν μια αύξηση των τιμών κατά 10 % για την ύαλο με τη μέθοδο float από τον Αύγουστο ». Κατόπιν της ερμηνείας που δόθηκε στο σημείωμα αυτό, η απόφαση διαπιστώνει (σημείο 31) ότι πράγματι μια αύξηση των τιμών κατά 8 % ανακοινώθηκε στους πελάτες από τους τρεις παραγωγούς περί τα τέλη Ιουλίου.

- 222 Καλούμενη να εξηγήσει σε ποια έγγραφα στηρίζονται οι διαπιστώσεις σύμφωνα με τις οποίες οι παραγωγοί προέβησαν σε αυξήσεις 8 % τον Ιούλιο και 7,5 % τον Οκτώβριο 1985, αντιστοίχως, η Επιτροπή (595 και 597) απάντησε ότι ήταν αρκετό να προσθέσει 8 % στον τιμοκατάλογο του Μαΐου 1985 για να οδηγηθεί στον τιμοκατάλογο του Ιουλίου 1985, και να προσθέσει 7,5 % στον τιμοκατάλογο του Ιουλίου 1985 για να οδηγηθεί στον τιμοκατάλογο του Οκτωβρίου 1985. Πρέπει εντούτοις να παρατηρηθεί ότι, σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ της αποφάσεως, ο τιμοκατάλογος του Ιουλίου 1985 ανακοινώθηκε από τη SIV στις 26 Ιουλίου (με έναρξη ισχύος στις 29 Ιουλίου), από την FP στις 28 Ιουλίου (με έναρξη ισχύος την 1η Αυγούστου) και από τη VP στις 31 Ιουλίου (με έναρξη ισχύος στις 3 Αυγούστου). Κατά συνέπεια, αν οι τρεις παραγωγοί στις 23 Ιουλίου 1985 προετοίμαζαν ακόμη μία αύξηση ύψους 10 % για τον Αύγουστο και αν η αύξηση που ακολούθησε μερικές ημέρες αργότερα ήταν ύψους 8 %, είναι αδύνατον η FP, δεκατρείς ημέρες νωρίτερα, να προσπαθούσε να εναρμονιστεί με αυτούς τους ίδιους παραγωγούς με σκοπό μεταγενέστερη αύξηση συγκεκριμένου ύψους 7 έως 8 % για τον Οκτώβριο. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ούτε το σημείωμα της 10ης Ιουλίου ούτε αυτό της 23ης Ιουλίου 1985 περιέχουν ρητή αναφορά στους « άλλους παραγωγούς ». Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι έσφαλε η απόφαση ερμηνεύοντας με τον τρόπο αυτό τα σημειώματα. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό, και δεν συμβιβάζεται καθόλου με την άποψη της υπάρξεως συνεχούς και στενής εναρμονίσεως μεταξύ των παραγωγών, το γεγονός ότι τρεις ημέρες πριν από την αναγγελία, στις 26 Ιουλίου 1985, μιας αυξήσεως που η Επιτροπή εκτιμά ότι ανερχόταν σε 8 %, η SIV πληροφόρησε τη Socover ότι προετοίμαζε αύξηση ύψους 10 % για τον Αύγουστο.
- 223 Υπό το πρίσμα αυτό το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι οι έγγραφες αποδείξεις τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή δεν είναι αρκετές για να αποδείξουν, με τρόπο ρητό ή σιωπηρό, τη συμμετοχή της VP σε σύμπραξη μεταξύ των τριών παραγωγών, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή στο σημείο 24 της αποφάσεως. Όσον αφορά τη SIV και την FP πρέπει, εκτός από τα σημειώματα της SIV και της FP της 30ής Ιανουαρίου 1985 (σημείο 27), που αναλύθηκαν ήδη προηγουμένως, να εξεταστούν το σημείωμα της SIV της 30ής Οκτωβρίου 1984 (σημείο 26), το σημείωμα της FP της 28ης Μαρτίου 1985 (σημείο 28), το σημείωμα της Socover της 12ης Απριλίου 1985 (σημείο 29), η επιστολή της FP προς τη SIV με ημερομηνία 6 Μαρτίου 1985 και τα σημειώματα της FP που αφορούν τις συσκέψεις μεταξύ SIV και FP με ημερομηνία 23 Απριλίου, 30 Απριλίου και 16 Δεκεμβρίου 1985 και 3 Φεβρουαρίου 1986, για να εξακριβωθεί αν από τα έγγραφα αυτά αποδεικνύεται εναρμόνιση μεταξύ των δύο αυτών παραγωγών.
- 224 Πρέπει καταρχάς να επισημανθεί, αφενός, ότι η FP ήταν ο μόνος παραγωγός χυτής υάλου (vetro greggio ou greggi, « ακατέργαστη υάλος ») στην Ιταλία και, αφετέρου, ότι οι FP και SIV εκμεταλλεύονταν από κοινού μια μονάδα float στο San Salvo (η

εκμετάλλευση, στην περίπτωση της FP, γινόταν από τη θυγατρική της Flovetro). Ορισμένα από τα προαναφερθέντα έγγραφα αφορούν την πώληση χυτής υάλου από την FP στη SIV και, επομένως, μία κάθετη σχέση πωλητού προς αγοραστή μεταξύ των δύο αυτών παραγωγών. Πρόκειται συγκεκριμένα για αποσπάσματα της επιστολής της FP προς τη SIV με ημερομηνία 6 Μαρτίου 1985 (485 ή 869) και για το σημείωμα της FP που αφορά τις συσκέψεις με τη SIV της 23ης και 30ής Απριλίου 1985 (486 ή 871), που αναφέρονται στο σημείο 33, τρίτο και τέταρτο εδάφιο, της αποφάσεως. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι οι κάθετες σχέσεις πωλητού προς αγοραστή μεταξύ δύο παραγωγών, όταν αφορούν ένα προϊόν που κατασκευάζεται αποκλειστικά από τον έναν από τους παραγωγούς αυτούς, δεν αποτελούν, από μόνες τους, απόδειξη αθέμιτης οριζόντιας συμπράξεως. Θα έπρεπε, εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή να διερωτηθεί ως προς το ζήτημα αν μια κάθετη σχέση, όπως αυτή που υπήρξε μεταξύ FP και SIV, μπορούσε να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξάλλου, ότι η απόφαση αναφέρει μόνο το περιεχόμενο μιας παραγράφου της επιστολής της FP προς τη SIV με ημερομηνία 6 Μαρτίου 1985 και ότι, στο αντίγραφο της επιστολής αυτής που κοινοποιήθηκε με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, διεγράφη η τρίτη παράγραφος. Η παράγραφος αυτή έχει ως εξής:

« Assistiamo in questo periodo ad una politica commerciale SIV assolutamente dirompente ed addirittura abbiamo verificato casi in cui il vostro prezzo di vendita è inferiore a quello da voi a noi corrisposto. Per di più, ci è impossibile (e mi chiedo se l'impossibilità è pratica o strumentale) organizzare un incontro per definire:

- 1) quantitativi e prezzi dei vostri acquisti 1985;
- 2) Condizioni e modalità di vendita da voi praticate sul mercato per i prodotti acquistati presso di noi. »

[« Αντιμετωπίζουμε εντούτοις αυτή την περίοδο μία εντελώς άγρια εμπορική πολιτική εκ μέρους της SIV και διαπιστώσαμε μάλιστα περιπτώσεις στις οποίες η τιμή πώλησής σας είναι κατώτερη της τιμής που μας καταβάλλετε. Επιπλέον, αποδεικνύεται αδύνατο (πρόκειται για πρακτική ή πλασματική αδυναμία;) να οργανωθεί συνάντηση για να καθοριστούν:

- 1) οι ποσότητες και τιμές των αγορών σας για το 1985.

2) οι όροι και οι μέθοδοι πωλήσεως που εφαρμόζετε στην αγορά για τα προϊόντα που αγοράζετε από μας. »]

- 225 Ορισμένα άλλα έγγραφα αφορούν τις σχέσεις μεταξύ FP και SIV ως συνδιαχειριστών της κοινής τους μονάδας float, με το όνομα Flovetro, στο San Salvo. Πρόκειται για τα αποσπάσματα που αναφέρονται στο σημείο 33, πέμπτο εδάφιο, της αποφάσεως, και προέρχονται από τα σημειώματα της FP σχετικά με τις συσκέψεις της 16ης Δεκεμβρίου 1985 (487 ή 873) και 3ης Φεβρουαρίου 1986 (488 ή 874). Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το γεγονός ότι οι συνδιαχειριστές εναρμονίζουν την πρακτική τους, ώστε να αποφευχθεί να οδηγήσουν οι απολήψεις καθενός από αυτούς από το κοινό μέσο παραγωγής σε κατάσταση αθέμιτου ανταγωνισμού, δεν μπορεί, από μόνο του, να γίνει δεκτό ως απόδειξη αθέμιτης οριζόντιας συμπράξεως, εκτός αν θεωρηθεί ότι μόνη η κοινή διαχείριση ενός μέσου παραγωγής από δύο ανταγωνιστές μπορεί να αποτελέσει απόδειξη αθέμιτης οριζόντιας συμπράξεως — πράγμα που δεν υποστηρίζει η Επιτροπή στην προκειμένη περίπτωση.
- 226 Όσον αφορά το χειρόγραφο σημείωμα της SIV της 30ής Οκτωβρίου 1984 (369) δύο σημεία του επισημαίνονται στην απόφαση: ότι η χυτή ύαλος δεν έπρεπε να πωληθεί σε τιμή χαμηλότερη από αυτή της FP και ότι υιοθετήθηκε μία κοινή πολιτική για την τριπλή ύαλο. Το πρώτο σημείο αφορά, για άλλη μία φορά, τους όρους πωλήσεως που επέβαλε η FP, ως πωλητής, στη SIV, ως αγοραστή ενός προϊόντος που δεν παρήγε. Ως προς το δεύτερο σημείο, το απόσπασμα που επικαλείται η απόφαση έχει ως εξής: « Laminati — (soprattutto bistrati) — Scaroni — desiderio in (? prospettiva/propósito?) di una politica di riporto in fabbrica invece che fare (? trasformare/trasformazioni?) — per il triplo strato fare una politica comune » [« Ελασματοποιημένη (ύαλος) — (ιδίως διπλή) — Scaroni (FP) — επιθυμία να υπάρξει πολιτική εφαρμογής στο εργοστάσιο αντί να γίνεται μεταποίηση — για την τριπλή ύαλο να ακολουθηθεί κοινή πολιτική »]. Από το σύνολο του σημειώματος προκύπτει ότι τα μέρη (SIV και FP) συζήτησαν επανειλημμένως τη διαχείριση του κοινού μέσου παραγωγής τους. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν αποκλείεται το επικαλούμενο στην απόφαση απόσπασμα να αναφέρεται επίσης σε μία πλευρά αυτής της κοινής δραστηριότητας.
- 227 Το σημείωμα της FP της 28ης Μαρτίου 1985 (475) αφορά μία σύμβαση πωλήσεως από την FP στη SIV 1 000 τόνων χυτής ύαλου. Πρόκειται, επομένως, για άλλη μια φορά, για μία κάθετη σχέση μεταξύ FP και SIV. Η απόφαση αναφέρει (σημείο 28) ότι « οι

δύο επιχειρήσεις συμφώνησαν ότι η SIV δεν θα προέβαινε σε πωλήσεις χυτής υάλου σε δεκαέξι πελάτες, που αναφέρονται σε έναν κατάλογο, και τους οποίους αναλάμβανε η FP. Οι παραπάνω δεκαέξι πελάτες δεν είναι οι συνεταιίροι Fontana, όπως ισχυρίζεται η FP απαντώντας στις αιτιάσεις, είτε διότι οι συνεταιίροι Fontana είναι οκτώ (...) και όχι δεκαέξι, είτε διότι δεν είναι κατανοητή η έννοια εφεδρείας πελατών οι οποίοι εξ ορισμού είναι ολοκληρωτικά ελεγχόμενοι». Στην προσφυγή της η FP υποστήριξε ότι «είναι αλήθεια ότι οι θυγατρικές της (η Fontana) είναι σήμερα οκτώ (...) (αυτό όμως οφείλεται) σε μία ολόκληρη περίοδο αναδιαρθρώσεως που οδήγησε στη συγκέντρωση δεκαέξι διαφορετικών επιχειρήσεων σε οκτώ εταιρίες». Στο υπόμνημα αντικρούσεως της, χωρίς να αμφισβητεί ότι την εποχή εκείνη υπήρχαν δεκαέξι εταιρίες Fontana, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι «ως προς τους δεκαέξι πελάτες που αναλαμβάνει η FP (...) δεν μπορεί να πρόκειται για τις θυγατρικές της FP, συγκεκριμένα διότι αυτές δεν είναι πελάτες της SIV». Στο σημείο αυτό αρκεί να παρατηρηθεί ότι, στο σημειώμά της της 10ης Ιουλίου 1985 (261), που προαναφέρθηκε, η Socover καταχώρησε τη δήλωση του Roberti, υπαλλήλου της FP, που ανακοίνωσε την «πρόθεση να ευνοηθεί η εξαγωγή με 4/5 πελάτες που έχουν εδώ οργάνωση», και ότι με τις λέξεις αυτές υπονοούνται τα ονόματα των Socover, Fontana, Savas και D' Adda. Άλλες ενδείξεις που περιέχονται στη δικογραφία, όπως το τέλεξ που έστειλαν οι χονδρέμποροι στις 11 Οκτωβρίου 1984 (270), που αναφέρεται στο σημείο 37 της αποφάσεως, και το σημείωμα της Socover της 12ης Απριλίου 1985 (260), που αναφέρεται στο σημείο 29, αντικρούουν την άποψη σύμφωνα με την οποία η Fontana δεν μπορούσε να είναι πελάτης άλλου παραγωγού, πλην της FP.

- 228 Όσον αφορά το σημείωμα της Socover της 12ης Απριλίου 1985 (260, σημείο 29 της αποφάσεως), που μόλις αναφέρθηκε, στην απόφαση υποστηρίζεται ότι από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι «(η Socover συζήτησε με την FP) επίσης σχετικά με την κατανομή των παραγγελιών βάσει των δύο τελευταίων ετών». Το Πρωτοδικείο όμως, αφού έλαβε γνώση ολοκλήρου του κειμένου του σημειώματος, που δεν είχε κοινοποιηθεί με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, επισημαίνει, πρώτον, ότι το σημείωμα δεν περιέχει καμία αναφορά σε παραγωγούς άλλους πλην της FP· δεύτερον, ότι αναφέρεται σε τιμοκατάλογο της 16ης Ιανουαρίου 1985 και ότι μόνο η FP είχε δημοσιεύσει τιμοκατάλογο με έναρξη ισχύος την ημερομηνία αυτή και, τρίτον, ότι αναφέρεται, χωρίς καμία διάκριση, στη χυτή υάλο, που κατασκευάζεται μόνο από την FP. Υπό τις συνθήκες αυτές το σημείωμα δεν μπορούσε να γίνει δεκτό από την Επιτροπή ως απόδειξη συζητήσεως που αφορούσε άλλους παραγωγούς πλην της FP.

- 229 Στο παρόν κεφάλαιο πρέπει τέλος να εξεταστούν τα τιμολόγια που αναφέρονται στο σημείο 34 της αποφάσεως. Σύμφωνα με την απόφαση, η εξέταση αυτών των τιμολογίων «απέδειξε ότι οι τρεις παραγωγοί πωλούσαν με τις ίδιες τιμές και τις ίδιες

εκπτώσεις σε έναν και τον αυτό πελάτη που αγόραζε εντελώς διαφορετικές ποσότητες». Από τα υπομνήματα των διαδίκων καθώς και από τις αποδείξεις που διεξήγαγε το Πρωτοδικείο προκύπτει ότι ο πελάτης για τον οποίο επρόκειτο ήταν ο Cobelli και ότι η Επιτροπή δεν πραγματοποίησε κανέναν έλεγχο εξακριβώσεως του αντιθέτου εξετάζοντας και αντιπαραβάλλοντας τις τιμές και τις εκπτώσεις με τις οποίες πωλούσαν σε άλλους πελάτες. Για το έτος 1983, πέντε από τα εξετασθέντα τιμολόγια προέρχονταν από τη SIV και την FP και τέσσερα από τη VP· για το έτος 1984, πέντε από τη SIV, τρία από την FP και έξι από τη VP· και για το έτος 1985, τρία από τη SIV και τη VP και δύο από την FP. Δεν διευκρινίστηκαν ούτε τα κριτήρια επιλογής ούτε ο συνολικός αριθμός των διαθέσιμων τιμολογίων.

230 Πρέπει να επισημανθεί ότι η μορφή των τιμολογίων διαφέρει σημαντικά μεταξύ των παραγωγών και ότι από την εξέτασή τους δεν προκύπτει, εκ πρώτης όψεως, ταυτότητα των τιμών και των εκπτώσεων. Η Επιτροπή, καλούμενη να εξηγήσει πώς κατέστη δυνατό να συναχθεί η σχετική διαπίστωση, επέλεξε τρία τιμολόγια που αφορούν την άχρωμη ύαλο των 3 χιλιοστομέτρων, σε στερεότυπο μέτρο, χρονολογούμενα από τον Ιανουάριο 1985, από τα οποία συνήγαγε (489) ότι «τα τιμολόγια των SIV-FP και VP περιέχουν τις ίδιες τιμές μονάδας, έστω και αν η παρουσίαση είναι διαφορετική». Είναι αλήθεια ότι οι καθαρές τιμές μονάδας είναι πράγματι οι ίδιες — δηλαδή για την FP 3 607 LIT ανά τετραγωνικό μέτρο, για τη VP 3 608 LIT ανά τετραγωνικό μέτρο και για τη SIV 3 607,40 LIT ανά τετραγωνικό μέτρο. Εντούτοις, από μία λεπτομερέστερη εξέταση των εγγράφων αυτών προκύπτει, πρώτον, ότι τα τιμολόγια της FP και της SIV έχουν ως αφετηρία μία βασική τιμή ύψους 5 500 LIT ανά τετραγωνικό μέτρο, ενώ η βασική τιμή της VP δεν προκύπτει από το τιμολόγιο· δεύτερον, ότι το τιμολόγιο της VP φαίνεται πως αναφέρεται στην ύαλο σε μεγάλες πλάκες, ενώ τα τιμολόγια των FP και SIV φαίνεται ότι αναφέρονται στην ύαλο σε στερεότυπο μέτρο (βλ. προηγουμένως, σκέψη 184)· τρίτον, ότι για να φθάσει στην ίδια καθαρή τιμή μονάδας η VP εφάρμοσε εκπτώσεις διαφορετικές από αυτές των FP και SIV και ότι η μέθοδος υπολογισμού της SIV ήταν διαφορετική από αυτή της FP. Κατά συνέπεια, τα τρία τιμολόγια που επέλεξε η Επιτροπή αποδεικνύουν ότι οι τρεις παραγωγοί κατέληξαν στην ίδια τιμή μονάδας, δεν αποδεικνύουν όμως την ταυτότητα των τιμών τιμολογίου και των εκπτώσεων που εφάρμοσαν οι τρεις παραγωγοί σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι οι τρεις παραγωγοί δεν αμφισβήτησαν ποτέ — αντίθετα μάλλον τόνισαν — το γεγονός ότι οι καθαρές τιμές μονάδας στα τιμολόγια για τον ίδιο πελάτη ήταν συχνά οι ίδιες λόγω της δομής της αγοράς.

231 Το Πρωτοδικείο δεν μπόρεσε να προβεί παρά σε πολύ περιορισμένο έλεγχο εξακριβώσεως του αντιθέτου όσον αφορά τις διαπιστώσεις που μπορούν να αντληθούν από τα τιμολόγια που αναφέρονται στην απόφαση. Πρέπει εντούτοις να αναφερθούν δύο στοιχεία που προέκυψαν από τον έλεγχο αυτό. Αφενός, προέκυψε ότι, σε ορι-

σμένες περιπτώσεις, για να προσφέρουν ευνοϊκότερη τιμή, οι παραγωγοί δεν εφάρμοσαν τον τιμοκατάλογο που ίσχυε θεωρητικά κατά τον χρόνο παραδόσεως του εμπορεύματος. Αφετέρου, το σύστημα εφαρμογής των εκπτώσεων επέβαλλε τη διαδοχική αφαίρεση, από τη βασική τιμή, μιας σειράς διαφορετικών ποσοστών. Εκτός από τις διαφορές μεταξύ του ποσού των εκπτώσεων, προέκυψε ότι η τάξη εφαρμογής τους, και κατά συνέπεια η εφαρμοζόμενη μαθηματική μέθοδος, διέφερε μεταξύ των παραγωγών. Συγκεκριμένα, η SIV εφήρμοσε τις βασικές εκπτώσεις της και τις συμπληρωματικές εκπτώσεις της κατά τρόπο διαφορετικό από αυτόν των δύο άλλων παραγωγών.

- 232 Υπό το πρίσμα της εξετάσεως των αποδείξεων που δέχθηκε η απόφαση, στην οποία προέβη, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τον ισχυρισμό που περιέχεται στο σημείο 24 της αποφάσεως — δηλαδή την ύπαρξη συμπράξεων μεταξύ των τριών παραγωγών που οδήγησαν σε ταυτότητα των τιμών και των κλιμάκων εκπτώσεων καθώς και σε ομοιόμορφη ταξινόμηση των σημαντικότερων πελατών σε κατηγορίες ή επίπεδα, και αυτό κατά την περίοδο από την 1η Ιουνίου 1983 έως τις 10 Απριλίου 1986, που ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο α, του διατακτικού της αποφάσεως. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι ορισμένα από τα αναφερθέντα έγγραφα — συγκεκριμένα τα σημειώματα της FP και της SIV που αφορούν τη σύσκεψή τους στη Ρώμη στις 30 Ιανουαρίου 1985 — μπορούσαν να γίνουν δεκτά από την Επιτροπή το πολύ ως αποδείξεις εναρμονίσεως μεταξύ των FP και SIV. Εντούτοις, τα έγγραφα αυτά δεν επαρκούν για να αποδείξουν, ακόμη και μεταξύ των FP και SIV, σύμπραξη με σκοπό την πλήρη και μόνιμη ταυτότητα των τιμών, των εκπτώσεων και της ταξινόμησης της πελατείας. Στο μέτρο που προσήκει να ληφθούν υπόψη οι καθαρές τιμές μονάδας που ίσχυσαν για τον ίδιο πελάτη, δεν αμφισβητείται από τις προσφεύγουσες ότι οι καθαρές αυτές τιμές θα μπορούσαν να είναι οι ίδιες.

ε) Οι σχέσεις μεταξύ των παραγωγών και των χονδρεμπόρων

- 233 Σύμφωνα με την απόφαση (σημείο 35), οι τρεις παραγωγοί φρόντιζαν να εφαρμόζονται οι τιμές και οι εκπτώσεις τους στο στάδιο της διανομής. Η Επιτροπή δέχεται ότι, παρά τους ισχυρισμούς της στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων βάσει των ισχυρισμών της Cobelli (βλ. ανωτέρω, σκέψη 10), δεν έχει στη διάθεσή της άμεσες αποδείξεις συσκέψεων μεταξύ παραγωγών και χονδρεμπόρων παρά μόνο για μία σύσκεψη στις 17 Απριλίου 1986, συγκεκριμένα μεταξύ των FP και SIV, που αποσκοπούσε στην παρουσίαση του νέου διοικητικού στελέχους της Fontana Sud, σύσκεψη στην οποία παρευρέθη εκπρόσωπος της SIV, χωρίς να προβλέπεται η παρουσία του. « Ορισμένα έγγραφα, ωστόσο », υποστηρίζει η Επιτροπή, « δείχνουν αφενός ότι μερικές συσκέψεις συγκλήθηκαν με πρωτοβουλία των παραγωγών και ότι οι παραγωγοί επιτυγχάνουν να προσανατολίσουν, λαμβάνοντας υπόψη την ταυτότητα των τιμοκαταλόγων και των εκπτώσεων, τις εμπορικές επιλογές των χονδρεμπόρων και, αφετέρου, ότι οι πελάτες

περίμεναν ίδιες τιμές από τους παραγωγούς.» Στη συνέχεια η απόφαση (σημεία 36 έως 42) εξετάζει και σχολιάζει μία σειρά εγγράφων. Όσον αφορά ένα από τα έγγραφα αυτά (το τέλεξ της 11ης Οκτωβρίου 1984, που αναλύεται κατωτέρω, σκέψη 236), η απόφαση επιμένει στο γεγονός ότι «οι χονδρέμποροι δεν δύνανται να αναλάβουν αυθόρμητα τέτοιες δεσμεύσεις ενώ θα τους συνέφερε να επιδιώξουν καλύτερες τιμές, να απευθυνθούν κατά προτίμηση προς τους εφοδιαστές που προτείνουν ευνοϊκότερους όρους πωλήσεων και να πραγματοποιήσουν περισσότερα κέρδη» (σημείο 37, τέταρτο εδάφιο). Πρέπει σχετικά να υπενθυμιστεί η μνεία της οικονομικής εξαρτήσεως των χονδρεμπόρων, που περιέχεται στο νομικό τμήμα (βλέπε προηγουμένως, σκέψη 21).

234

Πριν αναλύσει τις έγγραφες αποδείξεις που επικαλείται η Επιτροπή, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η απόφαση της Επιτροπής του 1981 (βλέπε προηγουμένως, σκέψη 4) αφορούσε, μεταξύ άλλων, ενώσεις χονδρεμπόρων που είχαν συγκεκριμένα ως στόχους, αφενός, μία «κοινή εμπορική πολιτική για την πραγμάτωση της οποίας κάθε ένωση πρέπει να προωθεί κοινή γραμμή πωλήσεων με την έκδοση, εφαρμογή και τήρηση τιμολογίου πωλήσεων κοινής υάλου και μεταποιημένων προϊόντων» και, αφετέρου, τη «συνεργασία με τους παραγωγούς ώστε να προωθηθεί “μία αποτελεσματική πολιτική παραγωγής για την αύξηση της καταναλώσεως της υάλου και να επιτευχθεί καλύτερη αξιοποίηση των μεταποιημένων προϊόντων με μια κατάλληλη πολιτική πωλήσεων”» (σημείο I. Γ. I.3. α της αποφάσεως του 1981). Εξάλλου η απόφαση αφορούσε αθέμιτες συμφωνίες μεταξύ των τριών παραγωγών (FP, SIV και VP) και των ενώσεων των χονδρεμπόρων. Η Επιτροπή διαπίστωνε ότι «παρουσιάστηκαν εντάσεις και αντιθέσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών τη διάρκεια της περιόδου ισχύος των συμφωνιών» (σημείο I. Γ. III, δεύτερο εδάφιο). Δεν επιβλήθηκε πρόστιμο λόγω του ότι, μεταξύ άλλων, «η εκτέλεση των περιοριστικών ρητρών του ανταγωνισμού (...) υπήρξε πάντοτε περιορισμένη και τμηματική» (σημείο II. Γ, δεύτερο εδάφιο). Η παρούσα απόφαση, αντιθέτως, κατηγορεί τους παραγωγούς ότι κατόρθωσαν, μερικά έτη αργότερα, να ασκήσουν την οικονομική τους δύναμη για να επαναφέρουν σε ισχύ, εναντίον της θελήσεως και των συμφερόντων των χονδρεμπόρων, ένα σύστημα όπως αυτό που καταδικάστηκε με την απόφαση του 1981, και αυτό παρά την προηγούμενη αποτυχία του.

235

Σύμφωνα με την παρούσα απόφαση (σημείο 36), το σημείωμα της Socover της 12ης Ιουλίου 1983 (258), που αναλύθηκε ήδη προηγουμένως στη σκέψη 213, «αποδεικνύει ότι η Socover αποτελεί το μέσο διαβίβσεως των μηνυμάτων από τους χονδρέμπορους στους παραγωγούς και τανάπαλιν. Πράγματι, η Socover δεν συζητά με την FP περί των όρων που θα την ενδιέφεραν περισσότερο αλλά περί των υποχρεώσεων των παρα-

γωγών απέναντι στους χονδρέμπορους». Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ήδη ότι το σημείωμα αυτό μπορούσε να γίνει δεκτό από την Επιτροπή ως απόδειξη υποχρεώσεως που ανέλαβαν οι τρεις παραγωγοί έναντι των χονδρεμπόρων, εκτός όμως της περιόδου της προβαλλομένης παραβάσεως. Εν προκειμένω θα εκτιμηθεί η αξία που έδωσε στο σημείωμα αυτό η Επιτροπή ως αποδεικτικό στοιχείο που επιτρέπει να αποδειχθεί ότι η Socover κατείχε τη θέση ενδιάμεσου μεταξύ των παραγωγών και των άλλων χονδρεμπόρων ή, τουλάχιστον, μιας ομάδας σημαντικών χονδρεμπόρων. Ως προς το ζήτημα αυτό το σημείωμα μπορεί, χωρίς αμφιβολία, να ερμηνευθεί ως αποδεικνύον ότι η Socover συμπεριφερόταν ως εκπρόσωπος ομάδας χονδρεμπόρων έναντι των οποίων, τουλάχιστον όπως υποστηρίζει η ίδια η Socover, οι τρεις παραγωγοί είχαν αναλάβει υποχρεώσεις. Αντίθετα, δεν προκύπτει σαφώς από το σημείωμα αυτό ότι η Socover ήταν, από την πλευρά των τριών παραγωγών, ο ενδιάμεσός τους έναντι όλων των χονδρεμπόρων.

236

Στο σημείο 37 η απόφαση εξετάζει ένα τέλεξ (270) που απεστάλη στις 11 Οκτωβρίου 1984, έπειτα από μία σύσκεψη, στις 10 Οκτωβρίου 1984 στη Ρώμη, στην οποία παρευρέθησαν 28 χονδρέμποροι. Σύμφωνα με την απόφαση, το τέλεξ αυτό απεστάλη στους « παραγωγούς ». Στην απόφαση υποστηρίζεται ότι το τέλεξ αυτό « δείχνει σαφώς την πρόθεση των υπογραφόντων να συνεργαστούν με τους παραγωγούς ». Πράγματι, οι υπογράφωντες το τέλεξ « *confermano la volontà di collaborare al miglioramento dei prezzi di mercato et considerano indispensabile che vengano rispettati i prezzi, gli sconti e le condizioni di vendita confermati* » (« επιβεβαιώνουν τη βούλησή τους να συνεργαστούν για τη βελτίωση των τιμών στην αγορά και θεωρούν ότι είναι απαραίτητο να τηρηθούν οι τιμές, οι εκπτώσεις και οι όροι πωλήσεως που συμφωνήθηκαν »). Πρέπει εντούτοις να παρατηρηθεί ότι στο αντίγραφο του τέλεξ που κοινοποιήθηκε με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων είχαν διαγραφεί τα στοιχεία κλήσεως του παραλήπτη. Η Επιτροπή, καλούμενη κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση να προσκομίσει το πρωτότυπο, προσκόμισε πέντε αντίγραφα του τέλεξ που απευθύνονταν, αντιστοίχως, στη SIV, στο Saint-Gobain, στην Pilkington, στη Vetrotec και στη Glaverbel. Δεν ανευρέθη στη δικογραφία αντίγραφο απευθυνόμενο στη VP και η αρίθμηση των εγγράφων αποκλείει την ύπαρξη τέτοιου αντιγράφου στα αρχεία της Socover, από όπου προέρχονταν τα υπόλοιπα αντίγραφα. Είναι επομένως προφανές ότι το τέλεξ αυτό δεν απευθύνθηκε, όπως υποστηρίζεται στην απόφαση, στους τρεις παραγωγούς FP, SIV και VP, ενώ απευθύνθηκε σε τρεις εταιρίες, τα μέσα παραγωγής των οποίων ευρίσκοντο εκτός των συνόρων της Ιταλίας. Πρέπει εξάλλου να παρατηρηθεί ότι η δεύτερη παράγραφος του τέλεξ (που παραλείφθηκε στην απόφαση) έχει ως εξής: « *Nello stesso tempo auspicano che vengano costituiti tre livelli, differenziando in due gruppi le aziende non comprese allo stato attuale nel primo livello* » (« Επιθυμούν συγχρόνως να δημιουργηθούν τρία επίπεδα, που να διαφοροποιούν σε δύο ομάδες τις επιχειρήσεις που, στο σημερινό στάδιο, δεν περιλαμβάνονται στο πρώτο επίπεδο »), φράση που υπονοεί ότι, αν υπήρχε ενιαίο σύστημα ταξινόμησης σε κατηγορίες ή επίπεδα, τρεις άλλοι παραγωγοί συμμετείχαν σ' αυτό.

237 Είναι εντούτοις αλήθεια, όπως επισημαίνει η απόφαση, ότι από τα πρακτικά της αποστολής του Ricciardi, διευθυντή πωλήσεων της VP (619- 620), προκύπτει ότι αυτός συνάντησε τον Borgonovo, της Socover, στο Μιλάνο στις 11 Οκτωβρίου 1984. Δεν αποκλείεται επομένως ο Borgonovo να γνωστοποίησε προφορικά το περιεχόμενο του τέλεξ που απεστάλη στους άλλους παραγωγούς.

238 Στο σημείο 38 η απόφαση αναφέρεται σε μία επιστολή της Socover της 19ης Οκτωβρίου 1984 (268) και σε μία επιστολή της VP προς τη Socover της 20ής Νοεμβρίου 1984 (625). Το κείμενο της πρώτης επιστολής που βρέθηκε στα αρχεία της VP ήταν φωτοτυπία, χωρίς αναφορά του ονόματος του παραλήπτη. Η επιστολή αναφέρεται, αφενός, σε έναν τιμοκατάλογο που, όπως υποστηρίζεται, καταρτίστηκε από τη Socover « μετά από πρόσκληση των παραγωγών » και, αφετέρου, σε μία « σύσκεψη στην οποία θα συμμετάσχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι του τομέα, την Τετάρτη, 7 Νοεμβρίου (...) (στο Μιλάνο) ». Η απόφαση επισημαίνει ότι από τη μηνιαία έκθεση του Giordano, ενός από τους εμπορικούς διευθυντές της VP (626), προκύπτει ότι αυτός « ήταν σε αποστολή στο Μιλάνο στις 7 και 8 Νοεμβρίου 1984, επομένως, την ημέρα που συγκλήθηκε η σύσκεψη από τη Socover ». Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι από την εξέταση των εγγράφων αυτών προκύπτει ότι τα έγγραφα αποδεικνύουν το αντίθετο αυτού που υποστηρίζεται στην απόφαση. Αφενός, η μηνιαία έκθεση του Giordano αναφέρει ότι έφυγε από τη Γένοβα στις 10.50“ της 7ης Νοεμβρίου, δηλαδή 20 λεπτά μετά την έναρξη της συσκέψεως. Αφετέρου, η επιστολή της VP της 20ής Νοεμβρίου 1984 απευθύνθηκε από τον Ricciardi στη Socover και έχει ως εξής:

« Ci è pervenuta solo in questi giorni fotocopia della lettera da Voi inviata il 19.10.84 ad alcune aziende del Vs. settore.

Scopo della presente è solo quello di riconfermarVi, facendo seguito all'incontro avuto con l'Egr. Dr. Borgonovo (Socover) a Milano, il 7 c. m., che nessun invito Vi è stato da noi mai formulato per riunioni che riguardano la commercializzazione e trasformazione del vetro. »

[« Μόλις τις ημέρες αυτές ελάβαμε φωτοτυπία της επιστολής σας που απεστάλη στις 19/10/84σε ορισμένες επιχειρήσεις του τομέα σας.

Αντικείμενο της παρούσας επιστολής είναι αποκλειστικά να σας επιβεβαιώσει και πάλι, κατόπιν της συνάντησής με τον κ. Borgonovo (Socover) στο Μιλάνο, στις 7 τρέχοντος μηνός, ότι ουδέποτε διατυπώσαμε πρόσκληση για τη σύγκληση συσκέψεων που να αφορούν την εμπορία και μεταποίηση της υάλου. »]

Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι είναι απίστευτο η επιστολή αυτή, που συνετάγη σε ανύποπτο χρόνο, να μην αναφέρει την αλήθεια — δηλαδή ότι ο Giordano (VP) δεν παρευρέθη στη σύσκεψη της 7ης Νοεμβρίου 1984 και ότι η VP δεν ήθελε να συμμετάσχει σε τέτοιες συσκέψεις, ακόμη λιγότερο δε να τις προκαλέσει. Το Πρωτοδικείο θεωρεί, εξάλλου, ότι η εν λόγω επιστολή, στο μέτρο που συνετάγη από τον ίδιο τον Ricciardi, αποσκοπεί στο να ανατρέψει τα δυσάρεστα για τη VP συμπεράσματα που θα μπορούσαν να συναχθούν από την παρουσία του στο Μιλάνο στις 11 Οκτωβρίου 1984.

239 Στα σημεία 39 και 40 η απόφαση εξετάζει δύο σημειώματα της Socover, της 12ης Απριλίου και 23ης Ιουλίου 1985 (260 και 262), που αναλύθηκαν ήδη προηγουμένως (σκέψεις 228 και 221 αντιστοίχως). Για τους λόγους που ήδη αναφέρθηκαν το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα έγγραφα αυτά αφορούν μόνο τις σχέσεις μεταξύ της Socover και, αντιστοίχως, της FP και της SIV.

240 Στο σημείο 41 η απόφαση εξετάζει τρία έγγραφα με ημερομηνία 16 Σεπτεμβρίου, 23 Σεπτεμβρίου και 31 Οκτωβρίου 1985 (αντιστοίχως, 271, 275 και 273), που χαρακτηρίζονται ως εκθέσεις των θυγατρικών της FP, Fontana Est και Fontana Ovest, προς τη μητρική εταιρία FP. Από τις αποδείξεις που διεξήγαγε το Πρωτοδικείο προκύπτει ότι τα έγγραφα αυτά είναι διηγησιακές εκθέσεις, απευθυνόμενες σε έναν βοηθό διευθυντή της FP και συντεταγμένες από έναν υπάλληλο της FP επιφορτισμένο, μεταξύ άλλων, με τη διατήρηση επαφών με τις θυγατρικές εταιρίες. Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι το τρίτο έγγραφο, με ημερομηνία 31 Οκτωβρίου 1985, αφορά τη Fontana Est και όχι τη Fontana Ovest όπως υποστηρίζεται στην απόφαση, και ότι εκτός αυτού οι οκτώ τελευταίες λέξεις του εγγράφου αυτού (273-4) που αναφέρονται στο γαλλικό και αγγλικό κείμενο της αποφάσεως δεν περιέχονται στο αυθεντικό ιταλικό κείμενο. Πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι το Πρωτοδικείο, αν και ζήτησε την προσαγωγή ολοκλήρου του κειμένου των εγγράφων αυτών, έχει στη διάθεσή του μόνον αποσπασματικά αντίγραφα. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι μία άλλη έκθεση που αφορά τη Fontana Est, με ημερομηνία 2 Οκτωβρίου 1985, η οποία δεν αναφέρεται στην απόφαση, κοινοποιήθηκε με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων και περιλαμβάνεται στη δικογραφία του Πρωτοδικείου (273B).

241 Σύμφωνα με τον κατάλογο που προσκόμισε η Επιτροπή στο Πρωτοδικείο, αυτές οι «εκθέσεις Fontana» πρέπει να θεωρηθούν ως περιέχουσες σιωπηρή αναφορά στη VP.

Σύμφωνα με την απόφαση (σημείο 41, τέταρτο εδάφιο) «(οι εκθέσεις αυτές) όχι μόνο δεν έχουν ασαφή και ακαθόριστο χαρακτήρα ή δείχνουν τους προσανατολισμούς των χονδρεμπόρων, όπως ισχυρίζονται τα μέρη, αλλά αναφέρουν συγκεκριμένα γεγονότα όπως η διάθεση των χονδρεμπόρων να δεχθούν τις τιμολογιακές αυξήσεις των παραγωγών, η δημοσίευση από τους παραγωγούς παρομοίων τιμών, η ευχή που εξέφρασαν οι παραγωγοί να εφαρμοστούν οι τιμές για τη σταθερότητα της αγοράς. Τούτο σημαίνει ότι οι παραγωγοί, άμεσα ή έμμεσα, προσανατολίζουν την αγορά προς το στάδιο της διανομής διότι μία αποσταθεροποίηση της εν λόγω αγοράς θα μπορούσε να έχει επιβλαβείς συνέπειες στην εμπορική τους πολιτική». Το Πρωτοδικείο θεωρεί αναγκαίο να εξετάσει το σύνολο των εκθέσεων αυτών, στο μέτρο που βρίσκονται στη διάθεσή του, ώστε να εντάξει και πάλι στο πλαίσió τους τα αποσπάσματα που περιέχονται στην απόφαση. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι τα τέσσερα έγγραφα αφορούν μία περίοδο η οποία, παρ' όλον ότι είναι πολύ περιορισμένη, μεταξύ τέλους Ιουλίου και τέλους Οκτωβρίου 1985, προσφέρει εντούτοις μία συνοπτική εικόνα της λειτουργίας της αγοράς στο στάδιο της διανομής σε μια εποχή κατά την οποία, όπως προαναφέρθηκε (σκέψεις 188 έως 190), οι τρεις παραγωγοί ανήγγειλαν πολλούς νέους τιμοκαταλόγους.

242 Κάθε έκθεση χωρίζεται σε κεφάλαια, ένα από τα οποία φέρει πάντοτε τον τίτλο «prezzi di rivendita float» («τιμές μεταπωλήσεως float») ή απλώς «rivendita» («μεταπώληση»). Οι εκθέσεις για τη Fontana Est της 16ης Σεπτεμβρίου και 31ης Οκτωβρίου 1985 περιέχουν ένα άλλο κεφάλαιο, με τον τίτλο «prezzi di vendita float» («τιμές πωλήσεως float») ή απλώς «vendita» («πώληση»). Από το περιεχόμενο των δύο αυτών κεφαλαίων προκύπτει ότι η λέξη «vendita» αναφέρεται στις τιμές πωλήσεως που εφαρμόζουν οι παραγωγοί για τους χονδρεμπόρους, ενώ η λέξη «rivendita» αναφέρεται στις τιμές μεταπωλήσεως που εφαρμόζουν οι χονδρέμποροι για τους πελάτες τους.

243 Η πρώτη έκθεση, με ημερομηνία 16 Σεπτεμβρίου 1985, αναφέρεται, στο κεφάλαιο «prezzi di rivendita float», σε μία σύσκεψη των χονδρεμπόρων στις 31 Ιουλίου 1985, «μετά την αύξηση που ανήγγειλαν οι παραγωγοί». (Πρέπει να σημειωθεί ότι ο νέος τιμοκατάλογος της VP αναγγέλθηκε μόλις στις 31 Ιουλίου 1985, υπό τις συνθήκες που εξετάστηκαν προηγουμένως στις σκέψεις 188, 221 και 222). Η έκθεση αναφέρει ότι «οι χονδρέμποροι, σε σύσκεψη, κατάρτισαν αυτόν τον κατάλογο μεταπωλήσεως». Ακολουθούν ο τιμοκατάλογος και μία ανακεφαλαίωση των εφαρμοστέων εκπτώσεων, με μερικές επιφυλάξεις εκ μέρους δύο χονδρεμπόρων, των Checchin και Sangalli. Στη συνέχεια, μετά από ένα κεφάλαιο που διεγράφη, η έκθεση συνεχίζει με το κεφάλαιο «prezzi di vendita float», ως εξής:

«Per quanto riguarda le Fabbriche, l'aumento sembra essere applicato ovunque e, del resto, i magazzini non certo pieni ed il lavoro che in questo momento non manca hanno favorito la "digestione" del nuovo prezzo. La Glaverbel (che prima delle ferie insisteva

un pò dappertutto con sconti inferiori ai nostri) sembra, di primi sondaggi dopo le ferie, che abbia mantenuto questa posizione. Resta comunque da verificare ulteriormente l'entità del prezzo (poichè è presumibile che il cliente non venga subito a dire a noi se la concorrenza gli ha tolto uno sconto). »

[« Όσον αφορά τους παραγωγούς η αύξηση φαίνεται ότι εφαρμόστηκε παντού και, κατά τα λοιπά, τα μαγαζιά (που) δεν είναι βέβαια γεμάτα και η εργασία που δεν λείπει την εποχή αυτή ευνόησαν την “αποδοχή” των νέων τιμών. Η Glaverbel (η οποία, πριν από τις διακοπές, επέμενε να εφαρμόζει σχεδόν παντού εκπτώσεις μικρότερες από τις δικές μας) φαίνεται, σύμφωνα με τις πρώτες έρευνες μετά τις διακοπές, ότι διατήρησε τη θέση αυτή. Παραμένει όμως να εξακριβωθεί μεταγενέστερα το σύνολο της τιμής (διότι είναι αναμενόμενο ότι ο πελάτης δεν θα μας πει ξαφνικά αν οι ανταγωνιστές κατήργησαν μια έκπτωση που του χορηγούσαν). »]

244 Η έκθεση της 23ης Σεπτεμβρίου 1985 (275) αφορά μία σύσκεψη με τη FontanaOvest, η οποία έλαβε χώρα επίσης στις 16 Σεπτεμβρίου 1985. Στο κεφάλαιο « prezzirivendita float » αναφέρει τις τιμές που εφάρμοσαν τέσσερις χονδρέμποροι για την ύαλο των 4 χιλιοστομέτρων. Ακολουθεί το απόσπασμα που αναφέρεται μερικώς στην απόφαση, το οποίο αφορά τις τιμές για την ύαλο των 4 χιλιοστομέτρων.

245 Η έκθεση της 2ας Οκτωβρίου 1985 (273B) συνετάγη έπειτα από σύσκεψη με τη Fontana Est και αναφέρεται σε μία σύσκεψη των χονδρεμπόρων στις 18 Σεπτεμβρίου 1985 « για τον καθορισμό των τιμών μεταπώλησεως ». Σημειώθηκαν οι επιφυλάξεις που εξέφρασαν οι Sangalli και Checchin.

246 Τέλος, η έκθεση της 31ης Οκτωβρίου 1985 (273), που συνετάγη κατόπιν συσκέψεως με τη Fontana Est, αναφέρεται σε μία σύσκεψη ένδεκα χονδρεμπόρων την 29η Οκτωβρίου 1985. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει σχετικά ότι οι τρεις Ιταλοί παραγωγοί ανήγγειλαν νέους πανομοιότυπους τιμοκαταλόγους μεταξύ 21ης και 25ης Οκτωβρίου 1985 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 190). Στο κεφάλαιο « rivendita » (« μεταπώληση ») η

έκθεση αναφέρει ότι οι χονδρέμποροι συμφώνησαν, με την επιφύλαξη για άλλη μια φορά των Checchin και Sangalli, νέους τιμοκαταλόγους για την άχρωμη ύαλο float. Στη συνέχεια, στο κεφάλαιο « vendita » (« πώληση ») περιλαμβάνεται το απόσπασμα που αναφέρεται τμηματικώς στην απόφαση στο σημείο 41, τρίτο εδάφιο. Ολόκληρο το απόσπασμα έχει ως εξής:

« Per quanto riguarda le fabbriche, si sta portando avanti l'aumento (chi per consegne un pò prima chi un pò dopo), in ogni caso sembra che la comunicazione sia stata fatta da tutte ** (comprese Glaverbel), anche se i termini sono probabilmente più elastici di tutte. » ⁹

[« Όσον αφορά τους παραγωγούς, σκοπεύουμε να προβούμε σε αύξηση (ορισμένοι δίνοντας οδηγίες λίγο νωρίτερα και άλλοι λίγο αργότερα), εν πάση περιπτώσει φαίνεται ότι η ανακοίνωση έγινε από όλους** (συμπεριλαμβανομένης της Glaverbel), ακόμη και αν οι όροι είναι προφανώς πιο ελαστικοί από όλους. »]⁹

247 Από το τελευταίο αυτό έγγραφο προκύπτει σαφώς ότι οι αναφορές στους « παραγωγούς » αφορούν όλους τους ιταλούς παραγωγούς, συμπεριλαμβανομένων των SIV και VP, προκύπτει όμως ακόμη ότι η Glaverbel ήταν ένας από τους εν λόγω παραγωγούς και ότι θεωρείτο ότι ασκούσε ενεργό ανταγωνιστική πολιτική. Η σημασία της Glaverbel στην ιταλική αγορά υπογραμμίστηκε, εξάλλου, σε ένα εσωτερικό σημείωμα της VP (A193), με ημερομηνία 6 Φεβρουαρίου 1986. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν επιτρέπεται να αντληθεί από την έκθεση που αναλύθηκε προηγουμένως ένδειξη ότι « οι παραγωγοί προσανατολίζουν την αγορά προς το στάδιο της διανομής », όπως υποστηρίζεται στην απόφαση. Αντίθετα, από την έκθεση αυτή προκύπτει ότι ορισμένοι χονδρέμποροι προέβησαν ελεύθερα σε εναρμόνιση για τον καθορισμό των τιμών μεταπωλήσεως και των εφαρμοστέων στην πελατεία τους εκπτώσεων και ότι οι συζητήσεις μεταξύ των εκπροσώπων της FP και των θυγατρικών της εκφράζουν τις αβεβαιότητες τους όσον αφορά τη συμπεριφορά των άλλων παραγωγών σχετικά με την εφαρμογή των τιμών. Τέλος, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι Sangalli και

** Δηλώνει το τέλος του αποσπάσματος που αναφέρεται στο αυθεντικό κείμενο.

9 — Δηλώνει τις λέξεις που παραλειφθηκαν στα κείμενα όλων των γλωσσών (η μετάφραση στο γαλλικό και αγγλικό κείμενο είναι εν μέρει ανακριβής).

Checchin, που αναφέρονται αντίστοιχα στο παράρτημα IV της αποφάσεως ως δεύτερος και ένατος από πλευράς σημασίας χονδρέμπορος, φαίνεται ότι ακολούθησαν τις δικές τους πολιτικές στον τομέα των τιμών και εκπτώσεων.

248 Τέλος, στο σημείο 42, η απόφαση εξετάζει ένα χειρόγραφο σημείωμα της VP της 10ης Απριλίου 1986 (638), από το οποίο προκύπτει, σύμφωνα με την απόφαση, ότι στη διάρκεια συσκέψεως την ίδια ημέρα « η VP και η Socover συζήτησαν σχετικά με τη σύσταση ενός ομίλου, αποτελούμενου από δώδεκα χονδρεμπόρους, για τη διανομή προϊόντων υάλου. Τα δύο μέρη εξέφρασαν την επιθυμία να συζητήσουν σχετικά με την FP και τη SIV την προσεχή εβδομάδα ». Το εν λόγω έγγραφο αποτελείται από μία σελίδα, στην οποία ο συντάκτης έχει κρατήσει δυσανάγνωστες σημειώσεις σχετικά με τα θέματα που συζητήθηκαν με τον Borgonono, της Socover, και περιέχει τις ακόλουθες αναφορές: (αριστερά) οκτώ ονόματα χονδρεμπόρων, ακολουθούμενα από τέσσερα άλλα ονόματα· (δεξιά, σε διαφορετικές γραμμές) « CLUB: objectif distribution » (« ΟΜΙΛΟΣ: σκοπός διανομή »)· « prossima settimana » (« επόμενη εβδομάδα »)· « parlare SIV/S. Gobain » (« συζήτηση SIV/Saint Gobain »). Η VP αμφισβητεί την ερμηνεία που έδωσε η Επιτροπή στο έγγραφο αυτό, αναγνωρίζει όμως ότι ο Borgonono ανέφερε πράγματι μία πρόταση δημιουργίας ομίλου. Σύμφωνα με τη VP ο Borgonono είχε την πρόθεση να συζητήσει για το θέμα αυτό με τη SIV και την FP την επόμενη εβδομάδα. Σύμφωνα με την Επιτροπή μια τέτοια ερμηνεία δεν θα ήταν σωστή ούτε από λογική ούτε από γραμματική άποψη.

249 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι το εν λόγω έγγραφο δεν εκφράζει, κατά τρόπο ρητό και μη διφορούμενο, τις προθέσεις που αναφέρονται στο σημείο 42 της αποφάσεως. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι αναφορές τις οποίες η Επιτροπή θεώρησε κρίσιμες αφορούν μια πρόταση δημιουργίας ομίλου με σκοπό τη διανομή των προϊόντων υαλουργίας και όχι την εφαρμογή στο στάδιο της διανομής των τιμών και εκπτώσεων, που η απόφαση αναφέρει, στο σημείο 35, ως αντικείμενο των αποδείξεων που αναλύθηκαν στο κεφάλαιο Β.1. ε « Σχέσεις μεταξύ των παραγωγών και των χονδρεμπόρων ». Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί το έγγραφο αυτό ως κρίσιμη απόδειξη και, κατά συνέπεια, ότι δεν είναι αναγκαίο να εκτιμηθεί το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού.

250 Υπό το πρίσμα όλων των προηγούμενων, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ότι οι τρεις παραγωγοί φρόντισαν να εφαρμοστούν οι τιμές και οι εκπτώσεις τους στο στάδιο της διανομής ούτε ότι ορισμένες συσκέψεις μεταξύ των χονδρεμπόρων διοργανώθηκαν με πρωτοβουλία των παραγωγών ούτε ότι οι παραγωγοί κατόρθωσαν να προσανατολίσουν τις εμπορικές επιλογές των χονδρε-

μπόρων. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορισμένα από τα εξετασθέντα έγγραφα, χωρίς να αποτελούν οπωσδήποτε απόδειξη αθεμίτου συμπράξεως μεταξύ των παραγωγών, μπορούν να γίνουν δεκτά ως αποδείξεις του ότι οι χονδρέμποροι υπολόγιζαν σε πανομοιότυπες τιμές εκ μέρους των παραγωγών. Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι εκθέσεις της Fontana αποδεικνύουν ότι η FP χρησιμοποίησε τις θυγατρικές της εταιρίες-χονδρεμπόρους ως πηγές πληροφοριών για την πολιτική των χονδρεμπόρων. Οι συνέπειες των διαπιστώσεων αυτών θα εξεταστούν κατωτέρω (σκέψεις 322 έως 323) στο πλαίσιο των λόγων ακυρώσεως που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες και αφορούν τη διαδικασία.

2. Η συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην αγορά του αυτοκινήτου

251 Στο κεφάλαιο αυτό της αποφάσεως υποστηρίζεται ότι « σύμφωνα με τα προαναφερθέντα έγγραφα των εταιριών¹⁰, η SIV και η FP συμφώνησαν για τις τιμές και για την κατανομή των ποσοστών τουλάχιστον από το 1982. Η εταιρία VP συμμετείχε επίσης στις εν λόγω πράξεις από το 1983, αν και όχι τόσο ενεργά όσο οι δύο προηγούμενες ». Στη συνέχεια η απόφαση εξετάζει, σε δύο κεφάλαια, τις συμφωνίες και τις εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν τους ομίλους Fiat (σημεία 44 έως 51) και Piaggio (σημείο 52).

α) Οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν τον όμιλο Fiat

252 Στο κεφάλαιο αυτό η απόφαση αρχίζει κατευθείαν την εξέταση των εγγράφων (σημεία 44 έως 47), το περιεχόμενο των οποίων θα αναλυθεί κατωτέρω. Στο τέλος του σημείου 45 η απόφαση αναφέρεται σε μία ενιαία μείωση τιμών ύψους 8 %, στην οποία προέβη από 1ης Ιανουαρίου 1984 καθένας από τους τρεις παραγωγούς έναντι της Fiat. Στο τέλος του σημείου 47 η απόφαση αναφέρεται σε άλλες τιμολογιακές διακυμάνσεις, ενιαίες από άποψη ποσοστών, που εφάρμοσαν οι τρεις παραγωγοί κατά τα έτη 1985 και 1986, και σε μία ενιαία αύξηση ύψους 2 % για το δεύτερο εξάμηνο 1985 που αφορούσε την Alfa Romeo. Στη συνέχεια η απόφαση αναφέρει (σημείο 48) ότι « οι τρεις παραγωγοί προέβησαν σε αμοιβαίες ανταλλαγές προϊόντων (λεπτομερής ανάλυση των οποίων θα ακολουθήσει στο κεφάλαιο 6) με στόχο να διατηρήσει καθένας τις ποσοστάσεις διεισδύσεως στην αγορά ή να επιτύχει τις ποσοστάσεις που συμφωνήθηκαν με τους ανταγωνιστές ». Ακολουθεί η εξέταση αριθμητικών στοιχείων και εγγράφων που αφορούν τις ανταλλαγές αυτές. Στο σημείο 49 η απόφαση αναφέρεται σε ορισμένους μηχανογραφικούς πίνακες που έχει στη διάθεσή της η FP και οι οποίοι αναφέρουν συνολικά για κάθε μοντέλο τις ποσότητες που παρείχε κάθε παραγωγός κατά τα έτη 1985 και 1986 και θα παράσχει το 1987 στον όμιλο Fiat καθώς και τις ποσοστάσεις που αντιπροσωπεύουν οι εν λόγω εφοδιασμοί σε ποσοστά.

10 — Σημ. μετφρ.: η ορθή μετάφραση: σύμφωνα με τα έγγραφα των εταιριών που απαριθμούνται κατωτέρω.

253 Στη συνέχεια η απόφαση υπενθυμίζει ορισμένα επιχειρήματα των επιχειρήσεων (σημείο 50) και αναφέρει τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή δεν μπόρεσε να τα δεχθεί (σημείο 51). Για να οριοθετηθούν επακριβώς οι διαφορές μεταξύ των αντιστοίχων θέσεων των επιχειρήσεων και της Επιτροπής, που επισημαίνονται σ' αυτό το τμήμα της αποφάσεως, πρέπει οι θέσεις αυτές να αναφερθούν καθ' ολοκληρίαν. Τα επιχειρήματα των επιχειρήσεων έχουν ως εξής:

« Η κατάσταση της αγοράς υάλου για τα αυτοκίνητα στην Ιταλία χαρακτηρίζεται από τη δεσπόζουσα θέση της Fiat. Η εν λόγω εταιρία, όπως και κάθε αυτοκινητοβιομηχανία, κατανέμει σε κάθε προμηθευτή συνολικά ποσοστά εφοδιασμού με βάση ορισμένες εκτιμήσεις που λαμβάνουν υπόψη τις τιμές, την τεχνική ικανότητα, τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Το ποσοστό αυτό επανασυζητείται από τα δύο μέρη με την ευκαιρία των διαπραγματεύσεων για τις τιμές. Τα συνολικά ποσοστά κατανομής που ορίζονται κατ' αυτό τον τρόπο κατανέμονται σε ποσοστά για κάθε μοντέλο αυτοκινήτου. Οι επιβεβαιώσεις της Fiat προς τους προμηθευτές υάλου αυτοκινήτου αναφέρονται ρητά τις ποσοστώσεις που όρισε η αυτοκινητοβιομηχανία στον σχετικό προμηθευτή για το συγκεκριμένο μοντέλο.

Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, η Fiat συνηθίζει να προτείνει την ευνοϊκότερη τιμή, επιδιώκοντας την ευθυγράμμιση των ανταγωνιστών προμηθευτών, γεγονός που οδηγεί αναπόφευκτα σε ευθυγράμμιση τιμών. Σε αντίθεση με τις υποθέσεις της Επιτροπής, η Fiat ενημερώνει τον κάθε προμηθευτή της σχετικά με τα μερίδια των ανταγωνιστών. Έτσι, το σύστημα οδηγεί σε μια συνολική διαφάνεια της αγοράς. Υπό τους όρους αυτούς δεν θα ήταν απαραίτητη η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των παραγωγών.

Όσον αφορά τις ανταλλαγές των προϊόντων, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι οι ανταλλαγές αυτές είναι προκαθορισμένες με σκοπό την κατανομή της αγοράς μεταξύ των παραγωγών. Επιπλέον, τα προϊόντα ανταλλαγής είναι η βασική ύαλος και, μόνο κατ' εξαίρεση, τα μεταποιημένα προϊόντα. »

254 Απαντώντας στα επιχειρήματα αυτά, η Επιτροπή υποστηρίζει τα εξής:

«i) Είναι αληθές ότι η Fiat κατέχει, ως αγοραστής υάλου αυτοκινήτων, σχεδόν μονοπωλιακή θέση στην Ιταλία· ωστόσο, οι δυνατότητες αναθέσεως συμβάσεων

περιορίζονται σε μεγάλο βαθμό από τη στενότητα της αγοράς σε εναλλακτικές προσφορές. Πράγματι, στην Ευρώπη η προσφορά υάλου αυτοκινήτων ελέγχεται από ένα ολιγοπώλιο, το οποίο, εκτός από τις επιχειρήσεις Saint-Gobain, PPG και SIV, σημερινούς προμηθευτές της Fiat, συμπεριλαμβάνει την Pilkington και μερικούς μικρούς παραγωγούς.

- ii) Σχετικά με την κατανομή των ποσοτώσεων, είναι γεγονός ότι η Fiat, όπως και κάθε αυτοκινητοβιομηχανία, αναφέρει, επιβεβαιώνοντας τις παραγγελίες της, τις ποσοτώσεις που αντιστοιχούν σε κάθε προμηθευτή. Οι ποσοτώσεις όμως αυτές αποτελούν ένδειξη και όχι οριστική κατανομή και, ως εκ τούτου, δεν δεσμεύουν ούτε την αυτοκινητοβιομηχανία ούτε τον προμηθευτή, με συνέπεια να είναι δυνατή κάθε διακύμανση κατά τη διάρκεια της συμβατικής περιόδου είτε με πρωτοβουλία της αυτοκινητοβιομηχανίας είτε του προμηθευτή (...) »

[Ακολουθεί ο σχολιασμός ορισμένων εγγράφων και, συγκεκριμένα, μιας επιστολής της Fiat προς τη VP με ημερομηνία 3 Ιουλίου 1985 (657). Κατά τον σχολιασμό αυτό, υποστηρίζεται ότι]

« εάν πράγματι η αυτοκινητοβιομηχανία προέβaine σε οριστική κατανομή των ποσοτώσεων κατά τη συμβατική περίοδο, οι προμηθευτές δεν θα ανησυχούσαν για τον κίνδυνο μη τηρήσεως των ποσοτώσεων και δεν θα αναγκάζονταν να εναρμονιστούν ή να ανταλλάξουν προϊόντα για να διατηρήσουν τις ποσοτώσεις τους ».

- «iii) Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι, στη διάρκεια των εμπορικών διαπραγματεύσεων, ο αγοραστής μπορεί να πετύχει ευνοϊκότερες, αληθείς ή υποθετικές τιμές με σκοπό να οδηγήσει τους ανταγωνιστές προμηθευτές σε ευθυγράμμιση. Τούτο βέβαια δεν σημαίνει ότι κάθε προμηθευτής διαπραγματεύεται με τους ίδιους όρους και βρίσκεται σε ίση μοίρα με τον ίδιο αγοραστή, διότι η θέση του εξαρτάται από το παραγωγικό και εμπορικό του βάρος (πλήρεις κλίμακες παραγωγής, ειδικά προϊόντα, επίπεδο ανώτερης παροχής υπηρεσιών). Αλλά και αυτό δεν σημαίνει ότι ένας αγοραστής με δεσπόζουσα θέση δύναται να ευθυγραμμίζει τους προμηθευτές του στην ευνοϊκότερη προσφορά ή ότι απευθύνεται με ευκολία σε ξένους προμηθευτές προκειμένου να υποχρεώσει τους τοπικούς προμηθευτές να μειώσουν τις τιμές τους, διότι, όπως έγινε δεκτό στην προφορική διαδικασία, η αυτοκινητοβιομηχανία απαιτεί ολοένα και περισσότερο παροχή έγκαιρων υπηρεσιών, που μπορεί να επιτευχθεί ευκολότερα από τους τοπικούς παραγωγούς υάλου, οι οποίοι έχουν στη διάθεσή τους επιτόπου την απαραίτητη τεχνική υποδομή, παρά από ξένους που δεν παρουσιάζουν αυτό το πλεονέκτημα. Έτσι, η αυτοκινητοβιομηχανία προτιμά, μεταξύ εκείνων που έχουν την απαραίτητη τεχνική υποδομή, τους υαλοπαραγωγούς που έχουν σταθερότερη αλλά, ταυτοχρόνως, και ελαστικότερη τεχνική υποδομή.

Εν πάση περιπτώσει, όποιες και αν είναι οι σχέσεις μεταξύ ενός αγοραστή που κατέχει δεσπόζουσα θέση και των προμηθευτών του, αποδείχθηκε ότι η SIV, η FP και η VP συμφώνησαν μεταξύ τους προκειμένου να υιοθετήσουν κοινή στάση απέναντι στον όμιλο Fiat (...)

Οι αυξήσεις τιμών για το δεύτερο εξάμηνο του 1985, το πρώτο και δεύτερο εξάμηνο του 1986 συζητήθηκαν και συμφωνήθηκαν μεταξύ των τριών παραγωγών (...). Η παραχώρηση¹¹ της VP στη συμφωνία για αυξήσεις των τιμών κατά τη διάρκεια των τριών προαναφερθέντων εξαμήνων είχε και πρακτική εφαρμογή (...)

- iv) Τα γεγονότα που αποδεικνύουν ότι οι αμοιβαίες πωλήσεις προϊόντων αποσκοπούν στην κατανομή της αγοράς είναι ουσιαστικά τα εξής.

Οι εν λόγω πωλήσεις είναι σημαντικές κάθε χρόνο, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που αναφέρονται στην παράγραφο 48 (...)¹²

Οι σημειώσεις και τα έγγραφα που παρατίθενται στην παράγραφο 48 αναφέρουν ρητά το γεγονός ότι η FP έχει αναλάβει με υπεργολαβία τα μεταποιημένα προϊόντα για τη SIV.

Οι πωλήσεις έχουν κυρίως σχέση με το πάχος και το χρώμα που δεν κατασκευάζουν οι άλλοι παραγωγοί και έτσι παρέχουν τη δυνατότητα στους τρεις παραγωγούς να έχουν στη διάθεσή τους όλες τις ποικιλίες του προϊόντος. Η δυνατότητα όμως αυτή συνιστά ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο εξαλείφεται όταν οι τρεις παραγωγοί αποφασίσουν να μην υπάρχει μειονέκτημα μεταξύ τους (...)

- 255 Το Πρωτοδικείο, προτού προχωρήσει στην εξέταση των εγγράφων που έγιναν δεκτά ως αποδείξεις παραβάσεως, θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να καθοριστεί καλύτερα η φύση και το πλαίσιο της προβαλλομένης παραβάσεως. Όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, η διαπίστωση που περιέχεται στο σημείο 43 της αποφάσεως περιορίζεται στον ισχυρισμό ότι η SIV και η FP συμφώνησαν για τις τιμές και για την κατανομή των ποσοστών τουλάχιστον από το 1982 και ότι η VP συμμετείχε στις συμφωνίες αυτές τουλάχιστον

11 — Σημ. μετφρ.: ορθή μετάφραση: η προσχώρηση.

12 — Σημ. μετφρ.: η ορθή μετάφραση: και, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που αναφέρονται στην παράγραφο 48, δεν αποτελούν παροχή συνδρομής (...)

χιστον από το 1983. Στο νομικό τμήμα (βλ. προηγούμενως, σκέψη 24) της αποφάσεως υποστηρίζεται ότι η FP και η SIV από το 1982 έως το 1986 και οι FP, SIV και VP από το 1983 έως το 1986 συνήψαν συμφωνία ή, τουλάχιστον, συμφώνησαν να ακολουθήσουν εναρμονισμένη πρακτική στο θέμα των τιμών που επρόκειτο να εφαρμοστούν για τον όμιλο Fiat και από το 1982 έως το 1987 στο θέμα της κατανομής της αγοράς, καταργώντας τοιουτοτρόπως κάθε αβεβαιότητα όσον αφορά την αμοιβαία συμπεριφορά τους. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι μία προηγούμενη εναρμόνιση ως προς τις εφαρμοστέες τιμές και την κατανομή των ποσοστώσεων πρέπει να διακρίνεται από τη θέσπιση ενός συστήματος αμοιβαίων πωλήσεων προϊόντων, με σκοπό τη διατήρηση των ήδη κατεχομένων ποσοστώσεων ή την επίτευξη των ποσοστώσεων που συμφωνήθηκαν. Πρέπει επομένως να αναβληθεί η εξέταση των εγγράφων που αναφέρονται στο σημείο 48 της αποφάσεως και αφορούν τις ανταλλαγές υάλου, και να λάβει χώρα αργότερα, στο πλαίσιο του κεφαλαίου Β.3 «Οι ανταλλαγές υάλου μεταξύ των παραγωγών». Στο παρόν στάδιο θα εξεταστούν μόνον οι αποδείξεις προηγούμενης εναρμόνισης σχετικά με τις τιμές και τις ποσοστώσεις.

256

Όσον αφορά το πλαίσιο, εντός του οποίου πρέπει να εκτιμηθεί το ζήτημα αυτό, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι στο σημείο 15 της αποφάσεως εξηγήθηκε ότι το παλούμενο από τους παραγωγούς στους κατασκευαστές προϊόν είναι η υάλου που έχει μεταποιηθεί από τους παραγωγούς ή από τις θυγατρικές τους, σύμφωνα με τα σχέδια και τις τεχνικές προδιαγραφές που απαιτούν οι κατασκευαστές. Δεν πρόκειται επομένως εδώ για την πώληση, από τους παραγωγούς στη Fiat, υάλου float σε ακατέργαστη μορφή, πωλήσεις για τις οποίες πρόκειται στο πλαίσιο των ανταλλαγών προϊόντων, αλλά για την πώληση ολόκληρης σειράς διαφορετικών μεταποιημένων προϊόντων. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, στη συνέχεια, ότι στο σημείο 15, δεύτερο εδάφιο, η απόφαση διακρίνει μεταξύ του σταδίου τελειοποιήσεως ενός πρωτοτύπου αυτοκινήτου και του σταδίου εμπορίας ενός νέου μοντέλου. Τα προϊόντα για τα οποία πρόκειται εν προκειμένω δεν παραδόθηκαν κατά τη φάση τελειοποιήσεως ενός πρωτοτύπου, αλλά πωλήθηκαν για να ενσωματωθούν σε μοντέλα αυτοκινήτων που είχαν ήδη αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως. Τέλος, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το σημείο 15, τελευταίο εδάφιο, της αποφάσεως, «οι προμηθευτές υάλου και οι κατασκευαστές αυτοκινήτων διαπραγματεύονται κατά το στάδιο εμπορίας του νέου μοντέλου αυτοκινήτου, συνήθως σε ετήσια βάση, την τιμή και τις ποιότητες¹³». Πρόκειται επομένως πράγματι για μία αγορά στην οποία οι τιμές και οι ποσότητες αποτελούν, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ πωλητή και αγοραστή.

257

Το Πρωτοδικείο επισημαίνει, τέλος, ότι οι ημερομηνίες που έγιναν δεκτές στο άρθρο 1, στοιχεία β και γ, του διατακτικού της αποφάσεως για τον καθορισμό των περιόδων παραβάσεως της Συνθήκης στις σχέσεις με τη Fiat είναι, όσον αφορά τις τιμές, από τις 26 Οκτωβρίου 1982 έως την 1η Δεκεμβρίου 1986 για τις FP και SIV και από τις 11

13 — Σημ. μεταφρ.: η ορθή μετάφραση: ποσότητες.

Μαΐου 1983 έως την 1η Δεκεμβρίου 1986 για τις FP, SIV και VP από κοινού, και όσον αφορά τις ποσοτώσεις, από την 1η Ιανουαρίου 1982 έως τις 30 Ιουνίου 1987 για τους τρεις παραγωγούς χωρίς διάκριση.

258 Στο σημείο 44, η απόφαση αναφέρεται σε τρία έγγραφα τα οποία, αν και χρονολογούνται από το 1982, περιλαμβάνονται όλα στον κατάλογο των εγγράφων που περιέχουν σιωπηρή αναφορά στη VP, τον οποίο προσκόμισε στο Πρωτοδικείο η Επιτροπή. Πρόκειται για ένα χειρόγραφο σημείωμα που απηύθυνε ο Scaroni, της FP, στον Landeschi, αντιπρόεδρο της SIV, με ημερομηνία 26 Οκτωβρίου 1982 (733), γνωστοποιώντας του ένα εσωτερικό έγγραφο της FP με ημερομηνία 26 Οκτωβρίου 1982 (734), και για ένα εσωτερικό έγγραφο της SIV, που απευθύνεται επίσης στον Landeschi και φέρει ημερομηνία 11 Νοεμβρίου 1982 (680).

259 Το εσωτερικό έγγραφο της FP της 26ης Οκτωβρίου 1982 συνίσταται σε ένα « *rieptologo* » (περίληψη) των αυξήσεων που πέτυχε η FP από τη Fiat από το 1977 « συμπεριλαμβανομένης της τελευταίας διετούς συμβάσεως 83/84 ». Το εσωτερικό έγγραφο της SIV της 11ης Νοεμβρίου 1982 αρχίζει ως εξής:

« Τις ημέρες αυτές περατώθηκε ουσιαστικά η σύμβαση της 1983 που αφορά τη Fiat Auto. Θεωρούμε περιττό να σας υπενθυμίσουμε το ιστορικό (που σίγουρα δεν είναι θετικό για μας), που διατυπώθηκε εγγράφως μεταξύ της Fiat και του ισχυρότερου ανταγωνιστή μας, με τη χορήγηση 46 % στην FP. »

Ο συντάκτης του εγγράφου συνεχίζει εξετάζοντας διαδοχικώς τέσσερα σημεία: « 1) Χορηγούμενα ποσοστά· 2) επιτευχθείσες αυξήσεις τιμών· 3) παραλληλισμός των συμβάσεων 1983 και 1982· 4) απόλυτοι αριθμοί ». Στο κεφάλαιο « Χορηγούμενα ποσοστά » γίνεται αναφορά σε ένα ποσοστό ύψους (...) % αποκλειστικά για « *il primo equipaggiamento* » [« τον πρώτο εξοπλισμό », που μεταφράστηκε στο γαλλικό κείμενο της αποφάσεως ως « *la première monte* » (πρώτη συναρμιολόγηση]. Στο κεφάλαιο « Παραλληλισμός των συμβάσεων 1983 και 1982 », γίνεται διάκριση, για το έτος 1982, μεταξύ του « θεωρητικού ποσοστού αγοράς » και « του πράγματι κτηθέντος ποσοστού » και ο συντάκτης καταλήγει στο συμπέρασμα ότι « το ποσοστό μας του πρώτου εξοπλισμού είναι κατώτερο από (...) %, ποσοστό που μας είχε χορηγηθεί τότε ». Σχετικά με το ποσοστό που χορηγήθηκε για τον πρώτο εξοπλισμό για το έτος 1983 ο συντάκτης χρησιμοποιεί την έκφραση « *un ferreo controllo delle quote effettivamente praticate* » (« ένας αυστηρός έλεγχος των ποσοστών¹⁴ »), που αναφέρεται στην απόφαση. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι από τα συμπεραζόμενα στα οποία εντάσσεται

14 — Σημ. μετφρ.: στο ελληνικό κείμενο της αποφάσεως έχει παραλειφθεί η λέξη: των « πραγματικών » ποσοστών.

αυτό το τμήμα της φράσεως προκύπτει ότι ο συντάκτης θέλει με τη φράση αυτή να υπογραμμίσει την ανάγκη της SIV να φροντίσει να λάβει από τη Fiat, κατά τη διάρκεια του έτους 1983, για τον πρώτο εξοπλισμό, ένα πραγματικό ποσοστό αντίστοιχο προς το θεωρητικό ποσοστό που της χορηγήθηκε. Πρέπει να σημειωθεί ότι το γαλλικό και αγγλικό κείμενο της αποφάσεως χρησιμοποιούν τις λέξεις «τα μέσα ποσοστά αυξήσεως που πέτυχε η SIV είναι τα ίδια με τα ποσοστά της FP», ενώ το ιταλικό κείμενο (το μόνο αυθεντικό) χρησιμοποιεί τη λέξη «simili» (παρόμοια). Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι αριθμοί είναι, πράγματι, παρόμοιοι αλλά όχι ίδιοι. Αντίθετα, είναι ορθό ότι το έγγραφο αναφέρει, προς το τέλος, ότι «siamo portando avanti, a seguito degli accordi da Voi presi, il discorso di integrazione con la concorrenza per i lotti di piccole serie» («προωθούμε, έπειτα από τις συμφωνίες που συνάψατε, το ζήτημα της ενοποίησης με τους ανταγωνιστές για τις παρτίδες μικρών σειρών»).

260 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε, από τα τρία αυτά έγγραφα, να συναγάγει το συμπέρασμα ότι η VP συμμετείχε σε σύμπραξη με τις FP και SIV, διότι οι αναφορές στους «ανταγωνιστές» πρέπει, σύμφωνα με τα συμφραζόμενα, να εννοηθούν ως αναφορές μόνο στην FP. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα έγγραφα αυτά είναι σημαντικές αποδείξεις ως προς την ύπαρξη ανταλλαγής πληροφοριών σε υψηλό επίπεδο μεταξύ FP και SIV, σχετικά με τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεών τους με τη Fiat, και ως προς την ύπαρξη συμφωνίας για την ενοποίηση για τις παρτίδες μικρών σειρών. Το Πρωτοδικείο θεωρεί εντούτοις, ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε, μόνο από αυτά τα έγγραφα, να συναγάγει το συμπέρασμα ότι οι FP και SIV είχαν εκ των προτέρων, κατά το τελευταίο τρίμηνο 1982, εναρμονίσει τις πρακτικές τους σχετικά με τις εφαρμοστέες στον όμιλο Fiat τιμές (δεδομένου ότι το τρίμηνο αυτό είναι το πρώτο της περιόδου της παραβάσεως, όπως αυτή καθορίστηκε στο άρθρο 1, στοιχείο β, του διατακτικού της αποφάσεως). Όσον αφορά τις ποσοστάσεις, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι το εσωτερικό έγγραφο της SIV της 11ης Νοεμβρίου 1982 (το μόνο έγγραφο που αναφέρεται στις ποσοστάσεις) αναφέρει ρητώς την «χορήγηση» ποσοστάσεων. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι από ολόκληρο το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι η εν λόγω κατανομή ποσοστάσεων πραγματοποιήθηκε από τη Fiat μεταξύ των παραγωγών και ότι επομένως η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί το έγγραφο αυτό ως απόδειξη προηγούμενης εναρμόνισσεως μεταξύ των FP και SIV, κατά το έτος 1982, με αντικείμενο την κατανομή των ποσοστάσεων για τις προμήθειες στον όμιλο Fiat.

261 Στο σημείο 45 η απόφαση αναφέρει δύο αποσπάσματα ενός άλλου εσωτερικού εγγράφου της SIV, με ημερομηνία 11 Μαΐου 1983 (686- 688), που προέρχεται από τον ίδιο συντάκτη. Τα αποσπάσματα αναφέρονται, αντίστοιχα, στην «concorrenza» (ανταγωνισμός) και — έκφραση που είχε ήδη χρησιμοποιηθεί στο προηγούμενο έγγραφο — «la concorrenza più qualificata» (στους ισχυρότερους ανταγωνιστές¹⁵).

15 — Σημ. μεταφρ.: στο ελληνικό κείμενο της αποφάσεως γίνεται, εσφαλμένα, λόγος για «τους άλλους ανταγωνιστές».

Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι το έγγραφο αυτό περιλαμβάνεται στον κατάλογο των εγγράφων που η Επιτροπή θεωρεί ότι περιέχουν σιωπηρή αναφορά στη VP. Εντούτοις, προκύπτει σαφώς, ακόμη και από το αντίγραφο που έχει επισυναφθεί στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, ότι το έγγραφο αυτό αναφέρεται ρητώς στον PPG (δηλαδή στη VP) και ότι περιέχει κρίσιμα στοιχεία, αφενός, σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ των παραγωγών και της Fiat και, αφετέρου, σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ SIV, FP και VP. Το έγγραφο φέρει τον τίτλο « Richiesta Fiat auto revisione prezzi 1983 » (Αίτηση της Fiat auto για αναθεώρηση των τιμών 1983). Ο συντάκτης αναφέρει ότι η διεύθυνση αγορών της Fiat συγκάλυψε, στις 26 Απριλίου 1983, εκπροσώπους της SIV, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβανόταν ο ίδιος, « για να μας υποβάλει τη συγκριτική της έρευνα των τιμών ανά τετραγωνικό μέτρο για κάθε σειρά προϊόντων » και ότι με την ευκαιρία αυτή η Fiat είχε δηλώσει ότι « τα μέσα επίπεδά μας δεν είναι ανταγωνιστικά στην εθνική και διεθνή αγορά ». Συνεχίζει ως εξής:

« Stesso atteggiamento veniva operato da Fiat il 4.5 (per risposta entro il 24.5) nei confronti di F. P., chiedendo riduzioni su alcuni PB ACC. già dal 1.1.83 e per numerose anomalie dal 1.7.83, aggiungendo che altri concorrenti nazionali ed esteri avevano presentato proposte favorevoli. (Splintex e PPG: l'AD di quest'ultimo si è già impegnato a mantenere le quotazioni 1982, già inferiori alle nostre, sino ad almeno tutto il 1984) (...)

Fiat insiste per una revisione entro il 19.5 su alcuni accoppiati normali (...)

Qualora aderissimo a tale richiesta, ne deriverebbero queste conseguenze:

- 1) Notevole decurtazione dell'aumento a suo tempo acquisito per il 1983.
- 2) Nessuna assicurazione, in ogni caso, sul mantenimento delle quote di mercato legate a tali prezzi.
- 3) Negative ed immediate ripercussioni su tutte le offerte recentissime e/o a venire (...)

- 4) Proseguimento di queste analisi al ribasso su altri particolari (...)

- 5) Inevitabile coinvolgimento della F. P. nella concessione di tali ribassi ed accelerazione del prosecco riduttivo senza alcuna contropartita in termini di quote di penetrazione, e con l'inasprimento dei rapporti commerciali con la concorrenza.

- 6) Propagazione degli atteggiamenti ribassistici alle altre Case Auto nazionali ed estere le cui Direzioni Acquisti sappiamo essere in collegamento (es. Alfa Romeo — Fiat).

A nostro avviso si presentano pertanto le seguenti alternative che riteniamo di politica aziendale più che commerciale:

- A) Aderire alle richieste Fiat con tutte le conseguenze sopra enunciate.

- B) Tenere un atteggiamento fermo e coerente con la nostra politica commerciale e costistica, rifiutando in linea di massima (salvo appunto macroscopiche anomalie) le richieste del cliente.

Per operare in questa ottica è necessario però accertarsi dell'*assoluto e sicuro* analogo atteggiamento da parte della concorrenza più qualificata. »

[« Η Fiat υιοθέτησε την ίδια συμπεριφορά στις 4.5 (για απάντηση πριν τις 24.5) έναντι της FP, ζητώντας μειώσεις για μερικά PB ACC από 1.1.83, και για πολλές ανωμαλίες από 1.7.83, προσθέτοντας ότι άλλοι ημεδαποί και ξένοι ανταγωνιστές είχαν υποβάλει ευνοϊκές προτάσεις. (Splintex και όμιλος PPG: ο τελευταίος δεσμεύτηκε ήδη να διατηρήσει τις τιμές 1982, που είναι ήδη κατώτερες από τις δικές μας, τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 1984) (...)

Η Fiat επιμένει σε μία αναθεώρηση πριν τις 19.5 (για ορισμένα προϊόντα) (...)

Αν δεχθούμε το αίτημα αυτό, οι συνέπειες θα είναι οι ακόλουθες:

- 1) Σημαντική μείωση της κεκτημένης αυξήσεως για το 1983.
- 2) Καμία εξασφάλιση, σε κάθε περίπτωση, για τη διατήρηση των ποσοστώςσεων της αγοράς που συνδέονται με τις τιμές αυτές.
- 3) Άμεσες αρνητικές συνέπειες σε όλες τις πολύ πρόσφατες και/ή μέλλουσες προ-σφορές (...)
- 4) Συνέχιση αυτών των αναλύσεων προς μείωση σε άλλα λεπτομερειακά θέματα (...)
- 5) Η FP θα οδηγηθεί αναπόφευκτα στην παραχώρηση αυτών των μειώσεων, πράγμα που θα οδηγήσει σε επιτάχυνση της διαδικασίας μειώσεως, χωρίς αντάλλαγμα στον τομέα των ποσοστώςσεων διεισδύσεως και με επιδείνωση των εμπορικών σχέσεων με τους ανταγωνιστές.
- 6) Διάδοση των τάσεων προς μείωση σε άλλους ημεδαπούς και αλλοδαπούς κατασκευαστές αυτοκινήτων, οι διευθύνσεις αγορών των οποίων συνδέονται, όπως γνωρίζουμε (π. χ. Alfa Romeo — Fiat).

Προτείνουμε επομένως την ακόλουθη εναλλακτική λύση, που θεωρούμε ότι επιπίπτει περισσότερο σε μία πολιτική επιχειρήσεως από ό,τι στην εμπορική πολιτική:

- α) Να δεχθούμε τα αιτήματα της Fiat με όλες τις προαναφερθείσες συνέπειες.

- β) Να διατηρήσουμε σταθερή και συνεπή στάση με την εμπορική πολιτική μας και την πολιτική κόστους, απορρίπτοντας, κατά γενικό κανόνα, (εκτός, ακριβώς, από την περίπτωση φανερών ανωμαλιών), τα αιτήματα του πελάτη.

Για να ενεργήσουμε όμως προς αυτή την κατεύθυνση, είναι απαραίτητο να βεβαιωθούμε ότι οι ισχυρότεροι ανταγωνιστές θα υιοθετήσουν, *απόλυτα και με βεβαιότητα*, την ίδια συμπεριφορά. »]

262

Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί το έγγραφο αυτό ως απόδειξη οποιασδήποτε εναρμονίσεως μεταξύ της VP, αφενός, και των SIV και FP, αφετέρου. Σύμφωνα με το Πρωτοδικείο οι όροι που χρησιμοποιούνται στο έγγραφο αυτό είναι αρκετά σαφείς, ώστε να αποδεικνύουν, αντιθέτως, την έλλειψη μιας τέτοιας εναρμονίσεως. Η αναφορά στους « ισχυρότερους ανταγωνιστές » αποτελεί, πράγματι, προφανώς αναφορά στην FP. Το έγγραφο αποδεικνύει, βέβαια, την ύπαρξη κάποιας εναρμονίσεως μόνο μεταξύ των SIV και FP, αποδεικνύει όμως επίσης τη σημαντική οικονομική ισχύ που μπορούσε η Fiat να ασκήσει έναντι όλων των παραγωγών καθώς και την ικανότητά της να προκαλεί σε έναν παραγωγό ανταγωνιστική συμπεριφορά έναντι των άλλων. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η απόφαση, παραλείποντας να λάβει υπόψη αυτή τη διάσταση της αγοράς, παραμόρφωσε την εικόνα της αγοράς.

263

Όσον αφορά τη διαπίστωση που αναφέρεται στο τέλος του σημείου 45, σύμφωνα με την οποία « η μείωση τιμών στην οποία προέβησαν οι τρεις παραγωγοί FP, SIV και VP ήταν η αυτή, επιπέδου 8 %, και άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1984 », πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε στο Πρωτοδικείο κανένα έγγραφο χρονολογούμενο από την εποχή αυτή και ικανό να αποδείξει τη διαπίστωση αυτή. Οι χρησιμοποιηθείσες πηγές φαίνεται πως ήταν, πρώτον, μία δήλωση στην οποία προέβη η VP στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, με ημερομηνία 16 Ιανουαρίου 1987 (756), που αναφέρει λεπτομερώς τις διακυμάνσεις των τιμών έναντι των Fiat, Alfa Romeo, Iveco και Opel και σημειώνει μια μέση μείωση ύψους 8 % για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 1984 σε σχέση με το 1983· δεύτερον, μία φράση της απαντήσεως της FP στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων (736), που διευκρινίζει ότι « την 1η Ιανουαρίου 1984 η Fabbrica Pisana μείωσε τις τιμές της κατά 8 % σε σχέση με τις τιμές της 30ής Δεκεμβρίου 1982, αναιρώντας κατά συνέπεια τις αυξήσεις που έγιναν το 1983, πράγμα που οδήγησε σε πραγματική μείωση ύψους 12,2 % »· και τρίτον, μία φράση της απαντήσεως της SIV στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων (690), σύμφωνα με την οποία « το συμπέρασμα (...) σύμφωνα με το οποίο η μείωση της

τιμής, στην οποία προέβησαν οι τρεις παραγωγοί SIV, FP και VP, ήταν ενιαία, δηλαδή 8 %, από 1.1.1984, είναι απολύτως εσφαλμένο, διότι η συνολική μείωση των SIV και Vetroeurogra (θυγατρική της SIV) έφθασε το 11 %, όπως προκύπτει από τους επίσημους τιμοκαταλόγους που κοινοποιήθηκαν τότε στην Επιτροπή, ενώ έχουμε βάσιμους λόγους να πιστεύουμε ότι η FP προέβη σε μείωση 12,2 % και η VP σε 8 % ». Δεδομένου ότι οι δηλώσεις αυτές είναι εντελώς ασυμβίβαστες μεταξύ τους, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν επιτρέπουν στην Επιτροπή, η οποία, εξάλλου, δεν πραγματοποίησε κανένα έλεγχο στη Fiat, να υποστηρίζει ότι οι τρεις παραγωγοί πραγματοποίησαν ενιαία μείωση ύψους 8 % από 1ης Ιανουαρίου 1984.

264 Όσον αφορά το χειρόγραφο σημείωμα της SIV της 12ης Οκτωβρίου 1983 (691), που αναφέρεται στο σημείο 46 της απόφασεως, αρκεί να επισημανθεί ότι η απόφαση δεν αναφέρει τη σημείωση που βρίσκεται στο άνω τμήμα του σημειώματος αυτού, και είναι γραμμένη από διαφορετικό χέρι: « Zanoni (SIV) vedi se riesce sapere qualcosa delle offerte S. G » [« Zanoni (SIV), δείτε αν θα κατορθώσετε να μάθετε κάτι για τις προσφορές του Saint-Gobain »]. Η σημείωση όμως αυτή στην κορυφή του σημειώματος δεν συμβιβάζεται με την υπόθεση προηγούμενης εναρμονίσεως σχετικά με τις τιμές.

265 Η απόφαση δεν αναφέρει κανένα έγγραφο σχετικό με το έτος 1984. Δύο όμως κρίσιμα έγγραφα, που αφορούν το έτος αυτό, περιλαμβάνονται στη δικογραφία. Το πρώτο είναι ένα εσωτερικό έγγραφο της SIV, με ημερομηνία 21 Μαΐου 1984 (703-5), που αφορά τις τρύπες στους υαλοπίνακες παραθύρων των 3 χιλιοστομέτρων. Ο συντάκτης, αφού συγκρίνει τις τιμές των FP, VP και SIV (η πηγή της οποίας δεν έχει ανακοινωθεί) και διαπιστώνει ότι οι τιμές της SIV ήταν πολύ υψηλότερες από αυτές της FP, επισημαίνει ότι ο SG (FP) είχε δηλώσει στη Fiat ότι ήταν έτοιμος να καλύψει το σύνολο των αναγκών της από τον Σεπτέμβριο 1984. Και συνεχίζει ως εξής:

« Fiat ci dichiara che il non adeguamento ai prezzi SG ci comporterebbe l'esclusione dalle forniture e chiede nostra immediata risposta, con tempistiche ed impegno a fornire le nostre quote.

(...)

Se risponderemo concretamente alle necessità Fiat, spiezeremo in modo totale SG (...) conserveremo l'opzione della quota 50 % per il 1985 e la possibilità di un riadeguamento prezzi.

In caso negativo vedremo drasticamente decurtata la nostra quota presso Fiat, a vantaggio SG e VP, e con ridotto potere contrattuale sui prezzi. »

[« Η Fiat μας ανακοινώνει ότι η μη προσαρμογή μας προς τις τιμές του SG θα οδηγήσει σε αποκλεισμό μας από τις προμήθειες και ζητεί άμεση απάντηση εκ μέρους μας, με προθεσμίες και υποχρέωση παροχής των ποσοστώσεών μας.

(...)

Αν απαντήσουμε συγκεκριμένα στις ανάγκες της Fiat, θα παραπλανήσουμε πλήρως τον SG (...) θα διατηρήσουμε την επιλογή της ποσοστώσεως 50 % για το 1985 και τη δυνατότητα αναπροσαρμογής των τιμών.

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, η ποσοστώσή μας στη Fiat (...) θα μειωθεί δραματικά, προς όφελος των SG και VP, με μείωση της ικανότητάς μας να επηρεάσουμε συμβατικά τις τιμές. »)

Το δεύτερο έγγραφο που αφορά το έτος 1984 είναι ένα άλλο εσωτερικό έγγραφο της SIV, του ίδιου συντάκτη, με ημερομηνία 28 Δεκεμβρίου 1984 (697- 700). Το έγγραφο αυτό περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

« Venerdì 21.12. us., abbiamo avuto una riunione con la Direzione Acquisti Fiat onde fare il punto di tale vicenda particolarmente travagliata: ricordiamo che questo “travaglio” viene soprattutto dal fatto che la Fiat ha in pratica promesso, per il 1985 ai suoi interlocutori, il 120 % di quota, creando le premesse per le gravissime tensioni a tutti i livelli, oggi in atto.

1 *Premesse* (...)

Quota di penetrazione (1° equipaggiamento): al 30.11. la quota reale si aggira, in valore, intorno a: 15,7 %, contro una quota ufficiale del 13 % (...)

Ricordiamo che nel corso del 1984 le nostre quotazioni sono state mediamente di almeno il 3 % superiori ai nostri concorrenti: ci riferiamo in particolare alla S. G. che, oltre a delle quotazioni (δυσανάγνωστο) mediamente del 2 % rispetto alle nostre, ha riservato un ristorno dell'1 % a fine anno (...)

2 *Prospettive per il 1985*

La posizione *SIV* è stata particolarmente chiara (...)

— far valere l'opzione del 50 % delle forniture di 1° equipaggiamento per il 1985;

— incremento netto delle quotazioni qualora ci discostassimo in maniera sensibile da tale quota (...)

La posizione della *F. P.* nella realtà è stata, lungo tutto il corso della trattativa, quella di avvicinarsi per quanto possibile alla quota 1984, portando le sue quotazioni a livelli approssimativamente vicini a quelli della *Siv*: tale fatto è stato il vero freno di qualsiasi azione di incremento sostanziale delle quotazioni (...)

PPG che aveva un impegno da parte della Fiat di attribuzione del 10 %, ha praticamente chiuso la settimana scorsa ad un 8 % teorico ma, nella realtà, ad un 6-7 % reale, per varie ragioni di carattere tecnico-logistico.

GLVB e *GLASSEXP* verranno cristallizzate alle quote del 1984 (...)

[« Την Παρασκευή 21 Δεκεμβρίου είχαμε σύσκεψη με τη διεύθυνση αγορών της Fiat για να εκτιμήσουμε μία σειρά διαδοχικών γεγονότων ιδιαίτερας προβληματικών: ως υπενθυμιστεί ότι το “ πρόβλημα ” αυτό προέρχεται κυρίως από το γεγονός ότι η Fiat υποσχέθηκε, στην πράξη, για το 1985, στους συνομιλητές της ποσοτώσεις ύψους 120 %, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις για τις πιο μεγάλες εντάσεις σε όλα τα επίπεδα, που ξέσπασαν σήμερα.

1 Εισαγωγή (...)

Ποσόστωση διεισόδου (για τον πρώτο εξοπλισμό): στις 30.11 η αξία της πραγματικής ποσοστώσεως ανέρχεται περίπου σε 15,7%, ενώ η επίσημη ποσόστωση είναι 13% (...)

Ας υπενθυμιστεί ότι κατά τη διάρκεια του έτους 1984 οι προσφερόμενες τιμές μας ήταν κατά μέσο όρο ανώτερες από αυτές των ανταγωνιστών μας τουλάχιστον κατά 3%: αναφερόμαστε συγκεκριμένα στον SG ο οποίος, εκτός από προσφερόμενες τιμές (δυσανάγνωστο) σε σχέση με τις δικές μας κατά 2% κατά μέσο όρο, επιφύλαξε στο τέλος του χρόνου μία επιστροφή ύψους 1% (...)

2 Προοπτικές για το 1985

Η θέση της SIV υπήρξε ιδιαίτερα σαφής (...)

— Διεκδίκηση της επιλογής του 50% των προμηθειών πρώτου εξοπλισμού για το 1985.

— καθαρή αύξηση των τιμών αν απομακρυνθούμε αισθητά από την ποσόστωση αυτή (...)

Η θέση της FP ήταν, στην πραγματικότητα, καθ' όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, να πλησιάσει όσο το δυνατόν περισσότερο την ποσόστωση του 1984, φέρνοντας τις τιμές της σε επίπεδα παραπλήσια αυτών της SIV: αυτή η συμπεριφορά ήταν η πραγματική τροχοπέδη κάθε προσπάθειας σημαντικής αύξησης των τιμών (...)

Ο PPG, στον οποίο η Fiat είχε δεσμευθεί να χορηγήσει 10%, κατέληξε στην πράξη την περασμένη εβδομάδα σε ένα θεωρητικό 8%, αλλά, στην πραγματικότητα, σε ένα πραγματικό 6-7%, για διάφορους λόγους τεχνικο-λογιστικής φύσεως.

Η GLVB (Glaverbel) και η GLASSEXPOT διατηρούν τις ποσοστώσεις του 1984 (...)]

Στη συνέχεια ο συντάκτης του εγγράφου αναφέρει δύο εκδοχές, « προερχόμενες και οι δύο από τον SG », των συζητήσεων μεταξύ FP και Fiat. Στην τελευταία παράγραφο, ο συντάκτης αναφέρεται σε μία « πραγματική ποσόστωση που υποσχέθηκε ο (Bussolati, της Fiat) ».

266 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα έγγραφα αυτά, τα μόνα που αφορούν το έτος 1984, είναι αρκετά σαφή ώστε να αποδεικνύουν ότι, αντίθετα από την άποψη που έγινε δεκτή στην απόφαση, δεν υπήρξε, τουλάχιστον κατά το έτος αυτό, εναρμόνιση μεταξύ των τριών παραγωγών όσον αφορά τις σχέσεις τους με τον όμιλο Fiat.

267 Στο σημείο 47, η απόφαση αναφέρεται σε μία σειρά εγγράφων που αφορούν το έτος 1985 για να αποδείξει ότι « άρχισαν οι συζητήσεις στον όμιλο Fiat για τον τρόπο αύξησης των τιμών ». Το πρώτο έγγραφο είναι το σημείωμα της SIV της 30ής Ιανουαρίου 1985 (374/708), στο οποίο σβύστηκαν οι λέξεις « Scaroni pensa di non potersi battere per fermare PPG » [« ο Scaroni θεωρεί ότι δεν μπορεί να αγωνιστεί για να σταματήσει τον PPG (VP) »] — βλ. ανωτέρω, σκέψεις 91 έως 93. Είναι αλήθεια ότι, όπως επισημαίνει η απόφαση, το σημείωμα της SIV αναφέρεται σε « (αύξηση των) μοχλών (μηχανισμού για την κίνηση των υαλοπινάκων των παραθύρων) ώστε με τον τρόπο αυτόν να επιτευχθεί αύξηση της τιμής » και ότι το αντίστοιχο σημείωμα της FP αναφέρεται, άνευ ετέρου, σε « προβλήματα Fiat ». Το Πρωτοδικείο εντούτοις θεωρεί ότι, αν το σημείωμα αυτό μπορεί να αποτελέσει απόδειξη εναρμόνισης των πολιτικών της SIV και FP έναντι της Fiat, δεν είναι αρκετό για να αποδείξει εναρμόνιση στην οποία συμμετέχει η VP.

268 Το δεύτερο έγγραφο είναι το σημείωμα της FP της 7ης Μαΐου 1985 (738), που αναφέρεται στο σημείο 47, τρίτο εδάφιο, και περιέχει πράγματι τις λέξεις που αναφέρονται στην απόφαση. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει εντούτοις ότι είναι ανακριβές ότι το σημείωμα μνημονεύει ρητώς μία « συμφωνία » μεταξύ SIV και FP, πόσο μάλλον μία συμφωνία που περιλαμβάνει τη VP. Αν το σημείωμα αυτό διαβαστεί υπό το πρίσμα της διατύπωσης και του περιεχομένου των εγγράφων που αφορούν το έτος 1984, φαίνεται πιθανότερο ότι αναφέρεται σε μία ανταλλαγή πληροφοριών ως προς τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων με τη Fiat.

269 Το τρίτο έγγραφο είναι το σημείωμα της FP της 23ης Μαΐου 1985 (740), που αναφέρεται στο σημείο 47, τέταρτο εδάφιο, και χρησιμοποιεί πράγματι την έκφραση « Accordo Pennitalia » (« συμφωνία Pennitalia »). Εντούτοις, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι λέξεις αυτές αναφέρονται σε μια συμφωνία που αφορά τη Fiat. Πρέπει, πράγματι, να επισημανθεί ότι το σημείωμα αυτό αποτελεί τμήμα ενός είδους σημειωματορίου, στο οποίο ο συντάκτης σημειώνει καθημερινά ότι σημαντικό έκανε κατά τη διάρκεια της ημέρας, και ότι η σελίδα με τις κρίσιμες λέξεις είναι διατυπωμένη ως εξής:

Accordo FIAT + Alfa Romeo

+ 7 % imm (αμέσως)

+ 5 lgenn (Ιανουαρίου) 86

+ ×2° sem (εξάμηνο) 86

Accordo Pennitalia

Ricòstruz. Flovetro.

Τουλάχιστον το ακριβές περιεχόμενο των λέξεων « Accordo Pennitalia » είναι αβέβαιο. Εντούτοις, το περιεχόμενό τους μπορεί να ελεγχθεί με αναφορά στο έγγραφο της SIV της 24ης Ιουνίου 1985 (βλ. κατωτέρω, σκέψη 270), από την εξέταση του οποίου θα προκύψει ότι δεν επιτρέπεται να θεωρηθεί αποδεδειγμένη, για τον μήνα Μάιο 1985, συμφωνία ως προς τις τιμές ή τις ποσοστά στον τομέα αυτόν της αγοράς μεταξύ των VP, SIV και FP. Στο παρόν στάδιο πρέπει, εντούτοις, να επισημανθεί ότι μπορεί δικαιολογημένα να γίνει επίκληση του σημειώματος της 23ης Μαΐου 1985 ως αποδείξεως ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των FP και SIV, όπως και επίκληση του σημειώματος της 20ής Ιουνίου 1985 (739), που αναφέρεται στο επόμενο εδάφιο του σημείου 47 της αποφάσεως.

270 Το τέταρτο έγγραφο είναι το εσωτερικό έγγραφο της SIV της 24ης Ιουνίου 1985 (715), που αναφέρεται στο σημείο 47, έκτο εδάφιο, της αποφάσεως και περιλαμβάνεται, και αυτό, στον κατάλογο των εγγράφων που η Επιτροπή θεωρεί ότι περιέχουν σιωπηρή αναφορά στη VP, ενώ ολόκληρο το κείμενο αναφέρεται ρητά στη VP. Το έγγραφο περιέχει περίληψη των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων της SIV με τη Fiat για το δεύτερο εξάμηνο 1985. Το αντίγραφο που κοινοποιήθηκε με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων περιέχει τις ακόλουθες παραγράφους:

« Nella realtà, sappiamo che la Fiat è già intervenuta in favore della PPG per lo spostamento immediato di quote sia sulla Uno (a danno della S. G. per l'equivalente del 4,2 % ca di quota), sia sulla Ritmo (a danno del nostro Gruppo per l'equivalente di un 1,5 % ca di quota).

E' evidente che le prossime settimane, e soprattutto i prossimi mesi, ci diranno quanto e come la PPG in particolare riuscirà a rispondere alle richieste di Fiat.

Continuiamo a parlare di PPG in quanto GLVB ci pare relativamente fuori gioco, e la differenza di quotazioni fra Siv e PPG dal 1.7. sarà superiore al 10 % medio e, in taluni casi, sino al 13/14 %.

E' evidente che ci stiamo preparando già sin d'ora agli incrementi di prezzi del 1° gennaio '86 che, al di là di un aumento generalizzato da definire, dovranno colpire in particolare i cristalli più difficoltosi e quelli di impossibile fornitura PPG. »

[« Στην πραγματικότητα γνωρίζουμε ότι η Fiat παρενέβη ήδη υπέρ του PPG για την άμεση μεταφορά των ποσοστώσεων είτε στο μοντέλο Uno (εις βάρος του SG για το αντίστοιχο περίπου του 4,2 % των ποσοστώσεων) είτε στο μοντέλο Ritmo (εις βάρος του ομίλου μας για το αντίστοιχο περίπου του 1,5 % των ποσοστώσεων).

Είναι προφανές ότι κατά τη διάρκεια των επομένων εβδομάδων, και ιδίως των επομένων μηνών, θα γίνει φανερό σε ποιο μέτρο και με ποιο τρόπο ειδικά ο PPG θα κατορθώσει να ανταποκριθεί στα αιτήματα της Fiat.

Συνεχίζουμε να μιλάμε για τον PPG, διότι η GLVB (Glaverbel) μοιάζει να είναι εκτός του παιχνιδιού, και η διαφορά τιμών του 1/7 μεταξύ των SIV και PPG θα είναι ανώτερη του 10 % κατά μέσο όρο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, θα φθάσει το 13/14 %.

Είναι προφανές ότι ετοιμαζόμαστε ήδη από τώρα για τις αυξήσεις τιμών της 1ης Ιανουαρίου 1986 που, πέρα από μια γενικευμένη αύξηση που πρέπει να καθορισθεί, θα πλήξουν ιδίως τους υαλοπίνακες που παρουσιάζουν μεγαλύτερες δυσκολίες και αυτούς που δεν μπορεί να παράσχει ο PPG. »]

Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η διατύπωση του εγγράφου αυτού είναι αρκετά σαφής ώστε να αποδεικνύει ότι δεν υπήρξε οποιαδήποτε εναρμόνιση ούτε ως προς τις εφαρμοστέες για τη Fiat τιμές ούτε ως προς την κατανομή των ποσοστώσεων μεταξύ της VP, αφενός, και των SIV και FP, αφετέρου, κατά το έτος 1985.

- 271 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν προσήγαγε κανένα έγγραφο που να αποδεικνύει τις διαπιστώσεις που περιέχονται στα δύο τελευταία εδάφια του σημείου 47 της απόφασης, σχετικά με την προβαλλόμενη σύμπτωση των αυξήσεων των τιμών, και ότι κατά συνέπεια το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να ασκήσει, ως προς το σημείο αυτό, δικαστικό έλεγχο. Υπό τις συνθήκες αυτές, και λαμβανομένων υπόψη των προηγούμενων διαπιστώσεων, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς το βάσιμο των ισχυρισμών της.
- 272 Όσον αφορά τους μηχανογραφικούς πίνακες, οι οποίοι αναφέρονται στο σημείο 49 της απόφασης, είναι ακριβές ότι οι πίνακες αυτοί αναφέρουν ποσότητες και ποσοστά, όπως επισημαίνεται στην απόφαση. Το Πρωτοδικείο όμως θεωρεί ότι από την εξέταση των εγγράφων που περιέχουν ρητή αναφορά στη VP προέκυψε ότι η SIV μπόρεσε να ενημερωθεί, από τις πληροφορίες που της παρείχε η Fiat, σχετικά με τη φύση των εφοδιασμών της Fiat από τη VP. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί επομένως να δεχθεί ως αυτονόητο τον ισχυρισμό της Επιτροπής, σύμφωνα με τον οποίο οι πληροφορίες που περιέχονται στους μηχανογραφικούς πίνακες που αφορούν τη VP μπορούσαν να προέρχονται μόνον από τη VP. Κατά μείζονα λόγο, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να θεωρήσει ότι οι πίνακες αυτοί, χωρίς άλλη ένδειξη που να επιτρέπει να καθοριστούν οι πηγές των πληροφοριών που περιέχονται σ' αυτούς, μπορούν να γίνουν δεκτοί ως απόδειξη συμπράξεως ως προς τις τιμές και τις ποσοστώσεις καθ' όλη τη διάρκεια της μακράς περιόδου στην οποία αναφέρονται.
- 273 Το Πρωτοδικείο πρέπει, τέλος, να αναφερθεί στην επιστολή της Fiat προς τη VP, με ημερομηνία 3 Ιουλίου 1985 (657), που μνημονεύεται στο σημείο 51, στοιχείο ii. Πράγματι, το απόσπασμα που αναφέρεται στην απόφαση αποτελεί μόνο μία ημιπερίοδο, που έχει αποσπαστεί από τα συμφραζόμενά της, τα οποία προκύπτουν μόνον από την ανάγνωση ολοκλήρου του κειμένου της επιστολής αυτής, σε συνδυασμό με την προηγούμενη επιστολή της VP προς τη Fiat, της 28ης Ιουνίου 1985 (795), στην οποία η επιστολή της 3ης Ιουλίου 1985 απαντά. Η επιστολή της Fiat έχει ως εξής (οι υπογραμμισμένες λέξεις είναι αυτές που αναφέρονται στην απόφαση):

« Per quanto concerne i programmi di consegna di breve termine, come già anticipato Vi, non ci è possibile definire percentuali di assegnazione impegnative in quanto la Vostra

presenza limitata, che non copre la totalità dei nostri modelli, ci pone intuitibili vincoli nell'impostazione dei programmi con i Vostri concorrenti. Ciò nonostante, siamo d'accordo con Voi nel ritenere una percentuale del 15 % un obiettivo realmente perseguibile anche per il 1986.

Questo, confidando nella Vostra capacità di estendere in tempi brevi la Vostra gamma di prodotti e di conservare o migliorare gli attuali livelli di competitività.

Prendiamo atto infine della Vostra possibilità di contare non solo sugli Stabilimenti italiani, ma sull'intera potenzialità installata dalla Casa Madre (P. P. G.) in Europa. »

[« Όσον αφορά τα προγράμματα βραχυπρόθεσμης παραδόσεως των εμπορευμάτων, όπως σας αναφέραμε, δεν είναι δυνατό να αναλάβουμε δέσμευση για ορισμένα ποσοστά, διότι η περιορισμένη παρουσία σας, που δεν καλύπτει το σύνολο των μοντέλων μας, μας επιβάλλει, όπως προβλέπουμε, υποχρεώσεις για την εφαρμογή των προγραμμάτων με τους ανταγωνιστές σας. Παρ' όλα αυτά, συμφωνούμε μαζί σας ότι ένα ποσοστό 15 % μπορεί να θεωρηθεί ως σκοπός δυνάμενος πράγματι να επιδιωχθεί και κατά το 1986.

Έχουμε εμπιστοσύνη στην ικανότητά σας να επεκτείνετε σε σύντομο χρονικό διάστημα τη σειρά των προϊόντων σας και να διατηρήσετε ή να βελτιώσετε τα σημερινά επίπεδα της ανταγωνιστικής σας ικανότητας.

Τέλος, σημειώνουμε ότι είσαστε σε θέση να στηρίζετε όχι μόνο στις ιταλικές εγκαταστάσεις σας, αλλά και σε ολόκληρο το δυναμικό των εγκαταστάσεων της μητρικής εταιρίας σας (PPG) στην Ευρώπη. »]

Από την ανάγνωση ολοκλήρου του κειμένου της επιστολής της Fiat και, κυρίως, σε συνδυασμό με την επιστολή της VP της 28ης Ιουνίου 1985 προκύπτει ότι η επιστολή της Fiat είχε ως αντικείμενο τη χορήγηση πρόσθετης ποσοστώσεως που η Fiat δεν ήταν σε θέση, κατά τον χρόνο εκείνο, να χορηγήσει στη VP.

274 Όσον αφορά τις ποσοστώσεις στην Alfa Romeo, είναι κρίσιμο να σημειωθεί η διατύπωση ενός τέλεξ του αντιπροέδρου της Alfa Romeo προς τον Scaroni, της SIV, με ημερομηνία 6 Ιανουαρίου 1984 (670): « (...) σας πληροφορούμε ότι σας χορηγούμε για το 1984 ποσόστωση προμήθειας ίση προς το 23/25 % των συνολικών αναγκών μας ». Το τέλεξ αυτό, όπως πολλά από τα έγγραφα που ήδη αναφέρθηκαν, ενισχύει τον ισχυρισμό των προσφευγουσών σύμφωνα με τον οποίο οι ποσοστώσεις ορίστηκαν από τους κατασκευαστές αυτοκινήτων.

275 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη προηγούμενης εναρμονίσεως μεταξύ των τριών παραγωγών ως προς τις εφαρμοστέες τιμές ή ως προς την κατανομή των ποσοτώσεων για τις προμήθειες στον όμιλο Fiat. Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ SIV και FP, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι έλαβαν χώρα ανταλλαγές πληροφοριών που θα μπορούσαν να εμπόσουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Οι συνέπειες της διαπιστώσεως αυτής θα εξεταστούν κατωτέρω (σκέψεις 334 έως 335) υπό το πρίσμα των λόγων ακυρώσεως που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες και αφορούν τη διαδικασία.

β) Οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν τον όμιλο Piaggio

276 Η απόφαση, στο κεφάλαιο αυτό, αναφέρει ότι « η SIV και η FP συμφώνησαν, τουλάχιστον από το 1983, για την κατανομή του εφοδιασμού και τον καθορισμό τιμών στην Piaggio » (σημείο 52). Το διατακτικό της αποφάσεως (άρθρο 1, στοιχείο δ) ορίζει ότι η περίοδος της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εκτείνεται από την 1η Ιανουαρίου 1983 έως την 1η Μαΐου 1986. Οι αποδείξεις που έγιναν δεκτές είναι ένα εσωτερικό σημείωμα της FP (751), με ημερομηνία 12 Δεκεμβρίου 1984· ένα εσωτερικό σημείωμα της SIV (728), με ημερομηνία 28 Δεκεμβρίου 1984, και ένας κατάλογος, του οποίου δεν αναφέρεται η πηγή, των ημερομηνιών κατά τις οποίες οι δύο παραγωγοί τροποποίησαν τις τιμές τους κατά τα έτη 1983 έως 1986. Για την ορθή εκτίμηση των απόψεων των διαδίκων πρέπει, καταρχάς, να εξεταστούν οι έγγραφες αποδείξεις που προαναφέρθηκαν, και που φέρουν κοντινές ημερομηνίες.

277 Από τη σύγκριση αφενός των αποσπασμάτων που αναφέρονται στην απόφαση (σημείο 52, δεύτερο και τρίτο εδάφιο) και, αφετέρου, των πρωτοτύπων εγγράφων προκύπτει ότι η απόδοση των αποσπασμάτων είναι πιστή στο πρωτότυπο κείμενο [εκτός από μία ανακριβή μετάφραση των λέξεων « la situazione quote cambiaria poco » (« η κατάσταση των ποσοτώσεων άλλαξε ελάχιστα ») στο γαλλικό και

αγγλικό κείμενο]. Εντούτοις, η ανάγνωση ολοκλήρου του κειμένου του εγγράφου της FP της 12ης Δεκεμβρίου 1984 δίδει μία εντύπωση ελαφρώς διαφορετική από αυτή που δημιουργεί η απόφαση. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, στο τέλος του 1982, η FP είχε, στον όμιλο Piaggio, ποσόστωση τέσσερις φορές μεγαλύτερη από αυτή της SIV. Επί τεσσάρων μοντέλων του ομίλου Piaggio, η τιμή της FP ήταν ελαφρά κατώτερη από αυτή της SIV για δύο μοντέλα και ελαφρά ανώτερη για το τρίτο μοντέλο· μόνον η FP προμήθευε το τέταρτο μοντέλο. Έπειτα από ορισμένες επαφές οι δύο επιχειρήσεις είχαν την κοινή πρόθεση να ισχύσει για τις ποσοστάσεις τους για τα τρία μοντέλα η σχέση αναλογίας 50/50. Διαφοροποιημένες αυξήσεις τιμών συμφωνήθηκαν και εφαρμόστηκαν από την 1η Μαρτίου και την 1η Σεπτεμβρίου 1983. Οι τιμές της SIV ήταν κατώτερες από αυτές της FP, με αποτέλεσμα στο τέλος του έτους 1983 να έχει μειωθεί αισθητά η ποσόστωση της FP σε σχέση με αυτή της SIV. Στη συνέχεια, με σκοπό πάντοτε τη διατήρηση της κατανομής των ποσοστάσεων τους σε βάση 50/50, συμφωνήθηκε ότι, κατά το έτος 1984, η FP θα προέβαινε σε αύξηση ύψους 4% από 1ης Μαρτίου και 3,5% από 1ης Σεπτεμβρίου, ενώ η SIV θα προέβαινε σε διαφοροποιημένη αύξηση από 1ης Ιουλίου (οι αριθμοί για την αύξηση της SIV ήταν μεγαλύτεροι από αυτούς της FP για τον Μάρτιο, αλλά μικρότεροι από αυτούς της FP για τον Σεπτέμβριο). Εντούτοις, σύμφωνα με τον συντάκτη του εγγράφου, η συμφωνία αυτή δεν τηρήθηκε από τη SIV η οποία, χωρίς να ενημερώσει την FP, συμφώνησε με την Piaggio να αναβάλει την αύξηση τιμών που την αφορούσε για τον Σεπτέμβριο ή Οκτώβριο, πράγμα που υποχρέωσε την FP να αναβάλει για την 1η Ιουνίου τη δική της αύξηση, που προβλεπόταν για την 1η Μαρτίου. Στην πραγματικότητα η SIV δεν εφάρμοσε την προβλεπόμενη αύξηση ούτε τον Σεπτέμβριο ούτε τον Οκτώβριο. Κατά συνέπεια, η ποσόστωση της FP μειώθηκε αισθητά για ικανό αριθμό τεμαχίων. Ο υπεύθυνος της SIV απέφυγε να συζητήσει το ζήτημα αυτό με τον υπεύθυνο της FP· υποστήριξε εντούτοις ότι, κατά την άποψή του, υπήρχε ένας τρίτος προμηθευτής, ισχυρισμό για τον οποίο ο υπεύθυνος της FP δεν έλαβε καμία επιβεβαίωση. Το έγγραφο της SIV της 28ης Δεκεμβρίου 1984 αμφισβητεί τα πραγματικά περιστατικά, έτσι όπως αυτά παρουσιάζονται στο έγγραφο της FP και παραπέμπει στη διατύπωση ενός τέλεξ που απηύθυνε η SIV στην Piaggio, σχετικά με τις συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ SIV και Piaggio για την εφαρμογή του νέου τιμοκαταλόγου από τον Νοέμβριο 1984.

- 278 Η FP υποστηρίζει ότι, αν τα έγγραφα αυτά μπορούν να γίνουν δεκτά ως ένδειξη για την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ των δύο αυτών παραγωγών για τα έτη 1983 και 1984, από τα ίδια αυτά έγγραφα προκύπτει ότι μόνον η συμφωνία του 1983 εφαρμόστηκε. Σύμφωνα με την FP, σκοπός των συμφωνιών αυτών ήταν να καταστούν ορθολογικότερες οι προμήθειες που προορίζονταν για τον όμιλο Piaggio, οι οποίες, στο σύνολό τους, είχαν ελάχιστη σημασία και, εξάλλου, δεν ήταν καθόλου αποδοτικές για τους προμηθευτές. Η SIV αμφισβητεί την κρισιμότητα των εγγράφων αυτών ως αποδείξεων μιας συμφωνίας που υποτίθεται ότι εφαρμόστηκε κατά τα έτη 1985 και 1986. Η Επι-

τροπή, από την πλευρά της, επιμένει ότι τα έγγραφα αυτά είναι κρίσιμα και αποτελούν σημαντικές αποδείξεις για την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ των δύο παραγωγών.

279 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι ορθά η Επιτροπή εκτίμησε ότι τα δύο έγγραφα αποδεικνύουν σαφώς την ύπαρξη δύο συμφωνιών μεταξύ FP και SIV ως προς τις εφαρμοστέες τιμές έναντι του ομίλου Riaggio: πρώτον, μιας συμφωνίας για το έτος 1983, που τέθηκε σε ισχύ και εφαρμόστηκε· δεύτερον, μιας συμφωνίας για το έτος 1984, που τέθηκε σε ισχύ, σύμφωνα με τα συμφωνηθέντα, από την FP, όχι όμως από τη SIV, η οποία μετέβαλε τη στάση της σε συνάρτηση με τις σχέσεις της με τον όμιλο Riaggio. Οι συμφωνίες φαίνεται ότι είχαν ως σκοπό να επιτύχουν, ακολουθώντας μία πολιτική διαφοροποιημένης αυξήσεως των τιμών κατά τρόπον ώστε να ευνοηθεί η θέση της SIV, μια ίση κατανομή των ποσοστώσεων προμήθειας του ομίλου Riaggio για τρία από τα τέσσερα μοντέλα. Το Πρωτοδικείο, αντίθετα, θεωρεί ότι αυτά τα δύο έγγραφα δεν αποδεικνύουν την ύπαρξη τέτοιων συμφωνιών για τα έτη 1985 και 1986.

280 Όσον αφορά τον κατάλογο των ημερομηνιών στις οποίες οι δύο παραγωγοί τροποποίησαν τις τιμές τους, κατάλογο που περιέχεται στο τελευταίο εδάφιο του σημείου 52 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι ημερομηνίες που αναφέρονται στον κατάλογο αυτόν για το έτος 1984 συμβιβάζονται μόνο μερικώς με τα στοιχεία που προκύπτουν από τα προαναφερθέντα έγγραφα των FP και SIV. Συγκεκριμένα, από τα έγγραφα αυτά προκύπτει σαφώς ότι σε καμιά περίπτωση η FP και η SIV δεν τροποποίησαν τις τιμές τους την ίδια ημερομηνία κατά τη διάρκεια του έτους 1984. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, εξάλλου, ότι μεταξύ των ημερομηνιών, κατά τις οποίες έλαβαν χώρα οι μεταβολές των τιμών κατά τη διάρκεια των ετών 1985 και 1986, μεσολαβούσαν, αντιστοίχως, διαστήματα δύο μηνών και ενός μηνός.

281 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον, ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς ότι οι FP και SIV συμφώνησαν ως προς τις τιμές και τις ποσοστώσεις προμήθειας που θα εφαρμόζαν στον όμιλο Riaggio μόνο για τα έτη 1983 και 1984· δεύτερον, ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς ότι η συμφωνία εφαρμόστηκε για το 1983 με τον τρόπο που περιγράφεται στο τελευταίο εδάφιο του σημείου 52 της αποφάσεως· τρίτον, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ότι η συμφωνία εφαρμόστηκε για το 1984, όπως αναφέρεται στο ίδιο εδάφιο του ίδιου σημείου της αποφάσεως· τέταρτον, ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε καμία άμεση απόδειξη για την ύπαρξη συμφωνίας ως προς τις εφαρμοστέες στον όμιλο Riaggio τιμές και ποσοστώσεις προμήθειας για τα έτη 1985 και 1986, και τέλος, ότι οι ημερομηνίες κατά τις οποίες έλαβαν χώρα οι

μεταβολές των τιμών κατά τα έτη αυτά δεν είναι αρκετά κοντινές ώστε να αποτελούν έμμεση απόδειξη της υπάρξεως συμφωνίας για αυτά τα δύο έτη. Οι συνέπειες των διαπιστώσεων αυτών θα εξεταστούν κατωτέρω (σκέψεις 336 έως 337) υπό το πρίσμα των λόγων ακυρώσεως που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες και αφορούν τη διαδικασία.

- 282 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, τέλος, ότι η απόφαση δεν περιέχει κανένα στοιχείο που να επιτρέπει να εκτιμηθούν οι συνέπειες των συμφωνιών που συνήφθησαν για τα έτη 1983 και 1984 για τον ανταγωνισμό και ότι η Επιτροπή δεν πραγματοποίησε κανέναν σχετικό έλεγχο στον όμιλο Piaggio.

3. Οι ανταλλαγές υάλου

- 283 Η απόφαση εξετάζει τις ανταλλαγές υάλου τρεις φορές στο τμήμα που αφορά τα πραγματικά περιστατικά: στο σημείο 33, υπό τον τίτλο «Τα στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών» στους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου· στο σημείο 48, υπό τον τίτλο «Οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν τον όμιλο Fiat» στον τομέα του αυτοκινήτου· και στα σημεία 53 έως 58, σε ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο που φέρει τον τίτλο «Οι ανταλλαγές υάλου μεταξύ των παραγωγών».
- 284 Στο σημείο 33 υποστηρίζεται ότι «οι ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ των τριών Ιταλών παραγωγών αποτελούν επίσης ευκαιρία να γνωρίσουν τους τιμοκαταλόγους και τις τιμές που εφαρμόζουν οι ανταγωνιστές ή να συμφωνήσουν για τη συμπεριφορά που πρέπει να έχουν στην αγορά» και ότι «η τιμή των μεταβιβαζομένων προϊόντων οριζόταν και προσαρμοζόταν διαδοχικά πάντοτε βάσει των τιμολογιακών τροποποιήσεων που επέφεραν οι μεταβιβάζοντες παραγωγοί». Τα έγγραφα στα οποία γίνεται αναφορά στο σημείο 33 αφορούν μόνο τις FP και SIV.
- 285 Στο σημείο 48 υποστηρίζεται ότι «οι τρεις παραγωγοί προέβησαν σε αμοιβαίες ανταλλαγές προϊόντων (...) με στόχο να διατηρήσει καθένας τις ποσοστώςεις διεισδύσεως στην αγορά ή να επιτύχει τις ποσοστώςεις που συμφωνήθηκαν με τους ανταγωνιστές». Στη συνέχεια αναφέρονται ορισμένα έγγραφα και αριθμητικά στοιχεία που αφορούν αυτές τις μεταβιβάσεις. Στο σημείο 51, στοιχείο iv, η απόφαση απαριθμεί «τα γεγονότα που αποδεικνύουν ότι οι αμοιβαίες πωλήσεις προϊόντων αποσκοπούν

στην κατανομή της αγοράς ». Τα γεγονότα αυτά είναι: ο σημαντικός όγκος των πωλήσεων που δεν αποσκοπούν σε απλή παροχή συνδρομής σε δύσκολη κατάσταση· το γεγονός ότι η FP έχει αναλάβει με υπεργολαβία τα μεταποιημένα προϊόντα για τη SIV και το γεγονός ότι « οι πωλήσεις έχουν κυρίως σχέση με το πάχος και το χρώμα που δεν κατασκευάζουν οι άλλοι παραγωγοί και έτσι παρέχουν τη δυνατότητα στους τρεις παραγωγούς να έχουν στη διάθεσή τους όλες τις ποικιλίες του προϊόντος ».

286 Στο σημείο 53 η απόφαση επισημαίνει ότι « σημαντικές ποσότητες υάλου ανταλλάσσονται με συμβάσεις μεταξύ των τριών παραγωγών. Οι ανταλλαγές αυτές επιτρέπουν στους παραγωγούς να έχουν στη διάθεσή τους κάθε μορφή προϊόντων, ακόμη και αυτά που δεν κατασκευάζουν, και να διατηρήσουν τις ποσοστώσεις τους στην αγορά. Αποτελούν, επίσης, μέσο για την κατανομή των αγορών και των πελατών καθώς και γνώσεως των τιμοκαταλόγων και των τιμών που εφαρμόζουν οι ανταγωνιστές ».

287 Στο σημείο 56, τρίτο εδάφιο, διευκρινίζεται ότι « οι ανταλλαγές εγγράφων, τα συνοπτικά πρακτικά και οι χειρόγραφες σημειώσεις αποδεικνύουν ότι οι τιμές των πωληθέντων προϊόντων ορίζονται και προσαρμόζονται διαδοχικά με βάση τις τιμολογιακές τροποποιήσεις των πωλητών· ότι οι τιμές αυτές καθορίζονται σε αναλογία με τον προορισμό των πωληθέντων προϊόντων στην εθνική ή σε συγκεκριμένες ξένες αγορές και ότι, ακόμη και στην περίπτωση πωλήσεων στην εθνική αγορά, ο προορισμός των προϊόντων είναι συγκεκριμένος για κάθε περιοχή και για κάθε χρήση ».

288 Στο σημείο 58, στοιχείο i, εξηγείται ότι « η Επιτροπή δεν προτίθεται να αμφισβητήσει τις αμοιβαίες πωλήσεις προϊόντων σε περίπτωση παροχής συνδρομής μεταξύ των παραγωγών (ανανέωση των μηχανημάτων παραγωγής, παύσεις για συντήρηση των φούρνων, ικανοποίηση συγκεκριμένης χρονικά ζητήσεως), αλλά, όπως διαπιστώνεται στην προκειμένη υπόθεση, μόνον τις συστηματικές ανταλλαγές προϊόντων που συμφωνούνται για μεγάλες χρονικές περιόδους και που αποτελούν επιλογή στα πλαίσια βιομηχανικής ή εμπορικής πολιτικής, επιλογή η οποία πραγματοποιείται από τους παραγωγούς σε συνάρτηση με άλλες συνεννοήσεις ή/και άλλες συμφωνίες περιοριστικές του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή δεν δύναται να συμμεριστεί τις απόψεις των παραγωγών, κατά τους οποίους οι εν λόγω πωλήσεις θεωρούνται οικονομικά απαραίτητες. Όπως παραδέχονται και οι παραγωγοί, οι υπό κρίση πωλήσεις παρέχουν τη δυνατότητα στον καθένα από αυτούς να έχουν στη διάθεσή τους ανά πάσα στιγμή όλες τις ποικιλίες των προϊόντων, καταργώντας έτσι το οικονομικό πλεονέκτημα που

προκύπτει από την εξειδίκευση του καθενός. Όντως οι αμοιβαίες πωλήσεις, είτε όταν πρόκειται για εξειδίκευση σε ένα συγκεκριμένο πάχος υάλου ή σε συγκεκριμένο χρώμα, εξαλείφουν το πλεονέκτημα της εξειδικεύσεως και επιδιώκουν να τοποθετήσουν τεχνητά όλους τους παραγωγούς στο αυτό επίπεδο, εμποδίζοντας έτσι τους πελάτες να επωφεληθούν οικονομικά από την προνομιούχο θέση που κατέχει ο κάθε παραγωγός από άποψη παραγωγής και εμπορίας. Πράγματι, οι αμοιβαίες πωλήσεις οδηγούν, όπως αποδείχθηκε και με την ταυτότητα των τιμών και των εκπτώσεων των τριών παραγωγών, σε επιπεδοποίηση και ενοποίηση της αγοράς».

289 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει, καταρχάς, να συναχθεί πιο συγκεκριμένα, από τους προαναφερθέντες ισχυρισμούς, η ουσία της αιτιάσεως που δέχεται η Επιτροπή. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η Επιτροπή ισχυρίζεται, αφενός, ότι οι ανταλλαγές υάλου αποσκοπούσαν στο να επιτρέψουν στους παραγωγούς να γνωρίζουν τους τιμοκαταλόγους και τις τιμές που εφαρμόζαν οι ανταγωνιστές τους και ότι «πράγματι, οι αμοιβαίες πωλήσεις οδηγούν, όπως αποδείχθηκε και με την ταυτότητα των τιμών και των εκπτώσεων των τριών παραγωγών, σε επιπεδοποίηση και ενοποίηση της αγοράς» και, αφετέρου, ότι αμφισβητεί μόνον «τις συστηματικές ανταλλαγές προϊόντων που συμφωνούνται για μεγάλες χρονικές περιόδους και που αποτελούν επιλογή στα πλαίσια (...) πολιτικής, επιλογή η οποία πραγματοποιείται (...) σε συνάρτηση με άλλες συνεννοήσεις ή/και άλλες συμφωνίες περιοριστικές του ανταγωνισμού».

290 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι υπάρχει ασυνέπεια μεταξύ των προαναφερθέντων ισχυρισμών, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τις προηγούμενες αναλύσεις, η απόφαση προσπάθησε να αποδείξει ότι οι περιοριστικές του ανταγωνισμού συμφωνίες και/ή συμπράξεις, στο πλαίσιο των οποίων εντασσόταν η προβαλλόμενη «επιλογή πολιτικής», συνίσταντο, μεταξύ άλλων, σε προηγούμενη εναρμόνιση μεταξύ των παραγωγών ως προς τους εφαρμοστέους τιμοκαταλόγους και τιμές, εναρμόνιση που είχε ως αποτέλεσμα την ομοιομορφία των τιμών και των όρων πωλήσεως. Δεν προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως για ποιο λόγο οι παραγωγοί θα είχαν ανάγκη να δημιουργήσουν ένα σύστημα ανταλλαγών υάλου, ώστε να μπορεί καθένας από αυτούς να γνωρίζει τους τιμοκαταλόγους και τις τιμές που εφαρμόζουν οι ανταγωνιστές του, αν οι τιμοκατάλογοι ήταν ήδη συμφωνημένοι και αν υπήρχε «επιπεδοποίηση και ενοποίηση» της αγοράς λόγω της ταυτότητας των τιμοκαταλόγων και των εκπτώσεων. Δεν προκύπτει επίσης για ποιο λόγο θα ήταν σημαντικό να ορίζονται οι τιμές των πωληθέντων προϊόντων και να προσαρμόζονται διαδοχικά με βάση τις τιμολογιακές τροποποιήσεις των πωλητών, αν υπήρχε ήδη εναρμόνιση των τριών παραγωγών ώστε να υιοθετούν τον ίδιο τιμοκατάλογο την ίδια στιγμή. Τέλος δεν προκύπτει επίσης σαφώς από τις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως με ποιον τρόπο η ομοιομορφία των τιμοκαταλόγων και των εκπτώσεων των τριών παραγωγών θα μπορούσε να αποτελεί απόδειξη του γεγονότος ότι το σύστημα ανταλλαγών υάλου οδηγούσε σε επιπεδοποίηση και ενοποίηση της αγοράς, αν αυτή η ίδια ομοιομορφία των τιμοκαταλόγων και των εκπτώσεων ήταν αποτέλεσμα προηγούμενης εναρμόνισσεως.

- 291 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, τέλος, ότι το διατακτικό της αποφάσεως, στο άρθρο 1, στοιχείο ε, κατηγορεί τους παραγωγούς ότι παρέβησαν την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης συμμετέχοντας «σε συμφωνίες για τις ανταλλαγές προϊόντων στον τομέα της επιπέδου υάλου με στόχο να καταλήξουν σε κατανομή της αγοράς».
- 292 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να μην ασχοληθεί με τους πολυάριθμους ισχυρισμούς που περιλαμβάνονται στην απόφαση, σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι παραγωγοί δημιούργησαν ένα θεσμοποιημένο σύστημα ανταλλαγών υάλου, και να περιοριστεί στην εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων που αφορούν καθαρά πραγματικά περιστατικά, βάσει των οποίων η Επιτροπή διαπίστωσε, αφενός, ότι υπήρχε σύστημα ανταλλαγών υάλου με την έννοια των αμοιβαίων πωλήσεων και, αφετέρου, ότι το σύστημα αυτό είχε δημιουργηθεί με σκοπό την κατανομή της αγοράς. Το Πρωτοδικείο θα εξετάσει, καταρχάς, τα αριθμητικά στοιχεία που περιέχονται στα σημεία 48, 51, στοιχείο iv, 54 έως 56 και 58, στοιχείο iii, της αποφάσεως. Οι νομικές πλευρές της αιτιάσεως αυτής θα εξεταστούν κατωτέρω, στις σκέψεις 338 έως 339.
- 293 Από τα αριθμητικά στοιχεία που αναφέρονται στο σημείο 48, το οποίο αφορά μόνο την ύαλο αυτοκινήτου, προκύπτουν οι ακόλουθες τάσεις:
- 294 *Μεταξύ των FP και SIV:* Από τα αριθμητικά στοιχεία που υποβλήθηκαν για τη μη μεταποιημένη ύαλο αυτοκινήτου προκύπτει ότι, κατά τα έτη 1982 έως 1984, η FP πώλησε στη SIV αρκετά σημαντικές ποσότητες, χωρίς να υπάρξει πώληση από τη SIV προς την FP. Το 1985 η FP πώλησε στη SIV ποσότητα πέντε φορές μεγαλύτερη από αυτή που πώλησε η SIV στην FP. Το 1986 η FP πώλησε στη SIV, και αντίστοιχα η SIV στην FP, ελάχιστες ποσότητες σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Από τα αριθμητικά στοιχεία για τη μεταποιημένη ύαλο αυτοκινήτου προκύπτει, εκτός από το έτος 1982 κατά το οποίο μόνον η SIV πώλησε στην FP, σημαντική τάση για αύξηση των πωλήσεων της FP προς τη SIV και λιγότερο αισθητή τάση για μείωση των πωλήσεων της SIV προς την FP.
- 295 *Μεταξύ των FP και VP:* Τα δεδομένα που προσκόμισαν οι FP και VP δεν συμφωνούν, αλλά εν πάση περιπτώσει από αυτά προκύπτει ότι η VP δεν πώλησε τίποτε στην FP. Οι πωλήσεις της FP προς τη VP αφορούσαν αποκλειστικά μη μεταποιημένη ύαλο αυτοκινήτου, για ποσότητες σχετικά σταθερές μεταξύ 1982 και 1984, με μείωση το 1985 και σημαντική αύξηση το 1986.

- 296 *Μεταξύ των VP και SIV*: Μόνον η VP πώλησε στη SIV μεταποιημένη ύαλο αυτοκινήτου, και αυτό μόνο κατά το 1984 και 1985. Το 1983 η SIV πώλησε στη VP μικρή ποσότητα μη μεταποιημένης ύαλου αυτοκινήτου. Το 1984 οι αμοιβαίες πωλήσεις μη μεταποιημένης ύαλου αυτοκινήτου μεταξύ VP και SIV αφορούσαν ποσότητες σχετικά ισοδύναμες. Το 1985 και 1986 η VP πώλησε στη SIV σημαντικές ποσότητες, ενώ η SIV πώλησε μόνο μικρή ποσότητα στη VP το 1985.
- 297 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι από τα αριθμητικά αυτά στοιχεία προκύπτει ότι, στον τομέα του αυτοκινήτου, η SIV πώλησε μόνο πολύ μικρές ποσότητες ύαλου, μεταποιημένης ή μη, στους άλλους παραγωγούς, υπήρξε όμως σημαντικός αγοραστής μη μεταποιημένης ύαλου, ενώ η VP αντικατέστησε στον τομέα αυτόν την FP ως κύριος προμηθευτής από το 1985. Η FP αγόρασε πολύ περιορισμένες ποσότητες ύαλου, μεταποιημένης ή μη, αποκλειστικά από τη SIV. Η VP αγόρασε μόνο σχετικά περιορισμένες ποσότητες μη μεταποιημένης ύαλου. Κατά συνέπεια η Επιτροπή δεν μπορεί από τα στοιχεία αυτά να συναγάγει έναν τακτικό ρυθμό ανταλλαγών μεταξύ των τριών παραγωγών.
- 298 Τα αριθμητικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο σημείο 51, στοιχείο iv, αποτελούν απλώς το άθροισμα των αριθμητικών στοιχείων του σημείου 48 και δεν προσφέρουν κανένα πρόσθετο πληροφοριακό στοιχείο.
- 299 Όσον αφορά τα αριθμητικά στοιχεία που αναφέρονται στα σημεία 54 έως 56, δεν είναι βέβαιο ότι στηρίζονται στις ίδιες στατιστικές βάσεις, διότι τα στοιχεία που αφορούν τις «ανταλλαγές SIV-VP» και τις «ανταλλαγές VP-FP» αφορούν τόσο την ύαλο αυτοκινήτου όσο και την ύαλο των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου, ενώ τα στοιχεία που αφορούν τις «ανταλλαγές FP-SIV» παρουσιάζονται χωριστά για τη χυτή ύαλο (που παράγεται μόνο από την FP) και την ύαλο «με τη μέθοδο float για αυτοκίνητα καθώς και για τους άλλους τομείς». Εντούτοις, η σύγκριση του συνόλου των αριθμητικών αυτών στοιχείων επιβεβαιώνει μάλλον και δεν θίγει τις δύο τάσεις που προέκυπταν ήδη από την εξέταση των στοιχείων που αφορούν την ύαλο αυτοκινήτου — δηλαδή ότι γενικώς η SIV ήταν περισσότερο αγοραστής παρά πωλητής, ότι η VP αντικατέστησε σταδιακά την FP ως κύριος προμηθευτής της SIV από το 1984 και ότι οι αγορές των FP και VP αφορούσαν σχετικά περιορισμένες ποσότητες, πλην των αγορών της FP το 1983 και 1984. Κατά συνέπεια η Επιτροπή δεν μπορεί ούτε από τα στοιχεία αυτά να συναγάγει έναν τακτικό ρυθμό αμοιβαίων πωλήσεων μεταξύ των τριών παραγωγών.

300 Όσον αφορά τα έγγραφα που επικαλείται η απόφαση, τα σημειώματα και οι επιστολές που αναφέρονται στο σημείο 33 της απόφασης αναλύθηκαν ήδη προηγουμένως (σκέψεις 224 και 225). Πρέπει να σημειωθεί ότι όλα αυτά τα έγγραφα χρονολογούνται από το 1985 ή το 1986. Η διαπίστωση αυτή αφορά επίσης τα έγγραφα που αναφέρονται στο σημείο 48. Από τα έγγραφα που αναφέρονται στα σημεία 53 έως 58 τρία έγγραφα χρονολογούνται από τον Οκτώβριο 1984, ένα έγγραφο χρονολογείται από τον Δεκέμβριο 1984 ενώ όλα τα υπόλοιπα έγγραφα χρονολογούνται από τα έτη 1985 και 1986.

301 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη ενός θεσμοποιημένου συστήματος ανταλλαγών υάλου, με την έννοια των αμοιβαίων πωλήσεων, πριν από το 1984, ενώ το διατακτικό της απόφασης, στο άρθρο 1, στοιχείο ε, κατηγορεί τους παραγωγούς ότι παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, συμμετέχοντας σε συμφωνίες για τις ανταλλαγές προϊόντων από την 1η Ιανουαρίου 1982.

302 Τα έγγραφα που χρονολογούνται από το 1984 (855- 863) και αναφέρονται στο σημείο 56 της απόφασης αφορούν τις FP και SIV και πρέπει να διαβαστούν σε συνδυασμό με το πρώτο έγγραφο του έτους 1985 (864-868). Πράγματι, μόνο το αντικείμενο που αναφέρεται ως επικεφαλίδα στα δύο πρώτα έγγραφα (τέλεξ της 18ης και 20ής Οκτωβρίου 1984) μνημονεύει την ανταλλαγή προϊόντων: « Oggetto scambio prodotti residuo 1984 e 1985 » (« Αντικείμενο ανταλλαγή προϊόντων υπόλοιπο 1984 και 1985 »). Τα υπόλοιπα έγγραφα αφορούν σχεδόν αποκλειστικώς τη διαπραγμάτευση συμβάσεως μεταξύ των FP και SIV για την πώληση από την FP στη SIV σημαντικής ποσότητας υάλου κατά το έτος 1985, ενώ το πρώτο έγγραφο του 1985 είναι η σύμβαση που συνήφθη έπειτα από τις συζητήσεις αυτές. Από την ανάγνωση των εγγράφων αυτών προκύπτει ότι η διαπραγμάτευση της συμβάσεως αυτής διεξήχθη μεταξύ ανταγωνιστών, υπό τις κανονικές συνθήκες της αγοράς. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι κατά την αναφορά του σημειώματος της SIV της 30ής Οκτωβρίου 1984 στην απόφαση παραλείπεται μία αποκαλυπτική φράση, που αναφέρθηκε ήδη προηγουμένως, στη σκέψη 215: « Auto — secondo Scaroni (FP) non alimentare PPG » (« Σύμφωνα με τον Scaroni να μην εφοδιάζεται η VP »). Η φράση « non deve essere venduto a prezzo minore di FP » (« δεν πρέπει να πωληθεί σε κατώτερη τιμή από αυτή της FP »), που προέρχεται από το ίδιο έγγραφο και αναφέρεται στην απόφαση, αφορά αποκλειστικά τη χυτή υαλο, την οποία παρήγε μόνον η FP, και στο πρωτότυπο ακολουθείται από τη φράση, που δεν αναφέρεται στην απόφαση: « non è bloccabile l'importazione da paesi est » (« δεν μπορεί να εμποδιστεί η εισαγωγή από τις ανατολικές χώρες »). Οι εκφράσεις « politica di riparto » (« πολιτική κατανομής ») και « politica comune » (« κοινή

πολιτική »), που προέρχονται επίσης από το ίδιο έγγραφο και αναφέρονται στην απόφαση, φαίνεται ότι αφορούν την κοινή εκμετάλλευση μονάδας float, καλουμένης « Flovetto », ενώ η διάκριση που γίνεται στα έγγραφα της 18ης και 20ής Οκτωβρίου και 18ης Δεκεμβρίου 1984 μεταξύ της υάλου που προορίζεται για εξαγωγή και της υάλου που προορίζεται για την ιταλική αγορά εξηγείται, όπως προκύπτει από την προσεκτική ανάγνωση των εγγράφων, από τις διαφορετικές προδιαγραφές και τη συσκευασία που απαιτούν οι εξαγωγές.

303 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς, για το έτος 1984, ούτε την ύπαρξη θεσμοποιημένου συστήματος ανταλλαγών, με την έννοια των αμοιβαίων πωλήσεων, ούτε, κατά μείζονα λόγο, την πρόθεση να επιτευχθεί, με τον τρόπο αυτό, η κατανομή της αγοράς. Το Πρωτοδικείο, εξάλλου, παρατηρεί ότι κανένα από τα αναφερόμενα έγγραφα δεν μνημονεύει τη VP, παρά μόνο με όρους που δηλώνουν κατάσταση ενεργού ανταγωνισμού.

304 Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ FP και SIV, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι από το 1985 η SIV άρχισε να πραγματοποιεί το μεγαλύτερο μέρος των αγορών της από τη VP αντί από την FP. Η σημασία αυτής της μεταβολής της αγοραστικής πηγής επιβεβαιώνεται από την ανάγνωση ολοκλήρου του κειμένου της επιστολής της FP προς τη SIV (485 ή 869), με ημερομηνία 6 Μαρτίου 1985, αποσπάσματα της οποίας αναφέρονται στο σημείο 56 της αποφάσεως. Τα αποσπάσματα αυτής της επιστολής που αναφέρονται στην απόφαση αφορούν αποκλειστικά τη χυτή υάλο, προϊόν που πωλείται αποκλειστικά από την FP. Ο συντάκτης όμως της επιστολής συνεχίζει, παραπονούμενος για το γεγονός ότι δεν κατέστη δυνατό να οργανωθεί μία συνάντηση με τη SIV για τον καθορισμό των ποσοτήτων και των τιμών των αγορών της SIV για το 1985 (βλ. κατά λέξη το κείμενο ανωτέρω, σκέψη 224). Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει επίσης τα παράπονα που εκφράζονται στα σημειώματα της SIV και FP σχετικά με τη σύσκεψή τους της 30ής Ιανουαρίου 1985 (βλ. ανωτέρω, σκέψη 218). Οι τιμές της FP για το 1985 συζητήθηκαν στη συνέχεια σε μία σύσκεψη, στις 28 Μαρτίου 1985 (σημείωμα της FP, 475 ή 870), κατά τη διάρκεια της οποίας η SIV φαίνεται πως δήλωσε ότι δεν ήταν ικανοποιημένη από τις τιμές που εφάρμοζε η FP: « prezzi inferiori — float exp rifiutato + 8 % per 85 si interrompono le forniture » [« κατώτερες τιμές — float (exp) αρνούνται + 8 % για το 1985 αν διακόψουν τις προμήθειες »]. Αυτή η σημείωση ακολουθείται αμέσως από την αναφορά « Greggi: 1) OK per forniture » [« Χυτή υάλος: 1) OK για προμήθεια »], πράγμα που υπογραμμίζει την αντίθεση μεταξύ της ελλείψεως συμφωνίας για την υάλο float και της συμφωνίας για τη χυτή υάλο, που η SIV δεν μπορούσε να αγοράσει στην Ιταλία παρά μόνον από την FP. Στο πλαίσιο αυτό είναι απολύτως σαφές ότι το σημείωμα της FP της 30ής Απριλίου 1985 (871), που αναφέρεται στο σημείο 56, αφορά πράγματι, όπως υποστήριξε η FP, μια συμφωνία μεταξύ FP και SIV σχετικά με τις τιμές που έπρεπε να εφαρμόζει η FP έναντι των πελατών της SIV για την παράδοση χυτής υάλου. Οι αινιγματικές λέξεις που αναφέ-

ρονται στην απόφαση, « il 4 riunione per compensazione » (« στις 4 σύσκεψη για συμψηφισμό »), πρέπει να ερμηνευθούν ως αναφερόμενες στη σύσκεψη της 4ης Ιουνίου 1985, που αναφέρεται στο σημείωμα της FP με την αυτή ημερομηνία (872). Κατά συνέπεια το σημείωμα της 4ης Ιουνίου 1985, το περιεχόμενο του οποίου είναι, κατά τα κύρια σημεία του, δυσανάγνωστο ή ακατανόητο, πρέπει να ερμηνευθεί, όπως εξήγησε η FP, ως αναφερόμενο στην πώληση χυτής υάλου.

305 Αντίθετα, το σημείωμα της FP με ημερομηνία 25 Ιουνίου 1985 (848), που αναφέρεται στο σημείο 48, περιέχει, όπως επισημαίνει η απόφαση, ρητή αναφορά σε ανταλλαγή προϊόντων: « SIV scambio prodotti in particolare quelli che acquistiamo in Francia » (« Η SIV ανταλλάσσει προϊόντα, ιδίως αυτά που αγοράζουμε στη Γαλλία »). Η αναφορά αυτή, που αφορά αποκλειστικά τα προϊόντα για την αγορά του αυτοκινήτου, ακολουθείται από την εξής σημείωση, που δεν αναφέρεται στην απόφαση: « Nota: nelle riunioni si è parlato solo di prodotti ma non di vendita » (« στις συσκέψεις έγινε λόγος μόνο για τα προϊόντα, αλλά όχι για την πώληση »). Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η διατύπωση αυτή υπογραμμίζει τη διάκριση που πρέπει να γίνεται από οικονομικής απόψεως μεταξύ, αφενός, της ανταλλαγής προϊόντων μεταξύ παραγωγών, που μπορεί να αφορά προϊόντα που αγοράστηκαν στο εξωτερικό από έναν από τους συμβαλλομένους, και, αφετέρου, της πώλησεως προϊόντων από έναν παραγωγό σε έναν άλλο. Η διάκριση όμως αυτή δεν αναφέρεται σε κανένα σημείο της αποφάσεως.

306 Τα υπόλοιπα έγγραφα που αναφέρονται στην απόφαση και μνημονεύουν τις σχέσεις μεταξύ FP και SIV είναι τα ακόλουθα: δύο εσωτερικά έγγραφα της FP (849 και 850), με ημερομηνίες 31 Οκτωβρίου και 8 Νοεμβρίου 1985 αντιστοίχως· τέσσερα χειρόγραφα σημειώματα ενός υπαλλήλου της FP (487 ή 873, 852, 854 και 488 ή 874), με ημερομηνίες 16 και 17 Δεκεμβρίου 1985 και 23 Ιανουαρίου και 3 Φεβρουαρίου 1986, και ένα εσωτερικό έγγραφο της FP (851), με ημερομηνία 4 Μαρτίου 1986.

307 Τα δύο εσωτερικά έγγραφα του Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 1985 αφορούν μία αίτηση της SIV για προμήθεια 500 000 υαλοπινάκων παραθύρων που προορίζονταν για οχήματα του ομίλου Fiat.

308 Τα τέσσερα χειρόγραφα σημειώματα αφορούν μία σειρά συσκέψεων και επαφών που φαίνεται ότι αναφέρονται, αφενός, στη διαχείριση της κοινής μονάδας float, καλουμένης « Flovetro », και, αφετέρου, σε μία πρόταση σύμφωνα με την οποία η FP θα προμήθευε στη SIV ορισμένη ποσότητα προϊόντων προοριζομένων για τη Fiat με

αντάλλαγμα τη μεταβίβαση από τη SIV στην FP ενός τμήματος του μεριδίου της από την παραγωγή της Flovetro. Το σημείωμα της 23ης Ιανουαρίου 1986 αφορά εντούτοις μόνο μία εσωτερική σύσκεψη των υπευθύνων της FP. Τα σημειώματα αναφέρουν τις συνέπειες των προτάσεων που συζητήθηκαν σχετικά με τις ποσοστώσεις των FP και SIV που αναφέρονται στη Fiat. Το σημείωμα της 17ης Δεκεμβρίου 1985 αναφέρεται στην αύξηση της ποσοστώσεως Fiat των « διαφόρων » και στην έλλειψη παραγωγικής ικανότητας της SIV. Οι αναφορές αυτές μαρτυρούν, βέβαια, τη μέριμνα των δύο αυτών παραγωγών να διατηρήσουν τις ποσοστώσεις τους στη Fiat. Εντούτοις, το σημείωμα της 3ης Φεβρουαρίου 1986 δείχνει την έλλειψη συμφωνίας τους ως προς τη βασική πρόταση που συζήτησαν. Το Πρωτοδικείο δεν έχει στη διάθεσή του κανένα έγγραφο από το οποίο να προκύπτει ότι οι συζητήσεις αυτές κατέληξαν αργότερα σε οριστική συμφωνία.

309 Το τελευταίο εσωτερικό έγγραφο της FP, με ημερομηνία 4 Μαρτίου 1986, αναφέρεται στην παραγωγή, τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο 1986, μιας ποσότητας « 84 000 vol. » για τη SIV σε μία μονάδα καλούμενη « Minilat Savigliano ». Κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν επιτρέπει στο Πρωτοδικείο να εκτιμήσει τη σημασία αυτής της σύντομης αναφοράς.

310 Τα πρώτα έγγραφα που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ VP και FP χρονολογούνται από τον Δεκέμβριο 1985, δεδομένου ότι η αναφορά, στο σημείο 55, σε ένα τέλεξ της 19ης Φεβρουαρίου 1985 οφείλεται σε παραδρομή στο ιταλικό και γαλλικό κείμενο της απόφασης. Μία πρώτη σειρά επτά εγγράφων (827-840) αφορά τη διαπραγμάτευση μιας συμβάσεως μεταξύ FP και VP ενόψει μιας « συμψηφιστικής ανταλλαγής προϊόντων » (« scambio merce compensato »). Τα δύο άλλα έγγραφα που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ FP και VP (843-845) φαίνεται ότι αναφέρονται στην εφαρμογή της συμφωνίας που συνήφθη κατόπιν της διαπραγματεύσεως αυτής.

311 Τα έγγραφα που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ VP και SIV χωρίζονται σε τρεις ομάδες. Καταρχάς, τέσσερα έγγραφα, χρονολογούμενα από τον Φεβρουάριο έως τον Απρίλιο 1986, αφορούν την πώληση από τη VP στη SIV ορισμένης ποσότητας πράσινης υάλου αυτοκινήτου (801, 841, 802 και 803). στο πρώτο, με ημερομηνία 14 Φεβρουαρίου 1986, σημειώνεται ότι η SIV απευθύνεται στη VP διότι οι τιμές της τελευταίας είναι κατώτερες από τις τιμές του Saint-Gobain. Ακολούθως, ένα έγγραφο — ένα μόνο — (805) αφορά την πώληση από τη VP στη SIV ορισμένης ποσότητας υάλου float για αυτοκίνητο και αναφέρει, προς γνώση της SIV, τις τιμές που εφαρμόζει η VP για άλλους τύπους άχρωμης υάλου. Τέλος, μία σειρά εγγράφων (807-825) αφορά την πώληση από τη VP στη SIV σημαντικών ποσοτήτων υάλου αυτοκινήτου και υάλου για τους άλλους τομείς πλην του αυτοκινήτου κατά τα έτη 1986 και 1987. Κανένα στοιχείο δεν επιτρέπει να συναχθεί από τα έγγραφα αυτά η ύπαρξη συστήματος ανταλλαγών υάλου μεταξύ SIV και VP, δεδομένου ότι η SIV ήταν, σε κάθε περίπτωση, αγοράστρια.

312 Αντίθετα, από την ανάγνωση του συνόλου των εγγράφων που αφορούν, αφενός, τις σχέσεις μεταξύ FP και SIV και, αφετέρου, τις σχέσεις μεταξύ VP και SIV, επιβεβαιώνεται η διαπίστωση που συνήγαγε το Πρωτοδικείο από την έρευνα των αριθμητικών στοιχείων των σχετικών με τις ποσότητες των ανταλλαγών (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 293 έως 299) — δηλαδή ότι η SIV ήταν κατά κύριο λόγο αγοράστρια και ότι η SIV μετέφερε διαδοχικά το μεγαλύτερο τμήμα των παραγγελιών της από την FP στη VP. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι από τα έγγραφα αυτά προκύπτει, εξάλλου, ότι η μεταφορά αυτή οφειλόταν στο γεγονός ότι οι τιμές της VP ήταν κατώτερες από αυτές της FP και ότι υπήρξε ενεργός ανταγωνισμός μεταξύ VP και FP για τις παραγγελίες της SIV. Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να συναγάγει την ύπαρξη αθέμιτης εναρμονίσεως ούτε μεταξύ FP και SIV, βάσει μόνον της αναφοράς στην επικεφαλίδα των τέλεξ της 18ης και 20ής Οκτωβρίου 1984, ούτε μεταξύ FP και VP βάσει της συμβάσεως που οι εταιρίες αυτές διαπραγματεύθηκαν μεταξύ Δεκεμβρίου 1985 και Ιανουαρίου 1986 ενόψει ανταλλαγής προϊόντων.

313 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη θεσμοποιημένου συστήματος ανταλλαγών υάλου, με την έννοια αμοιβαίων πωλήσεων, ούτε μεταξύ των τριών παραγωγών ούτε μεταξύ των δύο από αυτούς κατά τα έτη 1985 και 1986 και ότι δεν απέδειξε ούτε την κοινή πρόθεση των παραγωγών αυτών να καταλήξουν, με τον τρόπο αυτόν, σε κατανομή της αγοράς.

Γ — Επί της νομικής εκτιμήσεως

1. Επί της εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης

314 Τα ουσιώδη σημεία των νομικών εκτιμήσεων που πραγματοποίησε η Επιτροπή υπό το πρίσμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, εξετάθησαν ήδη ανωτέρω (σκέψεις 20 έως 28). Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι προκύπτει σαφώς από την απόφαση, τόσο από το τμήμα που αφορά τα πραγματικά περιστατικά όσο και από το νομικό τμήμα, ότι αυτή στηρίχθηκε στην υπόθεση της υπάρξεως στενής συμπράξεως μεταξύ των τριών μελών ενός εθνικού ολιγοπωλίου, προστατευομένου από τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με τη βοήθεια οικονομικών και γεωγραφικών φραγμών. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση το Πρωτοδικείο, αφού συζήτησε με τους εκπροσώπους των διαδίκων σχετικά με τη φύση και το περιεχόμενο των αποδείξεων που επικαλέστηκαν οι διάδικοι, κάλεσε ρητώς τον εκπρόσωπο της καθής να δηλώσει τη θέση που θα έπαιρνε η Επιτροπή στην περίπτωση που, αφενός, το Πρωτοδικείο θα διαπίστωνε ότι η ύπαρξη μιας τέτοιας στενής συμπράξεως δεν αποδείχθηκε επαρκώς, αλλά που, αφετέρου, το Πρωτοδικείο θα θεωρούσε ότι ορισμένα έγγραφα αποδεικνύουν την ύπαρξη κάποιου στοιχείου εναρμονίσεως μεταξύ των παραγωγών ή, τουλάχιστον, μεταξύ των δύο από αυτούς. Το

Πρωτοδικείο καταχώρησε την απάντηση που έδωσε ο εκπρόσωπος της Επιτροπής: « Hier stehe ich und kann nicht anders » (« Βρίσκομαι εδώ και δεν μπορώ να κάνω τίποτε άλλο »).

- 315 Ενόψει των προηγουμένων διαπιστώσεων, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η υπόθεση που εξετέθη προηγουμένως, της στενής συμπράξεως μεταξύ των τριών προσφευγουσών, όπως έγινε δεκτή στην απόφαση, δεν αποδείχθηκε επαρκώς. Εντούτοις, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ορισμένα έγγραφα στα οποία στηρίχθηκε η απόφαση μπορούν να αποτελέσουν απόδειξη μιας περισσότερο επεισοδιακής εναρμονίσεως μεταξύ δύο ή τριών παραγωγών. Υπό τις συνθήκες αυτές γεννάται το ερώτημα αν το Πρωτοδικείο πρέπει να προβεί σε νέα νομική εκτίμηση των εγγράφων αυτών και των διαπιστώσεων που μπορούν ενδεχομένως να προκύψουν από αυτά.
- 316 Προκαταρκτικώς το Πρωτοδικείο θεωρεί χρήσιμο να υπενθυμίσει τη διατύπωση του άρθρου 1 της επιδικίου αποφάσεως. Ενώ το στοιχείο β διακρίνει την κατάσταση της FP και SIV, αφενός, και αυτή της VP, αφετέρου, και το στοιχείο δ αφορά μόνο τις FP και SIV κατ' αποκλεισμό της VP, τα στοιχεία α, γ και ε κατηγορούν, χωρίς διάκριση, τις τρεις επιχειρήσεις ότι συμμετείχαν στις συμπράξεις, συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές που αναφέρονται στα στοιχεία αυτά.
- 317 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει, εξάλλου, ότι η διοικητική διαδικασία που προηγείται της διαπιστώσεως της παραβάσεως των άρθρων 85 και/ή 86, όπως θεσπίστηκε με τους κανονισμούς 17 και 99/63 και συμπληρώθηκε με την πρακτική που ακολούθησε η Επιτροπή, προβλέπει ότι πρέπει να δοθεί στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις η δυνατότητα να εκφράσουν την άποψή τους ως προς τις αιτιάσεις που έγιναν δεκτές και τα έγγραφα στα οποία στηρίχθηκαν οι αιτιάσεις αυτές. Καταρχάς, οι επιχειρήσεις έχουν το δικαίωμα να απαντήσουν εγγράφως σε μία έγγραφη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, τα κύρια σημεία της οποίας δεν μπορούν να τροποποιηθούν παρά μόνο με νέα έγγραφη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, και σε κάθε γνωστοποίηση πρέπει να επισυνάπτονται αντίγραφα των εγγράφων που έγιναν δεκτά ως απόδειξη των προβαλλομένων αιτιάσεων. Στη συνέχεια έχουν το δικαίωμα να αναπτύξουν προφορικώς τις απόψεις τους κατά τη διάρκεια ακροάσεως που λαμβάνει χώρα υπό την προεδρία ενός συμβούλου-ακροατή ο οποίος μπορεί, ενδεχομένως, να υποβάλει κατευθείαν τις παρατηρήσεις του στο μέλος της Επιτροπής που είναι επιφορτισμένο με τα ζητήματα του ανταγωνισμού. Μετά από αυτό πρέπει να ζητηθεί η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής επί συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων, τα μέλη της οποίας δικαιούνται να παρευρίσκονται στην ακρόαση. Μόνο μετά τη διαδικασία αυτή το μέλος της Επιτροπής που είναι επιφορτισμένο με τα ζητήματα του ανταγωνισμού μπορεί να προ-

τείνει στην Επιτροπή εν συμβουλίω την έκδοση αποφάσεως που να διαπιστώνει παράβαση των διατάξεων της Συνθήκης και, ενδεχομένως, την επιβολή προστίμων και/ή χρηματικών ποινών.

318 Τέλος, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 172 της Συνθήκης, η πλήρης δικαιοδοσία του περιορίζεται στις κυρώσεις που προβλέπονται στους κανονισμούς που εκδίδονται από το Συμβούλιο. Για τον λόγο αυτό, μεταξύ άλλων, ο κοινοτικός δικαστής δεν καλείται να αποφανθεί επί του συνόλου του διοικητικού φακέλου, αλλά μόνον επί του τμήματος του φακέλου αυτού που είναι κρίσιμοι για τον έλεγχο της νομιμότητας της επιδίκουσας αποφάσεως.

319 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι στο πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου των πράξεων της κοινοτικής διοικήσεως ο κοινοτικός δικαστής μπορεί να ακυρώσει μερικώς απόφαση της Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι έχει αρμοδιότητα να τροποποιήσει την επίδικη απόφαση. Η ιδιοποίηση μιας τέτοιας αρμοδιότητας θα μπορούσε, αφενός, να διαταράξει τη μεταξύ των θεσμικών οργάνων ισορροπία που προβλέπει η Συνθήκη και θα έθετε, αφετέρου, σε κίνδυνο τα δικαιώματα του αμυνομένου.

320 Υπό το πρίσμα των παρατηρήσεων αυτών, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν μπορεί, υπό τις συνθήκες της προκειμένης υποθέσεως, να προβεί σε νέα εκτίμηση του συνόλου των αποδείξεων, επί των οποίων έπρεπε να αποφανθεί, ούτε να συναγάγει τα αντλούμενα από αυτές συμπεράσματα υπό το πρίσμα των κανόνων του ανταγωνισμού. Το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο διότι, από την εξέταση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο, προέκυψε ότι ορισμένα έγγραφα της δικογραφίας παραμορφώθηκαν και ότι, κατά συνέπεια, ούτε οι διάδικοι, ούτε ο σύμβουλος-ακροατής, ούτε η συμβουλευτική επιτροπή, ούτε το συμβούλιο των μελών της Επιτροπής δεν μπόρεσαν να εκτιμήσουν, έχοντας γνώση του θέματος, τη φύση και το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών. Υπό τις συνθήκες αυτές πρέπει να αναζητηθεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη μερική ακύρωση της αποφάσεως. Πρέπει επομένως να εξακριβωθεί ότι το περιεχόμενο του διατακτικού της αποφάσεως, θεωρούμενο υπό το πρίσμα των αιτιολογικών της σκέψεων, μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο περιορισμού ως προς το καθ' ύλην, το προσωπικό ή το χρονικό πεδίο εφαρμογής του, κατά τρόπον ώστε να περιοριστούν τα αποτελέσματά του χωρίς εντούτοις να μεταβληθεί η υπόστασή του· ότι η απόδειξη της περιοριζόμενης με τον τρόπο αυτό παραβάσεως μπορεί να στηριχθεί σε επαρκή εκτίμηση της αγοράς που περιέχεται στην αιτιολογία της αποφάσεως και ότι δόθηκε στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση ή στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις η δυνατότητα να απαντήσουν λυσιτελώς στη με τον τρόπο αυτό οριζόμενη αιτίαση.

α) Όσον αφορά την αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου

- 321 Στην προκειμένη περίπτωση το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το άρθρο 1, στοιχείο α, της αποφάσεως μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο καθ' ύλην περιορισμού του πεδίου εφαρμογής του, στο μέτρο που διακρίνει μεταξύ της συμμετοχής των επιχειρήσεων, αφενός, σε συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές και τους όρους πωλήσεως και, αφετέρου, σε συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές που είχαν σαν σκοπό να προσανατολίσουν την πολιτική αγοράς και πωλήσεως των πιο σημαντικών χονδρεμπόρων. Μπορεί επίσης να αποτελέσει αντικείμενο περιορισμού του προσωπικού πεδίου εφαρμογής του με τον αποκλεισμό μιας από τις κατηγορούμενες επιχειρήσεις, και αντικείμενο περιορισμού του χρονικού πεδίου εφαρμογής του με τον χρονικό περιορισμό της περιόδου της παραβάσεως που διαπιστώθηκε.
- 322 Το Πρωτοδικείο αναφέρεται στις διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη στο κεφάλαιο Β.1. ε, «Οι σχέσεις μεταξύ των παραγωγών και των χονδρεμπόρων» (βλ. ιδίως ανωτέρω, σκέψη 250). Πράγματι, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, αφενός, ότι οι χονδρέμποροι είχαν υπολογίσει ότι οι παραγωγοί θα εφάρμοζαν πανομοιότυπες τιμές και, αφετέρου, ότι η FP χρησιμοποίησε τις θυγατρικές της εταιρίες-χονδρεμπόρους κατά τρόπο ώστε να λαμβάνει πληροφορίες για την πολιτική που ακολουθούσαν οι χονδρέμποροι. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε όμως ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τις άλλες αιτιάσεις που ανέφερε στο σημείο 35 της αποφάσεως. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ούτε τον ισχυρισμό που περιλαμβάνεται στο νομικό τμήμα, στο σημείο 64 της αποφάσεως, σύμφωνα με τον οποίο οι χονδρέμποροι, λόγω της οικονομικής εξαρτήσεώς τους, δεν μπορούσαν να απαλλαγούν από την εξουσία και τη συντονισμένη δράση των παραγωγών. Τέλος, το Πρωτοδικείο δέχεται το επιχείρημα των προσφευγουσών, που εκτίθεται στο κεφάλαιο Α «Επί της εκτιμήσεως της αγοράς» (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 141 και 142), το οποίο φαίνεται, εξάλλου, να επιβεβαιώνεται από τα εξετασθέντα υπό το πρίσμα αυτό έγγραφα, σύμφωνα με το οποίο η κατάσταση των χονδρεμπόρων, μεταξύ των οποίων και της επιχειρήσεως Cobelli, οφειλόταν, σε μεγάλο βαθμό, στο γεγονός ότι δεν είχαν προσαρμοστεί στις νέες οικονομικές συνθήκες.
- 323 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το άρθρο 1, στοιχείο α, της αποφάσεως, στο μέτρο που διαπιστώνει ότι οι εν λόγω τρεις επιχειρήσεις συμμετείχαν σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές που είχαν σαν σκοπό να προσανατολίσουν την πολιτική αγοράς και πωλήσεως των πιο σημαντικών χονδρεμπόρων, πρέπει να ακυρωθεί ως προς το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του (*rationemateriae*).

324

Όσον αφορά τις τιμές και τους όρους πωλήσεως, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε, στο κεφάλαιο Β.1. α (« Η ταυτότητα των τιμολογίων »), ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς το σύνολο των αιτιάσεων που εξήγγειλε· ότι μόνο κατά τους μήνες Μάιο, Ιούλιο και Οκτώβριο 1985 υπήρξε — αποκλειστικά για την άχρωμη ύαλο — πραγματική σύμπτωση, τόσο των ημερομηνιών όσο και των τιμών, μεταξύ των τιμοκαταλόγων που ανήγγειλαν οι τρεις παραγωγοί· ότι τον Ιούλιο 1985 η VP έλαβε την απόφαση να αλλάξει τις τιμές της μερικές ημέρες μετά τις αναγγελίες των SIV και FP· ότι υπήρξαν αποκαλυπτικές διαφοροποιήσεις μεταξύ του ρυθμού αναγγελιών της VP σε σχέση με τον ρυθμό αναγγελιών των FP και SIV· ότι ο ρυθμός μεταβολής των τιμών για τη χρωματισμένη ύαλο ήταν εντελώς διαφορετικός από αυτόν της μεταβολής που αφορούσε την άχρωμη ύαλο· ότι υπήρξε όμως, μέχρι τον Οκτώβριο 1985, σχεδόν διαρκής σύμπτωση, τόσο των ημερομηνιών όσο και των τιμών, μεταξύ των αναγγελιών της FP και αυτών της SIV όσον αφορά την άχρωμη ύαλο (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 193 έως 196). Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, στη συνέχεια, ότι διαπίστωσε, στα κεφάλαια Β.1. β (« Η ταυτότητα των εκπτώσεων ») και Β.1. γ (« Η ταυτότητα των σπουδαιότερων πελατών που ταξινομούνται σε κατηγορίες ή επίπεδα »), ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τις αιτιάσεις της σχετικά με την ταυτότητα των εκπτώσεων και την ταυτότητα ταξινομήσεως των πελατών (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 202 και 210). Τέλος το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε, στο κεφάλαιο Β.1. δ (« Τα στοιχεία εναρμονίσεως της πρακτικής των παραγωγών »), ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την αιτίασή της, σύμφωνα με την οποία υπήρξε γενική σύμπραξη μεταξύ των τριών παραγωγών που οδήγησε σε πανομοιότυπες τιμές και κλίμακες εκπτώσεων καθώς και σε ομοιόμορφη ταξινόμηση των σπουδαιότερων πελατών. Εντούτοις, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ορισμένα από τα έγγραφα μπορούσαν να γίνουν δεκτά ως αποδείξεις εναρμονίσεως μεταξύ της FP και της SIV, όπως συμβαίνει συγκεκριμένα στην περίπτωση των σημειωμάτων τους που αφορούν τη σύσκεψή τους στη Ρώμη στις 30 Ιανουαρίου 1985, χωρίς εντούτοις να είναι δυνατό να συναχθεί από τα έγγραφα αυτά η ύπαρξη συμπράξεως μεταξύ FP και SIV με σκοπό την πλήρη και διαρκή ταυτότητα τιμών, εκπτώσεων και ταξινόμησης της πελατείας (βλ. ανωτέρω, σκέψη 232).

325

Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τη συμμετοχή της VP στις προβαλλόμενες παραβάσεις. Κατά συνέπεια το άρθρο 1, στοιχείο α, της αποφάσεως, στο μέτρο που αφορά τη Vernante Pennitalia SpA, πρέπει να ακυρωθεί ως προς το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του (*ratione personae*).

326

Στο μέτρο που το άρθρο 1, στοιχείο α, αφορά τη συμμετοχή των FP και SIV σε συμπράξεις ή εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές και τους όρους πωλήσεως, το Πρωτοδικείο πρέπει να λάβει υπόψη τη σύμπτωση του περιεχομένου και της ημερο-

μηνίας αναγγελίας των τιμοκαταλόγων τους. Είναι αλήθεια ότι, όπως υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, μια τέτοια σύμπτωση μπορεί, σε μια κατάσταση oligοπωλίου, να οφείλεται στη δομή και στη φυσιολογική λειτουργία της αγοράς, το Πρωτοδικείο όμως πρέπει να λάβει επίσης υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που μαρτυρούν μια εναρμόνιση μεταξύ των FP και SIV ως προς τις τιμές και τους όρους πωλήσεως. Εντούτοις, το Πρωτοδικείο δεν παραγνωρίζει το γεγονός ότι τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν να εκτιμηθούν μόνο βάσει του φαινομενικού περιεχομένου τους, δεδομένης, αφενός, της παραμορφώσεως ορισμένων εγγράφων που κοινοποιήθηκαν με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων και, αφετέρου, της αρχής σύμφωνα με την οποία κάθε έγγραφο πρέπει να διαβάζεται και να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί σχετικά ότι τα προαναφερθέντα σημειώματα των FP και SIV, που αφορούν τη σύσκεψή τους στη Ρώμη στις 30 Ιανουαρίου 1985, εντάσσονται στο πλαίσιο της μεταφοράς σημαντικού τμήματος των αγορών της SIV από την FP προς τη VP (βλ. ανωτέρω, σκέψη 304). Εντούτοις, τα σημειώματα αυτά, θεωρούμενα εντός του πλαισίου αυτού, αποτελούν απόδειξη συνήθους εναρμονίσεως μεταξύ των εν λόγω παραγωγών, δεδομένου ότι η FP κατηγορεί τη SIV ακριβώς διότι η τελευταία δεν τηρούσε τις υποχρεώσεις που απέρρεαν από την εναρμόνιση αυτή. Από το 1985 οι σχέσεις μεταξύ των παραγωγών αυτών φαίνεται ότι ήταν λιγότερο σχέσεις συνεργασίας, παρ' όλα αυτά όμως υπάρχουν έγγραφα που αποδεικνύουν την ύπαρξη κάποιας εναρμονίσεως μετά τις αρχές του έτους 1985. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή είχε στη διάθεσή της επαρκείς αποδείξεις για να δεχθεί κατά των FP και SIV την αιτίαση ότι υπήρξε εναρμόνιση μεταξύ των εταιριών αυτών ως προς τις τιμές και τους όρους πωλήσεως κατά τη διάρκεια περιόδου που τοποθετείται μεταξύ του 1983 και του 1986 και που πρέπει να καθορισθεί.

327

Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η περίοδος της παραβάσεως που δέχθηκε η απόφαση στο διατακτικό της εκτείνεται από την 1η Ιουνίου 1983 έως τις 10 Απριλίου 1986. Το Πρωτοδικείο δεν διαπίστωσε τίποτα που να δικαιολογεί την επιλογή της ημερομηνίας της 1ης Ιουνίου 1983, εκτός από το σημείωμα της Socover της 12ης Ιουλίου 1983 (258), που το Πρωτοδικείο εξέτασε και θεώρησε ότι δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη (βλ. ανωτέρω, σκέψη 213). Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι ως έναρξη της περιόδου της προσβαλλομένης εναρμονίσεως πρέπει να θεωρηθεί η 1η Σεπτεμβρίου 1983, ημερομηνία κατά την οποία οι FP και SIV άρχισαν να αντιδρούν στην αναγγελία νέου τιμοκαταλόγου της VP, στις 21 Ιουλίου 1983. Η ημερομηνία της 10ης Απριλίου 1986, κατά την οποία έγινε δεκτό ότι περατώθηκε η προσβαλλόμενη εναρμόνιση, φαίνεται ότι καθορίστηκε λαμβανομένου υπόψη του σημειώματος της VP (638) που αφορά τη σύσκεψή της με τη Socover κατά την ίδια ημερομηνία. Δεδομένου ότι και το σημείωμα αυτό θεωρήθηκε ότι δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη (βλ. ανωτέρω, σκέψη 248), το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το πέρας της προσβαλλομένης εναρμονίσεως πρέπει να τοποθετηθεί σε προηγούμενη ημερομηνία. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει σχετικά ότι οι αναγγελίες μεταβολής των τιμών τον Μάρτιο 1986 εισήγαγαν αισθητές διαφοροποιήσεις μεταξύ των τιμοκαταλόγων που εφάρμοζαν η FP και η SIV (βλ. ανωτέρω, σκέψη 191)

και ότι το σημείωμα της FP (487 και 873), με ημερομηνία 16 Δεκεμβρίου 1985, θεωρήθηκε επίσης ότι δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη, διότι φαίνεται ότι αναφέρεται στην κοινή διαχείριση από τις FP και SIV της κοινής τους μονάδας float « Flovetro » (βλ. ανωτέρω, σκέψη 225). Ελλείπει άλλων αποδείξεων, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι ως ημερομηνία κατά την οποία περατώθηκε η προσβαλλόμενη εναρμόνιση πρέπει να γίνει δεκτή η 21η Οκτωβρίου 1985, ημερομηνία την οποία δέχεται η απόφαση για τις τελευταίες αναγγελίες των FP και SIV πριν από τον Μάρτιο 1986, που μπορούν να χαρακτηριστούν πανομοιότυπες και σύγχρονες.

- 328 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το άρθρο 1, στοιχείο α, της αποφάσεως, στο μέτρο που αφορά την περίοδο που εκτείνεται μεταξύ 1ης Ιουνίου και 1ης Σεπτεμβρίου 1983 και την περίοδο μεταξύ 21ης Οκτωβρίου 1985 και 10ης Απριλίου 1986, πρέπει να ακυρωθεί ως προς το χρονικό πεδίο εφαρμογής του (ratione temporis).
- 329 Απομένει επομένως να εξεταστεί αν η εναρμόνιση που αναφέρεται στο άρθρο 1, στοιχείο α, της αποφάσεως, στο μέτρο που αυτό δεν ακυρώθηκε, εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 330 Όσον αφορά το ζήτημα του νομικού χαρακτηρισμού της προσβαλλομένης εναρμόνισης, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι ο όρος « σύμπραξη », που αναφέρεται τόσο στο αυθεντικό ιταλικό κείμενο όσο και στο γαλλικό κείμενο του άρθρου 1, στοιχείο α, της αποφάσεως¹⁶, δεν αναφέρεται στο άρθρο 85 της Συνθήκης. Δεν μπορεί επομένως να φανεί χρήσιμος για τον νομικό χαρακτηρισμό της εν λόγω συμπεριφοράς. Το Πρωτοδικείο εκτιμά εντούτοις ότι, θεωρούμενη στο σύνολό της, η εναρμόνιση που έλαβε στην πραγματικότητα χώρα μεταξύ FP και SIV, όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, πρέπει να χαρακτηριστεί ως εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, χωρίς να χρειάζεται να κριθεί αν ο όρος « σύμπραξη » πρέπει να θεωρηθεί συνώνυμος του όρου « συμφωνία » και αν, στην περίπτωση αυτή, η εναρμόνιση μεταξύ FP και SIV θα μπορούσε, στην προκειμένη περίπτωση, να χαρακτηριστεί ως συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Το Πρωτοδικείο θεωρεί, εξάλλου, ότι θα ήταν περιττό να εξεταστεί το ζήτημα του καθορισμού των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται για να μπορεί μία πρακτική να χαρακτηριστεί ως εναρμονισμένη πρακτική που έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, ζήτημα που επίσης έθεσαν οι προσφεύγουσες. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η Συνθήκη προβλέπει ρητώς ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται όταν πρόκειται για εναρμονισμένες πρακτικές « οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής (...) ».

16 — Σημ. μεταφρ.: στο ελληνικό κείμενο χρησιμοποιείται ο όρος « συμφωνία ».

331 Όσον αφορά την προϋπόθεση, σύμφωνα με την οποία η προσβαλλόμενη εναρμονισμένη πρακτική πρέπει να « δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών », το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι μία εναρμόνιση ως προς τις τιμές και τους όρους πώλησεως μεταξύ των σημαντικότερων Ιταλών παραγωγών επιπέδου υάλου δύναται αναγκαστικά να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας.

332 Το Πρωτοδικείο θεωρεί, τέλος, ότι δόθηκε στις FP και SIV η δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με την παράβαση που διαπιστώθηκε με τον τρόπο αυτό και ότι, όσον αφορά τις αποδείξεις που αναφέρονται στην περίοδο που έγινε δεκτή, οι λόγοι ακυρώσεως που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες και αφορούν τη διαδικασία δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί.

333 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι οι λόγοι ακυρώσεως που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες κατά του άρθρου 1, στοιχείο α, της αποφάσεως μπορούν να γίνουν δεκτοί μόνο στο μέτρο που καθορίστηκε προηγουμένως στις σκέψεις 323, 325 και 328.

β) Όσον αφορά την αγορά του αυτοκινήτου

i) Όσον αφορά τον όμιλο Fiat

334 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε (βλ. ανωτέρω, σκέψη 275) ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη προηγούμενης εναρμόνισεως μεταξύ των τριών κατηγορουμένων παραγωγών όσον αφορά τις εφαρμοστέες τιμές ή την κατανομή των ποσοστάσεων για τις προμήθειες στον όμιλο Fiat. Το Πρωτοδικείο εντούτοις διαπίστωσε ότι υπήρξαν ορισμένες ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ της FP και της SIV, που είναι δυνατό να εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει εντούτοις ότι το άρθρο 1, στοιχείο β, της αποφάσεως αφορά μόνο τις « συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τις τιμές που έπρεπε να επιβληθούν στον όμιλο Fiat » και ότι το ίδιο άρθρο, στο στοιχείο γ, αφορά μόνο τις « συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με την κατανομή των ποσοστάσεων για τις προμήθειες στον όμιλο Fiat ».

335 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν προσήγαγε επαρκείς αποδείξεις πραγματικών περιστατικών, τόσο με τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων όσο και με την

αιτιολογία της αποφάσεώς της, ώστε να αποδείξει τις αιτιάσεις που εξήγγειλε, το άρθρο 1, στοιχεία β και γ, της αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί *ratione materiae*. Δεν είναι επομένως έργο του Πρωτοδικείου να εκτιμήσει αν οι ανταλλαγές πληροφοριών που έλαβαν χώρα μεταξύ FP και SIV θα μπορούσαν να εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

ii) Όσον αφορά τον όμιλο Piaggio

336 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε ανωτέρω, στις σκέψεις 281 και 282, πως η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ των FP και SIV όσον αφορά την κατανομή των προμηθειών και τις τιμές που έπρεπε να εφαρμοστούν στον όμιλο Piaggio παρά μόνο για τα έτη 1983 και 1984, συμφωνιών από τις οποίες εφαρμόστηκαν μόνον αυτές του έτους 1983. Τέτοιου είδους συμφωνίες, με αντικείμενο τον καθορισμό των τιμών πώλησεως και την κατανομή της αγοράς εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, στοιχεία α και γ, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν επηρέασαν, στην πράξη, τον ανταγωνισμό. Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να δεχθεί το επιχείρημα των προσφευγουσών FP και SIV, σύμφωνα με το οποίο οι συμφωνίες αυτές έπρεπε να θεωρηθούν ως ελαχίστης σημασίας.

337 Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 1, στοιχείο δ, της αποφάσεως, στο μέτρο που αφορά περίοδο μεταγενέστερη της 31ης Δεκεμβρίου 1984, πρέπει να ακυρωθεί μόνο *ratione temporis*.

γ) Όσον αφορά τις ανταλλαγές υάλου

338 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι έκρινε αναγκαίο να συναγάγει από την αιτιολογία της αποφάσεως τα κύρια σημεία της αιτιάσεως που έγινε δεκτή στο κεφάλαιο αυτό (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 289 έως 292) και ότι υπό το πρίσμα της εξετάσεως αυτής διαπίστωσε ανωτέρω, στις σκέψεις 301, 303 και 313, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη θεσμοποιημένου συστήματος ανταλλαγών υάλου ούτε μεταξύ των τριών παραγωγών ούτε μεταξύ δύο από αυτούς κατά τα έτη 1982 έως 1986 και ότι δεν απέδειξε ούτε την ύπαρξη κοινής προθέσεως των παραγωγών αυτών να προβούν σε μεταξύ τους κατανομή της αγοράς μέσω ενός τέτοιου συστήματος. Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι αν προέβαινε σε επαναχαρακτηρισμό της προσβαλλομένης συμπεριφοράς, θα τροποποιούσε την επίδικη απόφαση, υπερβαίνοντας έτσι τα όρια της αρμοδιότητάς του. Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 1, στοιχείο ε, της αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί.

339 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει, εξάλλου, να υπογραμμιστεί ότι τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, όπως αυτά εξετάθησαν προηγουμένως από το Πρωτοδικείο, δεν συγκρίνονται με αυτά των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κατά Επιτροπής (Rec. 1975, σ. 1663), και της 28ης Μαρτίου 1984, 29/83 και 30/83, Compagnie royale asturienne des mines και Rheinzink κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 1679), όπου η Επιτροπή είχε αποδείξει ότι οι επίμαχες ανταλλαγές ή πωλήσεις εντάσσονταν στο πλαίσιο αθέμιτης εναρμονίσεως με σκοπό ιδίως τη στεγα-νοποίηση των αγορών.

2. Επί της εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

340 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει, καταρχάς, να εξεταστούν οι λόγοι ακυρώσεως και τα επιχειρήματα που επικαλέστηκε το παρεμβαίνον Βασίλειο, σύμφωνα με τα οποία η εφαρμογή του άρθρου 86 αποκλείεται, νομικώς και για λόγους αρχής, υπό τις συνθήκες της παρούσας υποθέσεως.

341 Σύμφωνα με το Ηνωμένο Βασίλειο, εσφαλμένα η Επιτροπή κατέληξε ότι υπάρχει παράβαση του άρθρου 86, θεωρώντας ότι η SIV, η FP και η VP κατείχαν συλλογική δεσπόζουσα θέση στην ιταλική αγορά επιπέδου υάλου και διαπιστώνοντας κατάχρηση αυτής της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης. Κατά συνέπεια, το άρθρο 2 της αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί στο μέτρο που διαπιστώνει παράβαση των διατάξεων του άρθρου 86, και το άρθρο 3 πρέπει να ακυρωθεί στο μέτρο που αναφέρεται στο άρθρο 2.

342 Κατά την άποψη του Ηνωμένου Βασιλείου, μόνον υπό πολύ ειδικές συνθήκες δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις μπορούν να κατέχουν από κοινού δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86 — δηλαδή όταν οι εν λόγω επιχειρήσεις πρέπει να θεωρούνται ότι αποτελούν μία μόνη οικονομική μονάδα, εντός της οποίας οι ατομικές επιχειρήσεις δεν έχουν καμία πραγματική αυτονομία ως προς τον καθορισμό της συμπεριφοράς τους στην αγορά και δεν μπορούν να θεωρηθούν ως οικονομικώς ανεξάρτητες μεταξύ τους. Το Ηνωμένο Βασίλειο αναφέρεται σχετικά στις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, Suiker Unie κατά Επιτροπής, που προαναφέρθηκε, με προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mayras (Rec. 1975, σ. 2089) της 13ης

Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής (Rec. 1979, σ. 461, σκέψη 39)· της 14ης Ιουλίου 1981, 172/80, Züchner (Συλλογή 1981, σ. 2021, σκέψη 10), με προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn (Συλλογή 1981, σ. 2039)· της 28ης Μαρτίου 1985, 298/83, CICCE κατά Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 1105), με προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Lenz (Συλλογή 1985, σ. 1110)· της 22ας Οκτωβρίου 1986, 75/84, Metro κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 3021, σκέψη 84), και της 5ης Οκτωβρίου 1988, 247/86, Alsatel (Συλλογή 1988, σ. 5987, σκέψεις 20 έως 22).

343 Το Ηνωμένο Βασίλειο υπογραμμίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 85 δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες μεταξύ μητρικής εταιρίας και της θυγατρικής της, όταν η θυγατρική, αν και έχει χωριστή νομική προσωπικότητα, δεν απολαύει οικονομικής αυτονομίας (αποφάσεις της 25ης Νοεμβρίου 1971, 22/71, Béguelin, Rec. 1971, σ. 949· της 31ης Οκτωβρίου 1974, 15/74 και 16/74, Centrafarm, Rec. 1974, σ. 1147, 1183· της 12ης Ιουλίου 1984, 170/83, Hydrotherm, Συλλογή 1984, σ. 2999, και της 4ης Μαΐου 1988, 30/87, Bodson, Συλλογή 1988, σ. 2479, σκέψεις 19 και 20). Όταν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις αποτελούν οικονομική μονάδα, η συμπεριφορά τους θα πρέπει να εξετάζεται υπό το φως του άρθρου 86 (προαναφερθείσα απόφαση της 4ης Μαΐου 1988, Bodson, σκέψη 21). Το Ηνωμένο Βασίλειο θεωρεί ότι αυτή η άποψη ενισχύεται από την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Απριλίου 1989, 66/86, Ahmed Saeed (Συλλογή 1989, σ. 803, σκέψεις 34 έως 37).

344 Τα μόνα στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να αποδείξει ότι οι επιχειρήσεις αποτελούν «μία ενότητα» είναι τα ίδια στα οποία στηρίχθηκε για να διαπιστώσει την παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85. Η Επιτροπή δεν απέδειξε ούτε την ύπαρξη, μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών, θεσμικών δεσμών αναλόγων προς αυτούς που υφίστανται μεταξύ μητρικής εταιρίας και της θυγατρικής της, ούτε την απώλεια της ατομικής αυτονομίας, ούτε την έλλειψη ανταγωνισμού μεταξύ τους.

345 Όσον αφορά την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, εσφαλμένα η Επιτροπή εκτίμησε ότι οι ίδιες οι συμφωνίες, στις οποίες στηρίχθηκε για να διαπιστώσει την ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης αποτελούν κατάχρηση αυτής της ίδιας συλλογικής δεσπόζουσας θέσης (σημεία 80 και 81 της αποφάσεως). Μόνον η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, δηλαδή η καταχρηστική συμπεριφορά εκ μέρους επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση, απαγορεύεται. Η κατάχρηση διακρίνεται από την ίδια τη δεσπό-

ζουσα θέση (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands κατά Επιτροπής, Rec. 1978, σ. 207, σκέψη 249, και της 21ης Φεβρουαρίου 1973, 6/72, Continental Can κατά Επιτροπής, Rec. 1973, σ. 215).

346 Οι προσφεύγουσες συμφωνούν με τα επιχειρήματα που ανέπτυξε το Ηνωμένο Βασίλειο. Η FP προσθέτει ότι ούτε τα μερίδια αγοράς που κατέχουν οι εν λόγω επιχειρήσεις ούτε η προβαλλόμενη σταθερότητα των μεριδίων αυτών είναι αρκετά για να αποδείξουν, από μόνα τους, την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης. Το γεγονός ότι οι τρεις ενδιαφερόμενοι παραγωγοί ανήκουν σε πολυεθνικούς ομίλους δεν είναι κρίσιμο. Η SIV, ελεγχόμενη από το ιταλικό κράτος, είχε συμφέροντα και τρόπους ενεργείας διαφορετικούς από αυτούς της FP. Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις αμφισβητούν ρητώς ότι εμφανίστηκαν στην αγορά «σαν μία ενότητα και όχι η καθεμία χωριστά» (σημείο 79, έκτο εδάφιο). Ούτε οι χονδρέμποροι, ούτε οι άλλοι καταναλωτές υάλου προοριζομένης για την οικοδομή, ούτε οι κατασκευαστές αυτοκινήτων τις θεωρούσαν, με οποιονδήποτε τρόπο, ως μία ενότητα. Αν υπάρχει στην αγορά της επιπέδου υάλου μεγάλη αλληλεξάρτηση όσον αφορά τις τιμές και τους όρους πωλήσεως, αυτή οφείλεται στην ολιγοπωλιακή δομή της αγοράς αυτής. Η οικονομική ισχύς που μπορεί να ασκήσει η Fiat, ιδίως έναντι των προμηθευτών της υαλοπινάκων αυτοκινήτου, είναι τέτοια ώστε η προβαλλόμενη «στενότητα εναλλακτικών προσφορών» δεν θίγει καθόλου τη θέση της επιχειρήσεως αυτής.

347 Όσον αφορά την κατάχρηση, η Επιτροπή δεν απέδειξε ούτε ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις, με τη συμπεριφορά τους, περιόρισαν την ελευθερία επιλογής των καταναλωτών ή τις δυνατότητες διαθέσεως των άλλων παραγωγών επιπέδου υάλου ούτε ότι στέρησαν τους πελάτες από τη δυνατότητα να εκμεταλλευθούν τον ανταγωνισμό των προμηθευτών όσον αφορά τις τιμές. Όσον αφορά την αιτίαση περιορισμού των δυνατοτήτων διαθέσεως των άλλων κοινοτικών παραγωγών επιπέδου υάλου, που προβάλλεται αίφνης στα σημεία 80 και 81 της αποφάσεως, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι δεν υπάρχει απόδειξη ότι οι άλλοι κοινοτικοί παραγωγοί (Glaverbel, Pilkington και Guardian) εμποδίστηκαν σε ο,τιδήποτε ως προς την ανάπτυξη των πωλήσεών τους ή άλλων δραστηριοτήτων στην Ιταλία. Η Fiat προμηθευόταν επίσης από τη Splintex, που την εποχή των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών ελεγχόταν από τη Glaverbel, και από τη Glasexport.

348 Η SIV προσθέτει ότι η Επιτροπή συγχέει την αιτία και το αποτέλεσμα. Κατά την άποψη της SIV, η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, όπως αναλύθηκε από την Επιτροπή, συνίσταται στις συμπεριφορές που ήδη θεωρήθηκαν ότι αποτελούν συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, ενώ δεν είχε ακόμη αποδειχθεί η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσης. Για τον λόγο αυτό, είναι

αβάσιμη η αιτίαση καταχρήσεως συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, που στηρίζεται σε συμπεριφορές και γεγονότα που προηγούνται του χαρακτηρισμού της « συλλογικής δεσπόζουσας θέσης ».

- 349 Η VP προσθέτει ότι η Επιτροπή παρέλειψε να προβεί σε σοβαρό καθορισμό της αγοράς του οικείου προϊόντος. Το γεγονός ότι συγχώνευσε τις δύο αγορές του αυτοκινήτου και των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου για την εφαρμογή του άρθρου 86 είναι από μόνο του αρκετό για να καταστήσει ελαττωματικό τον συλλογισμό της. Όσον αφορά τη γεωγραφική αγορά, αυτό που έχει σημασία είναι οι δυνατότητες εισαγωγής — δηλαδή η ύπαρξη ή έλλειψη φραγμών στις εισαγωγές. Δεδομένου ότι δεν υφίστανται τέτοιοι φραγμοί, δεν υπάρχει κανένας λόγος να περιοριστεί στην Ιταλία η γεωγραφική αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου. Όσον αφορά την αγορά του αυτοκινήτου, η έλλειψη φραγμών στις ενδοκοινοτικές ανταλλαγές αποδεικνύεται από τις σημαντικές εξαγωγές της VP (214).
- 350 Από την πλευρά της η Επιτροπή παραπέμπει στο σημείο 79 της απόφασεως όσον αφορά τις περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η εφαρμογή της έννοιας της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης σε ανεξάρτητες επιχειρήσεις. Η πρόθεσή της δεν ήταν να εφαρμόσει την έννοια της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης στις εν λόγω επιχειρήσεις για μόνο τον λόγο ότι ανήκουν σε ένα στενό ολιγοπώλιο που ελέγχει περισσότερο από το 80 % της ιταλικής αγοράς επιπέδου υάλου. Εφάρμοσε την έννοια της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης στις εν λόγω επιχειρήσεις διότι, εκτός του ότι κατέχουν συνολικώς ένα πολύ σημαντικό μερίδιο της αγοράς, οι επιχειρήσεις αυτές εμφανίζονται στην αγορά σαν μια ενότητα και όχι η καθεμία χωριστά. Αυτό προκύπτει όχι από τη δομή του ολιγοπωλίου, αλλά από τις συμφωνίες και τις εναρμονισμένες πρακτικές που οδήγησαν τους τρεις παραγωγούς στη δημιουργία διαρθρωτικών δεσμών μεταξύ τους, οι οποίοι συγκεκριμενοποιούνται ιδίως με τις συστηματικές ανταλλαγές προϊόντων. Η Επιτροπή αρνείται ότι υιοθέτησε την άποψη σύμφωνα με την οποία το άρθρο 86 μπορεί να εφαρμοστεί σε επιχειρήσεις που κατέχουν θέση ολιγοπωλίου ανεξαρτήτως της υπάρξεως συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ τους.
- 351 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, ακόμη και αν υπήρξαν ορισμένες διαφορές συμπεριφοράς, όπως στην περίπτωση της VP η οποία ευνοούσε ιδιαίτερα τους χονδρεμπόρους-μεταποιητές, οι διαφορές αυτές δεν εμπόδισαν τους παραγωγούς να ακολουθήσουν την ίδια συνολική στρατηγική αγοράς: στην πράξη συμπεριφέρθηκαν σαν επιχειρήσεις που ανήκουν στον ίδιο όμιλο.

352 Ο ισχυρισμός σύμφωνα με τον οποίο η Επιτροπή διαχώρισε τις αγορές της υάλου αυτοκινήτου και της υάλου των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου για την εφαρμογή του άρθρου 85 και τις συνένωσε για την εφαρμογή του άρθρου 86 δεν ανταποκρίνεται, κατά την άποψη της Επιτροπής, στην πραγματικότητα και, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι κρίσιμος. Η Επιτροπή διέκρινε τους δύο τομείς μόνο για λόγους σαφήνειας της εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών και των επίμαχων συμπεριφορών. Σε κανένα σημείο της αποφάσεως δεν θεώρησε ότι η διάκριση αυτή μπορούσε να δημιουργήσει δύο χωριστές αγορές όσον αφορά την προσφορά επιπέδου υάλου ως βασικού προϊόντος. Η διάκριση μεταξύ υάλου αυτοκινήτου και υάλου των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά για στατιστικούς και πρακτικούς λόγους, με σκοπό την ορθή ταξινόμηση των πελατών. Το επιχείρημα αυτό, ωστόσο, στα άκρα θα κατέληγε στο παράλογο συμπέρασμα ότι η ύαλος που προορίζεται για κάθε τύπο μοντέλου αυτοκινήτου αποτελεί χωριστή αγορά.

353 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, για τον καθορισμό της γεωγραφικής οικείας αγοράς, έπρεπε να λάβει υπόψη την πραγματική κίνηση του προϊόντος και όχι τη θεωρητικώς δυνατή κίνηση. Τα τέσσερα πέμπτα όμως της ιταλικής καταναλώσεως επιπέδου υάλου προέρχονται από παραγωγούς εγκατεστημένους στην Ιταλία. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Ιταλία, σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, έπρεπε να θεωρηθεί ως η κατάλληλη αγορά, στην οποία έπρεπε να εκτιμηθούν οι δυνατότητες ανταγωνισμού και να αναζητηθεί αν οι εν λόγω επιχειρήσεις κατείχαν συλλογική δεσπόζουσα θέση (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, *United Brands* κατά *Επιτροπής*).

354 Στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με την άποψη της Επιτροπής, η συμπεριφορά των παραγωγών εμπίπτει οπωσδήποτε στην απαγόρευση του άρθρου 85, ενόψει των συμπράξεων που διαπιστώθηκαν, οι οποίες οδήγησαν σε εναρμονισμένες διακυμάνσεις των τιμών και σε κατανομή της αγοράς. Οι τρεις παραγωγοί απέκτησαν συλλογική δεσπόζουσα θέση λόγω της αντικειμενικής πραγματικής καταστάσεως στην οποία βρέθηκαν εξ αιτίας των συμπράξεων αυτών. Στο μέτρο αυτό, αυτή η δεσπόζουσα θέση αποτελεί συνέπεια των αθεμίτων συμπράξεων. Εντούτοις, για τον καθορισμό της υπάρξεως συλλογικής δεσπόζουσας θέσης η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το περιοριστικό αντικείμενο των αθεμίτων συμπράξεων, αλλά το αποτέλεσμά τους, που οδήγησε στη συγκέντρωση των τριών παραγωγών σε μία μόνο ενότητα στην αγορά.

- 355 Κατά την άποψη της Επιτροπής η πρόσβαση των άλλων κοινοτικών παραγωγών στην εν λόγω αγορά είχε αποκλειστεί στην πράξη λόγω του παγώματος της αγοράς που οφειλόταν στους τρεις παραγωγούς που κατείχαν συλλογική δεσπόζουσα θέση. Κατά την άποψή της δεν έχει σημασία αν οι εταιρίες ελέγχονταν από τον ιδιωτικό (FP και VP) ή τον δημόσιο (SIV) τομέα, διότι η διαχείριση των επιχειρήσεων υπακούει στα ίδια οικονομικά κριτήρια. Οι εν λόγω όμιλοι συγκέντρωναν περισσότερο από το 50% του συνόλου της κοινοτικής παραγωγής και προσφοράς επιπέδου υάλου και, δεδομένης της φύσεως της αγοράς αυτής, στην οποία η εγγύτητα του τόπου παραδόσεως του προϊόντος παίζει σημαντικό ρόλο, κατόρθωσαν να προφυλαχθούν από τον ανταγωνισμό άλλων κοινοτικών παραγωγών που μπορεί να είχαν συμφέρον να διαθέσουν την επίπεδο υαλό τους στην Ιταλία.
- 356 Οι τρεις παραγωγοί καταχράστηκαν τη δεσπόζουσα θέση τους συμφωνώντας καθορισμένες τιμές και κατανέμοντας μεταξύ τους τα μερίδια της αγοράς. Στέρησαν έτσι από τους πελάτες τη δυνατότητα να εκμεταλλευθούν τον ανταγωνισμό ως προς τις τιμές μεταξύ των προμηθευτών και τους στέρησαν επίσης τη δυνατότητα επιλογής όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού τους, δεδομένου ότι αποκλειόταν η πρόσβαση άλλων παραγωγών στην ιταλική αγορά στο μέτρο που οι τρεις εν λόγω παραγωγοί είχαν υπό τον έλεγχό τους μία αγορά την οποία είχαν καταναείμει μεταξύ τους.

6) Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 357 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η ίδια η διατύπωση του άρθρου 86, πρώτο εδάφιο, προβλέπει ότι «περισσότερες επιχειρήσεις» μπορούν να εκμεταλλευθούν καταχρηστικά μία δεσπόζουσα θέση. Κατά πάγια νομολογία, όπως δέχονται εξάλλου όλοι οι διάδικοι, η έννοια της συμφωνίας ή της εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων, στο πλαίσιο του άρθρου 85 της Συνθήκης, δεν αφορά συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων που ανήκουν στον ίδιο όμιλο αν οι επιχειρήσεις αποτελούν οικονομική μονάδα (βλ., παραδείγματος χάρη, την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Οκτωβρίου 1974, Centrafarm, σκέψη 41). Κατά συνέπεια, όταν το άρθρο 85 αναφέρεται σε συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ «επιχειρήσεων», αναφέρεται σε σχέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων οικονομικών ενοτήτων που μπορούν να ανταγωνιστούν η μία την άλλη.

- 358 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν υπάρχει κανένας νομικός ή οικονομικός λόγος να υποτεθεί ότι ο όρος « επιχείρηση » που αναφέρεται στο άρθρο 86 έχει διαφορετική έννοια από αυτή που έχει στο πλαίσιο του άρθρου 85. Δεν μπορεί, καταρχήν, να αποκλειστεί το ενδεχόμενο δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες οικονομικές ενότητες να συνδέονται, σε μία συγκεκριμένη αγορά, με τέτοιους οικονομικούς δεσμούς ώστε, εκ του λόγου αυτού, να κατέχουν από κοινού δεσπίζουσα θέση σε σχέση με άλλους επιχειρηματίες στην ίδια αγορά. Αυτό θα μπορούσε, παραδείγματος χάρι, να συμβαίνει στην περίπτωση που δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες επιχειρήσεις διαθέτουν από κοινού, βάσει συμφωνίας ή άδειας εκμεταλλεύσεως, ένα τεχνολογικό προβάδισμα που τους παρέχει τη δυνατότητα να συμπεριφέρονται σε σημαντική έκταση ανεξάρτητα έναντι των ανταγωνιστών, των πελατών τους, και τελικά των καταναλωτών (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, Hoffmann-La Roche, σκέψεις 38 και 48).
- 359 Το Πρωτοδικείο ενισχύεται στην ερμηνεία του αυτή από τη διατύπωση του άρθρου 8 του κανονισμού (ΕΟΚ) 4056/86 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για τον καθορισμό του τρόπου εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης στις θαλάσσιες μεταφορές (ΕΕ L 378, σ. 4). Πράγματι, το άρθρο αυτό προβλέπει, στην παράγραφο 2, ότι η συμπεριφορά ναυτιλιακών διασκέψεων εξαιρουμένων από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης μπορεί να έχει αποτελέσματα ασυμβίβαστα προς το άρθρο 86 της Συνθήκης. Όμως, μία διάσκεψη που χρειάστηκε να ζητήσει την εξαίρεσή της από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, προϋποθέτει αναγκαστικά συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων ανεξαρτήτων οικονομικών ενοτήτων.
- 360 Πρέπει εντούτοις να υπογραμμιστεί ότι, για να αποδειχθεί η παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης, δεν αρκεί, όπως ισχυρίστηκε ο εκπρόσωπος της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η « ανακύκλωση » των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν παράβαση του άρθρου 85 και η στηριζόμενη σε αυτά διαπίστωση ότι τα μέρη μιας συμφωνίας ή μιας αθέμιτης πρακτικής κατέχουν από κοινού ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς, ότι από μόνο το γεγονός αυτό κατέχουν συλλογική δεσπίζουσα θέση και ότι η αθέμιτη συμπεριφορά τους αποτελεί κατάχρηση της θέσεως αυτής. Πρέπει, μεταξύ άλλων, να υπογραμμιστεί ότι η διαπίστωση της υπάρξεως δεσπίζουσας θέσης, που δεν ενέχει, εξάλλου, από μόνη της κανένα στοιχείο αποδοκιμασίας, προϋποθέτει την οριοθέτηση της οικείας αγοράς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1973, Continental Can κατά Επιτροπής, σκέψη 32, που προαναφέρθηκε, και της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 57). Το Πρωτοδικείο πρέπει επομένως να ελέγξει, καταρχάς, την ανάλυση της αγοράς που περιλαμβάνεται στην απόφαση και, στη συνέχεια, τις συνθήκες που προβάλλονται για να στηρίξουν τη διαπίστωση της υπάρξεως συλλογικής δεσπίζουσας θέσης.

361 Όσον αφορά την οριοθέτηση της αγοράς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το κεφάλαιο του τμήματος της αποφάσεως που αφορά τα πραγματικά περιστατικά, το οποίο φέρει τον τίτλο « Η αγορά » (σημεία 2 έως 17) είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου περιγραφικό και χαρακτηρίζεται, εξάλλου, από πολλά σφάλματα, παραλείψεις και αβεβαιότητες που ήδη εξέτασε το Πρωτοδικείο. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, εξάλλου, ότι οι διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ των τριών παραγωγών καθώς και με τις σχέσεις μεταξύ, αφενός, των τριών παραγωγών και, αφετέρου, των χονδρεμπόρων στην αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου και των κατασκευαστών στην αγορά του αυτοκινήτου στηρίζονται, από πολλές απόψεις, σε ανεπαρκείς αποδείξεις. Τέλος, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στο κεφάλαιο του νομικού τμήματος που είναι αφιερωμένο στη « συγκεκριμένη αγορά » (σημεία 76 έως 77), η απόφαση δεν προσθέτει τίποτα ως προς τα πραγματικά περιστατικά σε ό,τι είχε ήδη προηγουμένως λεχθεί.

362 Πρέπει επομένως να εξακριβωθεί αν η ανάλυση της αγοράς που πραγματοποιείται στα σημεία 76 και 77 της αποφάσεως είναι επαρκώς θεμελιωμένη ως προς το πραγματικό μέρος και, εκτός αυτού, αν η ανάλυση αυτή αρκεί από μόνη της για να αποδείξει, όπως διαπιστώνεται στην απόφαση, ότι η οικεία αγορά για την εφαρμογή του άρθρου 86 είναι, όσον αφορά το προϊόν, η αγορά της επιπέδου υάλου γενικώς και, από γεωγραφική άποψη, η Ιταλία.

363 Όσον αφορά το προϊόν, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι προσφεύγουσες επεσήμαναν, τόσο κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας όσο και στα υπομνήματά τους και στις αγορεύσεις τους, πολλές πλευρές της αγοράς επιπέδου υάλου γενικώς για τις οποίες δεν αναφέρεται τίποτε στην απόφαση (βλ. προηγουμένως στο κεφάλαιο Α « Επί της εκτιμήσεως της αγοράς »). Αυτό συμβαίνει συγκεκριμένα στις περιπτώσεις των διαρθρωτικών διαφορών μεταξύ της αγοράς του αυτοκινήτου και της αγοράς των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου (μονοψώνιο της Fiat σε σχέση με την παρουσία χονδρεμπόρων και ανεξάρτητων μεταποιητών), των διαφορών μεταξύ των τύπων επιπέδου υάλου (χυτή υάλος, που κατασκευάζεται αποκλειστικά από την FP, σε σχέση με την υάλο float) και των διαφορών μεταξύ των τύπων των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά από τους παραγωγούς (ειδικά και/ή μεταποιημένα προϊόντα σε σχέση με τα βασικά προϊόντα). Η Επιτροπή δεν είναι βέβαια υποχρεωμένη να εξετάζει, στις αποφάσεις της, κάθε επιχείρημα που προβάλλουν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Εντούτοις, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 86 στη συγκεκριμένη περίπτωση, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η ανάλυση των στοιχείων αυτών ήταν απαραίτητη για την εκτίμηση του ζητήματος της δεσπόζουσας θέσης — δηλαδή για να εκτιμηθεί σε ποιο μέτρο ο ανταγωνισμός εξασθένησε από την προβαλλόμενη ενιαία παρουσία των τριών παραγωγών στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, Hoffmann-La Roche, σκέψη 91). Η απόφαση δεν

αναφέρει καθόλου τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι έπρεπε να εκτιμήσει χωριστά τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων σε σχέση με την αγορά του αυτοκινήτου και την αγορά των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου, αντιστοίχως, ενώ υποστηρίζει ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 86, η αγορά της επιπέδου υάλου πρέπει να θεωρηθεί ως ενιαία αγορά. Ο ισχυρισμός της Επιτροπής στα υπομνήματά της, σύμφωνα με τον οποίο η διάκριση μεταξύ των αγορών του αυτοκινήτου και των άλλων τομέων πλην του αυτοκινήτου έγινε μόνο για λόγους σαφήνειας της εκθέσεως αντικρούεται από τη διατύπωση του διατακτικού της αποφάσεως.

- 364 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το ίδιο ισχύει για την προβαλλόμενη ανάλυση της γεωγραφικής αγοράς. Στην απόφαση υποστηρίζεται (σημείο 77) ότι «η γεωγραφική τοποθεσία των μονάδων παραγωγής αποτελεί παράγοντα ζωτικής σημασίας (...) επειδή, όσο περισσότερο αυξάνεται η απόσταση μεταξύ του κέντρου παραγωγής και των σημείων παραδόσεως τόσο πιο δύσκολο καθίσταται το λογιστικό σύστημα και τόσο περισσότερο μειώνεται η ανταγωνιστικότητα του προϊόντος». Από τη δικογραφία όμως προκύπτει ότι οι ιταλοί παραγωγοί αναγκάστηκαν να λάβουν υπόψη το ανταγωνιστικό αποτέλεσμα των προϊόντων που προέρχονταν από το Benelux, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και ακόμη και από την Τουρκία. Θα ήταν επομένως χρήσιμο να εξεταστεί η σημασία των αντίστοιχων αποστάσεων μεταξύ, αφενός, των σημαντικότερων σημείων παραδόσεως στην Ιταλία και, αφετέρου, των ιταλικών κέντρων παραγωγής και των κέντρων παραγωγής εκτός Ιταλίας.

- 365 Δεν είναι εντούτοις αναγκαίο για το Πρωτοδικείο να αποφανθεί οριστικά επί του ζητήματος αν η ανεπαρκής ανάλυση που η Επιτροπή έκρινε ότι έπρεπε να αφιερώσει στην οριοθέτηση της αγοράς στηρίζεται σε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία, διότι η Επιτροπή δήλωσε, τόσο στην ανεπίσημη σύσκεψη που συγκάλεσε ο εισηγητής δικαστής (βλ. ανωτέρω, σκέψη 50) όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η φράση που αναφέρεται στο σημείο 79, έκτο εδάφιο, της αποφάσεως «αυτές οι επιχειρήσεις εμφανίζονται στην αγορά σαν μια ενότητα και όχι η καθεμία χωριστά» αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της θέσεώς της όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης, το βάσιμο του οποίου οφείλει να αποδείξει. Από όλα τα προηγούμενα προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή ουδόλως απέδειξε το βάσιμο του ισχυρισμού αυτού.

- 366 Κατά συνέπεια, ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι συνθήκες της παρούσας υποθέσεως προσφέρονται για την εφαρμογή της εννοίας της «συλλογικής δεσπόζουσας θέσης» (με την έννοια της δεσπόζουσας θέσης που κατέχεται από πολλές ανεξάρτητες επιχειρή-

σεις), η Επιτροπή δεν απέδειξε την ύπαρξή της. Η Επιτροπή δεν προσπάθησε καν να συγκεντρώσει τα πραγματικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για την αντιπαράθεση, αφενός, της οικονομικής ισχύος των τριών παραγωγών και, αφετέρου, της οικονομικής ισχύος της Fiat, οι οποίες θα μπορούσαν να εξουδετερωθούν.

367 Όσον αφορά το άρθρο 2, στοιχείο δ, της αποφάσεως, στο οποίο η Επιτροπή κατηγορεί μόνο τις FP και SIV ότι παρέβησαν το άρθρο 86 στις σχέσεις τους με τον όμιλο Piaggio, πρέπει να επισημανθεί ότι στην αιτιολογία της αποφάσεως δεν γίνεται καμία αναφορά στην αιτίαση αυτή.

368 Κατά συνέπεια, το άρθρο 2 της αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί στο σύνολό του.

369 Όσον αφορά το άρθρο 3 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι στο σημείο 84, στοιχείο γ, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν είναι βέβαιη ότι οι παραβάσεις έπαυσαν. Δεδομένου ότι οι μόνες παραβάσεις τις οποίες, όπως έκρινε το Δικαστήριο, απέδειξε προσηκόντως η Επιτροπή έπαυσαν το αργότερο στις 21 Οκτωβρίου 1985, το άρθρο 3 κατέστη άνευ αντικειμένου και πρέπει να ακυρωθεί.

Επί των προστίμων

370 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι το άρθρο 4 της αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί στο μέτρο που επιβάλλει πρόστιμο στη Vernante Pennitalia SpA.

371 Όσον αφορά τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις FP και SIV, από όλα τα προηγούμενα προκύπτει σαφώς ότι δεν μπορούν να μείνουν αμετάβλητα. Πράγματι τα πρόστιμα αυτά επιβλήθηκαν με το σκεπτικό ότι υφίστατο στενή σύμπραξη μεταξύ των τριών μελών ενός εθνικού ολιγοπωλίου που προστατευόταν από τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με οικονομικούς και γεωγραφικούς φραγμούς, πράγμα που ουδόλως ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο πρέπει να εξε-

τάσει, ασκώντας την πλήρη δικαιοδοσία του, αν πρέπει να καταργήσει ή, τουλάχιστον, να μειώσει τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις FP και SIV.

- 372 Το Πρωτοδικείο λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι η παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, που δέχθηκε ότι διέπραξαν οι FP και SIV, ήταν παράβαση της ρητής διατυπώσεως της διατάξεως αυτής της Συνθήκης και ότι τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις αφορούσε ήδη, χωρίς να τους επιβάλει κυρώσεις, η απόφαση του 1981. Υπό τις συνθήκες αυτές, παρ' όλον ότι οι παραβάσεις που διαπίστωσε το Πρωτοδικείο είναι πολύ ελαφρύτερες από το σύνολο των παραβάσεων που δέχεται η απόφαση, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν πρέπει να καταργηθούν εντελώς τα πρόστιμα.
- 373 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι στο σημείο 85 της αποφάσεως η Επιτροπή εξηγεί ότι το ύψος των προστίμων καθορίστηκε σε σχέση με τον ρόλο που διαδραμάτισε η καθεμία επιχείρηση στις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές, το χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου οι επιχειρήσεις συμμετείχαν στην παράβαση, τις αντίστοιχες προμήθειες υάλου των επιχειρήσεων και τον συνολικό κύκλο εργασιών καθεμιάς επιχείρησης. Μόνον οι δύο τελευταίες παράμετροι (αντίστοιχες προμήθειες και κύκλοι εργασιών) θα ήταν κρίσιμες για τον καθορισμό προστίμων επιβαλλομένων αποκλειστικώς στις FP και SIV. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να διατηρήσει την αναλογία των προστίμων που επιβλήθηκαν στις δύο αυτές επιχειρήσεις, μειώνοντας συγχρόνως το ύψος τους.
- 374 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο, ασκώντας την πλήρη δικαιοδοσία του, μειώνει το ύψος των προστίμων που επιβλήθηκαν στις FP και SIV κατά έξι εβδομα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 375 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ηττήθηκε έναντι της VP και ότι η VP ζήτησε την αποκατάσταση των εξόδων της, πρέπει να καταδικαστεί η Επιτροπή να καταβάλει τα έξοδα της VP.

- 376 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων ή εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι. Διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή ηττήθηκε κατά μεγάλο μέρος έναντι των FP και SIV. Εντούτοις μόνον η FP ζήτησε την αποκατάσταση των εξόδων της, ενώ η SIV δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα. Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να καταδικαστεί η Επιτροπή να φέρει τα έξοδά της έναντι των FP και SIV και να καταβάλει το ήμισυ των εξόδων της FP. Η FP θα φέρει το ήμισυ και η SIV θα φέρει το σύνολο των εξόδων της.
- 377 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας τα κράτη μέλη που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Υπό τους όρους αυτούς το Ηνωμένο Βασίλειο θα φέρει τα έξοδά του.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει τα άρθρα 1, στοιχεία β, γ και ε, 2 και 3 της αποφάσεως.
- 2) Ακυρώνει το άρθρο 1, στοιχείο α, της αποφάσεως

— κατά το μέτρο που αφορά τη Vernante Pennitalia SpA·

— κατά το μέτρο που αφορά τη συμμετοχή της Fabbrica Pisana SpA και της Società Italiana Vetro SpA σε συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές που αποσκοπούσαν στον προσανατολισμό της πολιτικής αγορών και πωλήσεων των σημαντικότερων χονδρεμπόρων·

— κατά το μέτρο που αφορά τη συμμετοχή της *Fabbrica Pisana SpA* και της *Società Italiana Vetro SpA* σε συμπράξεις και εναρμονισμένες πρακτικές επί των τιμών και των όρων πωλήσεως πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1983 και μετά τις 21 Οκτωβρίου 1985.

- 3) Ακυρώνει το άρθρο 1, στοιχείο δ, της αποφάσεως, κατά το μέτρο που αφορά τη συμμετοχή της *Fabbrica Pisana SpA* και της *Società Italiana Vetro SpA* σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές σχετικές με τις τιμές και τις ποσοστώσεις προμηθειών που θα εφαρμόζονταν στον όμιλο *Piaggio* μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1984.
- 4) Ακυρώνει το πρόστιμο που επιβλήθηκε στη *Vernante Pennitalia SpA*.
- 5) Ορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στη *Fabbrica Pisana SpA* σε ένα εκατομμύριο ECU.
- 6) Ορίζει το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στη *Società Italiana Vetro SpA* σε 671 428 ECU.
- 7) Απορρίπτει τις προσφυγές της *Fabbrica Pisana SpA* και της *Società Italiana Vetro SpA* κατά τα λοιπά.
- 8) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της *Vernante Pennitalia SpA* και στο ήμισυ των δικαστικών εξόδων της *Fabbrica Pisana SpA*. Η *Fabbrica Pisana SpA* φέρει το υπόλοιπο ήμισυ των δικαστικών της εξόδων.
- 9) Η *Società Italiana Vetro SpA*, η Επιτροπή και το Ηνωμένο Βασίλειο φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

Edward

García-Valdecasas

Lenaerts

Kirschner

Schintgen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Μαρτίου 1992.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

D. A. O. Edward